

**Η Προστασία των Καταναλωτών
στις Συμβάσεις Καταναλωτικής Πίστης
υπό τη νέα οδηγία 2008/48/ΕΚ**

**Διπλωματική Εργασία
Παναγιώτας Β. Καπρέλη
Α.Μ. 0907Μ006**

Επιβλέπων Καθηγητής : Β. Δούβλης

Αθήνα, Νοέμβριος 2009

**Η Προστασία των Καταναλωτών
στις Συμβάσεις Καταναλωτικής Πίστης
υπό τη νέα οδηγία 2008/48/ΕΚ**

**Διπλωματική Εργασία
Παναγιώτας Β. Καπρέλη
Α.Μ. 0907Μ006**

Επιβλέπων Καθηγητής : Β. Δούβλης

Αθήνα, Νοέμβριος 2009

**Η Προστασία των Καταναλωτών
στις Συμβάσεις Καταναλωτικής Πίστης
υπό τη νέα οδηγία 2008/48/ΕΚ**

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Βασίλη Δούβλη για την πολύτιμη καθοδήγησή του στη συγγραφή της παρούσας διπλωματικής και την άριστη συνεργασία μας, την καθηγήτριά μου κα Χριστίνα Χριστοπούλου για τις πολύ εύστοχες παρατηρήσεις και συμβουλές της καθώς και τον καθηγητή μου κ. Αριστείδη Χατζή για την πολύ σημαντική συνδρομή του στη συγκέντρωση του υλικού αλλά και την υποστήριξή του καθ' όλη τη διάρκεια της φοίτησής μου στο Μεταπτυχιακό πρόγραμμα.

“The need for consumer protection relating to contracts is as old as the world. The first consumer contract was concluded between a woman and a snake: The snake sold an apple to the woman on the basis of a misleading advertising, the product did not have the qualities announced by the seller and there was a contractual term excluding any liability of the snake for any damage resulting from the defective product. As you know we are still suffering from this original damage.”

(Teneiro, Conclusions, Minutes of the conference "The Directive on Unfair Terms, five years later - Evaluation and future perspectives" organized by the European Commission, 1999, 233)

ABSTRACT

Within the past two decades, the European Union has attempted to regulate consumer credit with various legal acts in order to ensure a uniform level of consumer protection in the context of the internal market. The existing Consumer Credit Directive (87/102/EEC), which was amended in 1990 and 1998, sets out a legal framework for consumer credit throughout the EU. Since 1987, significant changes to the consumer credit market have occurred as the types of credit offered to and used by consumers have evolved considerably and new credit instruments have appeared. The Member States, realizing that the level of consumer protection provided by the existing EU regulations was no longer sufficient, produced their own rules for new types of credit that are outside the scope of the Directive. However, these substantial differences between the laws of the various Member States are often not justified on legal or economic grounds and they have caused a competitive imbalance throughout the EU. This competitive imbalance restricts the provision of consumer credit across national borders and has affected the volume and structure of the demand for credit and in turn the demand for goods and services. As a result, the consumers do not enjoy the same protection throughout the EU and so the existing legal framework had to be revised in order to offer consumers and companies the opportunity to benefit from a common market. On 23 April 2008, the European Parliament and Council adopted a new Consumer Credit Directive (2008/48/EC) which aims to create the prerequisites for establishing a more transparent and effective market and also to ensure a sufficient degree of consumer protection that encourages the provision of consumer credit across national borders, offering the best possible terms for lenders and borrowers.

This Thesis approaches and criticizes the regulations of the new Consumer Credit Directive from a legal and also economic point of view. The aim is to examine

the content of the new regulations, their efficiency and their impact on consumers' protection and companies' function. The Thesis is structured in four Parts. In Part I the legal background of the adoption of the new Directive is presented and particularly the existing Directive 87/102/EEC as it was modified in 1990 and 1998 and the Proposed Directives of 2001, 2004 and 2005. Further, the goals of the new Directive are exposed which are the maximum harmonization, the efficient protection of consumers and the creation of more transparent and effective internal credit market. In Part II the scope of the new Directive is analyzed and also the new regulations about the contractual information obligations (pre-contractual, contractual, post-contractual and advertising), the responsible lending and the duty to assist. In Part III the attention is focused on regulations concerning specific rights of consumers and particularly the right of withdrawal, the rights derived from linked credit agreements, the right of early repayment, the right of termination in open-end credit agreements, the assignment of rights and the right for out of court dispute resolution. In the last Part, since the new Directive has not been yet incorporated in the Greek legal framework, it is examined how this incorporation could be realized and its potential effects in the Greek financial market.

The new Consumer Credit Directive, despite the ambiguity and vagueness of many of its regulations, could considerably increase the overall level of consumer protection and remove a number of barriers to cross-border transactions in the EU. However, in order to achieve these goals, it is necessary that the Directive be implemented correctly by the Member States without circumventing the maximum harmonization introduced by the Directive. It is also important that the Member States establish effective enforcement bodies and mechanisms to make sure that the Directive is properly enforced.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ABSTRACT.....	1
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	1
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΟΙ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΕΣ ΒΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΝΕΑΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ

1. Η πορεία προς την υιοθέτηση της οδηγίας 2008/48/ΕΚ.....	13
1.1. Η οδηγία 87/102/ΕΟΚ.....	13
1.2. Πρόταση οδηγίας (COM/2002/443 τελικό).....	19
1.3. Τροποποιημένη Πρόταση οδηγίας (COM/2004/747 τελικό).....	27
1.4. Τροποποιημένη Πρόταση οδηγίας (COM/2005/483 τελικό).....	29
2. Οι δικαιιοπολιτικοί σκοποί της οδηγίας 2008/48/ΕΚ.....	33
2.1. Εναρμόνιση κοινοτικού πλαισίου.....	33
2.2. Πληρέστερη προστασία των καταναλωτών.....	38
2.3. Διαφανέστερη και αποτελεσματικότερη πιστωτική αγορά.....	43

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΟΙ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2008/48/ΕΚ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ

1. Υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής.....	46
--------------------------------------	----

1.1. Καταναλωτής.....	46
1.2. Πιστωτικός φορέας.....	52
1.3. Μεσίτης πιστώσεων.....	53
2. Αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής.....	56
2.1. Συμβάσεις πίστωσης που εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής.....	56
2.2. Συμβάσεις πίστωσης που εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής.....	59
3. Η υποχρέωση εκτίμησης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή – Πρόσβαση σε βάσεις δεδομένων.....	63
4. Η υποχρέωση παροχής πληροφόρησης.....	73
4.1. Παροχή πληροφόρησης κατά το προσυμβατικό στάδιο.....	73
4.2. Παροχή συνδρομής στους καταναλωτές.....	80
4.3. Παροχή πληροφόρησης κατά τη σύναψη της σύμβασης.....	84
4.4. Παροχή πληροφόρησης κατά τη διάρκεια της σύμβασης.....	86
4.5. Παροχή πληροφόρησης κατά τη διαφήμιση.....	87

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

1. Το δικαίωμα υπαναχώρησης.....	92
2. Οι συνδεδεμένες συμβάσεις πίστωσης.....	100
3. Το δικαίωμα πρόωρης εξόφλησης.....	107
4. Το δικαίωμα καταγγελίας σε συμβάσεις πίστωσης αόριστης διάρκειας.....	119
5. Εκχώρηση δικαιωμάτων.....	121

6. Εξωδικαστική επίλυση των διαφορών.....	123
---	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Η ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ- ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

1. Η ενσωμάτωση του νέου ρυθμιστικού πλαισίου στο ελληνικό δίκαιο.....	127
--	-----

2. Επιδράσεις στην ελληνική χρηματοπιστωτική αγορά.....	128
---	-----

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	131
-------------------	-----

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	135
-------------------	-----

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ.....	145
----------------	-----

ΠΗΓΕΣ.....	147
------------	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	153
------------------	-----

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ – ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ

ADR	Alternative Dispute Resolution
AM. BUS. L. J.	American Business Law Journal (περιοδικό)
B2C	Business to Consumers
CAL. L. REV.	California Law Review (περιοδικό)
CAN. BUS. L. JOUR.	Canadian Business Law Journal (περιοδικό)
ECODIR	Electronic Consumer Dispute Resolution
ELR	European Law Review (περιοδικό)
EU	European Union
GA. L. REV.	Georgia Law Review (περιοδικό)
GLJ	German Law Journal (περιοδικό)
HBA	Hellenic Bank Association
MD. L. REV.	Maryland Law Review (περιοδικό)
MICH. L. REV.	Michigan Law Review (περιοδικό)
N.Y.U. L. REV.	New York University Law Review (περιοδικό)
NFD	National Fraud Database
No	Number
ODR	Online Dispute Resolution
ΑΕ	Ανώνυμη Εταιρία
ΑιτΕκθ.	Αιτιολογική Έκθεση
ΑΚ	Αστικός Κώδικας
ανωτ.	ανωτέρω
ΑΠ	Άρειος Πάγος
Απόφ	Απόφαση
αρ. ή αριθμ.	αριθμός
Αρμ.	Αρμενόπουλος (περιοδικό)
βλ.	βλέπε
γνμδ.	Γνωμοδότηση
ΓΟΣ	Γενικοί Όροι Συναλλαγών
Δ.Α.Ε & Ε.Π.Ε	Δελτίο Ανωνύμων Εταιριών και Εταιριών Περιορισμένης Ευθύνης (περιοδικό)
ΔΕΕ	Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών (περιοδικό)
ΔΕΕΤ	Δελτίο Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών (περιοδικό)

ΔΕΚ	Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
ΔικΠΚ	Δίκαιο Προστασίας Καταναλωτή
εδ.	εδάφιο
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕμπΔ	Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου (περιοδικό)
ΕΕΤ	Ελληνική Ένωση Τραπεζών
ΕιρΑθ	Ειρηνοδικείο Αθηνών
ΕΚ	Ευρωπαϊκή Κοινότητα
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
ΕΟΚ	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΕΟΚΕ	Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή
επ.	επόμενα
ΕΠΕ	Εταιρία Περιορισμένης Ευθύνης
ΕΤΠΘ	Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων
ΕΤρΑΕΧρΔ	Επιθεώρηση Τραπεζικού, Αξιογραφικού & Χρηματοπιστηριακού Δικαίου (περιοδικό)
ΕφΑΔ	Εφαρμογές Αστικού Δικαίου (περιοδικό)
ΕφΑθ	Εφετείο Αθηνών
ΕφΠειρ	Εφετείο Πειραιά
κατωτ.	κατωτέρω
κλπ.	και λοιπά
ΚΥΑ	Κοινή Υπουργική Απόφαση
ΜΤΕΥ	Μεσολαβητής Τραπεζικών – Επενδυτικών Υπηρεσιών
Ν ή ν.	Νόμος
Ν.δ ή ν.δ	Νομοθετικό διάταγμα
ΝοΒ	Νομικό Βήμα (περιοδικό)
ΟΕ	Ομόρρυθμη Εταιρία
ΟΛΑΠ	Ολομέλεια Αρείου Πάγου
παρ.	παράγραφος
ΠΔ/ΤΕ	Πράξη Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος
περ.	περίπτωση
ΠΠρΑθ	Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών
πρβλ.	παραβάλε
πχ.	παραδείγματος χάριν

σε συνδ.

ΣΕΠΕ

στοιχ.

Συλλ.

ΣυνΘΕΚ

Τ.

τεύχ.

ΤτΕ

υποθ.

υποσημ.

ΦΕΚ

ΧρηΔικ

ΧρίΔ

σε συνδυασμό

Συνολικό Ετήσιο Πραγματικό Επιτόκιο

στοιχείο

Συλλογή

Συνθήκη Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

τόμος

τεύχος

Τράπεζα της Ελλάδος

υπόθεση

υποσημείωση

Φύλλο Εφημερίδος της Κυβερνήσεως

Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο (περιοδικό)

Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου (περιοδικό)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μία από τις βασικές αρχές της οικονομικής είναι ότι οι αγορές αποτελούν συνήθως έναν καλό τρόπο οργάνωσης της οικονομικής δραστηριότητας. Σε μια οικονομία της αγοράς¹ οι αποφάσεις των υπευθύνων για τον κεντρικό σχεδιασμό της οικονομίας αντικαθίστανται από τις αποφάσεις που λαμβάνουν εκατομμύρια επιχειρήσεις και νοικοκυριά. Οι επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά αλληλεπιδρούν μεταξύ τους στην αγορά όπου οι τιμές και το ατομικό συμφέρον καθοδηγούν τις αποφάσεις τους. Οι επιχειρήσεις αφενός παράγουν αγαθά και υπηρεσίες χρησιμοποιώντας διάφορους παραγωγικούς συντελεστές όπως εργασία, έδαφος, κεφάλαιο, τα νοικοκυριά αφετέρου διαθέτουν τους συντελεστές της παραγωγής και καταναλώνουν τα αγαθά και τις υπηρεσίες που παράγουν οι επιχειρήσεις².

Η λειτουργία, ωστόσο, της σύγχρονης οικονομίας (μακρο και μικροοικονομικά) είναι αδιανόητη χωρίς τη χρηματοδότησή της από πιστωτικούς φορείς που λόγω της λειτουργίας τους αυτής έχουν αναχθεί σε σημαντικό παράγοντα της οικονομικής ζωής. Η χορήγηση πιστώσεων³ είναι παραδοσιακά η κατεξοχήν τραπεζική εργασία ενεργητικού, που συνδέεται με μια βασική παθητική εργασία την αποδοχή καταθέσεων⁴. Οι καταναλωτικές, ειδικότερα, πιστώσεις⁵ αποτελούν τον συνδετικό κρίκο ανάμεσα στην παραγωγή και τη διάθεση των αγαθών. Η πίστωση για τη χρηματοδότηση της ιδιωτικής κατανάλωσης παράγει αγοραστική δύναμη μετατρέποντας την ανάγκη για αγαθά σε ζήτηση. Η μαζική, επομένως, χρηματοδότηση, απορρέουσα κυρίως από τη παροχή σε καταναλωτές τραπεζικών πιστώσεων επιστρεπτέων σε δόσεις, ενισχύει την αγοραστική δύναμη και

1. Με τον όρο *οικονομία της αγοράς* νοείται μια οικονομία που κατανέμει τους πλουτοπαραγωγικούς πόρους της μέσω των αποκεντρωμένων αποφάσεων πολλών επιχειρήσεων και νοικοκυριών που αλληλεπιδρούν στις αγορές των αγαθών και υπηρεσιών.

2. *Mankiw*, Αρχές της οικονομικής, τ. Α', 2001, 85.

3. Η έννοια της πίστωσης δεν είναι ενιαία, αλλά έχει διαφορετικό περιεχόμενο στα διάφορα νομοθετήματα. Η έννοια πάντως της πίστωσης είναι κατά πολύ ευρύτερη από την έννοια του δανείου της 806 ΑΚ και καλύπτει όλο το φάσμα της πιστωτικής λειτουργίας. Πιστωτική, επομένως, συναλλαγή είναι εκτός από το δάνειο και η χορήγηση λογιστικού χρήματος, το άνοιγμα πίστωσης, η προεξόφληση συναλλαγματικών και επιταγών, η παραχώρηση προθεσμίας εξόφλησης, η εξόφληση χρεών πελατών, η έκδοση πιστωτικών καρτών καθώς και σύγχρονες συναλλακτικές μορφές της οικονομίας όπως *factoring*, *leasing*, *forfeiting* κλπ. Συνακόλουθα, ως πίστωση δύναται να χαρακτηριστεί κάθε παροχή της τράπεζας προς τον πελάτη της, η οποία έχει ως βάση την εμπιστοσύνη της τράπεζας ότι ο πελάτης είναι αξιόχρεος και πρόθυμος να επιστρέψει κατά τον συμφωνηθέντα χρόνο την οφειλόμενη παροχή. *Ρόκας*, Στοιχεία Τραπεζικού δικαίου, 2002, 70 επ.

4. *Ρόκας* (2002), 69.

5. Ως καταναλωτικές πιστώσεις νοούνται οι πιστώσεις που χορηγούνται σε καταναλωτές, δηλαδή σε φυσικά πρόσωπα, τα οποία επιδιώκουν με την πιστωτική σύμβαση σκοπούς άσχετους με την επαγγελματική τους δραστηριότητα.

συνακόλουθα τη βιομηχανία παραγωγής καταναλωτικών αγαθών και υπηρεσιών⁶. Η χρηματοδότηση των καταναλωτών μέσω της παροχής πιστώσεων αποτελεί πλέον το «λιπαντικό» της οικονομικής ζωής, την κινητήρια δύναμη της οικονομικής ανάπτυξης και ευρωστίας των καταναλωτών. Μέσω αυτής, οι καταναλωτές συμπληρώνουν το διαθέσιμο εισόδημά τους και αποκτούν τη δυνατότητα για άμεση ικανοποίηση των καταναλωτικών τους αναγκών, τα πιστωτικά ιδρύματα διευρύνουν τον κύκλο εργασιών τους καθώς προσπορίζονται τα οφέλη των τόκων, οι επιχειρήσεις αποκτούν ένα σημαντικό μέσο για τη διευκόλυνση της διάθεσης των διαφόρων αγαθών και υπηρεσιών και η εθνική οικονομία παρουσιάζει άνοδο, αφού ένα μεγάλο μέρος των επιχειρήσεων που προσφέρουν καταναλωτικά αγαθά δραστηριοποιείται.

Η παροχή, εντούτοις, πίστωσης στους καταναλωτές ενδέχεται να είναι προβληματική σε βαθμό που να εγκυμονεί σημαντικούς κινδύνους. Ο καταναλωτής είναι σε σχέση με τον πιστωτικό φορέα κατά τεκμήριο οικονομικά ασθενέστερος και συναλλακτικά λιγότερο έμπειρος, δεν διαθέτει επαρκή πληροφόρηση, δεν γνωρίζει επακριβώς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη χορήγηση πίστωσης και έχει μειωμένη διαπραγματευτική ικανότητα, δεδομένου ότι δεν συμμετέχει ενεργά στη διαμόρφωση του προδιατυπωμένου από τον πιστωτικό φορέα περιεχομένου της πιστωτικής σύμβασης. Περαιτέρω, η μετάθεση χρονικά της εξόφλησης του τιμήματος αποτελεί θέλητρο για τον καταναλωτή και δημιουργεί την επιθυμία για ικανοποίηση όχι μόνο των στοιχειωδών αναγκών αλλά και πολυτελών καταναλωτικών αναγκών, επιθυμία που ενισχύεται μάλιστα ουσιαστικά από τη διαφήμιση και τις σύγχρονες επιθετικές πρακτικές προώθησης των αγαθών και υπηρεσιών. Υπό τις περιστάσεις αυτές, ο καταναλωτής ενδέχεται να υπερτιμά την ικανότητά του για εξόφληση της πίστωσης χωρίς να συνειδητοποιεί το πραγματικό κόστος αυτής και να αδυνατεί εν τέλει να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του ιδίως μάλιστα σε περίπτωση υψηλών τόκων (όχι απαραίτητα τοκογλυφικών), ανατροπής των οικονομικών δεδομένων στα οποία βάσισε την ικανότητά του για αποπληρωμή (απώλεια θέσης εργασίας, ασθένεια) και γενικότερων δυσμενών συνθηκών της εγχώριας ή διεθνούς αγοράς.

Τελική έκβαση του υπερδανεισμού είναι σε πολλές περιπτώσεις η αναγκαστική εκποίηση των περιουσιακών στοιχείων του πιστολήπτη για την ικανοποίηση των απαιτήσεων των πιστωτών του, η τελική αυτή δε έκβαση έχει αρνητικές επιπτώσεις και για τα ίδια τα πιστωτικά ιδρύματα, καθώς η κύρια επιδίωξη αυτών δεν είναι η ικανοποίησή τους από την αναγκαστική εκποίηση περιουσιακών στοιχείων, αλλά η ομαλή είσπραξη των απαιτήσεών τους και η εξασφάλιση

6. Κλαβανίδου, Καταναλωτικά Δάνεια – Δογματική θεώρηση και συναφή πρακτικά ζητήματα, 1997, 31 επ.

ρευστότητας. Λαμβανομένου μάλιστα υπόψη του κινδύνου μη αποπληρωμής που απορρέει από έναν αριθμό πιστοληπτών, τα πιστωτικά ιδρύματα σπεύδουν να ορίσουν υψηλό επιτόκιο για τις καταναλωτικές πιστώσεις, ώστε σε περίπτωση αφερεγγυότητας των οφειλετών να καλύψουν τις απώλειές τους από τους υψηλούς τόκους⁷. Με την πρακτική όμως αυτή καθίστανται ασφαλιστές των πιστωτικών ιδρυμάτων για τον κίνδυνο αδυναμίας ικανοποίησης από αφερέγγυους οφειλέτες, όλοι οι λήπτες καταναλωτικών πιστώσεων ακόμη δηλαδή και οι φερέγγυοι. Για όλους τους λόγους αυτούς, κρίνεται απαραίτητη η οργάνωση και λειτουργία της αγοράς τόσο με οικονομικά όσο και με νομοθετικά μέτρα με σκοπό τη δημιουργία μιας διαφανέστερης και αποτελεσματικότερης αγοράς προς όφελος τόσο των καταναλωτών όσο και των προμηθευτών.

Το δίκαιο της καταναλωτικής πίστης τοποθετείται από πολλούς στον πυρήνα του δικαίου της προστασίας του καταναλωτή⁸. Οι πρωτοβουλίες του Έλληνα νομοθέτη για την προστασία του καταναλωτή στις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης ήταν ανέκαθεν μη ικανοποιητικές. Η νομική αντιμετώπιση της παροχής πίστωσης σε ιδιώτες δεν φαίνεται να απασχολούσε τον συντάκτη του Αστικού Κώδικα (εφεξής ΑΚ). Οι διατάξεις για τη ρύθμιση του δανείου (άρθρα 806 επ.) είναι λιγιστές, ενώ πρότυπο της νομοθετικής ρύθμισης φαίνεται να είναι το δάνειο που επιστρέφεται ολόκληρο μετά την πάροδο του συμφωνημένου χρόνου και όχι το δάνειο που επιστρέφεται σε δόσεις⁹. Η έννοια, άλλωστε, του δανείου είναι πολύ στενότερη από εκείνη της πίστωσης¹⁰. Αλλά και αργότερα με την εισαγωγή του καταργηθέντος πλέον ν.δ. 3838/1958 «περί ελέγχου των πωλήσεων επί πιστώσει»¹¹ η κύρια επιδίωξη του νομοθέτη δεν ήταν η προστασία του καταναλωτή, αλλά ο περιορισμός της κατανάλωσης προκειμένου να αποφευχθούν ο πληθωρισμός, η δαπάνη συναλλάγματος και κατ' επέκταση οι εισαγωγές¹². Αντιθέτως, η ανάγκη προστασίας του καταναλωτή στο πλαίσιο των συμβάσεων καταναλωτικής πίστης δεν άφησε αδιάφορο τον κοινοτικό νομοθέτη¹³. Η απελευθέρωση και διεθνοποίηση της αγοράς

7. Οι πιστωτικές συναλλαγές ενέχουν πιστωτικό κίνδυνο, ο οποίος αν πραγματοποιηθεί έχει ως συνέπεια την αδυναμία του πιστωτικού φορέα να επιστρέψει τα χρήματα των καταθετών. Ως πιστωτικός κίνδυνος νοείται ο κίνδυνος ζημίας από την αδυναμία του υπόχρεου να αποπληρώσει τις οφειλές του, η πιθανότητα δηλαδή να μην εισπράξει ο πιστωτικός φορέας το ποσό της πίστωσης στον καθορισμένο χρόνο.

8. Παπαϊωάννου, Η προστασία του καταναλωτή στο ουσιαστικό ευρωπαϊκό δίκαιο της καταναλωτικής πίστης, 2007, 112.

9. Κλαβανίδου (1997), 31 επ.

10. Σχετικά, υπ' αριθμ. 3 υποσημ.

11. Το ν.δ 3838/1958 καταργήθηκε με την παρ. 5 του άρθρου 6 Ν. 2076/1992.

12. Αναλυτικά Γεωργακόπουλος, Το ελληνικό αντι - καταναλωτικό δίκαιο, ΝοΒ 1987, 1345 επ.

13. Η νομική βάση της προστασίας του καταναλωτή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών συνίσταται στο άρθρο 153 (πρώην 129 Α) της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής

χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών επέβαλε την ανάγκη προσέγγισης των νομοθεσιών σε ζητήματα προστασίας του καταναλωτή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και παροχής πιστώσεων από πιστωτικά ιδρύματα εγκατεστημένα σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο της κατοικίας του καταναλωτή, με σκοπό την ενίσχυση της εμπιστοσύνης του τελευταίου στις διασυνοριακές χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, εμπιστοσύνη που διασαλευόταν από την έλλειψη ενιαίου νομοθετικού πλαισίου εντός της Κοινότητας. Εντούτοις, η αναζήτηση ενός κοινού δικαίου αποδεικνύεται δύσκολος στόχος στο πλαίσιο μιας ιδιαίτερα ετερογενούς αγοράς όπως αυτή της ευρωπαϊκής καταναλωτικής πίστης¹⁴.

Αντικείμενο της παρούσας μελέτης αποτελεί η νέα ευρωπαϊκή ρύθμιση για την καταναλωτική πίστη και ειδικότερα οι ρυθμίσεις της νέας οδηγίας 2008/48/ΕΚ για την προστασία των καταναλωτών στις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης¹⁵. Η εν λόγω μελέτη διαρθρώνεται σε τέσσερα κεφάλαια.

Στο πρώτο κεφάλαιο εξετάζεται αναλυτικά η πορεία προς την υιοθέτηση της νέας οδηγίας, με παρουσίαση αφενός της μέχρι τώρα ισχύουσας οδηγίας 87/102/ΕΟΚ όπως αυτή τροποποιήθηκε με τις μεταγενέστερες οδηγίες 90/88/ΕΟΚ και 98/7/ΕΟΚ και αφετέρου των προπαρασκευαστικών πράξεων και διεργασιών που έλαβαν χώρα σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Κοινοβουλίου και Συμβουλίου μέχρι την τελική υιοθέτηση της οδηγίας 2008/48/ΕΚ. Περαιτέρω, αναλύονται οι δικαιολογητικοί σκοποί της νέας οδηγίας και ειδικότερα η εναρμόνιση του κοινοτικού πλαισίου με έμφαση στην πολιτική της πλήρους εναρμόνισης, η πληρέστερη προστασία των καταναλωτών και η δημιουργία μιας διαφανέστερης και αποτελεσματικότερης πιστωτικής αγοράς.

Κοινότητας, το οποίο εισήχθη με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ (1992) και αναθεωρήθηκε με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ (1998).

14. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στην τροποποιημένη πρόταση οδηγίας του 2005 «Η πιστωτική αγορά έχει σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης, ενώ μικρό μόνο μέρος της έχει σήμερα διασυνοριακό χαρακτήρα. Το σημαντικό γενικό μέγεθος της πιστωτικής αγοράς υποκρύπτει μια μεγάλη ποικιλομορφία μεταξύ των επιμέρους αγορών, στις οποίες τα επίπεδα καταναλωτικής πίστης ποικίλλουν αρκετά. Παραδείγματος χάριν, ενώ η βρετανική πιστωτική αγορά αντιπροσωπεύει περίπου 230 εκατομμύρια ευρώ, το αντίστοιχο ποσό σε μια χώρα παρόμοιου μεγέθους, όπως η Ιταλία, μόλις φτάνει τα 40 εκατομμύρια ευρώ. Πολύ ποικίλλει επίσης η μέση χρήση πιστώσεων ανά νοικοκυριό. Σε μερικά κράτη μέλη η καταναλωτική πίστη αντιπροσωπεύει μεγάλο ποσοστό του διαθέσιμου εισοδήματος του νοικοκυριού, ενώ σε άλλα το ποσοστό αυτό είναι σχετικά μικρό. Μερικές αγορές έχουν μικρές δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξης, άλλες όμως έχουν πάρα πολλά, ακόμη περιθώρια να αναπτυχθούν». Τροποποιημένη πρόταση οδηγίας για την εναρμόνιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν τις συμβάσεις πίστωσης που χορηγούνται στους καταναλωτές και για την τροποποίηση της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ, COM (2005) 483 τελικό, υπό 4.1.

15. Οδηγία 2008/48/ΕΚ της 23ης Απριλίου 2008 για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου, ΕΕ 25.5.2008, L. 133/66.

Στο *δεύτερο κεφάλαιο* αναλύεται διεξοδικά το υποκειμενικό και αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής της οδηγίας. Ειδικότερα, ως προς το υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής επιχειρείται ο προσδιορισμός της έννοιας του καταναλωτή, του πιστωτικού φορέα και του μεσίτη πιστώσεων, ενώ ως προς το αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής επιχειρείται η παρουσίαση των συμβάσεων πίστωσης που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας και των συμβάσεων πίστωσης που εξαιρούνται από αυτό. Ακόμη, επιχειρείται η ανάλυση των ρυθμίσεων της οδηγίας για την αντιμετώπιση της υπερχρέωσης με επίκεντρο τη ρύθμιση για την υποχρέωση εκτίμησης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή, αναδεικνύοντας παράλληλα τα γεννώμενα ζητήματα σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων από την πρόσβαση των πιστωτικών φορέων σε κεντρικές βάσεις δεδομένων. Περαιτέρω, στο ίδιο κεφάλαιο εξετάζονται οι διατάξεις για την αποκατάσταση της ασυμμετρίας πληροφόρησης και ειδικότερα η υποχρέωση παροχής πληροφόρησης κατά το προσυμβατικό στάδιο, κατά τη σύναψη της σύμβασης, κατά τη διάρκεια αυτής και κατά τη διαφήμιση, καθώς και η υποχρέωση παροχής συνδρομής στους καταναλωτές.

Στο *τρίτο κεφάλαιο* ακολουθεί η λεπτομερής εξέταση των ειδικότερων ρυθμίσεων που προβλέπονται στην οδηγία. Πιο συγκεκριμένα, αναλύονται οι διατάξεις που αφορούν την κατοχύρωση ορισμένων δικαιωμάτων του καταναλωτή μετά την κατάρτιση της σύμβασης και ειδικότερα το δικαίωμα υπαναχώρησης, το δικαίωμα πρόωρης εξόφλησης, το δικαίωμα καταγγελίας σε συμβάσεις πίστωσης αόριστης διάρκειας και τα δικαιώματα και ενστάσεις που απορρέουν από την εκχώρηση δικαιωμάτων του πιστωτικού φορέα σε τρίτο. Επιπλέον, στο πλαίσιο του ίδιου κεφαλαίου επιχειρείται η προσέγγιση των ειδικών ρυθμίσεων σχετικά με τις συνδεδεμένες συμβάσεις πίστωσης και την εξωδικαστική επίλυση των διαφορών.

Στο *τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο*, δεδομένου ότι η νέα οδηγία δεν έχει ενσωματωθεί ακόμη στην ελληνική έννομη τάξη, κρίνεται απαραίτητο να εξεταστεί το ζήτημα της ενσωμάτωσης του νέου ρυθμιστικού πλαισίου στην ελληνική έννομη τάξη και των ενδεχόμενων επιδράσεων της ενσωμάτωσης αυτής στην ελληνική χρηματοπιστωτική αγορά.

Τέλος, θα θέλαμε στο σημείο αυτό να σημειώσουμε ότι με την παρούσα μελέτη γίνεται προσπάθεια να προσεγγιστούν οι ρυθμίσεις της νέας οδηγίας τόσο με κριτήρια νομικού περιεχομένου όσο και με κριτήρια οικονομικής αποτελεσματικότητας. Άλλωστε, η πραγματική κοινωνική ζωή δεν γνωρίζει χωριστούς χώρους «νομικής», «οικονομικής», «ψυχολογικής» δραστηριότητας, αλλά

μια συνολική κοινωνική δράση που έχει πολλές όψεις και στενά συνδεδεμένα και αμοιβαία επικαλυπτόμενα επίπεδα¹⁶.

16. Γέμτος, Οικονομία και Δίκαιο: οικονομικά για νομικούς, 1995, 19.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ
ΟΙ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΕΣ ΒΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ
ΝΕΑΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ

1. Η πορεία προς την υιοθέτηση της οδηγίας 2008/48/ΕΚ

1.1. Η οδηγία 87/102/ΕΟΚ

Οι αρχικές συζητήσεις για την αναγκαιότητα μιας οργανωμένης και αποτελεσματικής πολιτικής προστασίας των οικονομικών συμφερόντων του καταναλωτή διεξήχθησαν τον Σεπτέμβριο του 1972 εντός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και κατόπιν στη συνάντηση κορυφής των αρχηγών των κρατών μελών τον Οκτώβριο στο Παρίσι. Ο διάλογος αυτός είχε σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός Προκαταρκτικού Προγράμματος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας για μια πολιτική προστασίας και πληροφόρησης των καταναλωτών¹⁷, που εγκρίθηκε με Ψήφισμα του Συμβουλίου της 14ης Απριλίου 1975, στο οποίο περιλαμβάνονταν οι κυρίαρχοι σκοποί και οι βασικές αρχές και προτεραιότητες αυτής της πολιτικής¹⁸. Μία εκ των προτεραιοτήτων της πολιτικής για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων του καταναλωτή ήταν και η εναρμόνιση των γενικών όρων της καταναλωτικής πίστης¹⁹.

Η πρώτη όμως ουσιαστική νομοθετική πρωτοβουλία στο τομέα της καταναλωτικής πίστης ελήφθη πολύ μεταγενέστερα, κατόπιν μακροχρόνιας προεργασίας και οξύτατων αντιπαραθέσεων²⁰, με την υιοθέτηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών

17. ΕΕ 25.4.1975, C. 92/2.

18. Ψήφισμα του Συμβουλίου της 14ης Απριλίου 1975 αναφορικά με ένα προκαταρκτικό πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας για μια πολιτική προστασίας και ενημέρωσης του καταναλωτή, ΕΕ 25.4.1975, C. 92/1.

19. Οι λοιπές προτεραιότητες στο πεδίο προστασίας των οικονομικών συμφερόντων του καταναλωτή αφορούσαν την προστασία του από την παραπλανητική διαφήμιση, την εναρμόνιση της νομοθεσίας για την ευθύνη από ελαττωματικά προϊόντα, τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και την προώθηση γενικά των οικονομικών συμφερόντων του καταναλωτή.

20. Οι εργασίες για την υποβολή πρότασης οδηγίας είχαν ξεκινήσει ήδη από το 1974 και ολοκληρώθηκαν το 1979 με τη δημοσίευση της πρότασης οδηγίας την 27.3.1979 (ΕΕ 27.3.1979, C. 80/4) και ενώ στο μεταξύ είχαν διαμορφωθεί τέσσερα προσχέδια. Η προτεινόμενη ρύθμιση είχε ως βάση τις νομοθεσίες της Γαλλίας και της Μ. Βρετανίας, ενώ οι αντιρρήσεις, ιδίως της Γερμανίας, σε επιμέρους θέματα υπήρξαν αιτία περαιτέρω διαπραγματεύσεων και αναβολών με αποτέλεσμα τη διατύπωση νέου κειμένου το 1984 και την ψήφιση της οδηγίας τον Δεκέμβριο του 1986, χωρίς εντούτοις να υπάρξει συμφωνία για τη μέθοδο υπολογισμού του συνολικού ετήσιου πραγματικού επιτοκίου, συμφωνία που επετεύχθη το 1990 και οδήγησε στην υποβολή τροποποιητικής οδηγίας. Κλαβανίδου (1997), 96, υποσημ. 44 με τις εκεί παραπομπές.

διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν την καταναλωτική πίστη²¹, όπως αυτή τροποποιήθηκε με τις οδηγίες 90/88/ΕΟΚ²² και 98/7/ΕΚ²³ και δημοσιεύτηκε σε ενοποιημένη πλέον μορφή την 21.4.1998²⁴. Η πρωτοβουλία αυτή για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών είχε ως πρωταρχικό σκοπό τη δημιουργία μιας κοινής αγοράς στον τομέα της καταναλωτικής πίστης προς όφελος των καταναλωτών, των πιστωτικών φορέων και όσων παράγουν και πωλούν αγαθά ή παρέχουν υπηρεσίες²⁵. Με την εναρμόνιση των γενικών όρων που διέπουν την καταναλωτική πίστη και τη θέσπιση ορισμένων προϋποθέσεων που θα εφαρμόζονται σε όλες τις μορφές πιστώσεων επιδιώκεται η βελτίωση του βαθμού προστασίας των καταναλωτών και ιδίως η προστασία τους από αθέμιτους πιστωτικούς όρους²⁶. Όπως επισημαίνεται στο Προοίμιο της εν λόγω οδηγίας, μεταξύ των νομοθεσιών των κρατών μελών υφίστανται σημαντικές διαφορές στον τομέα της καταναλωτικής πίστης που αποτελούν τροχοπέδη στη δημιουργία μιας κοινής αγοράς. Οι διαφορές αυτές περιορίζουν τις ευκαιρίες του καταναλωτή να λάβει πίστωση σε άλλα κράτη μέλη με χαμηλότερο κόστος και ευνοϊκότερους όρους με αποτέλεσμα την άνιση μεταχείρισή του από το ένα κράτος μέλος στο άλλο, τον κίνδυνο δημιουργίας στρεβλώσεων του ανταγωνισμού μεταξύ των πιστωτικών φορέων και τον περιορισμό εν τέλει της ελεύθερης κυκλοφορίας των αγαθών και υπηρεσιών που είναι δυνατόν να παρασχεθούν στους καταναλωτές με πίστωση²⁷. Δεδομένου μάλιστα ότι ήδη κατά τον χρόνο έκδοσης της οδηγίας είχαν επέλθει σημαντικές μεταβολές στη μορφή των πιστώσεων, οι οποίες έπρεπε να ληφθούν υπόψη σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ο καταναλωτής έχρηζε προστασίας μέσω της παροχής επαρκούς πληροφόρησης σχετικά με τα νέα χρηματοπιστωτικά προϊόντα και υπηρεσίες, τους όρους και το κόστος της πίστωσης και το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο²⁸.

Η επίτευξη των παραπάνω στόχων επιδιώκεται καταρχάς με την υιοθέτηση στην οδηγία ενός ευρύτατου ορισμού της πιστωτικής σύμβασης βάσει του οποίου

21. Οδηγία 87/102/ΕΟΚ της 22ας Δεκεμβρίου 1986 για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν την καταναλωτική πίστη, ΕΕ 12.2.1987, L. 42/48. Τα κράτη μέλη όφειλαν σύμφωνα με το άρθρο 16 της οδηγίας να προσαρμόσουν τις εθνικές τους ρυθμίσεις με το περιεχόμενο της οδηγίας το αργότερο μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1990.

22. Οδηγία 90/88/ΕΟΚ της 22ας Φεβρουαρίου 1990 σχετικά με την τροποποίηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν την καταναλωτική πίστη, ΕΕ 10.3.1990, L. 61/14.

23. Οδηγία 98/7/ΕΚ της 16ης Φεβρουαρίου 1998 σχετικά με την τροποποίηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν την καταναλωτική πίστη, ΕΕ 1.4.1998, L. 101/17.

24. Για το ενοποιημένο αυτό κείμενο βλ. στην επίσημη ιστοσελίδα της κοινοτικής νομοθεσίας <http://eur-lex.europa.eu>

25. Αιτιολογική σκέψη 5 του Προοιμίου της οδηγίας.

26. Αιτιολογικές σκέψεις 6 και 10.

27. Αιτιολογικές σκέψεις 1-7.

28. Αιτιολογικές σκέψεις 8 και 9.

καλύπτεται μια σειρά περιπτώσεων παραδοτικών ή συναινετικών, χρηματικών ή μη συμβάσεων παροχής χρηματοδοτικής διευκόλυνσεως προς τον καταναλωτή. Σύμφωνα με τον εν λόγω ορισμό, σύμβαση πίστωσης είναι «η σύμβαση δυνάμει της οποίας ο πιστωτικός φορέας χορηγεί ή υπόσχεται να χορηγήσει σε καταναλωτή πίστωση με τη μορφή προθεσμίας πληρωμής, δανείου ή οποιασδήποτε άλλης παρόμοιας χρηματοδοτικής διευκόλυνσης»²⁹. Η ευρεία αυτή έννοια της καταναλωτικής πιστωτικής σύμβασης ανοίγει τον δρόμο για μια συνολική αντιμετώπιση των επιμέρους συμβατικών τύπων που εντάσσονται σε αυτή, παράλληλα δε συμπληρώνεται με τους αντίστοιχους ορισμούς των εννοιών του καταναλωτή και του πιστωτικού φορέα. Ως καταναλωτής νοείται κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο επιδιώκει με την πιστωτική σύμβαση σκοπούς άσχετους με την επαγγελματική του δραστηριότητα, ενώ ως πιστωτικός φορέας κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή ομάδα φυσικών ή νομικών προσώπων που χορηγεί πίστωση στο πλαίσιο της εμπορικής, επιχειρηματικής ή επαγγελματικής του δραστηριότητας³⁰. Το αντικείμενο, ωστόσο, πεδίο εφαρμογής της οδηγίας περιορίζεται σημαντικά με τις εξαιρέσεις³¹ που τίθενται από τον κοινοτικό νομοθέτη για ορισμένες μορφές πιστωτικών συμβάσεων ή τύπων συναλλαγών που, όπως τονίζεται και στο Προοίμιο της οδηγίας³², λόγω της ειδικής μορφής και της ιδιαιτερότητάς τους θα πρέπει να αποκλειστούν εν όλω ή εν μέρει από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας όπως για παράδειγμα οι πιστώσεις που χορηγούνται για την κτήση ή την μετατροπή ακινήτου³³, δηλαδή τα στεγαστικά δάνεια, τα οποία αποτελούν αντικείμενο της

29. Άρθρο 1 παρ. 2 στοιχ. γ'.

30. Άρθρο 1 παρ. 2 στοιχ. α' και β'.

31. Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 1, η οδηγία 87/102/ΕΟΚ δεν εφαρμόζεται:

- α) στις συμβάσεις πίστωσης ή υπόσχεσης πίστωσης που προορίζονται:
 - κυρίως για την κτήση ή διατήρηση δικαιωμάτων κυριότητας επί εδαφικής έκτασης ή κτιρίου που έχει ανεγερθεί ή πρόκειται να ανεγερθεί,
 - για την ανακαίνιση ή δομική βελτίωση ενός κτιρίου
- β) στις συμβάσεις μίσθωσης, εκτός εάν οι συμβάσεις αυτές προβλέπουν ότι η κυριότητα θα περιέλθει τελικά στον μισθωτή
- γ) στις περιπτώσεις που οι πιστώσεις χορηγούνται ή διατίθενται χωρίς τόκο ή άλλες επιβαρύνσεις
- δ) στις συμβάσεις πίστωσης βάσει των οποίων ο καταναλωτής δεν βαρύνεται με τόκους, εφόσον συμφωνεί να εξοφλήσει την πίστωση εφάπαξ
- ε) στις συμβάσεις πίστωσης με τη μορφή προκαταβολών σε τρέχοντα λογαριασμό που χορηγούνται από πιστωτικό ή χρηματοδοτικό ίδρυμα, εκτός των λογαριασμών πιστωτικής κάρτας. Ωστόσο στις πιστώσεις αυτές εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 6.
- στ) στις συμβάσεις πίστωσης που αφορούν ποσά κατώτερα των 200 ECU ή ανώτερα των 20.000 ECU
- ζ) στις συμβάσεις πίστωσης κατά τις οποίες ο καταναλωτής πρέπει να εξοφλήσει την πίστωση:
 - είτε εντός τριμήνου,
 - είτε με τέσσερις το πολύ δόσεις εντός δωδεκαμήνου.

32. Αιτιολογική σκέψη 11.

33. Άρθρο 2 παρ. 1 στοιχ. α'.

Σύστασης της Επιτροπής της 1.3.2001³⁴ σχετικά με τις προσυμβατικές πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται στους καταναλωτές από πιστωτές που χορηγούν στεγαστικά δάνεια. Περαιτέρω, εξαιρούνται του προστατευτικού πλαισίου της οδηγίας οι συμβάσεις που αφορούν ποσά κατώτερα των 200 ECU ή ανώτερα των 20.000 ECU³⁵ με τη δικαιολογητική βάση ότι οι πιστωτικές συμβάσεις για ιδιαίτερα μεγάλα χρηματικά ποσά παρουσιάζουν τάσεις διαφοροποίησης από τις συνήθεις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης, ενώ η εφαρμογή των διατάξεων της οδηγίας σε συμβάσεις για ιδιαίτερα μικρά ποσά θα μπορούσε να προκαλέσει περιττό διοικητικό φόρτο τόσο για τους καταναλωτές όσο και για τους πιστωτικούς φορείς³⁶.

Οι επιμέρους διατάξεις της οδηγίας επικεντρώνονται κυρίως σε τρεις βασικές θεματικές. Η πρώτη αφορά τις διατάξεις που επιδιώκουν την πληρέστερη πληροφόρηση του καταναλωτή τόσο κατά το στάδιο της διαφήμισης όσο και κατά την κατάρτιση της σύμβασης προκειμένου να διασφαλιστεί η απαιτούμενη διαφάνεια των όρων της πίστωσης και να παρασχεθεί στον καταναλωτή η δυνατότητα σύγκρισης των διαφόρων πιστώσεων που προσφέρονται στην αγορά³⁷. Ειδικότερα, για την καλύτερη προστασία του καταναλωτή επιβάλλεται η τήρηση έγγραφου τύπου κατά την κατάρτιση της σύμβασης καθώς και η τήρηση ενός ελάχιστου συμβατικού περιεχομένου που περιλαμβάνει, πέραν των ουσιωδών στοιχείων της σύμβασης³⁸, και το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο με τις προϋποθέσεις τυχόν τροποποίησης αυτού³⁹. Το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο (στο εξής ΣΕΠΕ) που μετονομάστηκε σε συνολικό ετήσιο ποσοστό επιβάρυνσης⁴⁰ απεικονίζει στην ουσία το συνολικό κόστος της πίστωσης, εκφραζόμενο ως ετήσιο ποσοστό επί του ποσού της παρεχόμενης πίστωσης, όπου συμπεριλαμβάνονται εκτός από τους τόκους και οι λοιπές επιβαρύνσεις και έξοδα που συνδέονται άμεσα με αυτή⁴¹. Η υποχρέωση αναφοράς στο ΣΕΠΕ τόσο στο περιεχόμενο της πιστωτικής σύμβασης όσο και στο στάδιο της εμπορικής προώθησης του προϊόντος και παρουσίασής του στην αγορά⁴² αποτελεί μία από τις σημαντικότερες διατάξεις της οδηγίας με την οποία

34. ΕΕ 10.3.2001, L. 69/25.

35. Άρθρο 2 παρ. 1 στοιχ. στ'.

36. Αιτιολογική σκέψη 14.

37. Αιτιολογική σκέψη 15.

38. Άρθρο 4 παρ. 2 και 3 σε συνδ. με Παράρτημα Ι.

39. Άρθρο 4 παρ. 2 στοιχ. α) και β).

40. Ο όρος συνολικό ετήσιο ποσοστό επιβάρυνσης συμπεριελήφθη με την τελευταία τροποποιητική οδηγία 98/7/ΕΚ (άρθρο 1 περ. α'), προκειμένου οι καταναλωτές να έχουν τη δυνατότητα αναγνώρισής του στα διάφορα κράτη μέλη. Αιτιολογική σκέψη 10 του Προοιμίου της οδηγίας 98/7/ΕΚ.

41. Άρθρο 1α παρ. 1 στοιχ. α) που εισήχθη με την τροποποιητική οδηγία 90/88/ΕΟΚ (άρθρο 1 παρ. 2), και άρθρο 1 παρ. 2 στοιχ. ε' όπως αυτό τροποποιήθηκε με την εν λόγω οδηγία (άρθρο 1 παρ. 1).

42. Άρθρο 3.

επιδιώκεται αποτελεσματική προστασία του καταναλωτή. Πράγματι, με μόνη την γνωστοποίηση του επιτοκίου, χωρίς συγχρόνως να αποτυπώνονται σε ετήσιο ποσοστό και τα συναφή έξοδα και επιβαρύνσεις που συνδέονται άμεσα με τη πιστωτική σύμβαση, ελλοχεύει ο κίνδυνος παραπλάνησης του καταναλωτή από ενδεχόμενα χαμηλά επιτόκια, τα οποία όμως συνοδεύονται από επιπλέον έξοδα έστω και εφάπαξ καταβαλλόμενα, με συνέπεια να μην απεικονίζεται το συνολικό κόστος της πίστωσης και ο καταναλωτής να μην γνωρίζει στην πραγματικότητα τι του κοστίζει η συγκεκριμένη πίστωση και το συνολικό ποσό που θα υποχρεωθεί τελικά να πληρώσει⁴³.

Περαιτέρω, εισάγεται μία ενιαία για όλη την Κοινότητα μέθοδος υπολογισμού του ΣΕΠΕ και ένας ενιαίος μαθηματικός τύπος⁴⁴, ενώ παράλληλα προσδιορίζονται οι συντελεστές κόστους της πίστωσης που πρέπει να χρησιμοποιούνται κατά τον υπολογισμό του ΣΕΠΕ και εκείνοι που δεν πρέπει να λαμβάνονται υπόψη⁴⁵. Ο σκοπός που επιδιώκεται είναι η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη εναρμόνιση των στοιχείων του κόστους της καταναλωτικής πίστης, προκειμένου να εξασφαλιστεί αφενός ένα υψηλό επίπεδο προστασίας των ευρωπαϊών καταναλωτών, ώστε αυτοί να μπορούν να συγκρίνουν καλύτερα τα προσφερόμενα ΣΕΠΕ και αφετέρου η αρμονική λειτουργία της εσωτερικής αγοράς⁴⁶. Επιπλέον, καθιερώνεται ο κανόνας δυνάμει του οποίου το έτος θεωρείται ότι έχει 365 ημέρες ή 365,25 ημέρες ή για τα δίσεκτα έτη 366 ημέρες, 52 εβδομάδες ή 12 ίσους μήνες και ένας ίσος μήνας θεωρείται ότι έχει 30,41666 ημέρες, ενώ ταυτόχρονα για τα αποτελέσματα του υπολογισμού ορίζεται ότι απαιτείται ακρίβεια ενός τουλάχιστον δεκαδικού ψηφίου⁴⁷.

Η δεύτερη θεματική αφορά την κατοχύρωση μιας σειράς δικαιωμάτων και ενστάσεων του καταναλωτή έναντι του πιστωτικού φορέα. Ειδικότερα, προβλέπεται υποχρέωση των κρατών μελών να εισάγουν ρυθμίσεις σχετικά με τους όρους ανάκτησης των αγαθών από τον πιστωτικό φορέα διασφαλίζοντας συγχρόνως ότι η εκκαθάριση μεταξύ των συμβαλλομένων μερών και η ανάκτηση των αγαθών δεν θα συνεπάγεται αδικαιολόγητο πλουτισμό του πιστοδότη⁴⁸. Περαιτέρω, καθιερώνεται το δικαίωμα του καταναλωτή για πρόωρη εκπλήρωση των υποχρεώσεών του με εύλογη

43. Κλαβανίδου (1997), 99 Χριστοπούλου, Καταναλωτική πίστη, σε Δούβλης/Μπώλος, ΔικΠΚ, 2008, τ. ΙΙ, 970.

44. Η ενιαία αυτή μέθοδος υπολογισμού δεν καθιερώθηκε εξ αρχής με την οδηγία 87/102/ΕΟΚ, αλλά αργότερα με την τροποποιητική οδηγία 90/88/ΕΟΚ (άρθρο 1 παρ. 2 σε συνδυασμό με το Παράρτημα ΙΙ).

45. Άρθρο 1α παρ. 2. Το εν λόγω άρθρο εισήχθη με την τροποποιητική οδηγία 90/88/ΕΟΚ (άρθρο 1 παρ. 2).

46. Αιτιολογικές σκέψεις 1,3,4,10 και 11 του Προοιμίου της οδηγίας 98/7/ΕΚ.

47. Ο κανόνας αυτός εισήχθη με την τροποποιητική οδηγία 98/7/ΕΚ (άρθρο 1 περ. ε' σε συνδ. με Παράρτημα Ι).

48. Άρθρο 7.

μείωση του συνολικού κόστους της πίστωσης⁴⁹ όπως επίσης και η διατήρηση δικαιωμάτων και ενστάσεων του καταναλωτή σε περίπτωση εκχώρησης των δικαιωμάτων του πιστωτικού φορέα σε τρίτον⁵⁰. Ακόμη, θεσπίζεται υποχρέωση των κρατών μελών για λήψη κατάλληλων μέτρων προστασίας του καταναλωτή όταν αυτός χρησιμοποιεί αξιόγραφα, συναλλαγματικές ή επιταγές, ως μέσο πληρωμής ή εγγύησης⁵¹ καθώς και οι προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν προκειμένου ο καταναλωτής να στραφεί εναντίον του πιστωτικού φορέα στην περίπτωση που η αγορά αγαθών ή υπηρεσιών χρηματοδοτείται μέσω πίστωσης από πρόσωπο διάφορο του προμηθευτή και τα αγαθά ή υπηρεσίες δεν παρασχεθούν ή δεν ανταποκρίνονται στους όρους της σύμβασης παροχής τους⁵².

Η τρίτη τέλος θεματική περιλαμβάνει διατάξεις για τους πιστωτικούς φορείς και τους μεσίτες πιστώσεων. Ειδικότερα, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να εξασφαλίζουν ότι τα πρόσωπα που προσφέρονται να συνάψουν ή να μεσολαβήσουν για τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης διαθέτουν επίσημη προς τούτο άδεια ή να εξασφαλίζουν ότι τα ως άνω πρόσωπα υπόκεινται σε έλεγχο ή επίβλεψη των δραστηριοτήτων τους από επίσημο οργανισμό ή φορέα ή να προάγουν τη δημιουργία κατάλληλων φορέων για την παραλαβή καταγγελιών όσον αφορά συμβάσεις πίστωσης ή πιστωτικούς όρους και για την παροχή στους καταναλωτές σχετικών πληροφοριών ή υποδείξεων που τους αφορούν⁵³.

Θα πρέπει στο σημείο αυτό να επισημανθεί ότι στόχος της εν λόγω οδηγίας ήταν η ως ένα βαθμό προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών που διέπουν την καταναλωτική πίστη και η ως ένα σημείο προστασία του καταναλωτή. Συγκεκριμένα προβλέπεται ότι τα κράτη μέλη δύνανται να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ αυστηρότερες διατάξεις για την προστασία των καταναλωτών⁵⁴, καθιερώνοντας έτσι *ρήτρα ελάχιστης εναρμόνισης*. Η εναρμόνιση, επομένως, του κοινοτικού δικαίου στον τομέα της καταναλωτικής πίστης φαίνεται να αποτελεί ένα από τα δυσκολότερα εγχειρήματα του κοινοτικού νομοθέτη, υπό την συνεχή και επίμονη αντιπαράθεση τραπεζικών κύκλων αφενός και καταναλωτών αφετέρου καθώς και των ίδιων των κρατών μελών που υπεραμύνονται του εθνικού *status quo*.

Η ελληνική πολιτεία προς εκπλήρωση της υποχρέωσης προσαρμογής με το περιεχόμενο της οδηγίας εξέδωσε την υπ' αριθμ. Φ1-983/7.3.1991 κοινή υπουργική

49. Άρθρο 8.

50. Άρθρο 9.

51. Άρθρο 10.

52. Άρθρο 11.

53. Άρθρο 12.

54. Άρθρο 15.

απόφαση⁵⁵, όπως αυτή τροποποιήθηκε στη συνέχεια με την ΚΥΑ Φ1-5353/14.12.1994⁵⁶ και την ΚΥΑ Ζ1-178/13.2.2001⁵⁷, μεταφέροντας ουσιαστικά σχεδόν αυτούσιο το περιεχόμενο της οδηγίας, παρεκκλίνοντας σε ελάχιστα μόνο σημεία άλλοτε εισάγοντας ρύθμιση ευνοϊκότερη για τον καταναλωτή όπως η κατάργηση του ανώτατου ποσοτικού ορίου και άλλοτε δυσμενέστερη όπως η υποχρέωση διεξαγωγής προηγούμενου δικαστικού αγώνα κατά του προμηθευτή προκειμένου ο καταναλωτής να μπορέσει να στραφεί κατά του πιστώτικού φορέα⁵⁸.

1.2. Πρόταση οδηγίας (COM/2002/443 τελικό)

Η εξέλιξη της καταναλωτικής πίστης από τη δεκαετία του '80 μέχρι τα τελευταία χρόνια υπήρξε αναμφίβολα θεαματική. Σε αντίθεση με την εποχή της «*cash society*»⁵⁹, όπου η πίστωση περιορισμένη μόνο σημασία είχε και αφορούσε κυρίως τις συμβάσεις πωλήσεων με δόσεις για τη χρηματοδότηση της αγοράς κινητών αγαθών και τα προσωπικά δάνεια, τη τελευταία ιδίως δεκαετία η πίστωση αποτελεί το «*λιπαντικό*» της οικονομικής ζωής, την κινητήρια δύναμη της οικονομικής ανάπτυξης και ευρωστίας των καταναλωτών⁶⁰. Ο σύγχρονος καταναλωτής δύναται για την κάλυψη των αναγκών του να επιλέξει ανάμεσα σε πληθώρα χρηματοδοτικών μέσων που προσφέρονται στην αγορά, η ύπαρξη δε πολλών από αυτά ήταν αδιανόγητη σε παλαιότερες δεκαετίες, όπως για παράδειγμα η ευχέρεια υπεραναλήψεων από τρεχούμενο λογαριασμό ή η ανανεούμενη πίστωση. Ωστόσο, όσο περισσότερο ο τομέας της καταναλωτικής πίστης διευρύνεται και προωθείται και όσο οι καταναλωτικές ανάγκες αυξάνονται, τόσο περισσότερο ο καταναλωτής βρίσκεται αντιμέτωπος με την απειλή του πρόσθετου κόστους και της υπερχρέωσης, τα δε πιστωτικά ιδρύματα με τον κίνδυνο της αφερεγγυότητας και μη εκπλήρωσης των υποχρεώσεων ενός αυξημένου αριθμού καταναλωτών.

Συνέπεια των ως άνω εξελίξεων ήταν το υπάρχον κοινοτικό καθεστώς που διέπει την καταναλωτική πίστη να κριθεί ανεπαρκές από τα κράτη μέλη, τα οποία κάνοντας χρήση της ρήτρας περί ελάχιστης εναρμόνισης έσπευσαν να συμπεριλάβουν στις εθνικές τους ρυθμίσεις νέες συμβάσεις πίστωσης που δεν καλύπτονταν από την οδηγία⁶¹, αλλά και διάφορες υποχρεωτικές διατάξεις

55. ΦΕΚ/Β/172/21.3.1991.

56. ΦΕΚ/Β/947/21.12.1994.

57. ΦΕΚ/Β/255/9.3.2001.

58. Κλαβανίδου (1997), 103 επ.

59. Ο όρος «*cash society*» αποδίδεται στα ελληνικά ως «*κοινωνία πληρωμής σε μετρητά*».

60. ΑιτΕκθ. πρότασης οδηγίας, COM (2002) 443 τελικό, υπό 1.2.

61. Ως χαρακτηριστικό παράδειγμα στην αιτιολογική έκθεση της πρότασης οδηγίας αναφέρεται ότι ενώ σε ορισμένα κράτη μέλη η νομοθεσία περί καταναλωτικής πίστης ρυθμίζει τη χρηματοδοτική μίσθωση σε ιδιώτες με δικαίωμα αγοράς ή ακόμη και την καθαρή μίσθωση

αυστηρότερες από τις προβλεπόμενες με σκοπό την μεγαλύτερη προστασία των καταναλωτών⁶². Η πραγματική και νομική κατάσταση, όμως, που συνεπάγονται οι εθνικές αυτές ανομοιομορφίες στις νομοθεσίες και στις τραπεζικές και χρηματοπιστωτικές πρακτικές είχε σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία στρεβλώσεων του ανταγωνισμού μεταξύ των πιστωτικών φορέων εντός της κοινής αγοράς⁶³. Οι στρεβλώσεις αυτές είχαν σοβαρό αντίκτυπο αφενός στη διαμόρφωση του ύψους και του χαρακτήρα των πιστώσεων και αφετέρου στη ζήτηση των αγαθών και υπηρεσιών, καθώς περιοριζόταν η δυνατότητα των καταναλωτών να κάνουν χρήση των διασυνοριακών πιστώσεων σε άλλα κράτη μέλη.

Η αναθεώρηση, επομένως, του υπάρχοντος νομοθετικού πλαισίου ήταν πλέον επιβεβλημένη προκειμένου καταναλωτές, πιστωτικοί φορείς και επιχειρήσεις να μπορέσουν να ωφεληθούν πλήρως μέσω της ανάπτυξης μιας διαφανέστερης και αποτελεσματικότερης πιστωτικής αγοράς⁶⁴. Η βούληση για αναθεώρηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ εκφράστηκε για πρώτη φορά επισήμως το 1995 όταν η Επιτροπή υπέβαλε έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας του 1987⁶⁵. Η έκθεση αυτή βασίστηκε σε μελέτες που είχαν προηγηθεί για λογαριασμό της Επιτροπής σχετικά με τη μεταφορά της οδηγίας στις εσωτερικές έννομες τάξεις των κρατών μελών και σε αυτήν αποτυπωνόταν η ανησυχία για την έντονη διαφοροποίηση των νομοθεσιών των κρατών μελών λόγω της ευρύτατης εκ μέρους τους χρήσης της ρήτρας περί ελάχιστης εναρμόνισης, που αποτελούσε τροχοπέδη για την επίτευξη εναρμόνισης στο τομέα της καταναλωτικής πίστης και προστασίας του καταναλωτή. Στη συνέχεια

κινητών αγαθών σε καταναλωτές, σε άλλα κράτη μέλη οι συμβάσεις αυτές έχουν εξαιρεθεί από το πεδίο εφαρμογής της αντίστοιχης νομοθεσίας. COM (2002) 443 τελικό, υπό 2.2.

62. Πολλά είναι τα παραδείγματα ανομοιομορφίας στις εσωτερικές έννομες τάξεις των κρατών μελών στο τομέα της καταναλωτικής πίστης. Ενδεικτικά αναφέρονται τα εξής: διαφορετικές διαδικασίες και προθεσμίες υπαναχώρησης και εξέτασης ή ακύρωσης των πιστωτικών συμβάσεων, διπτάμενες νομοθετικές διατάξεις σχετικά με τους όρους που διέπουν τη διατύπωση, τη σύναψη και την ακύρωση μιας σύμβασης, ολοκληρωτική σε μερικά κράτη μέλη απαγόρευση της κατ' οίκον προσέγγισης των καταναλωτών για τη σύναψη συμβάσεων πίστωσης, σημαντικές διαφορές όσον αφορά τις περιόδους αναμονής πριν από την εκτέλεση, διαφορετικές διαδικασίες και προθεσμίες προειδοποίησης σε περίπτωση μη εκτέλεσης των συμβάσεων πίστωσης ή εγγύησης, ενσωμάτωση διαφορετικών ειδών στοιχείων κόστους στις εθνικές «βάσεις υπολογισμού». Αναλυτικότερα, COM (2002) 443 τελικό, υπό 2.2.

63. Οι ανομοιομορφίες αυτές στις νομοθεσίες των κρατών μελών είχαν οδηγήσει μάλιστα, όπως επισημαίνεται και στην αιτιολογική έκθεση της πρότασης οδηγίας, στο εξής παράδοξο: Κάτι που σε κάποιο κράτος μέλος είναι απολύτως νόμιμο ενδέχεται σε άλλο κράτος μέλος να επισύρει ποινική δίωξη! COM (2002) 443 τελικό, υπό 2.2.

64. Σύμφωνα με τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στο πλαίσιο του Ευρωβαρομέτρου από το 1997 μέχρι το 2002 και που παρατίθενται στην αιτιολογική έκθεση της πρότασης οδηγίας, πάνω από το 40% των καταναλωτών εκτιμά ότι η υπάρχουσα νομοθεσία δεν εξασφαλίζει αρκετά μεγάλη διαφάνεια όσον αφορά τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, το 40% ότι δεν εξασφαλίζει κατάλληλες δυνατότητες προσφυγής κατά των τραπεζών, πάνω από το 33% ότι δεν προστατεύει τα δικαιώματά τους και τουλάχιστον το 70% αξιώνει ενισχυμένη εναρμόνιση σε ευρωπαϊκό επίπεδο των κανόνων προστασίας των καταναλωτών. COM (2002) 443 τελικό, υπό 1.2.

65. COM (1995) 117 τελικό της 11.05.95.

το 1996 υπεβλήθη νέα έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 90/88/ΕΟΚ και την τροποποίηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ όσον αφορά την εφαρμογή του ΣΕΠΕ⁶⁶, ενώ το 1997 υπεβλήθη συνοπτική έκθεση των αντιδράσεων και σχολίων που είχαν προκληθεί σχετικά με την έκθεση του 1995⁶⁷. Περαιτέρω, οι αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής υπέβαλαν την 8.6.2001 ένα κείμενο συζήτησης το οποίο περιελάμβανε έξι κατευθυντήριες γραμμές⁶⁸ για την αναθεώρηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ και στις αρχές Ιουλίου προέβησαν σε διαβουλεύσεις με τους εκπροσώπους των κρατών μελών, της βιομηχανίας και των καταναλωτών⁶⁹. Σε συνέχεια των προηγούμενων προεργασιών και διαβουλεύσεων, η Επιτροπή υπέβαλε τελικά το 2002 πρόταση οδηγίας για την αναθεώρηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ⁷⁰ με τη διαδικασία της συναπόφασης του άρθρου 251 (πρώην 189 Β) της Συνθήκης, έχοντας ως νομική βάση το άρθρο 95 (πρώην 100 Α) αυτής⁷¹.

Με την πρόταση αυτή οδηγείται επιδιώκεται η παροχή υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών μέσω της θέσπισης κοινών και εναρμονισμένων κανόνων που διέπουν τις πιστώσεις που χορηγούνται σε αυτούς, με σκοπό την ενίσχυση αφενός της εμπιστοσύνης των καταναλωτών στις διασυνοριακές πιστώσεις και αφετέρου του ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς⁷². Η εν λόγω πρόταση οδηγίας δύναται να χαρακτηριστεί ως μία ιδιαίτερα τολμηρή και φιλόδοξη δράση στο τομέα των πιστώσεων που χορηγούνται σε καταναλωτές ιδίως σε ό, τι αφορά το

66. COM (1996) 79 τελικό της 12.04.96.

67. COM (1997) 465 τελικό της 24.09.97.

68. Για την επίτευξη των στόχων, η αναθεώρηση της οδηγίας έπρεπε να πραγματοποιηθεί με βάση τις ακόλουθες κατευθυντήριες γραμμές, οι οποίες αποτυπώθηκαν στη συνέχεια και στην πρόταση οδηγίας:

(1) τον επαναπροσδιορισμό του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας, ώστε να προσαρμοστεί στη νέα πραγματικότητα της αγοράς και να διευκρινιστούν τα όρια μεταξύ καταναλωτικής και στεγαστικής πίστης·

(2) την ενσωμάτωση νέων διατάξεων στις οποίες θα λαμβάνονται υπόψη όχι μόνο οι πιστωτικοί φορείς αλλά και οι μεσίτες πιστώσεων·

(3) την εφαρμογή ενός δομημένου πλαισίου ενημέρωσης για τους πιστωτικούς φορείς, ώστε να είναι σε θέση να εκτιμούν καλύτερα τους ενδεχόμενους κινδύνους·

(4) τον καθορισμό πληρέστερης ενημέρωσης τόσο του καταναλωτή όσο και των πιθανών εγγυητών·

(5) την πιο ισόρροπη κατανομή των ευθυνών μεταξύ καταναλωτή και επαγγελματία·

(6) τη βελτίωση των μεθόδων και των πρακτικών αντιμετώπισης των περιπτώσεων αθέτησης υποχρεώσεων καταβολής πληρωμών από τους επαγγελματίες, τόσο για τον καταναλωτή όσο και για τον πιστωτικό φορέα.

69. COM (2002) 443 τελικό, υπό 1.1.

70. Πρόταση οδηγίας για την εναρμόνιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που διέπουν τις πιστώσεις που χορηγούνται στους καταναλωτές, COM (2002) 443 τελικό.

71. Μολονότι εξετάστηκε το ενδεχόμενο θέσπισης ομοιόμορφης νομοθεσίας με τη μορφή Κανονισμού με άμεση ισχύ, εντούτοις η λύση αυτή δεν προκρίθηκε, αλλά επικράτησε η υιοθέτηση οδηγίας, που θα αντικαταστήσει την ήδη υπάρχουσα, παρέχοντας έτσι την ευελιξία στα κράτη μέλη να τροποποιήσουν, κατά την μεταφορά της οδηγίας, την εθνική τους νομοθεσία όσο χρειάζεται για να συμμορφωθούν με αυτή. COM (2002) 443 τελικό, υπό 2.3.

72. COM (2002) 443 τελικό, υπό 2.3.

εύρος του πεδίου εφαρμογής της αλλά και το ίδιο το περιεχόμενο των διατάξεών της. Ειδικότερα, το πεδίο εφαρμογής της προτεινόμενης οδηγίας είναι ιδιαίτερα διευρυμένο σε σύγκριση με αυτό της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ στο βαθμό, μάλιστα που καλύπτονται και οι συμβάσεις εγγύησης⁷³. Ως προς τις εξαιρέσεις που προβλέπονταν στο άρθρο 2 της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ⁷⁴, η πρόταση οδηγίας επιτάσσει την κατάργησή τους, ενώ αντίθετα εμμένει στον αποκλεισμό των πιστωτικών συμβάσεων που αφορούν τη χορήγηση πίστωσης για την απόκτηση ή τη μετατροπή ακινήτου και οι οποίες κατοχυρώνονται είτε με υποθήκη είτε με εγγύηση⁷⁵.

Σε σχέση με τις πληροφορίες που πρέπει να περιλαμβάνονται στη σύμβαση πίστωσης, η πρόταση οδηγίας περιλαμβάνει έναν πλήρη και δεσμευτικό κατάλογο πληροφοριών⁷⁶ σε αντίθεση με την υπό αντικατάσταση οδηγία, όπου αναφέρονταν ελάχιστα μόνο στοιχεία, ενώ εισάγεται ειδική ρύθμιση σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες⁷⁷. Αναφορικά με το ΣΕΠΕ, το άρθρο 12 της προτεινόμενης οδηγίας αντικαθιστά και συμπληρώνει το άρθρο 1α της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ. Συγκεκριμένα προβλέπεται ότι κατά τον υπολογισμό του ΣΕΠΕ προσδιορίζεται το συνολικό κόστος της πίστωσης για τον καταναλωτή, χωρίς να συνυπολογίζονται τα έξοδα με τα οποία επιβαρύνεται ο καταναλωτής σε περίπτωση που παραβεί τις υποχρεώσεις του από τη σύμβαση και τα επιπλέον έξοδα που οφείλει να πληρώσει κατά την αγορά αγαθών ή υπηρεσιών⁷⁸. Επιπλέον, προτείνεται η αυτόματη ενσωμάτωση όλων των ασφαλιστρών στο συνολικό κόστος της πίστωσης, εφόσον η σύναψη της ασφάλειας γίνεται κατά τον χρόνο σύναψης της σύμβασης πίστωσης, θέτοντας έτσι τέρμα στις συζητήσεις που είχαν ανακύψει σχετικά με τον υπολογισμό των ασφαλιστρών στο συνολικό κόστος της πίστωσης⁷⁹. Ακολούθως, η πρόταση οδηγίας εισάγει κανόνες

73. Άρθρο 3 παρ. 1 της πρότασης οδηγίας. Ας σημειωθεί, ωστόσο, ότι η ρύθμιση αυτή για τον εγγυητή δεν συμπεριλήφθη εν τέλει στην οδηγία 2008/48/ΕΚ.

74. Πρόκειται για τις εξαιρέσεις που αφορούν τα κατώτατα και ανώτατα όρια, τις άτοκες ή με χαμηλό επιτόκιο πιστώσεις, τις συμβάσεις πίστωσης που έχουν τη μορφή δημοσίου εγγράφου, τις προκαταβολές σε τρεχούμενο λογαριασμό και τις μορφές πιστώσεων βραχείας διάρκειας που επιβαρύνουν τον καταναλωτή με έξοδα και τόκους.

75. Με την πρόταση οδηγίας εξαιρούνται περαιτέρω οι συμβάσεις που προβλέπουν προθεσμίες ή χρηματοδοτικές διευκολύνσεις καλύπτοντας άτοκες συναλλαγές και των οποίων η προθεσμία δεν υπερβαίνει τους τρεις μήνες, οι συμβάσεις πίστωσης που χορηγούνται στο πλαίσιο δευτερεύουσας δραστηριότητας του πιστωτικού φορέα με συνολικά ετήσια ποσοστά επιβάρυνσης χαμηλότερα από εκείνα που επικρατούν στην αγορά και που δεν προσφέρονται γενικά στο κοινό και τέλος οι πιστωτικές συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ των επιχειρήσεων επενδύσεων που αναφέρονται στο άρθρο 1 παρ. 2 της οδηγίας 93/22/ΕΟΚ και έναν επενδυτή.

76. Άρθρο 10.

77. Άρθρο 15.

78. Άρθρο 12 παρ. 2.

79. Άρθρο 12 παρ. 2.

σχετικά με τη μεταβλητότητα του χρεωστικού επιτοκίου⁸⁰, ορίζοντας ότι ο καταναλωτής πρέπει να ενημερώνεται εγγράφως ή με άλλο σταθερό μέσο για κάθε μεταβολή του επιτοκίου αυτού⁸¹.

Περαιτέρω, με την πρόταση οδηγίας απαγορεύεται ρητά η διαπραγμάτευση συμβάσεων πίστωσης και εγγύησης εκτός εμπορικών καταστημάτων⁸² και εισάγονται λεπτομερείς διατάξεις που επιτάσσουν αμοιβαία και εκ των προτέρων υποχρέωση για ενημέρωση και παροχή συμβουλών⁸³. Ειδικότερα, σε ό, τι αφορά την υποχρέωση αυτή, προβλέπεται ότι πριν από τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης για λόγους τέλειας διαφάνειας πρέπει να παρέχεται στον καταναλωτή επαρκής ενημέρωση σχετικά με τους όρους της πίστωσης⁸⁴, ενώ λόγω της πολυπλοκότητας -τεχνικής και νομικής - των μέσων πίστωσης, προτείνεται η γενική υποχρέωση των πιστωτικών φορέων και των μεσιτών πιστώσεων να παρέχουν συμβουλές και να υποδεικνύουν από τα προσφερόμενα προϊόντα εκείνα που ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες του καταναλωτή, έτσι ώστε αυτός να είναι σε θέση να προβαίνει σε σύγκριση των προσφερόμενων μορφών πίστωσης έχοντας πλήρη συνείδηση των πραγμάτων⁸⁵.

Προς αποφυγή της υπερχρέωσης και ενίσχυση της σταθερότητας των αγορών προτάθηκαν νέες διατάξεις σχετικά με τον «υπεύθυνο δανεισμό»⁸⁶ και τη δημιουργία κεντρικών βάσεων δεδομένων⁸⁷. Η αρχή του «υπεύθυνου δανεισμού» συνεπάγεται την υποχρέωση του πιστωτικού φορέα ή ενδεχομένως του μεσίτη πιστώσεων να εξακριβώσει μέσα από την προσφυγή σε κεντρικές βάσεις δεδομένων εάν ο καταναλωτής ή ενδεχομένως ο εγγυητής είναι σε θέση να τηρήσει τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνει από τη πιστωτική σύμβαση, η υποχρέωση δε αυτή δύναται να συνοδεύεται από κυρώσεις αστικού ή εμπορικού χαρακτήρα σε

80. Το «χρεωστικό επιτόκιο» είναι το επιτόκιο που εφαρμόζεται για τον υπολογισμό του ποσού μιας περιοδικής καταβολής σε συνάρτηση με το ποσό της αναληφθείσας πίστωσης και τη διάρκεια της συγκεκριμένης ανάληψης, αποκλεισμένου κάθε άλλου κόστους (άρθρο 2 στοιχ. ια). Η αναφορά αυτού του επιτοκίου προσφέρει τη δυνατότητα αφενός στον καταναλωτή να επαληθεύει τους χρεωστικούς τόκους που καλείται να καταβάλει για δεδομένη χρονική περίοδο αφετέρου στον πιστωτικό φορέα να υπολογίζει περιοδικά και με συγκεκριμένη μέθοδο τους οφειλόμενους τόκους επί του αναληφθέντος κεφαλαίου. COM (2002) 443 τελικό, υπό άρθρο 14.

81. Άρθρο 14.

82. Άρθρο 5.

83. Άρθρο 6.

84. Ιδίως σε σχέση με τη διάρκεια, το συνολικό ποσό της πίστωσης, τον αριθμό και την περιοδικότητα των πληρωμών, τις περιοδικές και μη δαπάνες, το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο συνοδευόμενο από ένα αντιπροσωπευτικό παράδειγμα, το χρεωστικό επιτόκιο, την προθεσμία για την άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης, τις ζητούμενες εγγυήσεις και ασφάλειες. Άρθρο 6 παρ. 2.

85. COM (2002) 443 τελικό, υπό άρθρο 6.

86. Σκοπός της συγκεκριμένης ρύθμισης (άρθρο 9) είναι να καθιερωθεί σε ευρωπαϊκή κλίμακα μια παρόμοια αρχή με εκείνη της «καλής διαχείρισης», που συναντάται σε νομοθεσίες ορισμένων κρατών μελών, προς όφελος των καταναλωτών και εγγυητών αλλά και των ίδιων των πιστωτικών φορέων. COM (2002) 443 τελικό, υπό άρθρο 9.

87. Άρθρο 8.

περίπτωση που βάσει των πληροφοριών θα έπρεπε λογικά να μη χορηγηθεί πίστωση⁸⁸. Επιπλέον, περιλαμβάνεται διάταξη για την εξασφάλιση του απορρήτου των πληροφοριών και της προστασίας των προσωπικών δεδομένων που συγκεντρώνονται για τους καταναλωτές και τους εγγυητές ή για κάθε άλλο πρόσωπο στο πλαίσιο της σύναψης ή της διαχείρισης των συμβάσεων και των κεντρικών βάσεων δεδομένων⁸⁹.

Με την εν λόγω πρόταση οδηγίας καθιερώνεται επίσης για πρώτη φορά δικαίωμα υπαναχώρησης του καταναλωτή από τη σύμβαση⁹⁰. Ειδικότερα προβλέπεται ότι ο καταναλωτής δύναται να ασκήσει αναίτιολογήτως το εν λόγω δικαίωμα εντός δεκατεσσάρων ημερολογιακών ημερών από την ημέρα κατά την οποία διαβιβάζεται σε αυτόν το αντίτυπο της συναφθείσας σύμβασης πίστωσης κοινοποιώντας τη δήλωση υπαναχώρησης στον πιστωτικό φορέα⁹¹. Από την άλλη ο πιστωτικός φορέας δύναται να αξιώσει από τον καταναλωτή να του καταβάλει τους οφειλόμενους τόκους για την περίοδο ανάληψης της πίστωσης καθώς και να του επιστραφούν τα ποσά ή τα αγαθά που παρέλαβε ο καταναλωτής στο βαθμό που η διάθεσή τους ρυθμίζεται βάσει των όρων της σύμβασης. Περαιτέρω, επιβεβαιώνεται το δικαίωμα του καταναλωτή για μερική ή ολική πρόωρη εξόφληση που προβλεπόταν και στο άρθρο 8 της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ, ενώ προς επίτευξη της ισορροπίας συμφερόντων καταναλωτή και πιστωτικού φορέα προτείνεται επιπλέον η δυνατότητα αξίωσης εκ μέρους του πιστωτικού φορέα εύλογης και αντικειμενικής αποζημίωσης υπολογισμένης σύμφωνα με μαθηματικές αρχές, εφόσον θεωρηθεί ότι η εξόφληση συνεπάγεται γι' αυτόν οικονομική ζημία⁹². Ακόμη, όσον αφορά τα δικαιώματα και τις ενστάσεις του καταναλωτή από την εκχώρηση των δικαιωμάτων του πιστωτικού φορέα σε τρίτο, η τροποποίηση που επέρχεται με την πρόταση οδηγίας αφορά μόνο στην ενσωμάτωση των νέων ορισμών και συγκεκριμένα την προστασία του εγγυητή έναντι του νέου δικαιούχου των απαιτήσεων⁹³.

Αυξημένη προστασία του εγγυητή προτείνεται και με μία σειρά άλλων διατάξεων⁹⁴ βάσει των οποίων απαγορεύονται οι συμβάσεις εγγύησης που καλύπτουν συμβάσεις αόριστης διάρκειας πέραν των τριών ετών και καθιερώνεται

88. COM (2002) 443 τελικό, υπό άρθρο 8.

89. Άρθρο 7 και 8 παρ. 3.

90. Άρθρο 11. Ωστόσο, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 11 της πρότασης οδηγίας, οι παράγραφοι 1-3 του άρθρου 11 δεν εφαρμόζονται σε συμβάσεις πίστωσης που καλύπτονται από υποθήκη ή παρόμοια εγγύηση ούτε σε συμβάσεις στεγαστικής πίστωσης καθώς και σε συμβάσεις που καταγγέλλονται δυνάμει του άρθρου 6 της οδηγίας 2002/65/ΕΚ (ΕΕ 9.10.2002, L. 271/16) του άρθρου 6 παρ. 4 της οδηγίας 97/7/ΕΚ (ΕΕ 4.06.1997, L. 144/19) και του άρθρου 7 της οδηγίας 94/47/ΕΚ (ΕΕ 29.10.1994, L. 280/83).

91. Άρθρο 11 παρ. 1 και 2.

92. Άρθρο 16 παρ. 1 και 2.

93. Άρθρο 17.

94. Άρθρο 23 παρ. 1-3.

μια «περίοδος αναμονής» τριών μηνών πριν από την πάροδο της οποίας ο πιστωτικός φορέας δεν δύναται να στραφεί κατά του εγγυητή. Διευκρινίζεται επίσης ότι το καλυπτόμενο από την εγγύηση ποσό αφορά αποκλειστικά το οφειλόμενο από τον καταναλωτή υπόλοιπο του συνολικού ποσού της πίστωσης, καθώς και ενδεχόμενες καθυστερήσεις καταβολής οφειλομένων τόκων και εξόδων, αποκλειόμενης κάθε άλλης μορφής ποινής ή επιβαρύνσεων για μη εκτέλεση που επιβάλλονται στον καταναλωτή. Ακόμη, το άρθρο 10 της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ αντικαθίσταται από το άρθρο 18 της πρότασης οδηγίας δυνάμει του οποίου καταργείται ολοκληρωτικά η χρήση συναλλαγματικών, γραμματίων και επιταγών ως μέσων εγγύησης για την εξόφληση των υποχρεώσεων που έχουν αναληφθεί από τη σύμβαση.

Αναφορικά με την μη εκτέλεση των συμβάσεων πίστωσης, το άρθρο 24 της πρότασης οδηγίας απαγορεύει την άμεση εξόφληση ληξιπρόθεσμων δόσεων χωρίς προηγούμενη όχληση του καταναλωτή ή ενδεχομένως του εγγυητή, με εξαίρεση τις περιπτώσεις προφανούς απάτης και εκποίησης του χρηματοδοτούμενου αγαθού πριν από την εξόφληση ή χρήσης του αγαθού αντίθετα με τις διατάξεις της σύμβασης πίστωσης. Το άρθρο 26 της πρότασης οδηγίας συμπληρώνει το άρθρο 7 της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ επιβάλλοντας τον δικαστικό έλεγχο της ανάκτησης των αγαθών όταν ο καταναλωτής δεν συγκατατίθεται ρητώς με αυτή και έχει ήδη καταβάλει πληρωμές που αντιστοιχούν στο ένα τρίτο του συνολικού ποσού της πίστωσης. Το άρθρο 27 της πρότασης οδηγίας αναφέρεται στα πρόσωπα που είναι επιφορτισμένα με την είσπραξη απαιτήσεων που απορρέουν από τη σύμβαση πίστωσης ή εγγύησης ορίζοντας ότι τα πρόσωπα αυτά δεν έχουν δικαίωμα να ζητήσουν αμοιβές ή αποζημιώσεις παρά μόνο αν αυτές έχουν συμφωνηθεί ρητά στη σύμβαση πίστωσης ή εγγύησης και ότι κατά την είσπραξη των απαιτήσεων δεν θα πρέπει να εφαρμόζονται αθέμιτες πρακτικές.

Ακόμη, με την πρόταση οδηγίας ρυθμίζεται η περίπτωση των έγκρισμένων και μη υπερβάσεων του συνολικού ποσού της πίστωσης και των σιωπηρών υπεραναλήψεων⁹⁵, ενώ παράλληλα ρυθμίζονται τρεις επιμέρους ειδικές συμβάσεις, η σύμβαση πίστωσης που προβλέπει την ανασύσταση του κεφαλαίου⁹⁶, η σύμβαση

95. Άρθρο 25. Συγκεκριμένα προβλέπεται ότι ο καταναλωτής θα πρέπει να ενημερώνεται σχετικά με το ύψος της υπέρβασης και το εφαρμοζόμενο χρεωστικό επιτόκιο, ενώ η διευθέτηση της κατάστασης πρέπει να συντελείται εντός τριμήνου είτε με την έκδοση νέας πιστωτικής σύμβασης είτε με την επιστροφή στην «κανονική κατάσταση» είτε με κάποια άλλη διαδικασία ακύρωσης της σύμβασης είτε με προσωρινή αναστολή των αναλήψεων.

96. Άρθρο 20. Πρόκειται για τις νέες μορφές πίστωσης που καθιερώθηκαν τα τελευταία χρόνια και οι οποίες καλύπτονται από υποθήκη και είτε χορηγούνται σε συνδυασμό με ασφάλειες ζωής είτε συνδέονται με επενδυτικά κεφάλαια, γνωστά στο Ηνωμένο Βασίλειο ως «*equity mortgages*». Η νέα αυτή τεχνική εγκυμονεί ωστόσο κινδύνους για τον καταναλωτή καθώς το ύψος του συσταθέντος κεφαλαίου εξαρτάται από τη συμπεριφορά των

πίστωσης υπό μορφή προκαταβολής σε τρεχούμενο λογαριασμό ή υπό τη μορφή χρεωστικού λογαριασμού⁹⁷ και η σύμβαση πίστωσης αόριστη διάρκειας⁹⁸. Περαιτέρω, με το άρθρο 28 της πρότασης οδηγίας αντικαθίσταται το άρθρο 12 της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ και με αυτό προτείνεται η σώρευση και υποχρεωτική εφαρμογή των τριών επιλογών που προβλέπονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 12 σχετικά με τη λειτουργία και τον έλεγχο των πιστωτικών φορέων και των μεσιτών πιστώσεων⁹⁹, ενώ στο άρθρο 29 προβλέπονται ειδικές ρυθμίσεις τόσο για τις υποχρεώσεις των μεσιτών πιστώσεων σχετικά με την ενημέρωση που οφείλουν να παράσχουν στους καταναλωτές όσο και για τις προϋποθέσεις αμοιβής τους από αυτούς¹⁰⁰.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στην προτεινόμενη οδηγία καθιερώνεται η αρχή της πλήρους εναρμόνισης και επισημαίνεται ο δεσμευτικός χαρακτήρας των διατάξεων¹⁰¹. Τα κράτη μέλη, επομένως, δεν επιτρέπεται να θεσπίσουν άλλες διατάξεις για τα θέματα που ρυθμίζονται από την οδηγία παρά μόνο σε δύο περιπτώσεις που ορίζονται ρητά: τη δημιουργία θετικής κεντρικής βάσης δεδομένων (άρθρο 8 παρ. 4) και το βάρος απόδειξης (άρθρο 33). Τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στον καταναλωτή και εγγυητή δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να ανακληθούν από τους ίδιους και δεν μπορούν να τους αφαιρεθούν εξαιτίας του γεγονότος ότι το δίκαιο που επιλέγεται να διέπει τη σύμβαση είναι δίκαιο τρίτου κράτους, υπό την προϋπόθεση όμως ότι η σύμβαση συνδέεται στενά με το έδαφος

χρηματοπιστωτικών αγορών και ενδέχεται κατά την λήξη της κύριας πιστωτικής σύμβασης το συσταθέν κεφάλαιο να μην επαρκεί για την εξόφληση της πίστωσης, με αποτέλεσμα οι καταναλωτές να αντιμετωπίσουν δυσκολίες αποπληρωμής. Για το λόγο αυτό, προτείνεται ο πιστωτικός φορέας να αναλαμβάνει την ευθύνη της εξόφλησης του κεφαλαίου εάν η ανασύσταση του κεφαλαίου είναι ανέφικτη, ενδεχομένως μέσω της σύναψης πρόσθετης ασφάλειας.

97. Στο άρθρο 21 προτείνεται μια τυποποιημένη μέθοδος κοινοποίησης πληροφοριών κυρίως σε συμβάσεις που συνδέονται με τη διαχείριση λογαριασμού του οποίου οι χρεωστικοί τόκοι υπολογίζονται εκ των υστέρων, έτσι ώστε ο καταναλωτής να είναι σε θέση να επαληθεύει την ακρίβεια των αναλήψεων που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της πίστωσης, το εφαρμοζόμενο χρεωστικό επιτόκιο, τις απαιτούμενες επιβαρύνσεις κλπ.

98. Με το άρθρο 22 παρέχεται η δυνατότητα τόσο στον καταναλωτή όσο και στον πιστωτικό φορέα να λύσουν τη σύμβαση πίστωσης αόριστης διάρκειας με τρίμηνη προθεσμία προειδοποίησης.

99. Ειδικότερα, δυνάμει του άρθρου αυτού οι πιστωτικοί φορείς και οι μεσίτες πιστώσεων πρέπει να καταχωρούνται στα μητρώα ενός επίσημου φορέα ή οργανισμού, ο οποίος και αναλαμβάνει τον έλεγχο ή την εποπτεία αυτών και την παρακολούθηση ενδεχόμενων καταγγελιών σχετικά με όρους συμβάσεων πίστωσης και εγγύησης, παρέχοντας ταυτόχρονα στους καταναλωτές και εγγυητές σχετικές πληροφορίες ή υποδείξεις που τους αφορούν.

100. Οι προϋποθέσεις για τη λήψη αμοιβής από τον μεσίτη πιστώσεων είναι α) το ποσό της αμοιβής να αναφέρεται στη σύμβαση πίστωσης, β) ο μεσίτης πιστώσεων να μην αμείβεται από τον πιστωτικό φορέα και γ) η σύμβαση πίστωσης για την οποία μεσολάβησε να έχει συναφθεί έγκυρα.

101. Άρθρο 30.

ενός ή περισσότερων κρατών μελών¹⁰². Ακόμη, με την πρόταση οδηγίας προβλέπεται η επιταγή αλληλέγγυας ευθύνης¹⁰³ στο βαθμό που τόσο ο πιστωτικός φορέας όσο και προμηθευτής αγαθών ή υπηρεσιών δραστηριοποιούνται από κοινού στην αγορά, ενώ το νέο άρθρο 31 της προτεινόμενης οδηγίας καλεί τα κράτη μέλη να προβλέψουν κυρώσεις αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές για τις παραβιάσεις των εθνικών διατάξεων που θεσπίζονται κατ' εφαρμογή της προτεινόμενης οδηγίας. Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 32 τα κράτη μέλη οφείλουν να προβούν στην θέσπιση αποτελεσματικών διαδικασιών καταγγελίας και προσφυγής για την εξωδικαστική ρύθμιση των καταναλωτικών διαφορών που προκύπτουν από τις συμβάσεις πίστωσης και εγγύησης, ενθαρρύνοντας τα αρμόδια όργανα να συνεργάζονται μεταξύ τους για την επίλυση των διασυνοριακών διαφορών.

Η πρόταση αυτή οδηγίας με το ως άνω περιεχόμενο δεν έτυχε ευρείας αποδοχής και προκάλεσε ποικίλες αντιδράσεις¹⁰⁴. Σε σύγκριση με την τελική διαμορφωθείσα οδηγία 2008/48/ΕΚ, η αρχική αυτή πρόταση περιείχε διατάξεις ευρύτερου πεδίου εφαρμογής από αυτό που τελικά διαμορφώθηκε, αυστηρότερες ρυθμίσεις από αυτές που τελικά υιοθετήθηκαν και θεματικές που τελικά παραλείφθηκαν εξολοκλήρου.

1.3. Τροποποιημένη Πρόταση οδηγίας (COM/2004/747 τελικό)

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, παρά τις αντιδράσεις που προκλήθηκαν για την πρόταση οδηγίας, δεν προχώρησε, ωστόσο, στην υποβολή νέας πρότασης οδηγίας. Για το λόγο αυτό, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, βάσει της διαδικασίας του άρθρου 67 του Κανονισμού, άρχισε να εξετάζει περαιτέρω το αρχικό κείμενο και κατά τη συνεδρίαση της ολομελείας το θέμα αναπέμφθηκε στην Επιτροπή Νομικών Θεμάτων και Εσωτερικής Αγοράς, η οποία κατέθεσε τη δεύτερη έκθεσή της επί της πρότασης

¹⁰² Άρθρο 30 παρ. 5.

¹⁰³ Η αλληλέγγυα ευθύνη «joint and several» βασίζεται σε έννοια του εθιμικού δικαίου και αναφέρεται στην ευθύνη που αναλαμβάνουν δυνάμει του δικαίου πολλά πρόσωπα από κοινού και προσωπικά να εκπληρώσουν μια υποχρέωση, εν προκειμένω την αποκατάσταση της ζημίας που υφίσταται ο καταναλωτής στην περίπτωση που τα αγαθά ή υπηρεσίες δεν παρασχεθούν ή κατά οποιονδήποτε τρόπο δεν ανταποκρίνονται στους όρους της σύμβασης παροχής τους.

¹⁰⁴ Η Επιτροπή Νομικών Θεμάτων και Εσωτερικής Αγοράς του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με εισηγητή τον *Joachim Wuerteling*, κατά την συνεδρίαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2003 απέρριψε την πρόταση οδηγίας της Επιτροπής με δεκαεννέα ψήφους υπέρ έναντι τεσσάρων αποχών και στην συνέχεια ενέκρινε με δεκαέξι ψήφους υπέρ, τρεις κατά και μια αποχή, σχέδιο νομοθετικού ψηφίσματος που επικύρωνε την απόρριψη και καλούσε την Επιτροπή να υποβάλει νέα πρόταση. Σοβαρές επιφυλάξεις είχαν εκφραστεί ήδη από τον Ιουλίο του 2003 και από την ΕΟΚΕ, η οποία σε γνωμοδότησή της επί της πρότασης οδηγίας επεσήμανε την ανάγκη να διασφαλιστεί η συμβατότητα της οδηγίας με άλλες συναφείς κοινοτικές πράξεις, να εκπονηθούν μελέτες για τις επιπτώσεις των προτεινόμενων μέτρων και να βελτιωθούν πολλές από τις προτεινόμενες διατάξεις με βάση την αρχή της αναλογικότητας, ενώ παράλληλα εξέφραζε τις ανησυχίες της για την υιοθέτηση της αρχής της μέγιστης εναρμόνισης.

οδηγίας. Με την εν λόγω έκθεση προτάθηκαν 152 τροπολογίες, επί της αρχικής πρότασης, οι οποίες και υιοθετήθηκαν από την ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Αποτέλεσμα των τροποποιήσεων αυτών¹⁰⁵ ήταν η υποβολή τελικά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τροποποιημένης πρότασης οδηγίας την 28.10.2004 ύστερα από γνώμη που εξέδωσε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο την 20.4.2004.

Με την τροποποιημένη αυτή πρόταση οδηγίας¹⁰⁶ περιορίζεται καταρχάς το πεδίο εφαρμογής. Ειδικότερα, αποκλείονται οι συμβάσεις εγγύησης για επιχειρηματικά δάνεια, συμβάσεις που έχουν επικυρωθεί από δικαστήριο, συμβάσεις πίστωσης βάσει των οποίων ο καταναλωτής πρέπει να εξοφλήσει την πίστωση μέσα σε τρεις μήνες χωρίς επιβάρυνση, συμβάσεις πίστωσης που συνάπτονται με ενεχυροδανειστήρια και δάνεια άνω των 100.000 ευρώ¹⁰⁷. Στη συνέχεια, προτείνεται η θέσπιση δύο «απλουστευμένων καθεστώτων» που βασίζονται στην παροχή πληροφοριών κατά τη σύναψη της σύμβασης και πριν από αυτή, το μεν πρώτο αφορά τις υπεραναλήψεις (νέο άρθρο 6), το δε δεύτερο (νέο άρθρο 7) ειδικές συμβάσεις¹⁰⁸. Προβλέπεται ακόμη η έννοια της «συνδεδεμένης πίστωσης», βάσει της οποίας η σύμβαση πίστωσης χρησιμεύει αποκλειστικά για τη χρηματοδότηση σύμβασης που αφορά την προμήθεια εμπορεύματος ή την παροχή υπηρεσίας και οι δύο συμβάσεις συνιστούν αντικειμενικά μια οικονομική ενότητα. Σε μία τέτοια περίπτωση, εάν ο καταναλωτής δικαιούται να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση αγοράς, θα δικαιούται να υπαναχωρήσει και από τη σύμβαση πίστωσης¹⁰⁹.

Περαιτέρω, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στις απαιτήσεις παροχής πληροφοριών πριν από τη σύναψη της σύμβασης, κατά τη διάρκεια αυτής και κατά τη διαφήμιση¹¹⁰, ενώ εισάγεται μια αναθεωρημένη έκδοση της μεθόδου υπολογισμού του ΣΕΠΕ¹¹¹. Επιπλέον, αναδιατυπώνεται το άρθρο 11 σχετικά με το δικαίωμα υπαναχώρησης προκειμένου η περίοδος και η διαδικασία να ευθυγραμμιστούν με την οδηγία για την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοοικονομικών υπηρεσιών ώστε να αποφευχθούν οι ασυνέπειες¹¹², αποσαφηνίζεται το δικαίωμα του καταναλωτή για «δίκαιη» μείωση του κόστους της σύμβασης σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης, όπως επίσης και το

105. Από τις 152 τροποποιήσεις η Επιτροπή αποδέχτηκε αυτούσιες 45, απέρριψε 44 και έκανε εν μέρει δεκτές ή έπειτα από αναδιατύπωση τους τις υπόλοιπες.

106. Τροποποιημένη πρόταση οδηγίας για την εναρμόνιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν τις πιστώσεις που χορηγούνται στους καταναλωτές, την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ και την τροποποίηση της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ, COM (2004) 747 τελικό.

107. COM (2004) 747 τελικό, υπό 4.3.1.

108. COM (2004) 747 τελικό, υπό 4.3.1.

109. COM (2004) 747 τελικό, υπό 4.3.2.

110. COM (2004) 747 τελικό, υπό 4.3.3, 4.3.4 και 4.3.5.

111. COM (2004) 747 τελικό, υπό 4.3.7.

112. COM (2004) 747 τελικό, υπό 4.3.9.

δικαίωμα του πιστωτικού φορέα για «δίκαιη και αντικειμενική» αποζημίωση¹¹³. Ακόμη, αναδιατυπώνονται οι παράγραφοι 2 και 3 του άρθρου 25 περιορίζοντας το πεδίο εφαρμογής τους στη περίπτωση «σημαντικής» υπέρβασης του συνολικού ποσού της πίστωσης¹¹⁴. Τέλος, ανατίθεται αποκλειστικά στα κράτη μέλη η ρύθμιση και η εποπτεία των δραστηριοτήτων των μεσιτών πίστωσης¹¹⁵ και διαγράφονται οι διατάξεις για τις πιστωτικές συμβάσεις εκτός εμπορικού καταστήματος (άρθρο 5), για τη συγκέντρωση και επεξεργασία προσωπικών δεδομένων (άρθρο 7) και για τις καταχρηστικές ρήτρες (άρθρο 15), καθώς θεωρήθηκε ότι τα ζητήματα αυτά καλύπτονται ήδη από την κοινοτική νομοθεσία ή αντιμετωπίζονται ικανοποιητικά σε εθνικό επίπεδο¹¹⁶.

1.4. Τροποποιημένη Πρόταση οδηγίας (COM/2005/483 τελικό)

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μετά τη δημοσίευση της τροποποιημένης πρότασης οδηγίας του 2004 συνέχισε τις διαβουλεύσεις με τα κράτη μέλη και τους εμπλεκόμενους φορείς κατά τη διάρκεια των οποίων κρίθηκε χρήσιμη η κατάρτιση ενός ενοποιημένου κειμένου και διαπιστώθηκε η ανάγκη για περαιτέρω ουσιαστικές τροποποιήσεις, ώστε να αποφευχθεί η ακούσια επιβάρυνση των επιχειρήσεων καταναλωτικής πίστης εξασφαλίζοντας όμως συγχρόνως υψηλό επίπεδο προστασίας των καταναλωτών¹¹⁷. Ως αποτέλεσμα των διαβουλεύσεων αυτών, η Επιτροπή εξέδωσε την 7.10.2005 μια νέα τροποποιημένη πρόταση οδηγίας¹¹⁸ επιδιώκοντας τρεις βασικούς στόχους: τη δημιουργία των αναγκαίων συνθηκών για μια γνήσια εσωτερική αγορά, την εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών και τη βελτίωση της σαφήνειας του νομοθετικού πλαισίου¹¹⁹. Οι κυριότερες τροποποιήσεις που προτείνονται σε σχέση με την προηγούμενη τροποποιημένη πρόταση οδηγίας συνοψίζονται ως ακολούθως:

Το άρθρο 1 της δεύτερης τροποποιημένης πρότασης ορίζει ότι η οδηγία «έχει ως σκοπό την εναρμόνιση ορισμένων μόνο πτυχών των διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν τις συμβάσεις πίστωσης που χορηγούνται σε καταναλωτές», έτσι ώστε μόνο τα στοιχεία που θίγονται ρητά στο κείμενο αυτής να εναρμονίζονται πλήρως, ενώ ζητήματα όπως η εις ολόκληρον ευθύνη ή το δικαίωμα υπαναχώρησης από τη σύμβαση πώλησης αγαθών ή παροχής υπηρεσιών στις περιπτώσεις που ο

113. COM (2004) 747 τελικό, υπό 4.3.8.

114. COM (2004) 747 τελικό, υπό 4.3.10.

115. COM (2004) 747 τελικό, υπό 4.3.11.

116. COM (2004) 747 τελικό, υπό 4.3.6.

117. COM (2005) 483 τελικό, υπό 1.

118. Τροποποιημένη πρόταση οδηγίας για τις συμβάσεις πίστωσης που συνάπτονται με τους καταναλωτές και για την τροποποίηση της οδηγίας 93/13/ΕΚ του Συμβουλίου, COM (2005) 483 τελικό.

119. COM (2005) 483 τελικό, υπό 2.

καταναλωτής ασκεί το δικαίωμα υπαναχώρησης από τη σύμβαση πίστωσης αφήνονται στα εθνικά νομικά συστήματα¹²⁰. Ωστόσο, επισημαίνεται ότι ο παρεχόμενος αυτός βαθμός ευελιξίας δεν θα πρέπει να οδηγεί στη δημιουργία πρόσθετων εμποδίων στην ενιαία αγορά της καταναλωτικής πίστης και για το λόγο αυτό καθιερώνεται στο άρθρο 21 η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης¹²¹ για έναν περιορισμένο αριθμό θεμάτων¹²². Η Επιτροπή, επομένως, συνιστά να διατηρηθεί η προσέγγιση της πλήρους εναρμόνισης, καθώς, όπως επισημαίνει¹²³, αυτή παραμένει ο βέλτιστος τρόπος για τη δημιουργία μιας γνήσιας ενιαίας αγοράς καταναλωτικής πίστης με κάποιο ωστόσο βαθμό ευελιξίας στη λήψη εθνικών εκτελεστικών μέτρων σε ορισμένους τομείς όπως πχ στην περίπτωση της πρόωρης εξόφλησης ή της υπέρβασης του συνολικού ποσού της πίστωσης κυρίως λόγω της ανομοιογένειας που υπάρχει όσον αφορά τις εθνικές αγορές ή τις εθνικές νομοθεσίες. Το «μείγμα» αυτό πολιτικής θεωρήθηκε ότι αφενός διευκολύνει τη μείωση του φόρτου για τις επιχειρήσεις που επιθυμούν να προσφέρουν καταναλωτικές πιστώσεις σε διασυνοριακό επίπεδο και αφετέρου εξασφαλίζει υψηλό επίπεδο προστασίας των καταναλωτών¹²⁴.

Ως προς το πεδίο εφαρμογής, η νέα τροποποιημένη πρόταση οδηγίας αποκλείει -με την ένθερμη υποστήριξη της βιομηχανίας- όλες τις ενυπόθηκες πιστώσεις¹²⁵, καθώς κρίθηκε ότι ο καθορισμός του σκοπού του δανείου είναι πολύ δύσκολος αν όχι αδύνατος για τον πιστωτικό φορέα δεδομένου ότι αυτός δεν ελέγχει τη χρήση των χρημάτων που δανείζει, ενώ παράλληλα οι συμβάσεις ενυπόθηκτης πίστωσης είναι κατά κανόνα πολύ ειδικά μέσα με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που

120. COM (2005) 483 τελικό, υπό 5.11.

121. Συνεπεία της προτεινόμενης διάταξης για την αμοιβαία αναγνώριση, ένας πιστωτικός φορέας που θέλει να ασκήσει δραστηριότητα σε κράτος μέλος διαφορετικό από το κράτος μέλος στο οποίο είναι εγκατεστημένος υποχρεούται να συμμορφωθεί μόνο με τις νομικές απαιτήσεις του κράτους μέλους καταγωγής του και όχι με εκείνες του κράτους μέλους υποδοχής. Σε περίπτωση, επομένως, που θίγονται τομείς που αναφέρονται στη ρήτρα αμοιβαίας αναγνώρισης, το κράτος μέλος υποδοχής οφείλει να εξασφαλίσει ότι θα τηρηθεί είτε το δίκαιο που έχουν επιλέξει τα συμβαλλόμενα μέρη είτε αν δεν έχει γίνει τέτοια επιλογή το δίκαιο της χώρας καταγωγής του πιστωτικού φορέα και όχι το δίκαιο της χώρας στην οποία ο καταναλωτής έχει τη συνήθη κατοικία του (κατά παρέκκλιση του άρθρου 5 της Σύμβασης της Ρώμης).

122. Οι τομείς τους οποίους αφορά η ρήτρα αμοιβαίας αναγνώρισης απαριθμούνται ρητά στην παρούσα πρόταση. Πρόκειται για τα άρθρα 5 παρ. 1, 2 και 5 σχετικά με την παροχή πληροφοριών πριν από τη σύναψη της σύμβασης, 13 σχετικά με το δικαίωμα υπαναχώρησης, 14 παρ. 1 και 2 σχετικά με τις συνδεδεμένες συμβάσεις πίστωσης, 15 σχετικά με το δικαίωμα πρόωρης εξόφλησης, 17 σχετικά με την υπέρβαση του συνολικού ποσού της πίστωσης, 19 σχετικά με τη ρύθμιση των δραστηριοτήτων των πιστωτικών φορέων και των μεσιτών πιστώσεων και 20 σχετικά με τις υποχρεώσεις των μεσιτών πιστώσεων.

123. COM (2005) 483 τελικό, υπό 5.11.

124. COM (2005) 483 τελικό, υπό 5.11.

125. Άρθρο 2 παρ. 2 στοιχ. α).

απαιτούν χωριστή αντιμετώπιση¹²⁶. Ακόμη, αποκλείονται εξολοκλήρου οι συμβάσεις εγγύησης¹²⁷ κατόπιν των σχετικών ανησυχιών που είχε εκφράσει ο τραπεζικός τομέας, καθώς θεωρήθηκε ορθότερο να μην ρυθμιστούν ειδικότερες πτυχές του δικαίου που ρυθμίζονται σε ευρύτερο πλαίσιο στα κράτη μέλη¹²⁸. Αποκλείστηκαν επίσης οι συμβάσεις άνω των 50.000 ευρώ¹²⁹ με το αιτιολογικό ότι αυτές δεν συνάπτονται για καταναλωτικούς, αλλά για στεγαστικούς σκοπούς και επομένως δεν απαιτούν το ίδιο νομοθετικό πλαίσιο με τη μέση καταναλωτική πίστη¹³⁰.

Αναφορικά με τις πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται πριν από τη σύναψη της σύμβασης, η Επιτροπή με τη νέα αυτή τροποποιημένη πρόταση προτείνει έναν κατάλογο υποχρεωτικών τυποποιημένων πληροφοριών που πρέπει να παρέχονται κατά τη διαφήμιση, ενώ μερικές απαιτήσεις παροχής πληροφοριών πριν από τη σύναψη της σύμβασης διαγράφηκαν, καθώς οι ενδιαφερόμενοι φορείς εξέφρασαν την ανησυχία ότι η παροχή υπερβολικού αριθμού πληροφοριών ενδέχεται να προκαλέσει σύγχυση στον καταναλωτή¹³¹. Παράλληλα, καθιερώνεται απλουστευμένο καθεστώς για τις υπεραναλήψεις, καθώς κρίθηκε ότι λόγω της απλότητας και του χαμηλού κόστους αυτών δεν χρειάζεται να υποβληθούν στο σύνολο των απαιτήσεων που προβλέπονται για τις συμβάσεις πίστωσης¹³². Ακόμη, προς ικανοποίηση του αιτήματος του τραπεζικού τομέα και ορισμένων κρατών μελών, η έννοια του καθήκοντος παροχής συμβουλών τροποποιήθηκε και η αναφορά στην παροχή συμβουλών ορίζεται πλέον ως το καθήκον να δίνεται στον καταναλωτή η δυνατότητα να αξιολογήσει τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του δανείου, έτσι ώστε ο καταναλωτής να είναι πάντα υπεύθυνος για την τελική του απόφαση να συνάψει τη σύμβαση πίστωσης, ενώ παράλληλα δόθηκε στα κράτη μέλη μεγαλύτερη ευελιξία για να προσαρμόσουν την εκτελεστική τους νομοθεσία στην κατάσταση των αγορών τους¹³³. Επιπλέον, η υποχρέωση για δημιουργία εθνικών βάσεων δεδομένων καταργήθηκε με το αιτιολογικό ότι κάτι τέτοιο θα υπερέβαινε το σκοπό της οδηγίας και αντί αυτού η Επιτροπή προτείνει να εξασφαλιστεί η αμοιβαία και άνευ διακρίσεων πρόσβαση στις υπάρχουσες ιδιωτικές και δημόσιες βάσεις δεδομένων, έτσι ώστε οι πιστωτικοί φορείς να μην

126. COM (2005) 483 τελικό, υπό 5.3.1.

127. Άρθρο 2 παρ. 1.

128. COM (2005) 483 τελικό, υπό 5.3.2.

129. Άρθρο 2 παρ. 2 στοιχ. β).

130. COM (2005) 483 τελικό, υπό 5.3.4.

131. COM (2005) 483 τελικό, υπό 5.4.

132. Άρθρο 11 και COM (2005) 483 τελικό, υπό 5.3.3.

133. Άρθρο 5 παρ. 5. και COM (2005) 483 τελικό, υπό 5.4.

επιβαρύνονται με πρόσθετες δαπάνες που ενδέχεται να παρακωλύσουν τη διασυννοριακή καταναλωτική πίστη¹³⁴.

Περαιτέρω, ο ορισμός του συνολικού κόστους της πίστωσης αναδιατυπώνεται προκειμένου σε αυτό να περιλαμβάνονται μόνο τα έξοδα που αντιστοιχούν στις υπηρεσίες που συνάπτονται με τον πιστωτικό φορέα ή μέσω αυτού, ενώ το συνολικό χρεωστικό επιτόκιο διαγράφεται διότι θεωρήθηκε ότι θα μπορούσε να προκαλέσει σύγχυση στους καταναλωτές¹³⁵. Επίσης, διαγράφηκαν τα επεξηγηματικά παραδείγματα υπολογισμού του ΣΕΠΕ, που περιείχονταν στο παράρτημα II με σκοπό την αποφυγή της υπερβολικής επιβάρυνσης της νομοθετικής διαδικασίας¹³⁶. Τέλος, με την νέα τροποποιημένη πρόταση προβλέπεται ότι σε περίπτωση μεταβλητού επιτοκίου, ο καταναλωτής πρέπει να ενημερώνεται όχι για κάθε αλλαγή του χρεωστικού επιτοκίου, αλλά περιοδικά δεδομένου ότι σε ορισμένες περιπτώσεις το επιτόκιο μπορεί να αλλάζει ελαφρώς κάθε μέρα, ενώ θα πρέπει να ενημερώνεται άμεσα μόνο σε περίπτωση σημαντικής αλλαγής¹³⁷.

Αξίζει να σημειωθεί ότι με τη παρούσα τροποποιημένη πρόταση παραμένουν εν ισχύ οι διατάξεις για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή, καθώς η Επιτροπή, όπως επισημαίνεται στην αιτιολογική έκθεση¹³⁸, δεν θεωρεί ότι η ρύθμιση αυτή προκαλεί πρόσθετα έξοδα για τους πιστωτικούς φορείς, αφού αποτελεί ήδη τραπεζική πρακτική. Στην ίδια αυτή δικαιολογητική βάση στηρίζεται και η επιλογή της Επιτροπής να διατηρηθούν οι διατάξεις για το δικαίωμα υπαναχώρησης από τη σύμβαση¹³⁹. Ακόμη, επισημαίνεται ότι ο υπολογισμός της αποζημίωσης σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης πρέπει να γίνεται αντικειμενικά¹⁴⁰ και ότι στις συνδεδεμένες συμβάσεις το δικαίωμα υπαναχώρησης από τη σύμβαση πίστωσης δεν παρέχει δικαίωμα υπαναχώρησης από τη σύμβαση αγοράς¹⁴¹.

Σε συνέχεια της υποβολής της δεύτερης τροποποιημένης πρότασης, ακολούθησαν διεργασίες σε επίπεδο Συμβουλίου με κατάληξη την έκδοση της κοινής θέσης του Συμβουλίου την 20.9.2007 ύστερα από συμβιβαστικές προσπάθειες εξεύρεσης κοινά αποδεκτών λύσεων. Αλλά και επί της κοινής αυτής θέσης του Συμβουλίου κατά τη δεύτερη ανάγνωση στο Κοινοβούλιο προτάθηκαν 122 τροποποιήσεις, που αποτυπώνονταν στην έκθεση της Επιτροπής Εσωτερικής Αγοράς και Προστασίας των καταναλωτών, η οποία και υιοθετήθηκε από την

134. Άρθρο 8 και COM (2005), 483 τελικό, υπό 5.6.

135. COM (2005), 483 τελικό, υπό 5.2.2.

136. COM (2005) 483 τελικό, υπό 5.12.

137. COM (2005) 483 τελικό, υπό 5.5.

138. COM (2005), 483 τελικό, υπό 5.4.

139. COM (2005), 483 τελικό, υπό 5.7.

140. COM (2005), 483 τελικό, υπό 5.9.

141. COM (2005), 483 τελικό, υπό 5.8.

ολομέλεια την 16.1.2008, με την οποία συμφώνησε στη συνέχεια και η Επιτροπή, εκδίδοντας σύμφωνη γνώμη την 25.2.2008. Αποτέλεσμα όλων αυτών των προσπαθειών και διεργασιών ήταν η έκδοση την 23.4.2008 της νέας οδηγίας 2008/48/ΕΚ για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου, η οποία και δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης την 22.5.2008.

2. Οι δικαιολογητικοί σκοποί της οδηγίας 2008/48/ΕΚ

2.1. Εναρμόνιση κοινοτικού πλαισίου

Ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά του τομέα της καταναλωτικής πίστης αλλά και της προστασίας του καταναλωτή γενικότερα είναι ο αποσπασματικός χαρακτήρας των κοινοτικών ρυθμίσεων, καθώς οι ρυθμίσεις αυτές αφορούν ορισμένες μόνο θεματικές των προς επίλυση ζητημάτων λόγω της υιοθέτησης της αρχής της μερικής εναρμόνισης¹⁴². Αλλά και πάλι οι θεματικές αυτές δεν ρυθμίζονται στο σύνολό τους παρά μόνο εν μέρει, με συνέπεια ως προς τα ζητήματα που παραμένουν αρρυθμιστά να λαμβάνονται εθνικά μέτρα από τα κράτη μέλη. Παράλληλα, η συντριπτική πλειοψηφία των κοινοτικών οδηγιών¹⁴³, που έχουν εκδοθεί στον εν λόγω τομέα, διέπονται από την αρχή της ελάχιστης εναρμόνισης¹⁴⁴ (κανόνας *de minimis*), σύμφωνα με την οποία τα κράτη μέλη επιτρέπεται να διατηρούν ή να υιοθετούν αυστηρότερες από τις προβλεπόμενες διατάξεις, με αποτέλεσμα πολλά από τα κράτη μέλη να κάνουν χρήση της ευχέρειας αυτής με σκοπό την επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας του καταναλωτή¹⁴⁵.

Οι ανομοιομορφίες στο δίκαιο των κρατών μελών, απόρροια της αρχών της ελάχιστης και μερικής εναρμόνισης, έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην εσωτερική αγορά και αρνητικές συνέπειες τόσο για τους πιστωτικούς φορείς όσο και για τους καταναλωτές. Ειδικότερα σε ό, τι αφορά τους πιστωτικούς φορείς, η θέσπιση

142. Με βάση την αρχή της μερικής εναρμόνισης, οι νομικές πράξεις που υιοθετούνται δεν καλύπτουν το σύνολο αλλά μερικές μόνο πτυχές των οικονομικών συμφερόντων του καταναλωτή, ενώ ως προς τα ζητήματα που αφήνονται αρρυθμιστά λαμβάνονται μέτρα από τα κράτη μέλη. Η μερική, όμως, εναρμόνιση έχει συχνά ως αποτέλεσμα τον αποσπασματικό χαρακτήρα των διατάξεων και την έλλειψη συνεκτικού ρυθμιστικού πλαισίου.

143. Εξαιρέση αποτελούν η Οδηγία 2002/65/ΕΚ για την εξ' αποστάσεως εμπορία χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και η οδηγία 2005/29/ΕΚ για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, στις οποίες καθιερώνεται η αρχή της μέγιστης εναρμόνισης, αλλά στην μεν πρώτη όχι για το σύνολο των διατάξεών της, στη δε δεύτερη όχι για το σύνολο των υπηρεσιών που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της.

144. Η αρχή της ελάχιστης εναρμόνισης αποτελεί την πιο χαρακτηριστική εκδήλωση της απροθυμίας των κρατών μελών να εγκαταλείψουν την εθνική τους αρμοδιότητα χάριν της βελτίωσης της προστασίας των καταναλωτών. Αναλυτικότερα Παπαϊωάννου (2007), 169 επ.

145. Γκόρτσος, Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών: περιεχόμενο και ιδιαιτερότητες, ΧρηΔικ 2007, 173 Λιβαδά, Το νέο ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο για την καταναλωτική πίστη: Η Οδηγία 2008/48/ΕΚ για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της Οδηγίας 87/102/ΕΟΚ, 2008, 56 επ.

αυστηρότερων ρυθμίσεων από τα κράτη μέλη έχει οδηγήσει στη δημιουργία στρεβλώσεων του ανταγωνισμού μεταξύ των πιστωτικών φορέων στην Κοινότητα, καθώς οι ρυθμίσεις αυτές συνεπάγονται την πρόκληση σημαντικών επιβαρύνσεων συμμόρφωσης για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται διασυνοριακά¹⁴⁶ δεδομένου ότι οι επιχειρήσεις αυτές προκειμένου να δραστηριοποιηθούν σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο που εδρεύουν θα πρέπει να εφαρμόσουν ένα διαφορετικό νομικό καθεστώς. Παράλληλα, ένα αυστηρότερο νομικό καθεστώς δημιουργεί ανταγωνιστικό μειονέκτημα για τους πιστωτικούς φορείς που υπόκεινται σε αυτό έναντι άλλων που υπόκεινται σε χαλαρότερες ρυθμίσεις¹⁴⁷.

Όσον αφορά τους καταναλωτές, οι διαφορετικές ρυθμίσεις των εθνικών εννόμων τάξεων περιορίζουν τη δυνατότητα αυτών να κάνουν χρήση των διαθέσιμων διασυνοριακών πιστώσεων, καθώς αυτοί δεν είναι πρόθυμοι να πραγματοποιούν διασυνοριακές συναλλαγές αν δεν είναι βέβαιοι ότι απολαμβάνουν σε κάθε κράτος μέλος την ίδια επαρκή προστασία με αυτή που τους παρέχεται στο κράτος μέλος της κατοικίας τους. Ο κλονισμός αυτός της εμπιστοσύνης των καταναλωτών έχει άμεση επίδραση στη ζήτηση των αγαθών και υπηρεσιών, στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και υπηρεσιών και γενικότερα στην ομαλή λειτουργία και ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς που αποτελεί άλλωστε και τον κυρίαρχο σκοπό της ρυθμιστικής παρέμβασης στον τομέα της καταναλωτικής πίστης¹⁴⁸. Για τους λόγους αυτούς, εξετάζονται από την Επιτροπή εναλλακτικές δυνατότητες σε σχέση με τον βαθμό εναρμόνισης, με το ενδιαφέρον να στρέφεται στην αρχή της μέγιστης εναρμόνισης, προκειμένου να περιοριστεί η ευρεία χρήση της ελάχιστης εναρμόνισης και οι αρνητικές συνέπειες που αυτή συνεπάγεται¹⁴⁹.

Στον τομέα ειδικότερα της καταναλωτικής πίστης το ζήτημα της εναρμόνισης πέρασε «*δια πυρός και σιδήρου*». Ο στόχος της μέχρι τώρα υφιστάμενης οδηγίας 87/102/ΕΟΚ ήταν «*η ως ένα βαθμό προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν την καταναλωτική πίστη και η ως ένα σημείο προστασία του καταναλωτή*». Ως εκ τούτου, παρείχετο στα κράτη μέλη

146. Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνεται στην Πράσινη Βίβλο για την επανεξέταση του κοινοτικού κεκτημένου για την προστασία των καταναλωτών «*το 55% των εμπόρων λιανικής πώλησης που εκφράζει ενδιαφέρον για διασυνοριακές πωλήσεις θεωρεί ότι οι επιπλέον δαπάνες για τη συμμόρφωση με τις διάφορες εθνικές νομοθεσίες που διέπουν τις συναλλαγές με τους καταναλωτές είναι πολύ υψηλές ή αρκετά υψηλές*», COM (2006) 744 τελικό, 11.

147. Αιτιολογική σκέψη 4 της οδηγίας 2008/48/ΕΚ.

148. Πράσινη Βίβλος της Επιτροπής για την επανεξέταση του κοινοτικού κεκτημένου για την προστασία των καταναλωτών, COM (2006) 744 τελικό, 11 επ.

149. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι η Επιτροπή στην Ανακοίνωσή της για την πολιτική υπέρ των καταναλωτών 2002 - 2006, τονίζει την ανάγκη για μετάβαση σε ένα καθεστώς μέγιστης εναρμόνισης στον τομέα της προστασίας των οικονομικών συμφερόντων του καταναλωτή και το ίδιο επισημαίνει και στην Ανακοίνωσή της για τη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την πολιτική καταναλωτών 2007 - 2013.

η δυνατότητα να διατηρήσουν ή να θεσπίσουν αυστηρότερες διατάξεις για την προστασία των καταναλωτών¹⁵⁰. Η ευχέρεια αυτή, ωστόσο, απόρροια της ελάχιστης εναρμόνισης που καθιερωνόταν με την εν λόγω οδηγία είχε σαν αποτέλεσμα τα κράτη μέλη να κάνουν ευρεία χρήση αυτής εισάγοντας αυστηρότερες από τις προβλεπόμενες στην οδηγία ρυθμίσεις, με συνέπεια τη δημιουργία ενός μωσαϊκού ρυθμίσεων και μιας νομοθετικής «Βαβέλ» εντός της Κοινότητας.

Από την έναρξη των διαδικασιών αναθεώρησης της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ μέχρι την υιοθέτηση της οδηγίας 2008/48/ΕΚ το ζήτημα της εναρμόνισης αποτέλεσε την «αχίλλειο πτέρνα» κρατών μελών, ενώσεων επιχειρήσεων και ενώσεων καταναλωτών. Στην αρχική πρόταση οδηγίας του 2002 ως σκοπός της οδηγίας οριζόταν «η εναρμόνιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν τις συμβάσεις πιστώσεων που χορηγούνται σε καταναλωτές, καθώς και τις συμβάσεις εγγύησης που συνάπτονται με καταναλωτές»¹⁵¹. Καθιερωνόταν έτσι η αρχή της μέγιστης εναρμόνισης, η οποία θα κάλυπτε, όπως αναφερόταν στην αιτιολογική έκθεση,¹⁵² όλες τις μορφές πιστώσεων συμπεριλαμβανομένων και των συμβάσεων εγγύησης, ενώ τα κράτη μέλη δεν επιτρεπόταν να αποκλίνουν από τις ρυθμίσεις της οδηγίας με μοναδικές εξαιρέσεις την δημιουργία θετικής βάσης δεδομένων και το βάρος απόδειξης¹⁵³. Η προτεινόμενη αυτή καινοτομία στο τομέα της καταναλωτικής πίστης προκάλεσε έντονες αντιδράσεις ήδη κατά την πρώτη ανάγνωση της πρότασης στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, όπου και αντιπροτάθηκε αφενός η αναδιατύπωση του άρθρου 1 της πρότασης, ώστε να αναφέρεται ρητά ο καθορισμός ελάχιστων προτύπων που διέπουν τις συμβάσεις πιστώσεων και αφετέρου η κατάργηση της παρ. 1 του άρθρου 30 που προέβλεπε την αρχή της μέγιστης εναρμόνισης¹⁵⁴. Υπό την πίεση των αντιδράσεων αυτών η Επιτροπή στην τροποποιημένη πρόταση που υπέβαλε το 2005 πρότεινε αφενός την τροποποίηση του σκοπού της οδηγίας, ώστε να καλύπτεται η εναρμόνιση ορισμένων μόνο πτυχών του τομέα¹⁵⁵ και αφετέρου την καθιέρωση της αρχής της μέγιστης εναρμόνισης μόνο για τις εναρμονισμένες διατάξεις της οδηγίας σε συνδυασμό με την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης¹⁵⁶ για συγκεκριμένες μη εναρμονισμένες διατάξεις

150. Αιτιολογική σκέψη 25 του Προοιμίου της Οδηγίας 87/102/ΕΟΚ και άρθρο 15 αυτής.

151. Άρθρο 1 της αρχικής πρότασης οδηγίας, COM (2002) 443 τελικό.

152. Αιτ.Εκθ. αρχικής πρότασης οδηγίας, COM (2002) 443 τελικό, υπό άρθρο 1.

153. Άρθρο 30 παρ. 1 της αρχικής πρότασης οδηγίας, COM (2002) 443 τελικό.

154. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2004), τροπολογία 32 και 140.

155. Έτσι η ρύθμιση ζητημάτων όπως η εις ολόκληρον ευθύνη ή το δικαίωμα υπαναχώρησης από τη σύμβαση πώλησης αγαθών ή παροχής υπηρεσιών στις περιπτώσεις που ο καταναλωτής ασκεί το δικαίωμα υπαναχώρησης από τη σύμβαση πίστωσης αφηνόταν στα εθνικά νομικά συστήματα.

156. Για τις συνέπειες που η αρχή αυτή συνεπάγεται, ανωτέρω υπ' αριθ. 121 υποσημ.

που ορίζονταν ρητά¹⁵⁷. Με το «μείγμα» αυτό πολιτικής, η Επιτροπή συνιστά να διατηρηθεί η προσέγγιση της πλήρους εναρμόνισης με κάποιο ωστόσο βαθμό ευελιξίας στη λήψη εθνικών εκτελεστικών μέτρων σε ορισμένους τομείς¹⁵⁸, προς αποφυγή δε κατάχρησης του βαθμού αυτού ευελιξίας από τα κράτη μέλη προτείνει την καθιέρωση της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης για περιορισμένο αριθμό θεμάτων¹⁵⁹.

Η προτεινόμενη αυτή ρύθμιση θεωρήθηκε δικαιολογημένα ως ανεπιτυχής και μη αποτελεσματική. Ο συνδυασμός της μέγιστης εναρμόνισης με ευελιξία και της αμοιβαίας αναγνώρισης ήταν προβληματικός, καθώς η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης θα εφαρμοζόταν σε έναν πολύ μεγάλο αριθμό διατάξεων, οι οποίες αφορούσαν αρκετά από τα σημαντικότερα ζητήματα με αποτέλεσμα να αναιρείται στην ουσία η προσπάθεια επίτευξης μέγιστης εναρμόνισης σε σημαντικά θέματα¹⁶⁰. Επιπλέον, από τη διατύπωση των διατάξεων δεν ήταν σαφές ποιες από τις διατάξεις θα διέπονταν και ποιες όχι από την αρχή της μέγιστης εναρμόνισης. Η αμφισβήτηση αυτή ως προς την έκταση της εναρμόνισης θα είχε ως αποτέλεσμα την πρόκληση συγχύσεως και τον κλονισμό της εμπιστοσύνης του καταναλωτικού κοινού με περαιτέρω δυσμενείς συνέπειες και για τους ίδιους τους πιστωτικούς φορείς¹⁶¹.

Με την οδηγία 2008/48/EK επικράτησε τελικά η μερική μέγιστη εναρμόνιση και εγκαταλείφθηκε η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης. Η εναρμόνιση, ειδικότερα, αφορά ορισμένες μόνο πτυχές των διατάξεων που διέπουν τις συμβάσεις πίστωσης με καταναλωτές (άρθρο 1) και τα κράτη μέλη δεν μπορούν να διατηρούν ή να εισάγουν εθνικές διατάξεις διαφορετικές από τις προβλεπόμενες στην οδηγία εναρμονισμένες διατάξεις (άρθρο 22 παρ. 1). Η καθιέρωση της αρχής της μέγιστης εναρμόνισης, έστω και εν μέρει, αποτελεί καινοτομία στο δίκαιο της καταναλωτικής πίστης και επιβεβαιώνει τη βούληση της Επιτροπής για μια πιο εναρμονισμένη κοινοτική νομοθεσία στο τομέα της προστασίας των οικονομικών συμφερόντων του

157. Για τους τομείς τους οποίους αφορά η ρήτρα αμοιβαίας αναγνώρισης, ανωτέρω υπ' αριθ. 122 υποσημ.

158. Όπως πχ στην περίπτωση πρόωρης εξόφλησης ή της υπέρβασης του συνολικού ποσού της πίστωσης, κυρίως λόγω της ανομοιογένειας που υπάρχει όσον αφορά τις εθνικές αγορές ή την εθνική νομοθεσία.

159. Το «μείγμα» αυτό πολιτικής, όπως επισημαίνεται στην αιτιολογική έκθεση διευκολύνει τη μείωση του φόρτου για τις επιχειρήσεις που επιθυμούν να προσφέρουν καταναλωτικές πιστώσεις σε διασυνοριακό επίπεδο, εξασφαλίζοντας συγχρόνως υψηλό επίπεδο προστασίας των καταναλωτών. ΑιτΕκθ. τροποποιημένης πρότασης οδηγίας, COM (2005) 483 τελικό, υπό 5.11.

160. Λιβαδά (2008), 105.

161. *Policy Department Economic and Scientific Policy, Broad Economic Analysis of the Impact of the Proposed Directive on Consumer Credit*, 2007, 61 επ.

καταναλωτή με απώτερο σκοπό την επίτευξη της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς¹⁶².

Οι διατάξεις, ωστόσο, της οδηγίας δεν απηχούν, σε ορισμένες τουλάχιστον περιπτώσεις, τις προθέσεις της Επιτροπής για μέγιστη εναρμόνιση. Πράγματι, με μια προσεκτική μελέτη των διατάξεων της οδηγίας παρατηρεί κανείς ότι πολλές από αυτές παρέχουν διακριτικές ευχέρειες στα κράτη μέλη για τη λήψη εθνικών νομοθετικών μέτρων¹⁶³, περιέχουν αόριστες έννοιες¹⁶⁴ με αποτέλεσμα να δίνονται στα κράτη μέλη περιθώρια διαφορετικών ερμηνειών, ενώ επιμέρους θεματικές ενός ζητήματος που αποτελεί αντικείμενο ρύθμισης δεν καλύπτονται εντούτοις από τις εναρμονισμένες διατάξεις¹⁶⁵. Το πρόβλημα αυτό επιτείνεται μέσω του άρθρου 22 παρ. 1 της οδηγίας δεδομένου ότι δεν διευκρινίζεται ρητά σε αυτό ποιες εκ των διατάξεων της οδηγίας είναι εναρμονισμένες και ποιες όχι με αποτέλεσμα ο εκάστοτε εθνικός νομοθέτης να καταφεύγει κάθε φορά σε μια σχετική ερμηνεία των διατάξεων, λαμβάνοντας υπόψη του διάφορα ερμηνευτικά κριτήρια όπως η σαφήνεια ή μη της υπό κρίση διάταξης, η ενδεχόμενη εξαντλητική καταγραφή στοιχείων που δεν αφήνει περιθώρια απόκλισης και γενικότερα η «επάρκεια»¹⁶⁶ της διάταξης στο βαθμό που με αυτή δεν παρέχεται διακριτική ευχέρεια ή δεν συντρέχει ανάγκη για συγκεκριμενοποίηση του περιεχομένου της.

Αξίζει πάντως να σημειωθεί ότι η επίτευξη μιας «απόλυτης» εναρμόνισης, πλήρους δηλαδή και μέγιστης εναρμόνισης, δεν φαίνεται να είναι -τουλάχιστον προς το παρόν- δυνατή ούτε όμως και αποτελεσματική. Η συνολική ρύθμιση της καταναλωτικής πίστης με τις τόσες πολλές θεματικές και πτυχές που την

162. Ήδη τα πρώτα βήματα προς μια μεγαλύτερη εναρμόνιση στο τομέα της προστασίας των οικονομικών συμφερόντων του καταναλωτή είχαν συντελεστεί με τις οδηγίες για την εξ' αποστάσεως εμπορία χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές.

163. Για παράδειγμα το άρθρο 14 παρ. 2, 6 (δικαίωμα υπαναχώρησης) και το άρθρο 16 παρ. 4 (δικαίωμα πρόωρης εξόφλησης) της οδηγίας 2008/48/EK.

164. Για παράδειγμα το άρθρο 5 παρ. 1 της οδηγίας 2008/48/EK σχετικά με την υποχρέωση του πιστωτικού φορέα για παροχή προσυμβατικής πληροφόρησης. Ειδικότερα ορίζεται ότι η προσυμβατική πληροφόρηση πρέπει να παρέχεται έγκαιρα στον καταναλωτή, χωρίς ωστόσο να προσδιορίζεται σε τι συνίσταται το έγκαιρο της παροχής. Ως άλλο παράδειγμα αναφέρεται το άρθρο 10 παρ. 2 της οδηγίας 2008/48/EK σύμφωνα με το οποίο η σύμβαση πίστωσης πρέπει να αναφέρει με τρόπο σαφή και ευσύνητο τις προβλεπόμενες πληροφορίες. Οι αόριστες έννοιες του «σαφούς» και «ευσύνητου» τρόπου παροχής των πληροφοριών χρήζει περαιτέρω συγκεκριμενοποίησης από τα κράτη μέλη.

165. Ως τέτοια παραδείγματα αναφέρονται χαρακτηριστικά στην αιτιολογική σκέψη 9 της οδηγίας 2008/48/EK η δυνατότητα των κρατών μελών να διατηρούν ή να εισάγουν εθνικές διατάξεις για την ακύρωση της σύμβασης πώλησης αγαθών ή παροχής υπηρεσιών, εάν ο καταναλωτής ασκήσει το δικαίωμα υπαναχώρησής του από τη σύμβαση πίστωσης ή στην περίπτωση συμβάσεων πίστωσης αορίστου χρόνου, να καθορίζουν ελάχιστη χρονική περίοδο μεταξύ της στιγμής κατά την οποία ο πιστωτής απαιτεί την εξόφληση και της ημερομηνίας κατά την οποία πρέπει να εξοφληθεί η πίστωση.

166. Λιβαδά (2008), 107, η οποία και ως αντιπροσωπευτικό παράδειγμα μη «επαρκούς» διάταξης αναφέρει το άρθρο 8 της οδηγίας για την υποχρέωση εκτίμησης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή (ειδικότερα υπ' αριθμ. 389 υποσημ., 107)

χαρακτηρίζουν φαντάζει μάλλον ανέφικτη, ιδίως στο βαθμό που αφορά το δίκαιο των συμβάσεων, ένα δίκαιο τόσο διαφοροποιημένο από κράτος μέλος σε κράτος μέλος¹⁶⁷. Παράλληλα, οι επιμέρους αγορές καταναλωτικής πίστης παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές στα κράτη μέλη τόσο ως προς το μέγεθος όσο και ως προς τα προσφερόμενα προϊόντα και την καταναλωτική ζήτηση, ενώ η εξέλιξη των καταναλωτικών πιστωτικών προϊόντων είναι ραγδαία καθώς νέα δίκτυα προώθησης και καινοτομικά προϊόντα κάνουν την εμφάνισή τους¹⁶⁸. Η απόλυτη εφαρμογή της πλήρους εναρμόνισης θα ήταν ενδεχομένως ανασταλτικός παράγοντας για την ανάπτυξη εθνικών πρωτοβουλιών προς αντιμετώπιση ζητημάτων τοπικού ενδιαφέροντος, νέων προϊόντων και καταναλωτικών συμπεριφορών που χαρακτηρίζουν μια ταχύτατα αναπτυσσόμενη αγορά¹⁶⁹. Η μεγάλη, άλλωστε, διαφοροποίηση στις εθνικές νομοθεσίες στο τομέα της καταναλωτικής πίστης οφείλεται κυρίως στο χαμηλό επίπεδο προστασίας του καταναλωτή. Αν το επίπεδο αυτό προστασίας αυξηθεί ουσιαδώς ιδίως μέσω εναρμονισμένων κανόνων τουλάχιστον στα θεμελιώδη ζητήματα όπως η παροχή πληροφόρησης, ο υπεύθυνος δανεισμός, το δικαίωμα υπαναχώρησης, το δικαίωμα πρόωρης εξόφλησης και το ΣΕΠΕ, τότε και η εθνική πρωτοβουλία για την διατήρηση ή υιοθέτηση αυστηρότερων κανόνων προστασίας του καταναλωτή θα περιοριστεί σημαντικά.

2.2. Πληρέστερη προστασία των καταναλωτών

Κεντρική υπόθεση της οικονομικής επιστήμης είναι η ορθολογικότητα (*rational choice theory*)¹⁷⁰. Σύμφωνα με αυτή, οι άνθρωποι δρουν καταρχήν ορθολογικά, αναζητούν τον αποτελεσματικότερο τρόπο για να ικανοποιήσουν τις προτιμήσεις τους με κύριο σκοπό την μεγιστοποίηση της «ωφέλειάς» τους δηλαδή την αύξηση της ευημερίας τους (*utility maximization hypothesis*)¹⁷¹. Ακολούθως, όταν οι άνθρωποι καλούνται να επιλέξουν μεταξύ περισσότερων αγαθών, η λήψη της απόφασης γίνεται κατόπιν συγκρίσεως και σταθμίσεως του κόστους και της ωφέλειας των εναλλακτικών δυνατοτήτων που τους προσφέρονται (*κόστος ευκαιρίας*)¹⁷². Ένα ορθολογικά σκεπτόμενο άτομο θα προχωρήσει σε μια ενέργεια μόνο όταν το οριακό όφελος της

167. Λιβαδά (2008), 103.

168. *Policy Department Economic and Scientific Policy* (2007), 63.

169. Παπαϊωάννου (2007), 177.

170. Πρόκειται για την θεωρία της ορθολογικής επιλογής (*rational choice theory*). Η θεωρία αυτή έγινε παγκοσμίως γνωστή μετά την δημοσίευση του έργου του βραβευμένου με Νόμπελ (1992) οικονομολόγου Gary Becker. *Becker, The economic approach to human behavior*, 1976.

171. *Posner, Economic Analysis of Law*, 2003⁶, 96.

172. Κόστος ευκαιρίας (*opportunity cost*) είναι το εναλλακτικό κόστος, η δεύτερη καλύτερη εναλλακτική λύση. Αυτό από το οποίο πρέπει να παραιτηθεί κανείς για να αποκτήσει κάτι άλλο. *Mankiw* (2001), 60.

ενέργειάς του αυτής είναι μεγαλύτερο από το οριακό κόστος¹⁷³, ανάμεσα δηλαδή σε περισσότερες εναλλακτικές λύσεις θα επιλέξει εκείνη που πετυχαίνει το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα με το ελάχιστο δυνατό κόστος (*economic efficiency*)¹⁷⁴.

Με βάση τα ως άνω, σε μία σύμβαση οι συμβαλλόμενοι ανταλλάσσουν υποσχέσεις που ουσιαστικά περιορίζουν τις μελλοντικές τους ενέργειες διότι το κόστος του περιορισμού είναι μικρότερο από το όφελος που αναμένουν¹⁷⁵, δεδομένου ότι μετά την εκπλήρωση της σύμβασης τα μέρη θα καλυτερεύσουν τη θέση τους χάρη στο πλεόνασμα¹⁷⁶ που δημιουργείται από την άριστη κατανομή των πόρων (*efficient allocation of resources*)¹⁷⁷. Ο ρόλος, επομένως, του δικαίου στις συμβάσεις φαίνεται καταρχήν να είναι η εφαρμογή των υποσχέσεων των μερών με σκοπό την ενθάρρυνση και διευκόλυνση των οικονομικών συναλλαγών που οδηγούν στην αύξηση της ευημερίας¹⁷⁸. Ωστόσο, το γεγονός ότι τα συμβαλλόμενα μέρη λαμβάνουν αποφάσεις σύμφωνα με το συμφέρον τους δεν σημαίνει κατ' ανάγκη ότι οι αποφάσεις αυτές είναι πάντοτε και οι ορθότερες. Είναι αληθές ότι υπάρχουν περιορισμοί στη δυνατότητά τους να αντιληφθούν πλήρως τις καταστάσεις, καθώς η πληροφόρησή τους δεν είναι τέλεια¹⁷⁹, ενώ ούτε απεριόριστο χρόνο και χρήμα διαθέτουν για να ρυθμίσουν εκ των προτέρων κάθε δυνατή περίπτωση (*συναλλακτικό κόστος*)¹⁸⁰. Δεν μπορούμε, επομένως, να μιλάμε για τέλεια ορθολογικότητα, αλλά για περιορισμένη ικανότητα ορθολογικής σκέψης (*bounded rationality*).

173. Γενικότερα ένα ορθολογικό άτομο επιλέγει εκείνες τις εναλλακτικές δυνατότητες όπου το οριακό όφελος είναι μεγαλύτερο του οριακού κόστους, μέχρι το σημείο που το οριακό όφελος = οριακό κόστος.

174. Η οικονομική αποτελεσματικότητα (*economic efficiency*) αποτελεί έναν από τους πλέον σημαντικούς όρους της οικονομικής επιστήμης και της οικονομικής ανάλυσης του δικαίου. Είναι η επίτευξη ενός σκοπού με το λιγότερο δυνατό κόστος.

175. Χατζής, Η οικονομική ανάλυση του δικαίου των συμβάσεων (Στο παράδειγμα της ποινικής ρήτηρας, ΑΚ 409), *Digesta* 2003, 5.

176. Στη συμβατική εν προκειμένω σχέση προμηθευτή και καταναλωτή το πλεόνασμα του προμηθευτή είναι η διαφορά μεταξύ της τιμής πώλησης ενός προϊόντος από την κατώτερη τιμή που ο πωλητής είναι διατεθειμένος να το πουλήσει και το πλεόνασμα του καταναλωτή είναι η διαφορά μεταξύ της τιμής αγοράς ενός προϊόντος από την ανώτερη τιμή που ο καταναλωτής είναι διατεθειμένος να πληρώσει.

177. Οι πόροι είναι οτιδήποτε μπορεί να εκμεταλλευτεί ένας άνθρωπος (κεφάλαιο, εργασία, γη κλπ). Σε μια ελεύθερη αγορά, μέσω των συναλλαγών, διενεργείται ανταλλαγή των πόρων και όσο το δυνατόν καλύτερη κατανομή αυτών με περαιτέρω αποτέλεσμα η κοινωνία να αυξάνει τον πλούτο της.

178. Γέμτος, Οικονομία και Δίκαιο: οικονομική ανάλυση βασικών θεσμών του ιδιωτικού δικαίου, 2001, 117.

179. Η ύπαρξη στελούς πληροφόρησης, μειώνει σημαντικά την ικανότητα των συμβαλλομένων μερών να μεγιστοποιήσουν την ωφέλειά τους μέσω της συναλλαγής. *Schwartz, Unconscionability and imperfect Information: A Research Agenda*, 19 *CAN. BUS. L. JOUR.* 1991, 437 και 446.

180. Με τον όρο συναλλακτικό κόστος (*transactional cost*) νοείται το κόστος και τα εμπόδια για τη σύναψη μιας συναλλαγής. Στο κόστος αυτό περιλαμβάνεται η στρατηγική, η αναποδιά, ο οπορτουניσμός κλπ.

Αντιπροσωπευτικό παράδειγμα συμβατικής σχέσης στην οποία ελλοχεύει ο κίνδυνος του γνωσιολογικού ελλείμματος και της ασύμμετρης πληροφόρησης¹⁸¹ είναι η καταναλωτική πιστωτική σύμβαση. Ο καταναλωτής είναι σε σχέση με τον πιστωτικό φορέα κατά τεκμήριο οικονομικά ασθενέστερος και συναλλακτικά λιγότερο έμπειρος δεδομένου ότι αυτός είναι ένα φυσικό πρόσωπο που λαμβάνει πίστωση για την ικανοποίηση όχι επαγγελματικών αλλά ιδιωτικών του αναγκών¹⁸². Αντίθετα, ο πιστωτικός φορέας είναι πρόσωπο που ενεργεί στο πλαίσιο της εμπορικής ή επαγγελματικής του δραστηριότητας, είναι δηλαδή συναλλακτικά έμπειρος, διαθέτει οικονομική ισχύ, οργάνωση, επιχειρηματικό σχεδιασμό, πολυάριθμο και εξειδικευμένο επιτελείο (οικονομολόγους, νομικούς, κλπ.). Έναντι ενός τέτοιου ισχυρού αντισυμβαλλόμενου, ο καταναλωτής δεν διαθέτει επαρκή πληροφόρηση¹⁸³, δεν είναι σε θέση λόγω έλλειψης τεχνογνωσίας να γνωρίζει τα χαρακτηριστικά και τις ιδιότητες των διαφόρων περίπλοκων χρηματοπιστωτικών προϊόντων και υπηρεσιών¹⁸⁴ ούτε και να προβεί σε σύγκριση των επιμέρους προσφορών που διατίθενται στην αγορά, ώστε να επιλέξει εκείνη που ανταποκρίνεται καλύτερα στις

181. Γίνεται λόγος για ασύμμετρη πληροφόρηση (*informational asymmetry*) όταν ο ένας εκ των δύο συμβαλλομένων γνωρίζει περισσότερα από τον άλλον πριν τη συναλλαγή και ως εκ τούτου υπάρχει κίνδυνος εξαπάτησης. Για την έννοια και τα προβλήματα που προκύπτουν από την ύπαρξη της σύμμετρης πληροφόρησης *Rasmusen, Games and Information, An introduction to Game Theory, 1989.*

182. Για την έννοια του καταναλωτή, κεφάλαιο δεύτερο, υπό 1.1.

183. Το πρόβλημα της έλλειψης επαρκούς πληροφόρησης επιτείνεται από το γεγονός ότι η πλειοψηφία των καταναλωτών δεν διαβάζει τους γενικούς όρους μιας σύμβασης. Αυτό οφείλεται κυρίως στη δυσκολία κατανόησης των δύσκολων νομικών και τεχνικών όρων, στην εκτενή καταγραφή αυτών και στην έλλειψη χρόνου για την ανάγνωσή τους, στη χρήση μη ευανάγνωστων γραμμάτων που θα καθιστούσαν την ανάγνωση ευχερή, στη διαδεδομένη χρήση αυτών και στην ομοιόμορφη εφαρμογή τους σε όλες τις συμβάσεις πράγμα που ενισχύει την εμπιστοσύνη των καταναλωτών, στην πεποίθηση των καταναλωτών ότι ο πιστωτικός φορέας, όντας σημαντικός παράγοντας της οικονομίας, ενεργεί με γνώμονα την καλή πίστη. Επίσης, ενδιαφέρον παρουσιάζει η άποψη ότι κατά τη στιγμή της σύναψης της σύμβασης ο καταναλωτής δεν είναι σε θέση να αντιληφθεί αν το κόστος ενός μη επιθυμητού όρου της σύμβασης είναι υψηλότερο από το κόστος της ανάγνωσης και κατανόησης αυτού εκ μέρους του καθώς κατά τη χρονική αυτή στιγμή είναι αβέβαιη η επέλευση και η έκταση της βλάβης από τον ανεπιθύμητο όρο. *Kornhauser, Comment: Unconscionability in Standard Forms, 64 CAL. L. REV. 1976, 1163; Kennedy, Distributive and Paternalist Motives in Contract and Tort Law with Special Reference to Compulsory Terms and Unequal Bargaining Power, 41 MD. L. REV. 1982, 600; Katz, The Strategic of Offer and Acceptance: Game Theory and the Law of Contract Formation, 89 MICH. L. REV. 1990, 273; Hillman, Symposium: A Tribute to Professor Joseph M. Perilo: Rolling Contracts, 71 FORDHAM L. REV. 2002, 746 επ. Ιδίως για το τελευταίο επιχείρημα *Meyerson, The Efficient Consumer Form Contract: Law and Economics Meets the Real World, 24 GA. L. REV. 1990, 600; Becher, Asymmetric Information in Consumer Contracts: The Challenge That is Yet to be Met, 45 AM. BUS. L. J. 2008, 744.**

184. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο που παρότι τρεις στους τέσσερις δανειολήπτες δηλώνουν ότι ο όρος δεν τους είναι άγνωστος, μόνο ένας στους επτά είναι σε θέση να προσδιορίσει την έννοιά του. *Crow/Howells/Moroney, Credit and Debt: Choices for Poorer Consumers, in Aspects of Credit and Debt, 1993, 11 επ.*

ανάγκες του¹⁸⁵. Επιπλέον, δεν γνωρίζει επακριβώς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη χορήγηση πίστωσης, ώστε να είναι σε θέση να ασκεί τα δικαιώματά του αυτά και να εκπληρώνει έγκαιρα και πλήρως τις υποχρεώσεις του¹⁸⁶. Ακόμη, ενδέχεται να μην συνειδητοποιεί επαρκώς τους κινδύνους που η πίστωση συνεπάγεται. Η προσφορά προϊόντων καταναλωτικής πίστης για έναν συναλλακτικά άπειρο καταναλωτή, στο πλαίσιο ιδίως των σύγχρονων επιθετικών τεχνικών προώθησης προϊόντων, ενέχει τον κίνδυνο παραπλάνησης, καθώς η δυνατότητα τμηματικής εξόφλησης της πίστωσης δημιουργεί εσφαλμένα στον καταναλωτή την εντύπωση ότι η υποχρέωση που αναλαμβάνει είναι λιγότερο επιβαρυντική σε σχέση με την άμεση καταβολή του τιμήματος με αποτέλεσμα να οδηγείται σε ανάληψη υποχρεώσεων που υπερβαίνουν τις οικονομικές του δυνατότητες¹⁸⁷. Ο κίνδυνος μάλιστα υπερχρέωσης¹⁸⁸, αδυναμίας δηλαδή του καταναλωτή να ανταποκριθεί στις οικονομικές υποχρεώσεις που απορρέουν από τη σύμβαση πίστωσης είτε λόγω αδυναμίας του να αξιολογήσει αντικειμενικά και ορθολογικά τις δυνατότητές του¹⁸⁹ είτε λόγω αιφνιδίων γεγονότων¹⁹⁰ όπως πχ. απώλεια εργασίας ή ασθένεια επιτείνει τη δυσχερή θέση στην οποία βρίσκεται έναντι του αντισυμβαλλομένου του.

Επιπλέον, πέρα από την ασυμμετρία πληροφόρησης, ο καταναλωτής είναι το ασθενέστερο μέρος στην πιστωτική σύμβαση και για τον λόγο ότι έχει μειωμένη διαπραγματευτική ικανότητα έναντι του ισχυρότερου αντισυμβαλλομένου του¹⁹¹. Η μειωμένη αυτή διαπραγματευτική ικανότητα οφείλεται κυρίως στο ότι οι

185. *Grundman/Kerber/Weatherill, Party Autonomy and the Role of Information in the Internal Market*, 2001, 21' *Δέλλιος*, Προστασία των καταναλωτών και σύστημα του ιδιωτικού δικαίου, τ. II: Ο δικαστικός έλεγχος του περιεχομένου των καταναλωτικών συμβάσεων και τα όριά του, 2001, 31' *Calais-Auloy/Steinmetz, Droit de la consommation*, 2006', 53' *Δέλλιος*, Προστασία των καταναλωτών και σύστημα του ιδιωτικού δικαίου, τ. I: Ο καταναλωτής ως υποκείμενο έννομης προστασίας, 2005, 295 επ' *Γκόρτσος*, *ΧρηΔικ* 2007, 163' *Λιβαδά* (2008), 14.

186. *Λιβαδά* (2008), 14 με την εκεί παραπομπή σε *Cartwright, Banks, Consumers and Regulation*, 2004, 51 επ.

187. *Κλαβανίδου* (1997), 39 επ.

188. Σχετικά με την υπερχρέωση, κεφάλαιο δεύτερο, υπό 3.

189. Τα άτομα έχουν την τάση να υπερεκτιμούν τις δυνατότητές τους και να αισιοδοξούν ότι θα αποφύγουν της έκθεσής τους στον κίνδυνο. Αυτή η υπερβολική εμπιστοσύνη στον εαυτό τους και στις δυνατότητές τους επιδεινώνεται από την ψευδαίσθηση ότι «ελέγχουν» τις καταστάσεις. Πολλές φορές ακούμε ανθρώπους – ακόμη και τον ίδιο μας τον εαυτό – να χρησιμοποιούν εκφράσεις όπως πχ. «*αποκλείεται να συμβεί αυτό σε μένα*» ή «*δεν υπάρχει περίπτωση να εμπλακώ σε τροχαίο, αφού είμαι πολύ καλός οδηγός*». *Αναλυτικότερα*, *Hanson/Kysar, Taking Behavioralism Seriously: The Problem of Market Manipulation*, 74 N.Y.U. L. REV. 1999, 654 επ' *Korobkin/Ulen, Law and Behavioral Science: Removing the Rationality Assumption from Law and Economics*, 88 CAL. L. REV. 2000, 1092.

190. Πρόκειται ουσιαστικά για το πρόβλημα της «*χρονικής διάστασης της σύμβασης*». Από την κατάρτιση μέχρι την εκτέλεση της σύμβασης μεσολαβεί ένα χρονικό διάστημα που μπορεί να ανατρέψει τα δεδομένα στα οποία τα συμβαλλόμενα μέρη βάσιαν τη συμφωνία τους. *Χατζής*, *Digesta* 2003, 6.

191. *Δέλλιος* (2001), 36' *Γκόρτσος*, *ΧρηΔικ* 2007, 164' *Λιβαδά* (2008), 22 επ.

καταναλωτικές πιστώσεις έχουν τον χαρακτήρα της μαζικής και τυποποιημένης συναλλαγής. Η χορήγηση καταναλωτικών πιστώσεων σε μεγάλο αριθμό καταναλωτών και η συνακόλουθη ανάγκη για ορθολογική οργάνωση του πιστωτικού φορέα με σκοπό τη ταχύτητα, ασφάλεια και μείωση του κόστους χορήγησης αυτών¹⁹², οδήγησε αναπόφευκτα σε προδιατυπωμένους¹⁹³ μονομερώς από τον πιστωτικό φορέα συμβατικούς όρους, τους γενικούς όρους συναλλαγών (εφεξής ΓΟΣ), που προορίζονται να αποτελέσουν περιεχόμενο αορίστου αριθμού συμβάσεων¹⁹⁴. Συνέπεια της χρήσης τέτοιων όρων είναι η μειωμένη διαπραγματευτική ικανότητα του καταναλωτή καθώς αυτός δεν συμμετέχει ενεργά στη διαμόρφωση του περιεχομένου της σύμβασης αφού δεν μεσολαβεί καν στάδιο διαπραγμάτευσης. Ως εκ τούτου, η μοναδική δυνατότητα που έχει ο καταναλωτής είναι είτε να συνάψει τη σύμβαση με το προκαθορισμένο περιεχόμενο είτε να αρνηθεί εντελώς τη σύναψη (*take it or leave it*)¹⁹⁵. Με τον τρόπο αυτό κάμπτεται η αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων¹⁹⁶ που διέπει την κατάρτιση και το περιεχόμενο των συμβάσεων, ως μηχανισμός αυτοκαθορισμού που εγγυάται τη συμβατική ορθότητα και διαπραγματευτική ισοδυναμία μεταξύ των συμβαλλομένων και δημιουργείται

192. Δέλλιος (2001), 11 επ.

193. Η χρήση βέβαια προδιατυπωμένων όρων στις πιστωτικές συμβάσεις δεν σημαίνει κατ' ανάγκη ότι είναι και αποδοκimasτέα. Ας φανταστούμε τι θα συνέβαινε αν κάθε πιστωτικό ίδρυμα έπρεπε να διαπραγματευτεί τους όρους κάθε σύμβασης για καθένα συναλασσόμενο - πελάτη του! Το συναλλακτικό κόστος που η ατομική αυτή διαπραγμάτευση συνεπάγεται θα ήταν τεράστιο και επιβαρυντικό τόσο για το ίδιο το πιστωτικό ίδρυμα όσο και για τον καταναλωτή στον οποίο και θα μετακυλιόταν εν τέλει το κόστος αυτό. Κατά συνέπεια, οι προδιατυπωμένες συμβάσεις ωφελούν τόσο τον πιστωτικό φορέα όσο και τον ίδιο τον καταναλωτή. *Trebilcock, The Limits of Freedom of Contract*, 1993, 119· *Friedman, Law's Order: What Economics Has to Do with Law and Why It Matters*, 2000, 156 επ· *Posner* (2003⁶), 115· *Howells/Weatherill, Consumer Protection Law*, 2005², 262.

194. Για τους ΓΟΣ μεταξύ πολλών *Καράσης*, Γενικοί όροι συναλλαγών, 1992· *Ψυχομάνης*, Οι γενικοί όροι στις τραπεζικές συμβάσεις, ΕΕμπΔ 1998, 443 επ· *Δούβλης*, Ο δικαστικός έλεγχος λειτουργίας των ΓΟΣ στις τραπεζικές συναλλαγές, ΕΤραΕΧρΔ 1999, 3 επ· *Μεντής*, Γενικοί όροι συναλλαγών σε καταναλωτικές και εμπορικές συμβάσεις: ερμηνεία του άρθρου 2 παρ. 1-10 ν. 2251/1994, όπως τροποποιήθηκε με τον ν. 2741/1999, 2000· *Δέλλιος* (2001)· *Καράκωστας*, Γενικοί όροι των τραπεζικών συναλλαγών, 2001· *Αλεξανδρίδου*, Δίκαιο προστασίας καταναλωτή: ελληνικό - κοινοτικό: κατ' άρθρο ερμηνεία του Ν. 2251/1994, όπως ισχύει μετά το Ν. 3587/2007, 2008· *Βασιλόπουλος/Δούβλης*, Οι Καταναλωτικοί ΓΟΣ, σε *Δούβλης/Μπώλος* (2008), τ. Ι, 3 επ· *Δέλλιος*, Ατομική και συλλογική προστασία των καταναλωτών από την έλλειψη ουσιαστικής διαπραγμάτευσης των όρων της σύμβασης: ερμηνεία των άρθρων 2 και 10 του Ν. 2251/1994 μετά το Ν. 3587/2007, 2008· *Καράκωστας*, Δίκαιο προστασίας καταναλωτή: Ν. 2251/1994, όπως ισχύει μετά το Ν. 3587/2007, ερμηνεία - νομολογία - πρακτική εφαρμογή, 2008².

195. Σε πολλές χώρες οι συμβάσεις αυτές ονομάζονται *συμβάσεις προσχώρησης (contracts of adhesion)*. *Kessler, Contracts of Adhesion: Some thoughts about freedom of Contract*, 43 *Columbia Law Rev.* 1943, 629 επ.

196. Η αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων αποτελεί θεμελιώδη αρχή του ενοχικού δικαίου που καθιερώνεται στην ελληνική έννομη τάξη με τη διάταξη ΑΚ 361 και αναφέρεται τόσο στην ελευθερία σύναψης της σύμβασης όσο και στην ελευθερία διαμόρφωσης του περιεχομένου αυτής. Περισσότερα *Σταθόπουλος*, Γενικό Ενοχικό Δίκαιο, 2004⁴, 243 επ.

καθεστώς συμβατικής ανισορροπίας σε βάρος του καταναλωτή, ιδίως στο μέτρο που γίνεται χρήση καταχρηστικών ρητρών στη σύμβαση.

Στο πλαίσιο που περιγράφηκε ως άνω, ο ρόλος του δικαίου επικεντρώνεται στο να προσφέρει στα συμβαλλόμενα μέρη εκείνους τους κανόνες, οι οποίοι θα συμβάλουν, όσο είναι δυνατό, στην αντιμετώπιση των ως άνω προβλημάτων. Η παρέμβαση, επομένως, του κοινοτικού νομοθέτη για την προστασία του καταναλωτή στο τομέα της καταναλωτικής πίστης κρίνεται απαραίτητη προκειμένου να ενισχυθεί η θέση του καταναλωτή έναντι του ισχυρότερου αντισυμβαλλομένου του μέσω ρυθμίσεων που θα έχουν ως αποτέλεσμα αφενός την αποκατάσταση της πληροφοριακής ασυμμετρίας και την αποφυγή της υπερχρέωσης του καταναλωτή και αφετέρου την άμβλυση της μειωμένης διαπραγματευτικής ικανότητας αυτού έναντι του πιστωτικού φορέα.

2.3. Διαφανέστερη και αποτελεσματικότερη πιστωτική αγορά

Πρωταρχικός σκοπός στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών είναι, όπως έχει ήδη αναφερθεί, η δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς με βάση τις αρχές της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων, των αγαθών, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων. Στο πλαίσιο μιας ενιαίας χρηματοπιστωτικής αγοράς οι παρέχοντες χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες αποκτούν πρόσβαση σε μία ολοένα και ευρύτερη αγορά, οι δε χρήστες των χρηματοπιστωτικών αυτών υπηρεσιών επωφελούνται από την αύξηση του ανταγωνισμού σε επίπεδο τιμών, ποιότητας και ποικιλίας των προσφερόμενων υπηρεσιών¹⁹⁷. Πυρήνας μιας ενιαίας εσωτερικής αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών είναι η επιδίωξη της βαθμιαίας ενοποίησης των χρηματοπιστωτικών αγορών των κρατών μελών και η διαμόρφωση όρων διασφάλισης της σταθερότητας και της αποτελεσματικότητας αυτών¹⁹⁸. Προϋπόθεση όμως της σταθερότητας και αποτελεσματικότητας των χρηματοπιστωτικών αγορών είναι η ενίσχυση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών, η προστασία των οικονομικών τους συμφερόντων και η άμβλυση των κινδύνων που συνεπάγεται η χρήση τέτοιων υπηρεσιών. Η προστασία του καταναλωτή βρίσκεται εκ πρώτης όψεως σε σύγκρουση με τη σταθερότητα και αποτελεσματικότητα της αγοράς, αφού η λήψη οποιωνδήποτε μέτρων για την επίτευξη της προστασίας αυτής (υποχρέωση πληροφόρησης, παροχής συνδρομής, αξιολόγηση πιστοληπτικής ικανότητας κλπ.) αυξάνει το κόστος λειτουργίας της αγοράς. Από την άλλη, όμως, ένα επαρκές

197. Καλαμπούκα – Γιαννοπούλου, Η προστασία του καταναλωτή στην παροχή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, ΔΕΕ 2000, 12.

198. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Λευκή Βίβλος – Πολιτική για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες 2005 – 2010 της 12ης Δεκεμβρίου 2005, 4.

προστατευτικό ρυθμιστικό πλαίσιο δημιουργεί κλίμα εμπιστοσύνης που οδηγεί στην αύξηση της ζήτησης και την ανάπτυξη των οικείων αγορών¹⁹⁹.

Σε μία αγορά με συνθήκες τέλειου ανταγωνισμού²⁰⁰ το δίκαιο των συμβάσεων και το δίκαιο προστασίας του καταναλωτή θα ήταν ενδεχομένως περιττά δεδομένου ότι όσο περισσότερο ανεπτυγμένη και ανταγωνιστική είναι μια αγορά τόσο πιθανότερο είναι οι συμβάσεις να αγγίζουν την τελειότητα, να ικανοποιούν δηλαδή με τον καλύτερο τρόπο τις επιθυμίες των μερών. Εντούτοις, όπως είναι γνωστό, οι πραγματικές αγορές δεν είναι «τέλειες»²⁰¹ και οι συμβάσεις επίσης²⁰². Ειδικότερα στον τομέα της ευρωπαϊκής καταναλωτικής πίστης, οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού μεταξύ των πιστωτικών φορέων εντός της Κοινότητας, απόρροια των εθνικών νομοθετικών ανομοιομορφιών²⁰³, περιορίζουν τη δυνατότητα των καταναλωτών να κάνουν άμεση χρήση της σταδιακά αυξανόμενης διαθεσιμότητας διασυνοριακών πιστώσεων με άμεση επίδραση στη ζήτηση των αγαθών και υπηρεσιών, στην ομαλή λειτουργία της αγοράς και την ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων και υπηρεσιών²⁰⁴. Περαιτέρω, η έλλειψη

199. *Καραγκουνίδης*, Το αντικείμενο προστασίας της κρατικής παρέμβασης στις χρηματοπιστωτικές αγορές και η αστική ευθύνη των εποπτικών αρχών για πλημμελή άσκηση του εποπτικού έργου τους (Με αφορμή την απόφαση της Ολομέλειας ΔΕΚ της 12ης Δεκεμβρίου 2004, (υπόθ. C-222/02, Peter Paul et al.), Χρ.Δ 2006, 754 επ.

200. Σε συνθήκες τέλειου ανταγωνισμού, υπάρχει ικανοποιητικός αριθμός υποψήφιων αντισυμβαλλομένων (αγοραστών ή πωλητών) χωρίς να υπάρχει κατάσταση μονοπωλίου ή ολιγοπωλίου, τα αγαθά που προσφέρονται από τους διάφορους πωλητές είναι λίγο-πολύ ομοιογενή και οι επιχειρήσεις μπορούν να εισέλθουν ελεύθερα στην αγορά ή να την εγκαταλείψουν.

201. Οι οικονομολόγοι μιλούν για αποτυχία της αγοράς (*market failure*). Πολλές φορές η ελεύθερη αγορά δεν οδηγεί στην άριστη κατανομή των πόρων και τότε θεωρούμε ότι η αγορά αποτυγχάνει. Περιπτώσεις αποτυχίας της αγοράς είναι η δημιουργία μονοπωλίων ή ολιγοπωλίων, η έλλειψη πληροφόρησης, τα συναλλακτικά έξοδα και οι εξωτερικότητες.

202. Μια σύμβαση θεωρείται τέλεια όταν συντρέχουν οι εξής έξι προϋποθέσεις:

α) *Ατομική ορθολογικότητα (individual rationality)*. Τα συμβαλλόμενα μέρη θα πρέπει να διαθέτουν την πνευματική ωριμότητα ώστε να επιδιώξουν το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα με βάση τις προτιμήσεις τους.

β) *Ελευθερία επιλογής (unconstrained choice)*. Τα συμβαλλόμενα μέρη θα πρέπει να υφίστανται μόνο τους περιορισμούς που προέρχονται από την ανεπάρκεια των πόρων (εισόδημα, χρόνος κλπ) και όχι από εξωτερικούς παράγοντες που δύνανται να διαστρεβλώσουν τις επιλογές τους.

γ) *Απουσία εξόδων συναλλαγών (no transaction cost)*. Το κόστος κατάρτισης της σύμβασης θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν μικρότερο.

δ) *Απουσία εξωτερικοτήτων (no externalities)*. Η σύμβαση δεν θα πρέπει να έχει αρνητικές επιπτώσεις σε τρίτους.

ε) *Τέλεια πληροφόρηση (perfect information)*. Τα συμβαλλόμενα μέρη πρέπει να έχουν τέλεια πληροφόρηση για το αντικείμενο της σύμβασης και για τις συνέπειες αυτής, η πληροφόρηση δε αυτή θα πρέπει να είναι σύμμετρη.

στ) *Τέλεια ανταγωνισμός (perfect competition)*. Θα πρέπει να υπάρχει ικανός αριθμός υποψήφιων αντισυμβαλλομένων και όχι κατάσταση μονοπωλίου ή ολιγοπωλίου.

Αναλυτικότερα, *Cooter/Ulen, Law and Economics, 2000*⁵, 206 επ.

203. Για την δυσμενή επίδραση των εθνικών νομοθετικών ανομοιομορφιών στην ομαλή λειτουργία του ανταγωνισμού μεταξύ των πιστωτικών φορέων, κεφάλαιο πρώτο, υπό 2.1.

204. Αιτιολογική σκέψη 4 της οδηγίας 2008/48/ΕΚ.

διαφάνειας²⁰⁵ στην αγορά που συγκεκριμενοποιείται στην έλλειψη επαρκούς πληροφόρησης των καταναλωτών και τη χρήση καταχρηστικών όρων εκ μέρους του οικονομικά ισχυρότερου πιστωτικού φορέα έναντι του κατά τεκμήριο ασθενέστερου καταναλωτή δημιουργούν κλίμα δυσπιστίας απέναντι στις πιστωτικές αγορές, γεγονός που οδηγεί περαιτέρω στη μειωμένη ζήτηση και την πρόκληση εμποδίων στην ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς²⁰⁶.

Η πληροφόρηση των καταναλωτών και η ομαλή λειτουργία του ανταγωνισμού τελούν σε σχέση αλληλεξάρτησης. Η λήψη ορθολογικών χρηματοοικονομικών αποφάσεων προϋποθέτει ότι ο καταναλωτής έχει επίγνωση των πραγματικών του αναγκών, των εναλλακτικών δυνατοτήτων που του προσφέρονται, του περιεχομένου της σύμβασης που διέπει τη συναλλαγή του, των υποχρεώσεων που αναλαμβάνει και των κινδύνων που η συναλλαγή του συνεπάγεται. Η πληροφόρηση αυτή είναι, ωστόσο, άνευ ουσίας αν ο καταναλωτής δεν έχει στην πράξη εναλλακτικές επιλογές²⁰⁷. Το δίκαιο, επομένως, καλείται να διορθώσει τις «ατέλειες» της αγοράς με τους κατάλληλους κανόνες. Η ανάπτυξη μιας διαφανέστερης και αποτελεσματικότερης πιστωτικής αγοράς είναι ζωτικής σημασίας για την προώθηση της ανάπτυξης των διασυνοριακών δραστηριοτήτων. Για το λόγο δε αυτό, έχει αναχθεί σε δικαιοπολιτικό σκοπό των ρυθμίσεων της νέας οδηγίας²⁰⁸.

205. Η αρχή της διαφάνειας καθιερωμένη στο γερμανικό δίκαιο (*transparenzgebot*) και μέσω αυτού διαδεδομένη και στα άλλα ευρωπαϊκά δίκαια συνίσταται στο ότι οι όροι της σύμβασης πρέπει να είναι διατυπωμένοι με σαφή και κατανοητό τρόπο, ώστε ο καταναλωτής να είναι σε θέση να αντιλαμβάνεται το περιεχόμενό τους, τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνει και τις συνέπειες της συμβατικής του δέσμευσης. Η επιταγή της διαφάνειας ρυθμίζεται στην κοινοτική οδηγία 93/13/ΕΟΚ για τις καταχρηστικές ρητρες στις συμβάσεις με καταναλωτές. Για την αρχή της διαφάνειας μεταξύ άλλων *Μεντής* (2000), 65 επ. *Δέλλιος* (2001), 376 επ.

206. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι σχετικά με το ζήτημα της διαφάνειας των τραπεζικών όρων στις διασυνοριακές χρηματοοικονομικές συναλλαγές, η Επιτροπή έχει εκδώσει τη σύσταση 90/109/ΕΟΚ (ΕΕ 15.3.1990, L. 67/39) που περιέχει έξι βασικές αρχές για τη διαφάνεια των τραπεζικών διασυνοριακών συναλλαγών και ειδικότερα για τη πμολόγηση των υπηρεσιών, τις προμήθειες, την προθεσμία εκτέλεσης της εντολής και την τιμή συναλλάγματος. Αναλυτικά για τις αρχές αυτές *Παπαθανασίου, Διαφάνεια τραπεζικών όρων στις διασυνοριακές χρηματοοικονομικές συναλλαγές, σε Δούβλης/Μπώλος* (2008), τ. II, 1073 επ. Ακόμη, σε εθνικό επίπεδο, προς συμμόρφωση με την αρχή της διαφάνειας, εξεδόθη η υπ' αριθμ. 2501/2002 ΠΔ/ΤΕ (ΦΕΚ/Α/277/18.10.2002), όπως τροποποιήθηκε με την υπ' αριθμ. 234/2006 Απόφαση ΕΤΠΘ (ΦΕΚ/Β/1872/2006), η οποία ρυθμίζει την υποχρέωση διαφάνειας των συναλλαγών και την υποχρέωση των πιστωτικών ιδρυμάτων για ενημέρωση των συναλλασσομένων, καθορίζοντας τις γενικές αρχές που διέπουν το πλαίσιο ενημέρωσης και ανταπόκρισης σε αιτήματα για παροχή πληροφοριών.

207. *Παπαϊωάννου* (2007), 74 με την εκεί παραπομπή σε *Howells/Wilhelmsson, EC Consumer Law – Has it Come of Age?* 28 ELR 2003, 380.

208. Απολογική σκέψη 6 της οδηγίας 2008/48/ΕΚ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ
ΟΙ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2008/48/ΕΚ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ

1. Υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής

1.1. Καταναλωτής

Η νέα οδηγία 2008/48/ΕΚ έχει ως σκοπό την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν τις συμβάσεις πίστωσης με καταναλωτές²⁰⁹. Ως καταναλωτής ορίζεται «κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο, με τις δικαιопραξίες που καλύπτει η οδηγία, επιδιώκει σκοπούς που είναι άσχετοι με την εμπορική, επιχειρηματική ή επαγγελματική δραστηριότητά του»²¹⁰. Ο ορισμός αυτός διαφοροποιείται από τον αντίστοιχο ορισμό της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ²¹¹ στο ότι οι σκοποί που επιδιώκονται από τον καταναλωτή θα πρέπει να είναι άσχετοι με την εμπορική, επιχειρηματική ή επαγγελματική του δραστηριότητα και όχι απλώς να μπορούν να θεωρηθούν ως τέτοιοι. Η διαφοροποίηση αυτή συνεπάγεται ενδεχομένως τον περιορισμό του κύκλου των προσώπων που υπάγονται στο υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής της νέας οδηγίας, καθώς θα πρέπει να υπάρχει βεβαιότητα ότι το πρόσωπο ενεργεί για μη επαγγελματικούς σκοπούς, ενώ σε περίπτωση αμφιβολίας δεν θα έχουν εφαρμογή οι προστατευτικές διατάξεις της οδηγίας²¹². Η συγκεκριμένη αυτή διατύπωση της έννοιας του καταναλωτή δεν εισάγει κάποια καινοτομία στο τομέα της προστασίας του καταναλωτή, αφού υιοθετείται από την πλειοψηφία των κοινοτικών νομικών πράξεων²¹³. Το ζήτημα, ωστόσο, που γεννάται είναι αν ο εθνικός νομοθέτης δύναται κατά τη μεταφορά της κοινοτικής οδηγίας στην εσωτερική έννομη τάξη να διευρύνει την έννοια αυτή του καταναλωτή, ώστε να καλύπτονται από τις προστατευτικές διατάξεις και τα νομικά πρόσωπα ή πρόσωπα που ενεργούν στο πλαίσιο της εμπορικής, επιχειρηματικής ή επαγγελματικής τους δραστηριότητας.

209. Άρθρο 1.

210. Άρθρο 3 στοιχ. α'.

211. Σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 2 στοιχ. α' της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ «καταναλωτής είναι κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο, με τις δικαιопραξίες που καλύπτει η παρούσα οδηγία, επιδιώκει σκοπούς που μπορούν να θεωρηθούν άσχετοι με την επαγγελματική δραστηριότητά του».

212. Λιβαδά (2008), 109. Βέβαια, εκτιμούμε ότι η ύπαρξη βεβαιότητας σχετικά με τη χρήση του ποσού της πίστωσης εκ μέρους του πιστολήπτη δεν είναι εφικτή δεδομένου ότι ο πιστωτικός φορέας δεν δύναται να ελέγχει κάθε φορά τη χρήση αυτή παρά μόνο στις περιπτώσεις των συνδεδεμένων συμβάσεων όπου το ποσό της πίστωσης εκταμιεύεται απευθείας στον προμηθευτή.

213. Ενδεικτικά οδηγία 93/13/ΕΟΚ σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές, 97/17/ΕΚ για την προστασία των καταναλωτών κατά τις εξ αποστάσεως συμβάσεις, 2002/65/ΕΚ σχετικά με την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, 2005/29/ΕΚ για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές.

Η ερμηνεία της έννοιας του καταναλωτή απασχόλησε στο παρελθόν το Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (εφεξής ΔΕΚ) τόσο στο πλαίσιο ερμηνείας του άρθρου 2, στοιχ. β' της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου *σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές* όσο και στο πλαίσιο της ερμηνείας του άρθρου 13 της Σύμβασης των Βρυξελλών για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις. Το Δικαστήριο κλήθηκε συγκεκριμένα να απαντήσει στο ερώτημα αν η έννοια του καταναλωτή αναφέρεται αποκλειστικά σε φυσικά πρόσωπα που συμβάλλονται για την κάλυψη ιδίων αναγκών τους ή αν καταλαμβάνει και φυσικά ή νομικά πρόσωπα που δρουν στο πλαίσιο της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας. Το ΔΕΚ με βάση τη γραμματική διατύπωση του κοινοτικού ορισμού του καταναλωτή στο άρθρο 2 της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ τάσσεται με σαφήνεια υπέρ της στενής ερμηνείας της έννοιας του καταναλωτή και του περιορισμού της στα φυσικά μόνο πρόσωπα²¹⁴. Τόσο στην υπόθεση *Idealservice*²¹⁵ όσο και στην υπόθεση *Gruber*²¹⁶ το Δικαστήριο επεσήμανε ότι πρόσωπο άλλο πέραν του φυσικού προσώπου δεν μπορεί να θεωρηθεί ως καταναλωτής²¹⁷ και ότι ως *συμβάσεις καταναλωτή* νοούνται μόνο οι συμβάσεις που συνάπτονται έξω και ανεξάρτητα από κάθε επαγγελματική δραστηριότητα, με μοναδικό σκοπό την ικανοποίηση ιδίων καταναλωτικών αναγκών, καθόσον μόνο τότε ο συναλλασσόμενος λογίζεται ασθενέστερος και άρα χρήζει προστασίας, ενώ η προστασία αυτή δεν δικαιολογείται όταν πρόκειται για σύμβαση, η οποία έχει έστω και εν μέρει μόνο σχέση με επαγγελματική δραστηριότητα, εκτός αν η επαγγελματική χρήση είναι περιθωριακή μέχρι το σημείο να έχει αμελητέο ρόλο στο όλο πλαίσιο της οικονομικής πράξεως²¹⁸. Με το ίδιο σκεπτικό, στην υπόθεση *Dietzinger*²¹⁹, το ΔΕΚ

214. Σύμφωνα με το άρθρο 2, στοιχ. β' της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ *σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές* (ΕΕ 21.4.1993, L 95/29) καταναλωτής είναι «κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο, κατά τις συμβάσεις που καλύπτει η παρούσα οδηγία, ενεργεί για σκοπούς οι οποίοι είναι άσχετοι με τις επαγγελματικές του δραστηριότητες».

215. Απόφ. 22.11.2001, (συνεκδ. υποθ. C-541/99 και C-542/99), Cape Snc κατά Idealservice και Idealservice MNRE Sas κατά OMAI Srl, Συλλ. 2001, I-9049.

216. Απόφ. 20.1.2005, (υπόθ. C-464/01), Johann Gruber κατά Bay Wa AG, Συλλ. 2005, I-00439. Επίσης, προγενέστερες αποφάσεις, απόφ. 21.6.1978, (υπόθ. C-150/77), Société Bertrand κατά Paul Ott KG, Συλλ. 1978, 1431 απόφ. 3.7.1997, (υπόθ. C-269/95), Fr. Benincasa κατά Dentalkit Srl, Συλλ. 1997, I-3767 απόφ. 19.1.1993, (υπόθ. C-89/91), Shearson Lehman Hutton Inc. κατά TVB GmbH, Συλλ. 1993, I-181.

217. Απόφ. 22.11.2001, (συνεκδ. υποθ. C-541/99 και C-542/99), Idealservice, Συλλ. 2001, I-9049.

218. Απόφ. 20.1.2005, (υπόθ. C-464/01), Johann Gruber κατά Bay Wa AG, Συλλ. 2005, I-00439. Για τη λήψη της απόφασής του το Δικαστήριο στηρίχτηκε στο σκοπό των άρθρων 13 – 15, που συνίσταται στην προστασία του κατά τεκμήριο ασθενέστερου αντισυμβαλλομένου, στην ανάγκη στενής ερμηνείας του άρθρου 13 για αποτροπή του πολλαπλασιασμού των δικαστηρίων που έχουν διεθνή δικαιοδοσία και στις επιταγές ασφάλειας δικαίου.

219. Απόφ. 17.3.1998, (υπόθ. C-45/96), Bayerische Hypotheken und Wechselbank AG κατά Edgard Dietzinger, Συλλ. 1998, I-1199.

επικαλούμενο τον παρεπόμενο χαρακτήρα της εγγύησης αρνήθηκε την προστασία του εγγυητή, έστω και αν αυτός δεν ενεργεί στο πλαίσιο της επαγγελματικής του δραστηριότητας, κρίνοντας απαραίτητο για την προστασία αυτή να βρίσκεται και η κύρια σύμβαση που συνήψε ο πρωτοφειλέτης έξω από την επαγγελματική ή επιχειρηματική δράση του.

Με γνώμονα τις ως άνω κρίσεις του Δικαστηρίου, θα μπορούσε εύλογα να θεωρηθεί ότι οι ερμηνευτικές αυτές προσεγγίσεις ισχύουν και εκτός του πεδίου ερμηνείας των άρθρων 2 της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ και 13 έως 15 της Σύμβασης των Βρυξελλών, σε όλες δηλαδή τις κοινοτικές νομικές πράξεις, συμπεριλαμβανομένης και της οδηγίας 2008/48ΕΚ, στις οποίες η γραμματική διατύπωση του ορισμού του καταναλωτή είναι η ίδια²²⁰. Άλλωστε, η δικαιολογητική βάση για την προστασία του καταναλωτή ως φυσικού προσώπου που ενεργεί για την κάλυψη των ιδίων αναγκών του και όχι στο πλαίσιο των επαγγελματικών του δραστηριοτήτων είναι πάντοτε η ανάγκη προστασίας του ασθενέστερου κατά τεκμήριο μέρους της συναλλαγής λόγω της πληροφοριακής ασυμμετρίας και διαπραγματευτικής αδυναμίας. Ειδικότερα, τα φυσικά πρόσωπα που ενεργούν εκτός επαγγελματικής δραστηριότητας βρίσκονται σε μειονεκτική θέση σε σχέση με τα νομικά πρόσωπα, τα οποία διαθέτουν οργάνωση, τεχνογνωσία, οικονομική και διαπραγματευτική ισχύ και είναι εξοικειωμένα με τις συναλλακτικές δραστηριότητες²²¹. Ωστόσο, είναι αληθές ότι αρκετές φορές η συναλλαγή με ένα νομικό πρόσωπο, συνήθως μια μικρού μεγέθους επιχείρηση (μια μικρή ΟΕ ή ΕΠΕ) ή ένα μη κερδοσκοπικό νομικό πρόσωπο,²²² παρουσιάζει τα τυπολογικά χαρακτηριστικά της καταναλωτικής συναλλαγής, δηλαδή πληροφοριακή ασυμμετρία και διαπραγματευτική ανισότητα, με αποτέλεσμα τα νομικά αυτά πρόσωπα να χρήζουν της ίδιας προστασίας με εκείνη του καταναλωτή²²³. Επίσης, δεν θα ήταν παράλογη η επέκταση της προστασίας του

220. *Calais – Auloy*, La notion de consommateur en droit français et en droit communautaire, in *Liber amicorum Bernd Stauder, Droit de la consommation, Konsumentenrecht. Consumer Law*, 2006, 72. Περράκης, Άρθρο 1, σε Αλεξανδρίδου, Δίκαιο Προστασίας Καταναλωτή, 2008, 45.

221. Γκόρτσος (2007), 168, ο οποίος επισημαίνει ότι οι επαγγελματίες δεν τελούν σε πληροφοριακή ασυμμετρία και διαπραγματευτική αδυναμία ή τουλάχιστον με την ίδια ένταση και τα ίδια χαρακτηριστικά που ισχύουν για τους ιδιώτες καταναλωτές. Αυτό σημαίνει ότι αυτοί μπορούν να αναπληρώσουν την έλλειψη πληροφόρησης προστρέχοντας στις υποδομές τις οποίες διαθέτουν (νομικούς και τεχνικούς συμβούλους), ενώ λόγω της διαφορετικής σχέσης που αναπτύσσεται μεταξύ αυτών και του πιστωτικού ιδρύματος (συχνότητα και εξατομικευμένος χαρακτήρας των συναλλαγών) είναι κατά τεκμήριο σε θέση να διαπραγματεύονται και να επηρεάζουν το περιεχόμενο των συμβάσεων που συνάπτουν.

222. *Bernardeau*, La notion de consommateur en droit communautaire, *Revue européenne de droit de la consommation*, 2001, 355. *Howells/Wilhelmsson*, *European Law Rev.* 28, 2003, 4 επ.

223. Δέλλιος (2005), 55. Γκόρτσος, *ΧρηΔικ* 2007, 168. Περράκης, σε Αλεξανδρίδου (2008), 49. Λιβαδά (2008), 113 με την εκεί υπ' αριθμ. 417 παραπομπή, όπου η συγγραφέας αναφέρει ότι επιχείρημα υπέρ αυτής της κατεύθυνσης θα μπορούσε να αντληθεί από την οδηγία

καταναλωτή και στις περιπτώσεις όπου το πρόσωπο που συναλλάσσεται είναι οικονομικά ισχυρότερο από τον προμηθευτή, αλλά για άλλους λόγους (πχ λόγω του εξειδικευμένου αντικειμένου της συναλλαγής) να είναι απαραίτητη η προστασία του. Πράγματι, θα λέγαμε ότι η εξεύρεση μιας ορθής και ισορροπημένης προσέγγισης στο ζήτημα αυτό δεν είναι ευχερής. Ωστόσο, ο αποκλεισμός όλων των νομικών προσώπων εδράζεται σε ένα σημαντικό, κατά τη γνώμη μας, επιχείρημα, την ανάγκη αφενός για ασφάλεια δικαίου και αφετέρου για αποτελεσματική προστασία. Η προσέγγιση σύμφωνα με την οποία οι προστατευτικές για τον καταναλωτή διατάξεις θα πρέπει να εφαρμόζονται σε όλους τους ασθενέστερους συμβαλλόμενους ανεξάρτητα από το αν είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα φαίνεται πράγματι να είναι μια λύση «δίκαιη». Εντούτοις, μία τέτοια προσέγγιση δύναται καταρχάς να οδηγεί σε ανασφάλεια δικαίου, καθώς παρουσιάζει αδυναμίες ως προς τα κριτήρια παροχής της διευρυμένης προστασίας λαμβανομένης μάλιστα υπόψη της κατά τεκμήριο συναλλακτικής εμπειρίας των νομικών προσώπων και της αυξημένης επιμέλειας που οφείλουν αυτά να επιδεικνύουν κατά τις συναλλαγές²²⁴. Περαιτέρω, θέτει σε διακινδύνευση την ίδια την αποτελεσματικότητα της προστασίας²²⁵ του καταναλωτή, καθώς όσο πιο εκτεταμένη είναι η προστασία του καταναλωτή τόσο αυξάνεται το κόστος για την επιχείρηση αλλά και για τον ίδιο τον καταναλωτή στον οποίο και θα μετακυλιστεί το κόστος αυτό (πχ υψηλότερα επιτόκια, επαχθέστεροι όροι κλπ.) Με άλλα λόγια, η προστασία περισσότερων οδηγεί τελικά στην «επιδότηση» εκείνων

2007/64/ΕΚ για τις υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά. Σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 11 της εν λόγω οδηγίας ως καταναλωτής ορίζεται μεν το φυσικό πρόσωπο που δεν ενεργεί υπό επαγγελματική ιδιότητα όσον αφορά συμβάσεις υπηρεσιών πληρωμών που καλύπτονται από την οδηγία πλην όμως σε ό, τι αφορά ορισμένες διατάξεις της, όπως ενδεικτικά οι διατάξεις για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μερών σχετικά με τη παροχή και τη χρήση υπηρεσιών πληρωμών παρέχεται η δυνατότητα στα κράτη μέλη να μπορούν να ορίζουν ότι αυτές εφαρμόζονται και στις πολύ μικρές επιχειρήσεις (άρθρο 51 παρ. 3). Εντούτοις, όπως σωστά επισημαίνεται από την συγγραφέα, ο κοινοτικός νομοθέτης εν προκειμένω δέχεται μεν την εξαίρεση της διεύρυνσης του ορισμού του καταναλωτή, αλλά τη βούλησή του αυτή την εκφράζει ρητά και αφορά μόνο συγκεκριμένες περιπτώσεις που δικαιολογούν μια τέτοια διεύρυνση.

224. Το πρόσωπο που συναλλάσσεται στο πλαίσιο της επαγγελματικής του δραστηριότητας βρίσκεται ή οφείλει να βρίσκεται σε μεγαλύτερη εγρήγορση και ως εκ τούτου πραγματοποιεί ή οφείλει να πραγματοποιεί τις συναλλαγές του με μεγαλύτερη ευσυνειδησία από εκείνο που συναλλάσσεται για την εξυπηρέτηση των ιδίων αναγκών του, το οποίο τεκμαίρεται ότι λειτουργεί σαφώς πιο ερασιτεχνικά και με λιγότερη επιμέλεια. Επίσης, το πρόσωπο που ενεργεί ως επαγγελματίας διαθέτει κατά τεκμήριο συναλλακτική εμπειρία και γνώσεις της αγοράς που του δίνουν τη δυνατότητα να αντιληφθεί τους κινδύνους της συναλλαγής και να διαπραγματευτεί τους όρους αυτής. Επομένως, η εξομοίωση αυτών των προσώπων με τον ιδιώτη καταναλωτή δεν φαίνεται αρκούντως δικαιολογημένη. *Αλεξανδρίδου, Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή, Ελληνικό και Κοινοτικό II, 1996, 39 επ' Γκόρτσος (2007), 169' Λιβαδά (2008), 122.*

225. Η βούληση του κοινοτικού νομοθέτη για περιορισμό της έννοιας του καταναλωτή σε φυσικά μόνο πρόσωπα επιβεβαιώνεται και στην πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τα δικαιώματα των καταναλωτών, COM (2008) 614 τελικό, άρθρο 2 στοιχ α'.

που την έχουν λιγότερο ανάγκη σε βάρος αυτών που πραγματικά την έχουν ανάγκη²²⁶. Αντίθετα, η οριοθέτηση της έννοιας του καταναλωτή, ως φυσικού προσώπου που ενεργεί για την κάλυψη ιδίων αναγκών του, στηρίζεται σε κριτήρια αντικειμενικά και σαφή και ως εκ τούτου ανταποκρίνεται καλύτερα στο αίτημα ασφάλειας και αποτελεσματικότητας του δικαίου και ομαλής λειτουργίας των συναλλαγών.

Αντιπροσωπευτικό παράδειγμα διεύρυνσης του κοινοτικού ορισμού του καταναλωτή αποτελεί ο ελληνικός ορισμός στο άρθρο 1 παρ. 4 του ν. 2251/1994 για την προστασία του καταναλωτή²²⁷. Από τη θεωρία έχει ασκηθεί έντονη κριτική²²⁸ ως προς την υπερβολική ευρύτητα του εν λόγω ορισμού, καθώς από το γράμμα του νόμου «τελικός αποδέκτης των προϊόντων ή υπηρεσιών» συνάγεται ότι ακόμη και μία μεγάλη εταιρία ή μία Τράπεζα ή μια επιχείρηση κολοσσός δύνανται να θεωρηθούν ως καταναλωτές. Με την τελευταία, ωστόσο, τροποποίηση που επέφερε ο Ν. 3587/2007²²⁹ και με τον χαρακτηρισμό του εγγυητή ως καταναλωτή «εφόσον αυτός δεν ενεργεί στο πλαίσιο της επαγγελματικής ή επιχειρηματικής του δραστηριότητας», ο έλληνας νομοθέτης φαίνεται ότι αρχίζει να προσαρμόζεται στον ορισμό του κοινοτικού νομοθέτη και στη στενή έννοια του καταναλωτή²³⁰. Είναι βέβαια αληθές ότι

226. Για το φαινόμενο της επίρριψης του κόστους στον προστατευόμενο *Haupt*, GLJ 2003, 1137 Χριστιανός, Η προστασία του καταναλωτή στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα – μια κοινωνική πολιτική με «παράπλευρες απώλειες» σε Κοινοτικό και Εμπορικό Δίκαιο, Πρακτικά 16ου Πανελληνίου Συνεδρίου Εμπορικού Δικαίου, 2007, 181 Περράκης, σε Αλεξανδρίδου (2008), 30 επ και 48 επ. Επίσης, Αλεξανδρίδου, Νέες τάσεις του κοινοτικού νομοθέτη – το παράδειγμα της οδηγίας για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, ΔΕΕ 2006, 859, όπου αναφέρει ότι «αν η αντιμετώπιση των προβλημάτων που συνδέονται με την προστασία του καταναλωτή γενικευτεί, υπάρχει κίνδυνος να δημιουργηθεί τάση υποτίμησης της σημασίας τους, αφού οι ρυθμίσεις που θα τα αντιμετωπίζουν θα αφορούν σε όλες τις συναλλαγές δηλ. και στις συναλλαγές μεταξύ των επιχειρήσεων». Για την κριτική αντιμετώπιση της προσέγγισης αυτής Δέλλιος (2005), 199.

227. Σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 4 στοιχ α' του Ν. 2251/1994 για την προστασία του καταναλωτή (ΦΕΚ/Α/191/16.11.1994), όπως αυτός τροποποιήθηκε με τον Ν. 3587/2007 (ΦΕΚ/Α/152/10.7.2007), ως καταναλωτής νοείται «κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή ενώσεις προσώπων χωρίς νομική προσωπικότητα για τα οποία προορίζονται τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες που προσφέρονται στην αγορά και τα οποία κάνουν χρήση των προϊόντων ή των υπηρεσιών αυτών, εφόσον αποτελούν τον τελικό αποδέκτη τους. Καταναλωτής είναι και: αα) κάθε αποδέκτης διαφημιστικού μηνύματος, ββ) κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που εγγυάται υπέρ καταναλωτή, εφόσον δεν ενεργεί στο πλαίσιο της επαγγελματικής ή επιχειρηματικής δραστηριότητάς του».

228. Ενδεικτικά Λιακόπουλος, Εξελίξεις και προοπτικές του δικαίου της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, ΔΕΕ 1995, 820 επ' Αλεξανδρίδου (1996), 39 επ' Γκούσκου, Ζητήματα νομικής προστασίας καταναλωτών-πελατών τραπεζών, ΔΕΕ 1997, 661 επ' Αλεξανδρίδου, Ο τροποποιημένος νόμος για την προστασία του καταναλωτή από τη σκοπιά ενός εμπορικόλογου, ΝοΒ 2007, 1493 επ' Βασιλόπουλος, Οι καταναλωτικοί ΓΟΣ - Α. Θεωρητική Αντιμετώπιση, σε Δούβλης/Μπώλος (2008), τ. Ι, 35.

229. Η παρ. 4 του άρθρου 1 του Ν. 2251/1994 αντικαταστάθηκε με την παρ. 5 του άρθρου 1 του Ν.3587/2007 (ΦΕΚ/Α/152/10.7.2007).

230. Για το ζήτημα της προστασίας του εγγυητή ως καταναλωτή Δούβλης, Η απελευθέρωση των τραπεζικών εγγυητών κατ' άρθρο 862 ΑΚ, 1998· Ο ίδιος, οι πρόσφατες νομολογιακές εξελίξεις στο πεδίο εφαρμογής των ΑΚ 862-863 στις τραπεζικές χρηματοδοτήσεις, ΔΕΕ 1998,

η μεγάλη πλειοψηφία των κοινοτικών οδηγιών είναι ελάχιστης εναρμόνισης, η δυνατότητα, εντούτοις, του νομοθέτη να διευρύνει το πεδίο εφαρμογής τους αμφισβητείται, κατά τη γνώμη μας ορθά, καθόσον οι αυστηρότερες διατάξεις που τυχόν εισάγονται από το κράτος μέλος θα πρέπει να αφορούν τον κύκλο των προσώπων που υπάγονται στον ορισμό του καταναλωτή που περιέχεται στην οδηγία και δεν είναι δυνατό να τον διευρύνουν²³¹. Παράλληλα, τα κράτη μέλη θα πρέπει να τηρούν τις υποχρεώσεις τους από τη Συνθήκη και με βάση την αρχή της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου να ερμηνεύουν το εσωτερικό τους δίκαιο σύμφωνα με τον σκοπό και το γράμμα των κοινοτικών νομικών πράξεων. Στην αντίθετη περίπτωση, διακινδυνεύει η ομοιόμορφη εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου, δημιουργείται «ανταγωνιστικό δίκαιο» σε βάρος των άλλων κρατών μελών, αναιρείται η παρεχόμενη προστασία του καταναλωτή και δημιουργούνται εμπόδια στην ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς²³². Το ζήτημα βέβαια αυτό περιορισμένη μόνο σημασία έχει κατά τη μεταφορά οδηγιών που διέπονται από την αρχή της μέγιστης εναρμόνισης όπως εν προκειμένω η υπό εξέταση οδηγία 2008/48/ΕΚ²³³. Η μέγιστη εναρμόνιση και η υποχρεωτική εφαρμογή των διατάξεων της εν λόγω οδηγίας, όπως επισημαίνεται και στην αιτιολογική έκθεση²³⁴, αφορά το πεδίο εφαρμογής της, όπως αυτό οριοθετείται με βάση τους ορισμούς που περιέχει. Έτσι, τα κράτη μέλη μπορούν μεν να προβλέπουν την εφαρμογή των διατάξεων της οδηγίας εν όλω ή εν μέρει και σε άλλους τομείς που δεν εμπίπτουν στο αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής της όχι

238 επ' *Δέλλιος*, Ατομικά δικαιώματα, ιδιωτικό δίκαιο, προστασία των καταναλωτών και εγγυήσεις τραπεζικών δανείων, *Digesta* 2003, 357 επ' *Δούβλης*, Η υπαγωγή ή μη των τραπεζικών εγγυητών στον Ν. 2251/1994 για την προστασία του καταναλωτή. Σκέψεις και διαπιστώσεις με αφορμή την ΕφΠειρ 91/2002, ΔΕΕ 2003, 876 επ' *Μεντής*, Όρια της ευθύνης του εγγυητή στις τραπεζικές καταναλωτικές συμβάσεις, ΧρΙΔ 2004, 185 επ' *Δούβλης*, Οι Καταναλωτικοί ΓΟΣ – Β. Νομολογιακή Αντιμετώπιση, σε *Δούβλης/Μπάλος* (2008), τ. Ι, 131 επ. Αξίζει εν προκειμένω να σημειωθεί ότι το ζήτημα της επέκτασης της προστασίας στον εγγυητή τέθηκε και στο πλαίσιο της αναθεώρησης της οδηγίας για την καταναλωτική πίστη (άρθρο 1 αρχικής πρότασης οδηγίας, COM/2002/443 τελικό), εντούτοις στο τελικό της κείμενο δεν περιελήφθη σχετική διάταξη. Σχετικά ανωτ., κεφάλαιο πρώτο, υπό 1.2.

231. *Κοτσιρης*, Η έννοια του καταναλωτή (γνμδ), ΔΕΕ 2005, 1130 επ' *Λιβαδά*, Η έννοια του προστατευτέου καταναλωτή σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, ΔΕΕ 2005, 1145 επ.

232. *Bernardeau* (2001), 361 επ με την εκεί παραπομπή στην απόφ. 12.9.2000, (υπόθ. C-366/98), *Yannick Geffroy και Casino France SNC*, Συλλ. I-6579 *Κοτσιρης*, ΔΕΕ 2005, 1130 *Λιβαδά*, ΔΕΕ 2005, 1145 επ.

233. Ενδεικτικά αναφέρουμε την οδηγία 2002/65/ΕΚ για την εξ' αποστάσεως εμπορία χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και την οδηγία 2005/29/ΕΚ για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές κατά τη μεταφορά των οποίων ο Έλληνας νομοθέτης υιοθέτησε αυτούσιο τον κοινοτικό ορισμό του καταναλωτή εν στενή έννοια. Άρθρα 4α παρ. 1 στοιχ δ' και 9α στοιχ. α' του Ν. 2251/1994 αντίστοιχα. Το ίδιο, εντούτοις, έγινε και κατά τη μεταφορά της κοινοτικής οδηγίας για την καταναλωτική πίστη 87/102/ΕΟΚ, που είναι ελάχιστης εναρμόνισης. Άρθρο 2 ΚΥΑ Φ1-983/7.3.1991.

234. Αιτιολογική σκέψη 10 της οδηγίας 2008/48/ΕΚ.

όμως και σε άλλα πρόσωπα από αυτά που εμπίπτουν στο υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής της²³⁵.

1.2. Πιστωτικός φορέας

Ο ορισμός του πιστωτικού φορέα παρέμεινε σχεδόν αμετάβλητος σε σχέση με εκείνον της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ²³⁶ με την εξαίρεση της καλύτερης ενσωμάτωσης της έννοιας «*υπόσχεση πίστωσης*»²³⁷. Έτσι, ως πιστωτικός φορέας στη νέα οδηγία ορίζεται «*κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που χορηγεί ή υπόσχεται να χορηγήσει πίστωση στο πλαίσιο της εμπορικής, επιχειρηματικής ή επαγγελματικής του δραστηριότητας*»²³⁸. Ο νέος αυτός ορισμός του πιστωτικού φορέα είναι εν μέρει ευρύτερος και βρίσκεται πλέον σε πλήρη αντιστοιχία με τον ορισμό της σύμβασης πίστωσης²³⁹, καθώς περιλαμβάνει όχι μόνο το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που χορηγεί πίστωση, αλλά και αυτό που υπόσχεται τη χορήγηση πίστωσης. Με την ευρεία αυτή διατύπωση καλύπτεται ένα ευρύ φάσμα προσώπων, φυσικών ή νομικών²⁴⁰, που παρέχουν πιστώσεις στο πλαίσιο της εμπορικής, επιχειρηματικής ή επαγγελματικής τους δραστηριότητας είτε κατ' επάγγελμα βάσει του νόμου²⁴¹ όπως τα πιστωτικά ιδρύματα²⁴² είτε και περιστασιακά με τη μορφή προθεσμίας πληρωμής ή άλλης παρόμοιας χρηματοδοτικής διευκόλυνσης κατά την πώληση προϊόντων ή την παροχή υπηρεσιών σε καταναλωτές.

235. Λιβαδά (2008), 118. Αντίθετα, Θεοχαροπούλου, Η νέα Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταναλωτική πίστη, ΔΕΕ 2008, 387, η οποία υποστηρίζει ότι οι διατάξεις της οδηγίας είναι δυνατόν να εφαρμοστούν και σε καταναλωτές υπό ευρεία έννοια κατά τη μεταφορά της οδηγίας στις εσωτερικές έννομες τάξεις.

236. Σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 2 στοιχ. β' της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ «*πιστωτικός φορέας είναι κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή ομάδα φυσικών ή νομικών προσώπων που χορηγεί πίστωση στο πλαίσιο της εμπορικής, επιχειρηματικής ή επαγγελματικής του δραστηριότητας*».

237. ΑιτΕκθ. αρχικής πρότασης οδηγίας, COM (2002) 443 τελικό, υπό άρθρο 2.

238. Άρθρο 3 στοιχ. β'.

239. Για τον ορισμό και το εννοιολογικό περιεχόμενο της σύμβασης πίστωσης κατωτ. υπό 2.1.

240. Ωστόσο, όπως επισημαίνεται και στην αιτιολογική έκθεση της νέας οδηγίας, δεν επηρεάζεται το δικαίωμα κράτους μέλους να περιορίζει, σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, την παροχή πίστωσης σε καταναλωτές μόνο στα νομικά πρόσωπα ή σε ορισμένα νομικά πρόσωπα. Αιτιολογική σκέψη 15.

241. Για τα πρόσωπα που μπορούν κατ' επάγγελμα να χορηγούν πιστώσεις στην Ελλάδα καθώς και τις προϋποθέσεις χορήγησης βλ. άρθρο 4 παρ. 2 στοιχ. α' του Ν. 3601/2007 σχετικά με την «*ανάληψη και άσκηση δραστηριοτήτων από πιστωτικά ιδρύματα, επάρκεια ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και λοιπές διατάξεις*» (ΦΕΚ/Α/178/1.8.2007).

Επίσης, ΠΔ/ΤΕ 2485/2002 «*Προϋποθέσεις παροχής άδειας για την ίδρυση και λειτουργία Εταιρειών Παροχής Πιστώσεων στην Ελλάδα και κανόνες εποπτείας των εταιρειών αυτών από την Τράπεζα της Ελλάδος*» (ΦΕΚ/Α/65/3.4.2002).

242. Σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 1 στοιχ. α' της οδηγίας 2006/48/ΕΚ «*σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων, ως πιστωτικό ίδρυμα νοείται «επιχείρηση η δραστηριότητα της οποίας συνίσταται στην αποδοχή από το κοινό καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων και στη χορήγηση πιστώσεων για ίδιο λογαριασμό»*».

Προς εξασφάλιση μάλιστα μεγαλύτερης διαφάνειας και σταθερότητας της αγοράς, αλλά και καλύτερης προστασίας του καταναλωτή προβλέπεται στην οδηγία η υποχρέωση των κρατών μελών να θεσπίσουν κατάλληλα μέτρα για τη ρύθμιση των πιστωτικών φορέων ή την εποπτεία τους από οργανισμό ή ανεξάρτητη από χρηματοπιστωτικό ίδρυμα αρχή, η δε υποχρέωση αυτή τελεί υπό την επιφύλαξη της οδηγίας 2006/48/ΕΚ για την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων²⁴³. Η υποχρέωση αυτή δεν προσδιορίζεται περαιτέρω, με αποτέλεσμα τα κράτη μέλη να είναι ελεύθερα να λάβουν τα καταλληλότερα νομοθετικά μέτρα, έως ότου επιτευχθεί εναρμόνιση²⁴⁴, καθώς και τα απαραίτητα εκτελεστικά μέτρα (επιβολή κυρώσεων) για παραβάσεις των εθνικών διατάξεων που θεσπίζονται δυνάμει της οδηγίας²⁴⁵. Η διαζευκτική, ωστόσο, υπαγωγή των δραστηριοτήτων των πιστωτικών φορέων σε καθεστώς ρύθμισης ή εποπτείας δεν κρίνεται πρόσφορη δεδομένου ότι οι εποπτικές αρχές στο πλαίσιο της δράσης τους υπέχουν συχνά και ρυθμιστικές αρμοδιότητες, ενώ μια κανονιστική ρύθμιση που δεν συνοδεύεται από υποχρέωση εποπτείας ενδέχεται να μην είναι και αρκούντως αποτελεσματική²⁴⁶. Η επιφύλαξη τέλος υπό την οποία τελεί η συγκεκριμένη διάταξη αφήνει να εννοηθεί ότι η θέσπισή της αποσκοπεί κυρίως στο να συμπεριλάβει στο καθεστώς ρύθμισης ή εποπτείας πιστωτικούς φορείς που δεν αποτελούν πιστωτικά ιδρύματα και δεν υπόκεινται στην οδηγία 2006/48/ΕΚ²⁴⁷.

1.3. Μεσίτης πιστώσεων

Σε αντίθεση με την οδηγία 87/102/ΕΟΚ, η οποία δεν περιείχε ορισμό του μεσίτη πιστώσεων μολονότι προβλέπονταν ειδικές ρυθμίσεις γι' αυτόν, στην νέα οδηγία ως μεσίτης πιστώσεων ορίζεται το φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο δεν ενεργεί ως πιστωτικός φορέας και το οποίο στο πλαίσιο της εμπορικής, επιχειρηματικής ή επαγγελματικής του δραστηριότητας, έναντι αμοιβής, η οποία μπορεί να είναι χρηματική ή να έχει οποιαδήποτε άλλη συμφωνηθείσα μορφή

243. Άρθρο 20. Με την εν λόγω διάταξη αντικαθίσταται το άρθρο 12 της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ, το οποίο προέβλεπε τρεις εναλλακτικές επιλογές για τα κράτη μέλη σε ό, τι αφορά την εποπτεία των πιστωτικών φορέων και των μεσιτών πιστώσεων. Παράλληλα, αναδιαμορφώνεται το άρθρο 28 της αρχικής πρότασης οδηγίας με το οποίο επιδιώχθηκε η καθιέρωση αυστηρότερου ελέγχου και η υποχρεωτική εφαρμογή των τριών εναλλακτικών της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ.

244. Απολογική σκέψη 44.

245. Άρθρο 23. Στην ελληνική έννομη τάξη, οι κυρώσεις για τη παροχή πίστωσης από πιστωτικό φορέα κατά παράβαση των οικείων νομοθετικών διατάξεων προβλέπονται στην ΚΥΑ Φ1-983/1991, άρθρο 12 παρ. 3 και στον Ν : 3601/2007, άρθρο 64 παρ. 6.

246. Λιβαδά (2008), 128, υπ' αριθμ. 465 υποσημ.

247. Λιβαδά (2008), 129.

οικονομικού ανταλλάγματος²⁴⁸ i) προτείνει ή προσφέρει συμβάσεις πίστωσης στους καταναλωτές ii) συνδράμει τους καταναλωτές αναλαμβάνοντας προπαρασκευαστικές εργασίες για τη σύναψη συμβάσεων πίστωσης ή iii) συνάπτει συμβάσεις πίστωσης με τους καταναλωτές εξ ονόματος του πιστωτικού φορέα²⁴⁹. Ο ορισμός αυτός του μεσίτη πιστώσεων είναι ιδιαίτερα ευρύς και δύναται να καλύπτει όλες τις μορφές διαμεσολάβησης τρίτων προσώπων. Ειδικότερα, ο ορισμός αυτός, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση της αρχικής πρότασης οδηγίας, στην οποία ήδη περιλαμβάνονταν με κάποιες παραλλαγές, δύναται να καλύπτει τον εντεταλμένο μεσάζοντα εξουσιοδοτημένο να υπογράψει κατ' αποκλειστικότητα εξ ονόματος και για λογαριασμό του πιστωτικού φορέα, τον πράκτορα πιστώσεων, δηλαδή ανεξάρτητο πρόσωπο που ασκεί δραστηριότητα υπό τη δική του επωνυμία καθώς και τον προμηθευτή αγαθών ή υπηρεσιών (όπως ένας πωλητής) που είναι είτε εντεταλμένος μεσάζων είτε πράκτορας πιστώσεων ή και ένας πιστωτικός φορέας που εκχωρεί άμεσα τα δικαιώματά του σε τρίτο πιστωτικό φορέα/κύριο χρηματοδότη²⁵⁰.

Πρόκειται, επομένως, για κάθε πρόσωπο που παραπέμπει τον καταναλωτή έναντι αμοιβής σε έναν πιστωτικό φορέα με σκοπό τη σύναψη πιστωτικής σύμβασης, ανεξάρτητα από αποκλειστική συνεργασία του με τον πιστωτικό φορέα. Κατ' εξαίρεση, όπως ρητά ορίζεται στην αιτιολογική έκθεση της οδηγίας 2008/48/EK δεν θεωρούνται μεσίτες πιστώσεων για τους σκοπούς της οδηγίας οι οργανισμοί, οι οποίοι επιτρέπουν τη χρησιμοποίηση των στοιχείων ταυτότητάς τους για την προώθηση πιστωτικών προϊόντων και οι οποίοι συνιστούν τα προϊόντα αυτά στα μέλη τους²⁵¹. Ακόμη, δεν θεωρούνται μεσίτες πιστώσεων οι ανεξάρτητοι δικηγόροι και οι συμβολαιογράφοι ακόμη και αν ο καταναλωτής ζητά συμβουλές από αυτούς σχετικά με τις συνέπειες μιας σύμβασης πίστωσης ή αν συνδράμουν στη διατύπωση ή την επικύρωση της σύμβασης, εφόσον ο ρόλος τους περιορίζεται στην παροχή νομικών συμβουλών και δεν κατευθύνουν τους πελάτες τους σε συγκεκριμένους πιστωτικούς φορείς²⁵².

Περαιτέρω, η εν λόγω οδηγία θεσπίζει ορισμένες ελάχιστες υποχρεώσεις των μεσιτών πιστώσεων, ενώ τα κράτη μέλη παραμένουν ελεύθερα να διατηρούν ή να εισάγουν πρόσθετες υποχρεώσεις, συμπεριλαμβανομένων των όρων υπό τους οποίους ο μεσίτης πιστώσεων μπορεί να δέχεται αμοιβή από καταναλωτή που

248. Όπως πχ υποστήριξη πληροφορικής, πρόσβαση στο εμπορικό δίκτυο του πιστωτικού φορέα, διευκολύνσεις πίστωσης κλπ. ΑιτΕκθ. αρχικής πρότασης οδηγίας, COM (2002) 443 τελικό, υπό άρθρο 2.

249. Άρθρο 3 στοιχ. στ'.

250. ΑιτΕκθ. αρχικής πρότασης οδηγίας, COM (2002) 443 τελικό, υπό άρθρο 2.

251. Αιτιολογική σκέψη 16 της οδηγίας 2008/48/EK.

252. ΑιτΕκθ. αρχικής πρότασης οδηγίας, COM (2002) 443 τελικό, υπό άρθρο 2.

προσφεύγει στις υπηρεσίες του²⁵³. Ειδικότερα, τα κράτη μέλη οφείλουν να εξασφαλίζουν α) ότι ο μεσίτης πιστώσεων αναφέρει τόσο στις διαφημίσεις του όσο και στα έγγραφα που προορίζονται για τους καταναλωτές την έκταση των αρμοδιοτήτων του και ιδίως το αν συνεργάζεται αποκλειστικά με έναν ή περισσότερους πιστωτικούς φορείς ή αν εργάζεται ως ανεξάρτητος μεσίτης, β) ότι το ποσό της αμοιβής που τυχόν πρέπει να καταβάλει ο καταναλωτής στον μεσίτη πιστώσεων για τις υπηρεσίες του κοινοποιείται στον καταναλωτή και συμφωνείται μεταξύ του καταναλωτή και του μεσίτη εγγράφως ή επί άλλου σταθερού μέσου πριν από τη σύναψη της πιστωτικής σύμβασης και γ) ότι το ποσό της αμοιβής που τυχόν πρέπει να καταβάλει ο καταναλωτής στον μεσίτη πιστώσεων για τις υπηρεσίες του κοινοποιείται από τον μεσίτη πιστώσεων στον πιστωτικό φορέα με σκοπό τον υπολογισμό του ΣΕΠΕ. Οι ελάχιστες αυτές υποχρεώσεις των μεσιτών πιστώσεων που θεσπίζονται με την οδηγία έχουν ως στόχο την μεγαλύτερη προστασία του καταναλωτή, προκειμένου αυτός να είναι ενήμερος σχετικά με το εύρος και την ποιότητα των αρμοδιοτήτων του μεσίτη πιστώσεων αλλά και με το ποσό που θα κληθεί να καταβάλει ως αμοιβή για τις υπηρεσίες του.

Τόσο η ευρεία διατύπωση του ορισμού του μεσίτη πιστώσεων όσο και οι προβλεπόμενες υποχρεώσεις που αυτός υπέχει στο πλαίσιο άσκησης της δραστηριότητάς του υποδηλώνουν τη βούληση του κοινοτικού νομοθέτη για μια ισοδύναμη προστασία του καταναλωτή που δεν απευθύνεται σε πιστωτικό φορέα αλλά σε μεσίτη πιστώσεων. Άλλωστε, είναι σύνηθες πλέον στη συναλλακτική πρακτική, πιστωτικοί φορείς να συνεργάζονται με μεσίτες πιστώσεων για την προώθηση των προϊόντων και υπηρεσιών τους και ως εκ τούτου η προστασία του καταναλωτή κρίνεται απαραίτητη. Βέβαια, αξίζει να σημειωθεί ότι η υπαγωγή μιας μεγάλης κατηγορίας διαμεσολαβούντων στις διατάξεις της οδηγίας και οι αντίστοιχες υποχρεώσεις που θεσπίζονται δύνανται να αποθαρρύνουν τη διαμεσολάβηση για την παροχή πιστώσεων περιορίζοντας έτσι τις επιλογές των καταναλωτών και την δράση των πιστωτικών φορέων²⁵⁴. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι οι εν λόγω ρυθμίσεις είναι

253. Η αρχική πρόταση οδηγίας (άρθρο 28) προέβλεπε υποχρέωση καταχώρησης των μεσιτών πιστώσεων σε μητρώο και υποχρέωση ελέγχου ή εποπτείας των δραστηριοτήτων τους από ίδρυμα ή επίσημο οργανισμό. Οι ρυθμίσεις, ωστόσο, αυτές δεν έγιναν δεκτές από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και απαλείφθηκαν με το αιτιολογικό, ότι οι δραστηριότητες των μεσιτών πιστώσεων πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο ειδικής συνολικής ρύθμισης με ξεχωριστή οδηγία. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2004), τροπολογίες 136 - 139. Πράγματι, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που διέπουν τη δραστηριότητα των πιστωτικών φορέων υπαγορεύουν τη συνολική ξεχωριστή ρύθμιση αυτής κατ' αντιστοιχία με τους ασφαλιστικούς διαμεσολαβητές (Οδηγία 2002/92/ΕΚ για την ασφαλιστική διαμεσολάβηση, ΕΕ 15.1.2003, L 9/3).

254. Λιβαδά (2008), 131 επ.

αναποτελεσματικές, καθόσον με αυτές εξασφαλίζεται η αναγκαία προστασία του καταναλωτή στο ορθό κατά τη γνώμη μας μέτρο.

2. Αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής

2.1. Συμβάσεις πίστωσης που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής

Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 1 της οδηγίας 2008/48/ΕΚ, το αντικείμενο ρύθμισης αυτής είναι οι συμβάσεις πίστωσης²⁵⁵. Ο ορισμός της σύμβασης πίστωσης επαναλαμβάνει εκείνον της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ με ελάχιστες επουσιώδεις διαφοροποιήσεις²⁵⁶. Σύμφωνα λοιπόν με το άρθρο 3 στοιχ. γ' της νέας οδηγίας «*σύμβαση πίστωσης είναι η σύμβαση δυνάμει της οποίας πιστωτικός φορέας χορηγεί ή υπόσχεται να χορηγήσει σε καταναλωτή πίστωση υπό μορφή προθεσμιακής καταβολής, δανείου ή οποιασδήποτε άλλης παρόμοιας χρηματοδοτικής διευκόλυνσης*». Προϋπόθεση, επομένως, για την υπαγωγή μιας πίστωσης στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας είναι αυτή να παρέχεται ή να δίνεται υπόσχεση παροχής της από πιστωτικό φορέα, να απευθύνεται σε καταναλωτή και να λαμβάνει μία από τις μορφές συμβάσεων πίστωσης που περιγράφονται στην οδηγία, δηλαδή μορφή προθεσμιακής καταβολής, δανείου ή άλλης παρόμοιας χρηματοδοτικής διευκόλυνσης. Εξαιρέση αποτελούν οι συμβάσεις που συνάπτονται για τη συνεχή παροχή υπηρεσιών ή για την προμήθεια αγαθών του ίδιου είδους, σύμφωνα με τις οποίες ο καταναλωτής καταβάλλει με δόσεις το τίμημα για τις εν λόγω υπηρεσίες ή αγαθά κατά τη διάρκεια της παροχής τους²⁵⁷. Τέτοιο είδος σύμβασης είναι η ασφαλιστική σύμβαση στην οποία το ασφάλιστρο καταβάλλεται με μηνιαίες δόσεις ή οι συμβάσεις παροχής ρεύματος και νερού. Ο αποκλεισμός των συμβάσεων αυτών από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας δικαιολογείται από το γεγονός ότι οι συμβάσεις αυτές ενδέχεται να διαφέρουν σημαντικά από τις συμβάσεις πίστωσης που υπάγονται στην οδηγία όσον αφορά τα συμφέροντα των συμβαλλομένων μερών, τους όρους και τον τρόπο πραγματοποίησης των συναλλαγών²⁵⁸.

255. Για την έννοια της σύμβασης πίστωσης γενικά καθώς και για τις διάφορες διακρίσεις αυτής, μεταξύ άλλων Κλαβανίδου (1997) Γεωργακόπουλος, Χρηματοπιστωτικό και Τραπεζικό Δίκαιο, 1999΄ Ψυχομάνης, Τραπεζικό Δίκαιο - Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων Ι, 2001΄ Ρόκας (2002) Ψυχομάνης, Οι τράπεζες και η εποπτεία τους - Δίκαιο του τραπεζικού συστήματος, 2006.

256. Πρβλ. άρθρο 3 στοιχ. γ' της οδηγίας 2008/48/ΕΚ και άρθρο 1 παρ. 2 στοιχ. γ' της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ.

257. Άρθρο 3 στοιχ. γ' εδ. α' της οδηγίας 2008/48/ΕΚ. Η εξαίρεση αυτή δεν τίθεται για πρώτη φορά με την νέα οδηγία, αλλά υπήρχε και στην οδηγία 87/102/ΕΟΚ, άρθρο 1 παρ. 2 στοιχ. γ', εδ. β'.

258. Αιτιολογική σκέψη 12 της οδηγίας 2008/48/ΕΚ. Στην περίπτωση των συμβάσεων αυτών, εφόσον η προμήθεια των αγαθών ή η παροχή των υπηρεσιών είναι συνεχής, δεν τίθεται θέμα προεκπλήρωσης εκ μέρους του προμηθευτή και άρα μετάθεσης του ληξιπρόθεσμου της

Οι μορφές που δύναται να λάβει η πίστωση αναφέρονται περιοριστικά μὲν ἀλλὰ ὄχι ἐξαντλητικά και εἶναι διατυπωμένες με γενικό τρόπο, ὥστε να καλύπτονται τόσο οι ισχύουσες ὡς και οι μελλοντικές μορφές πίστωσης²⁵⁹. Ἡ προθεσμιακή καταβολή, εἰδικότερα, εἶναι μια μορφή ἔμμεσης²⁶⁰ πίστωσης που συνίσταται στην παροχή προθεσμίας για την πληρωμή του αγαθοῦ/υπηρεσίας, που παρέχεται ἢ δίνεται υπόσχεση παροχῆς, σε μεταγενέστερο χρονικό διάστημα ἀπὸ ἐκεῖνο της υπογραφῆς της σύμβασης ἢ της παράδοσης του αγαθοῦ/υπηρεσίας και ἡ αποπληρωμή του ποσού δύναται να γίνει με μία ἢ περισσότερες δόσεις. Το πρόσωπο πὸν παρέχει ἢ υπόσχεται να παράσχει αὐτή τη μορφή πίστωσης μπορεί να εἶναι εἴτε ο ἴδιος ο προμηθευτής του αγαθοῦ/υπηρεσίας ὁπότε γίνεται λόγος για πώληση με δόσεις εἴτε τρίτο πρόσωπο π.χ. πιστωτικό ἴδρυμα ὁπότε στην περίπτωση αὐτή γίνεται λόγος για χρηματοδοτημένη πώληση²⁶¹. Μία τέτοια, ὡστόσο, προθεσμιακή καταβολή προκειμένου να υπαχθεῖ στις διατάξεις της οδηγίας θα πρέπει να ξεπερνά τους τρεις μήνες και να συνοδεύεται ἀπὸ τόκους ἢ ἄλλες σημαντικές επιβαρύνσεις²⁶². Ο περιορισμός αὐτός τίθεται με το αιτιολογικό ὅτι μία βραχυπρόθεσμη πίστωση τριῶν μηνῶν σε συνδυασμό με την ἀπουσία τόκου ἢ ἄλλων επιβαρύνσεων δὲν συνεπάγεται σημαντική δέσμευση για τον καταναλωτή, ἐνῶ ο κίνδυνος υπερχρέωσης ἀπὸ μια τέτοια μορφή πίστωσης εἶναι σε μεγάλο βαθμό μειωμένος και επομένως στις συμβάσεις αὐτές δὲν εἶναι ἀναγκαῖα ἡ προστασία του καταναλωτή²⁶³.

Ἡ δεύτερη μορφή πίστωσης, το δάνειο, εἶναι ἡ συνηθέστερη μορφή πίστωσης στη συναλλακτική πρακτική. Πρόκειται για ἄμεση²⁶⁴ πίστωση κατὰ την ὁποία ο δανειοδότης μεταβιβάζει στον δανειολήπτη κατὰ κυριότητα χρήματα ἢ ἄλλα αντικαταστατά πράγματα και ο τελευταῖος ἔχει την υποχρέωση να ἀποδώσει στον

ἀντιπαροχῆς και συνεπῶς δὲν μπορεί να γίνει λόγος για παροχή πίστωσης. Κλαβανίδου (1997), 44· Λιβαδά (2008), 140 ἐπ· Χριστοπούλου, σε Δούβλης/Μπώλος (2008), 979.

259. Κλαβανίδου (1997), 109 ἐπ.

260. Ἐμμεση σύμβαση πίστωσης εἶναι ἡ σύμβαση με την ὁποία παρέχεται ἡ δυνατότητα στον καταναλωτή να προμηθευτεῖται αγαθὰ ἢ υπηρεσίες, χωρίς να εἶναι υποχρεωμένος να καταβάλει το ἀντίτιμό τους κατὰ το χρόνο που λαμβάνει χώρα ἡ συναλλαγή, ὅπως ἐνδεικτικά μέσω πίστωσης του τιμῆματος ἢ πιστωτικῆς κάρτας. Γεωργιάδης, Ἡ ἐξασφάλιση των πιστώσεων, 2008², 2 ἐπ.

261. Κλαβανίδου (1997), 42· Γεωργιάδης (2008²), 7.

262. Ἄρθρο 2 στοιχ. στ'. Ἡ διάταξη αὐτῆ ἐξαίρεσης σε σύγκριση με την ἀντίστοιχη διάταξη της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ ὅπου προβλέπονταν οι συμβάσεις πίστωσης με υποχρέωση ἐξόφλησης της πίστωσης εἴτε ἐντός τριμήνου εἴτε ἐντός δωδεκαμήνου με τέσσερις το πολύ δόσεις, εἶναι ὅπως γίνεται ἀντιληπτό ἐυρύτερη και ἀυστηρότερη!

263. Λιβαδά (2008), 139.

264. Ἄμεση σύμβαση πίστωσης εἶναι ἡ σύμβαση με την ὁποία παρέχεται ἄμεσα ἀγοραστική δύναμη στον καταναλωτή για την προμήθεια αγαθῶν και υπηρεσιῶν με την καταβολή του ἀντίτιμου τους κατὰ τον χρόνο που λαμβάνει χώρα ἡ συναλλαγή, ὅπως συμβαίνει με τη σύμβαση δανείου, τη σύμβαση ἀνοίγματος πίστωσης και τη σύμβαση ἀλληλόχρεου λογαριασμοῦ. Γεωργιάδης (2008²), 2 ἐπ.

πρώτο άλλα πράγματα της ίδιας ποσότητας και ποιότητας²⁶⁵. Η σύμβαση πίστωσης με τη μορφή του δανείου προκειμένου να υπαχθεί στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας θα πρέπει να παρέχεται από πιστωτικό φορέα σε καταναλωτή, να είναι έντοκη και να μην χορηγείται για σκοπούς που σύμφωνα με το άρθρο 2 δεν εντάσσονται στο πεδίο εφαρμογής της²⁶⁶. Αντίθετα, δεν προβλέπονται περιορισμοί ως προς τη διάρκεια της σύμβασης δανείου ή ως προς το νόμισμα στο οποίο μπορεί να συνάπτεται. Στην τρίτη μορφή πίστωσης περιλαμβάνονται οι λοιπές μορφές χρηματοδοτικής διευκόλυνσης όπως ενδεικτικά οι συμβάσεις ανοίγματος πίστωσης²⁶⁷, οι πιστωτικές κάρτες²⁶⁸ και οι συμβάσεις με δυνατότητα υπερανάληψης²⁶⁹. Πιστωτικό χαρακτήρα τέλος φέρει και η χρηματοδοτική μίσθωση, καθώς αυτή εμπίπτει στην έννοια της χρηματοδοτικής διευκόλυνσης εφόσον όμως η σύναψή της γίνεται από καταναλωτή και προβλέπεται στη σύμβαση ότι η κυριότητα του πράγματος θα περιέλθει τελικά στον μισθωτή²⁷⁰.

265. Άρθρο 806 ΑΚ. Κατά την κρατούσα γνώμη στην ελληνική θεωρία, που στηρίζεται στο γράμμα του άρθρου 806 ΑΚ, το δάνειο είναι παραδοτική («*græ*» καταρτιζόμενη) σύμβαση, δηλαδή δεν αρκεί η συμφωνία των μερών, αλλά απαιτείται και μεταβίβαση κυριότητας των πραγμάτων που αποτελούν αντικείμενο της σύμβασης από τον δανειστή στον οφειλέτη. Κατ' άλλη γνώμη, το δάνειο είναι συναινετική («*solo consensus*» καταρτιζόμενη) σύμβαση για τη σύσταση της οποίας αρκεί η συμφωνία των μερών, ενώ ο δανειστής αναλαμβάνει την υποχρέωση να μεταβιβάσει στον οφειλέτη την κυριότητα των αντικαταστατών πραγμάτων και να μην αναζητήσει την απόδοση του δανείου μέχρι την λήξη της σύμβασης. Περισσότερα για το δάνειο μεταξύ άλλων Γεωργακόπουλος (1999)· Ψυχομάνης (2001)· Ρόκας (2002).

266. Αναλυτικά κατωτ. υπό 2.2.

267. Η σύμβαση ανοίγματος πίστωσης είναι η σύμβαση με την οποία ο πιστωτικός φορέας αναλαμβάνει κατόπιν αιτήματος του πελάτη του την υποχρέωση έναντι αμοιβής να παράσχει πίστωση σε αυτόν για το ποσό και για το χρονικό διάστημα που συμφωνείται. Ο πιστολήπτης έχει το δικαίωμα να κάνει χρήση ή μη της πίστωσης, εν όλω ή εν μέρει, η δε απαίτηση του πιστωτικού φορέα για την επιστροφή του κεφαλαίου και των τόκων γεννιέται μόνο εφόσον και στο μέτρο που γίνει χρήση της πίστωσης από τον πιστολήπτη. Περισσότερα Ψυχομάνης (2001)· Ρόκας (2002)· Γεωργιάδης (2008²).

268. Με την πιστωτική κάρτα παρέχεται πίστωση στον κάτοχο αυτής, δίνοντάς του τη δυνατότητα να πραγματοποιεί αγορές ή/και να λαμβάνει χρήματα ως πίστωση μέχρι του συμφωνηθέντος ορίου. Η αποπληρωμή της σύμβασης γίνεται εν όλω ή εν μέρει στο τέλος συγκεκριμένης συμφωνηθείσας περιόδου, ενώ καταβάλλεται επιτόκιο που ορίζεται συμβατικά για οποιαδήποτε πίστωση δεν εξοφλείται. Περισσότερα Ρόκας (2002)· Τσίρου, Η πιστωτική κάρτα, 2007· Γεωργιάδης (2008²).

269. Η δυνατότητα υπερανάληψης (*overdraft facility*) ορίζεται στην οδηγία 2008/48/ΕΚ ως η «ρητή»: σύμβαση πίστωσης με την οποία ο πιστωτικός φορέας διαθέτει σε καταναλωτή κεφάλαια που υπερβαίνουν το τρέχον υπόλοιπο του τρεχούμενου λογαριασμού του. Η μορφή αυτή πίστωσης αντιδιαστέλλεται από την υπέρβαση (*overrunning*) δηλαδή τη σιωπηρή αποδοχή υπερανάληψης στο πλαίσιο της οποίας ο πιστωτικός φορέας διαθέτει σε καταναλωτή κεφάλαια που υπερβαίνουν το τρέχον υπόλοιπο του τρέχοντος λογαριασμού του ή τη συμφωνημένη δυνατότητα υπερανάληψης. Άρθρο 3 στοιχ. δ' και ε'. Οι ορισμοί αυτοί της υπερανάληψης και της υπέρβασης δεν περιλαμβάνονταν στην οδηγία 87/102/ΕΟΚ, αλλά ούτε και στην αρχική πρόταση οδηγίας. Η μεν πρώτη εισήχθη με την τροποποιημένη πρόταση οδηγίας του 2005, η δε δεύτερη με την κοινή θέση του Συμβουλίου. Και για τις δύο αυτές μορφές πίστωσης προβλέπονται ειδικές και χαλαρότερες ρυθμίσεις.

270. Χριστοπούλου, σε Δούβλης/Μπώλος (2008), 988 επ. Το επιχείρημα αυτό συνάγεται εξ αντιδιαστολής από το άρθρο 2 παρ. 2 στοιχ. δ' της οδηγίας, το οποίο εξαιρεί από το πεδίο εφαρμογής τις συμβάσεις μίσθωσης ή χρηματοδοτικής μίσθωσης στις οποίες ούτε η ίδια η σύμβαση ούτε τυχόν άλλη αυτοτελής σύμβαση ορίζουν υποχρέωση αγοράς του αντικείμενου

2.2. Συμβάσεις πίστωσης που εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής

Στο άρθρο 2 της οδηγίας 2008/48/EK απαριθμούνται οι συμβάσεις πίστωσης που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας. Η πρώτη κατηγορία αφορά τις συμβάσεις που εξασφαλίζονται είτε με υποθήκη είτε με άλλη παρόμοια εγγύηση που χρησιμοποιείται γενικά σε κράτος μέλος για ακίνητα περιουσιακά στοιχεία²⁷¹ ή που εξασφαλίζονται βάσει δικαιώματος σχετιζόμενου με ακίνητα περιουσιακά στοιχεία²⁷². Η οδηγία, επομένως, δεν εφαρμόζεται στις ενυπόθηκες συμβάσεις πίστωσης ανεξάρτητα από το αν ο σκοπός τους είναι η χρηματοδότηση ή μη της αγοράς ή της μετατροπής ακινήτου του οποίου ο καταναλωτής επιθυμεί ή έχει αποκτήσει την κυριότητα. Η εξαίρεση αυτή δικαιολογείται από τον πολύ συγκεκριμένο χαρακτήρα των συμβάσεων αυτών που επιτάσσει την ξεχωριστή ρύθμισή τους²⁷³. Πράγματι, οι ενυπόθηκες συμβάσεις πίστωσης αφορούν συνήθως μεγάλα χρηματικά ποσά, είναι μακράς διάρκειας, εξασφαλίζονται με υποθήκη ή άλλη παρόμοια εγγύηση και απαιτούν την τήρηση τυπικής διαδικασίας για την εγγραφή της υποθήκης ή παρόμοιας ασφάλειας, με αποτέλεσμα ο κίνδυνος που απορρέει από αυτές για τον πιστωτικό φορέα να είναι περιορισμένος και ο καταναλωτής να είναι κατά κανόνα λιγότερο παρορμητικός και πιο υπεύθυνος σε ό, τι αφορά τη λήψη της απόφασης για τη χορήγηση ή μη της πίστωσης²⁷⁴. Η βούληση, άλλωστε, του κοινοτικού νομοθέτη είναι η συνολική ξεχωριστή ρύθμιση της ενυπόθηκης πίστης, η βούληση δε αυτή έχει ήδη εξωτερικευτεί με την έκδοση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή της Λευκής Βίβλου για την ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής αγοράς ενυπόθηκης πίστης²⁷⁵. Περαιτέρω, εξακολουθούν να εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής τα στεγαστικά δάνεια και συγκεκριμένα οι συμβάσεις πίστωσης που έχουν ως σκοπό την χρηματοδότηση της απόκτησης ή της διατήρησης δικαιωμάτων ιδιοκτησίας επί εγγείου ιδιοκτησίας ή επί υπάρχοντος ή υπό κατασκευή κτιρίου²⁷⁶. Άλλωστε, τα στεγαστικά δάνεια αποτελούν ήδη αντικείμενο ξεχωριστής ρύθμισης σε κοινοτικό επίπεδο, έστω και εν μέρει, βάσει

της σύμβασης. Σχετικά με τη σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων της σύγχρονης οικονομίας, 2008.

271. Όπως πχ. η προσημείωση υποθήκης στην Ελλάδα.

272. Άρθρο 2, παρ. 2 στοιχ. α'. Αξίζει να σημειωθεί ότι η οδηγία 87/102/ΕΟΚ εξαιρούσε μόνο τα στεγαστικά δάνεια, ενώ η αρχική πρόταση οδηγίας μόνο τα στεγαστικά ενυπόθηκα δάνεια. Ο αποκλεισμός όλων των συμβάσεων ενυπόθηκης πίστωσης επήλθε με την τροποποιημένη πρόταση οδηγίας του 2005 και διατηρήθηκε στο τελικό κείμενο οδηγίας.

273. Αιτιολογική σκέψη 14 της οδηγίας.

274. Λιβαδά (2008), 152.

275. Λευκή Βίβλος της Επιτροπής (2007) αναφορικά με την ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής αγοράς ενυπόθηκης πίστης.

276. Ωστόσο, όπως επισημαίνεται στην αιτιολογική σκέψη 14 της οδηγίας οι συμβάσεις πίστωσης δεν θα πρέπει να εξαιρεθούν από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αποκλειστικά και μόνο επειδή αποσκοπούν στην ανακαίνιση ή την αύξηση της αξίας υπάρχοντος κτιρίου.

της Σύστασης 2001/193/ΕΚ²⁷⁷ για την προσυμβατική πληροφόρηση που πρέπει να παρέχουν οι πιστωτές που προσφέρουν στεγαστικά δάνεια..

Η δεύτερη κατηγορία αφορά συμβάσεις που εξαιρούνται λόγω ποσού της χορηγούμενης πίστωσης ή της διάρκειας αυτής. Ειδικότερα, εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας οι συμβάσεις πίστωσης που αφορούν συνολικό ποσό πίστωσης μικρότερο των 200 ευρώ ή μεγαλύτερο των 75.000 ευρώ²⁷⁸. Η δικαιολογητική βάση για τον καθορισμό ανώτατου ορίου είναι ότι οι συμβάσεις άνω των 75.000 ευρώ δεν αποτελούν τυπικές περιπτώσεις καταναλωτικής πίστης είτε γιατί λόγω του μεγάλου ύψους τους συνοδεύονται συνήθως από υποθήκη ή παρόμοια εξασφάλιση με αποτέλεσμα ο καταναλωτής να είναι πιο προσεκτικός και υπεύθυνος σε ό, τι αφορά τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνει είτε γιατί δεν συνάπτονται για κάλυψη καταναλωτικών αναγκών²⁷⁹. Σε ό, τι αφορά το κατώτατο όριο της πίστωσης επισημαίνεται ορθά ότι η εφαρμογή της οδηγίας σε τόσο χαμηλού ύψους πιστώσεις που σπάνια συνάπτονται σε διασυνοριακό επίπεδο θα συνεπαγόταν δυσανάλογο κόστος για τους πιστωτικούς φορείς, πράγμα που πιθανότατα θα οδηγούσε στην κατάργησή τους²⁸⁰. Ακόμη, εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, όπως αναφέρθη και ανωτέρω, οι συμβάσεις πίστωσης που είναι άτοκες και χωρίς άλλες επιβαρύνσεις²⁸¹, οι συμβάσεις πίστωσης δυνάμει των οποίων η πίστωση πρέπει να εξοφληθεί εντός τριών μηνών και για τις οποίες η καταβλητέα επιβάρυνση είναι ασήμαντη²⁸², οι συμβάσεις πίστωσης που αφορούν την προθεσμιακή εξόφληση υπάρχουσας οφειλής χωρίς επιβαρύνσεις²⁸³ και οι συμβάσεις πίστωσης με τη μορφή δυνατότητας υπερανάληψης, στις οποίες η πίστωση πρέπει να εξοφληθεί εντός ενός μηνός²⁸⁴. Η εξαίρεση όλων αυτών των συμβάσεων δικαιολογείται λόγω του βραχυπρόθεσμου χαρακτήρα τους σε συνδυασμό με την απουσία τόκων ή ασήμαντων επιβαρύνσεων ή λόγω παροχής διευκολύνσεων στον καταναλωτή, με αποτέλεσμα να μην εγκυμονούν σημαντικούς

277. Σύσταση 2001/193/ΕΚ της Επιτροπής, της 1ης Μαρτίου 2001, σχετικά με τις προσυμβατικές πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται στους καταναλωτές από πιστωτές που χορηγούν στεγαστικά δάνεια, ΕΕ 10.3.2001, L. 69/25.

278. Άρθρο 2 παρ. 2 στοιχ. γ'.

279. Αντίθετα Θεοχαροπούλου, ΔΕΕ 2008, 388, η οποία επισημαίνει ότι «τα συγκεκριμένα ποσοτικά όρια πίστωσης είναι αρκετά ικανά, αφενός στο να προκαλέσουν μία σημαντική οικονομική επιβάρυνση του καταναλωτή με τη λήψη ενός τέτοιου δανείου, αφετέρου στο να μην αποτρέψουν μία «επιπόλαια» και ανεύθυνη επιλογή του καταναλωτή δεδομένου ότι δεν συνδέονται και με ενυπόθηκες εξασφαλίσεις».

280. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο επί της κοινής θέσης του Συμβουλίου, COM (2007) 546 τελικό, 3.

281. Άρθρο 2 παρ. 2 στοιχ. στ'.

282. Άρθρο 2 παρ. 2 στοιχ. στ'.

283. Άρθρο 2 παρ. 2 στοιχ. ι'.

284. Άρθρο 2 παρ. 2 στοιχ. ε'.

κινδύνους γι' αυτόν, στην αντίθετη δε περίπτωση υπαγωγής τους στο πεδίο εφαρμογής οι πιστωτικοί φορείς θα επωμίζονταν ένα δυσανάλογο κόστος.

Η τρίτη κατηγορία πιστωτικών συμβάσεων που εξαιρείται από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αφορά συμβάσεις πίστωσης που χορηγούνται σε ειδικές κατηγορίες προσώπων υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Ειδικότερα, πρόκειται για τις συμβάσεις πίστωσης που χορηγούνται άτοκα από εργοδότη στους εργαζόμενούς του στο πλαίσιο δευτερεύουσας δραστηριότητας ή με συνολικά ετήσια ποσοστά επιβάρυνσης χαμηλότερα από εκείνα που επικρατούν στην αγορά και τα οποία δεν προσφέρονται γενικά στο κοινό²⁸⁵. Ακόμη, εξαιρούνται οι συμβάσεις πίστωσης που σχετίζονται με δάνεια χορηγούμενα σε περιορισμένο κοινό δυνάμει νομικής διάταξης για σκοπούς κοινής ωφέλειας, με επιτόκιο χαμηλότερο από το συνήθως προτεινόμενο στην αγορά ή άτοκα ή με άλλους όρους πιο ευνοϊκούς από αυτούς που επικρατούν στην αγορά²⁸⁶. Και οι δύο αυτές περιπτώσεις πιστωτικών συμβάσεων κρίθηκαν ότι δεν αποτελούν τυπικές περιπτώσεις δανείων καταναλωτικής πίστης και ως εκ τούτου δεν δικαιολογείται η υπαγωγή τους στις προστατευτικές διατάξεις της οδηγίας. Πράγματι, οι πιστώσεις αυτές στερούνται εμπορικού χαρακτήρα, χορηγούνται περιστασιακά σε συγκεκριμένες κατηγορίες προσώπων (εργαζόμενους στην πρώτη περίπτωση, συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού που χρήζουν ειδικής ενίσχυσης όπως μετανάστες, σεισμόπληκτοι κλπ. στη δεύτερη) και υπό συγκεκριμένους όρους και προϋποθέσεις (ευνοϊκοί όροι, άτοκα ή επιτόκια χαμηλότερα από αυτά της αγοράς).

Η τέταρτη κατηγορία εξαιρουμένων πιστωτικών συμβάσεων αφορά ορισμένες ειδικές κατηγορίες συμβάσεων πίστωσης που είναι οι ακόλουθες: α) συμβάσεις μίσθωσης ή χρηματοδοτικής μίσθωσης στις οποίες ούτε η ίδια η σύμβαση ούτε τυχόν άλλη αυτοτελής σύμβαση ορίζουν υποχρέωση αγοράς του αντικειμένου της σύμβασης²⁸⁷, καθώς στις περιπτώσεις αυτές, όπως επισημαίνεται²⁸⁸, δεν είναι δυνατόν να γίνει λόγος για συμβάσεις πίστωσης στο βαθμό που απουσιάζει το στοιχείο της πίστωσης, β) συμβάσεις πίστωσης, οι οποίες συνάπτονται με επιχειρήσεις επενδύσεων (όπως ορίζεται στο άρθρο 4 παρ. 1 της οδηγίας 2004/39/EK) ή με πιστωτικό ίδρυμα (όπως ορίζεται στο άρθρο 4 της οδηγίας 2006/48/EK) με στόχο να μπορέσει ο επενδυτής να διενεργήσει συναλλαγή όσον αφορά μία ή περισσότερες από τις πράξεις που απαριθμούνται στο τμήμα Γ του παραρτήματος Ι της οδηγίας 2004/39/EK, όταν η επενδυτική επιχείρηση ή το

285. Άρθρο 2 παρ. 2 στοιχ. ζ'.

286. Άρθρο 2 παρ. 2 στοιχ. ιβ'.

287. Άρθρο 2 παρ. 2 στοιχ. δ'.

288. Κλαβανίδου (1997), 111· Λιβαδά (2008), 157.

πιστωτικό ίδρυμα που χορηγεί την πίστωση συμμετέχει στην εν λόγω συναλλαγή²⁸⁹, γ) συμβάσεις πίστωσης που απορρέουν από διακανονισμό που επιτεύχθηκε ενώπιον δικαστηρίου ή άλλης δημόσιας αρχής²⁹⁰, καθώς στο πλαίσιο ενός τέτοιου διακανονισμού η περαιτέρω προστασία του καταναλωτή θα ήταν περιττή και δ) συμβάσεις πίστωσης κατά τη σύναψη των οποίων ο καταναλωτής καλείται να καταθέσει εμπράγματα ασφάλεια στον πιστωτικό φορέα ως ενέχυρο και στις οποίες η ευθύνη του καταναλωτή περιορίζεται αυστηρά στο εν λόγω ενέχυρο²⁹¹, δεδομένου ότι ο κίνδυνος στον οποίο εκτίθεται εν προκειμένω ο καταναλωτής είναι περιορισμένος.

Τέλος, στην οδηγία περιλαμβάνονται και συμβάσεις πίστωσης που εξαιρούνται εν μέρει ή δύνανται να εξαιρούνται εν μέρει από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας. Πιο συγκεκριμένα, εξαιρούνται εν μέρει οι συμβάσεις πίστωσης με τη μορφή υπερανάληψης υπό την προϋπόθεση ότι η πίστωση εξοφλείται εντός τριμήνου ή όταν ζητηθεί²⁹², καθώς και οι συμβάσεις πίστωσης με τη μορφή υπέρβασης²⁹³. Το «λιγότερο απαιτητικό» καθεστώς που διαμορφώνεται για τις επιμέρους αυτές μορφές πίστωσης, όπως έχει ήδη αναφερθεί, δικαιολογείται από τις διευκολύνσεις και την ευελιξία που παρέχονται στον καταναλωτή, από τη μικρή τους διάρκεια και το συνήθως χαμηλό ύψος τους, η ολική δε υπαγωγή τους στο πεδίο εφαρμογής θα δημιουργούσε υπέρμετρο κόστος για τους πιστωτικούς φορείς. Οι συμβάσεις από την άλλη που δύνανται να εξαιρούνται εν μέρει από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας είναι οι συμβάσεις πίστωσης που συνάπτονται από οργανισμό ο οποίος α) ιδρύεται προς όφελος των μελών του, β) παράγει κέρδη αποκλειστικά για τα μέλη του, γ) έχει κοινωνικό σκοπό βάσει νόμου, δ) παραλαμβάνει και διαχειρίζεται τις αποταμιεύσεις των μελών του στα οποία και παρέχει πιστώσεις με ΣΕΠΕ κατώτερο από αυτά που επικρατούν στην αγορά ή που καθορίζεται κατ' ανώτατο όριο από εθνική νομοθεσία²⁹⁴. Η μερική, εν προκειμένω, εξαίρεση δικαιολογείται από το γεγονός ότι οι συμβάσεις αυτές παρέχονται από ειδική κατηγορία πιστωτικών φορέων που δεν δύνανται να θεωρηθούν ανταγωνιστές των κλασσικών πιστωτικών φορέων και απευθύνονται σε ειδική επίσης κατηγορία προσώπων που χρήζουν επιδότησης για λόγους κοινωνικής πολιτικής και με ευνοϊκούς όρους. Τέλος, στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών για μερική εξαίρεση από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας εναπόκεινται και οι συμβάσεις πίστωσης που προβλέπουν ότι σε περίπτωση που ο καταναλωτής καθυστερήσει την εξόφληση της αρχικής σύμβασης πίστωσης, ο

289. Άρθρο 2 παρ. 2 στοιχ. η'.

290. Άρθρο 2 παρ. 2 στοιχ. θ'.

291. Άρθρο 2 παρ. 2 στοιχ. ια'.

292. Άρθρο 2 παρ. 3.

293. Άρθρο 2 παρ. 4.

294. Άρθρο 2 παρ. 5.

πιστωτικός φορέας και ο καταναλωτής μπορούν να συνάψουν νέα συμφωνία για προθεσμιακή καταβολή ή για τις μεθόδους εξόφλησης της πίστωσης, υπό την προϋπόθεση όμως ότι με την νέα αυτή σύμβαση είναι πιθανό να αποτραπεί η ενδεχόμενη κίνηση νομικών διαδικασιών για την καθυστέρηση και ότι ο καταναλωτής δεν υπόκειται σε λιγότερο ευνοϊκούς όρους σε σχέση με την αρχική σύμβαση πίστωσης²⁹⁵. Με τη συνδρομή των δύο αυτών προϋποθέσεων, κρίνεται επαρκής η προστασία του καταναλωτή και άρα δυνατή η μερική εξαίρεση από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας.

3. Η υποχρέωση εκτίμησης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή – Πρόσβαση σε βάσεις δεδομένων

Μία από τις βασικές προτεραιότητες του κοινοτικού νομοθέτη στο πλαίσιο ρύθμισης της καταναλωτικής πίστης είναι η λήψη μέτρων για την προαγωγή υπεύθυνων πρακτικών δανεισμού με απώτερο σκοπό την πρόληψη της υπερχρέωσης²⁹⁶ και την προστασία του καταναλωτή²⁹⁷. Προς την κατεύθυνση αυτή, το σημαντικότερο μέτρο²⁹⁸ που καθιερώνεται για πρώτη φορά με την νέα οδηγία είναι η υποχρέωση του πιστωτικού φορέα για εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή²⁹⁹. Ειδικότερα, προβλέπεται ότι ο πιστωτικός φορέας πριν από τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης οφείλει να εκτιμά την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή βάσει επαρκών στοιχείων που λαμβάνονται κατά περίπτωση από τον καταναλωτή και, εφόσον κριθεί αναγκαίο, κατόπιν έρευνας σε κεντρικές βάσεις δεδομένων³⁰⁰. Ακόμη, σε περίπτωση που οι συμβαλλόμενοι συμφωνήσουν να αλλάξουν το συνολικό ποσό της πίστωσης μετά τη σύναψη της σύμβασης, ο πιστωτικός φορέας πριν από οποιαδήποτε σημαντική αύξηση του συνολικού ποσού της πίστωσης οφείλει να προσαρμόζει στα πρόσφατα δεδομένα τα

295. Άρθρο 2 παρ. 6.

296. Ως υπερχρέωση νοείται η αδυναμία του καταναλωτή να ανταποκριθεί στις οικονομικές υποχρεώσεις του που προκύπτουν είτε από σύμβαση πίστωσης που έχει συνάψει είτε από τις τρέχουσες οικονομικές υποχρεώσεις του νοικοκυριού του (πληρωμή λογαριασμών κλπ.). Η αυξανόμενη τάση υπερχρέωσης των νοικοκυριών οφείλεται κύριως, στην ολοένα και πιο εύκολη πρόσβαση του καταναλωτή στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, στην αδυναμία του να αξιολογήσει αντικειμενικά και ορθά τις οικονομικές του δυνατότητες καθώς και σε αιφνίδια γεγονότα δυσμενή για τον καταναλωτή. Γκόρτσος, ΧρηΔικ 2007, 164 και εκεί υπ' αριθμ. 25 υποσημ.

297. Αιτιολογική σκέψη 26 της οδηγίας 2008/48/ΕΚ.

298. Άλλα τέτοιου είδους μέτρα αποτελούν η ενημέρωση και η εκπαίδευση των καταναλωτών, συμπεριλαμβανομένων των προειδοποιήσεων για τους κινδύνους της μη καταβολής και της υπερχρέωσης. Αιτιολογική σκέψη 26 της οδηγίας.

299. Άρθρο 8.

300. Άρθρο 8 παρ. 1.

χρηματοοικονομικά στοιχεία που έχει στη διάθεσή του σχετικά με τον καταναλωτή και να αξιολογεί εκ νέου την πιστοληπτική του ικανότητα³⁰¹.

Με τη νέα, επομένως, αυτή διάταξη καθιερώνεται μια ειδική υποχρέωση των πιστωτικών φορέων πέραν των υποχρεώσεων που υπέχουν στο πλαίσιο του εποπτικού ελέγχου, με σκοπό αφενός να περιοριστεί ο πιστωτικός κίνδυνος στον οποίο αυτοί εκτίθενται, δηλαδή ο κίνδυνος μείωσης της φερεγγυότητας των πελατών τους ως αποτέλεσμα κυρίως συμβάσεων πίστωσης που χορηγούνται μεταγενέστερα από άλλους πιστωτικούς φορείς υπό συνθήκες που υπονομεύουν σοβαρά την ικανότητά του καταναλωτή για αποπληρωμή³⁰² και αφετέρου να τεθεί στο περιθώριο μια πιστωτική πολιτική χορήγησης βραχυπρόθεσμων δανείων υψηλού ρίσκου με αντιπαροχή συμφωνίες υψηλού επιτοκίου³⁰³. Η παραβίαση μάλιστα της υποχρέωσης αυτής συνεπάγεται την επέλευση κυρώσεων για τον πιστωτικό φορέα³⁰⁴.

Για την εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή ο πιστωτικός φορέας οφείλει να χρησιμοποιεί τις αναγκαίες πληροφορίες που του παρέχει ο καταναλωτής όχι μόνο κατά τη προετοιμασία της σύναψης της σύμβασης πίστωσης αλλά και κατά τη διάρκεια της μακροχρόνιας ενδεχομένως εμπορικής τους σχέσης³⁰⁵, ενώ παράλληλα θα πρέπει, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, να ερευνά κατάλληλες βάσεις δεδομένων³⁰⁶, δημόσιες ή ιδιωτικές³⁰⁷. Στις περιπτώσεις, ειδικότερα, διασυνοριακών πιστώσεων κάθε κράτος μέλος προκειμένου να αποφευχθούν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού οφείλει να εξασφαλίζει την πρόσβαση των πιστωτικών φορέων των άλλων κρατών μελών στις βάσεις δεδομένων που χρησιμοποιούνται από αυτό υπό όρους που δεν εισάγουν δυσμενείς διακρίσεις³⁰⁸. Ο καταναλωτής από την πλευρά του οφείλει να παρέχει ειλικρινή και σαφή στοιχεία αποκαλύπτοντας με ακρίβεια την οικονομική του κατάσταση³⁰⁹. Όταν η απόφαση απόρριψης της αίτησης για την παροχή πίστωσης έχει βασιστεί σε έρευνα βάσεως δεδομένων, ο πιστωτικός φορέας

301. Άρθρο 8 παρ. 2

302. ΑιτΕκθ. αρχικής πρότασης οδηγίας, COM (2002) 443 τελικό, υπό άρθρο 9.

303. Παπαϊωάννου (2007), 281.

304. Το καθεστώς των κυρώσεων καθορίζεται από τα κράτη μέλη. Οι κυρώσεις αυτές θα πρέπει να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές (άρθρο 23). Ως κύρωση θα μπορούσε να προβλεφθεί η απώλεια τόκων και εξόδων για τον πιστωτικό φορέα ή/και η καταβολή του συνολικού ποσού της πίστωσης με δόσεις από τον καταναλωτή. Αρχική πρόταση οδηγίας, COM (2002) 443 τελικό, άρθρο 31.

305. Αιτιολογική σκέψη 26.

306. Άρθρο 8 παρ. 1 εδ. α'. Σύμφωνα με το εδάφιο β' τα κράτη μέλη η νομοθεσία των οποίων απαιτεί από τους πιστωτικούς φορείς να αξιολογούν την πιστοληπτική ικανότητα των καταναλωτών κατόπιν έρευνας στην κατάλληλη βάση δεδομένων, μπορούν να διατηρήσουν την απαίτηση αυτή.

307. Αιτιολογική σκέψη 28.

308. Άρθρο 9 παρ. 1.

309. ΕΟΚΕ, Γνωμοδότηση για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την εναρμόνιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που διέπουν τις πιστώσεις που χορηγούνται στους καταναλωτές, ΕΕ 30.9.2003, C. 234/7.

οφείλει να ενημερώνει αμέσως και χωρίς χρέωση τον καταναλωτή σχετικά με το αποτέλεσμα της έρευνας και τα στοιχεία της συγκεκριμένης βάσης δεδομένων³¹⁰. Η υποχρέωση αυτή, ωστόσο, δεν υφίσταται όταν η παροχή των εν λόγω πληροφοριών αντίκειται σε άλλα κοινοτικά νομοθετήματα όπως πχ. στη νομοθεσία για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας ή όταν αντιβαίνει σε στόχους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας όπως η πρόληψη, η διερεύνηση, ο εντοπισμός ή η δίωξη ποινικών αδικημάτων³¹¹.

Η συγκέντρωση των πληροφοριών και η πρόσβαση στις βάσεις δεδομένων γίνεται υπό την επιφύλαξη πάντοτε των διατάξεων της οδηγίας 95/46/EK για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα³¹². Η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων ενδέχεται να έχει σημαντικές συνέπειες για την οικονομική δραστηριότητα και τη ζωή γενικότερα κάθε συναλλασσομένου καταναλωτή, για το λόγο δε αυτό πρέπει να υπάρχουν εγγυήσεις που να διασφαλίζουν την ακριβή καταγραφή και θεμιτή επεξεργασία των δεδομένων αυτών. Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα επιτρέπεται μεταξύ άλλων στις περιπτώσεις όπου αυτή είναι απαραίτητη για την εκτέλεση σύμβασης της οποίας το πρόσωπο είναι συμβαλλόμενο μέρος ή ακόμη για την εκτέλεση προσυμβατικών μέτρων ληφθέντων μετά από αίτησή του³¹³. Τέτοιου είδους δεδομένα, επομένως, επιτρέπεται να διατίθενται σε πιστωτικούς φορείς που προτίθενται να προβούν σε σύναψη σύμβασης πίστωσης με καταναλωτές προτού αναληφθούν από τους τελευταίους δεσμεύσεις. Προς εξασφάλιση όμως του απορρήτου των πληροφοριών και της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, οι πληροφορίες και τα δεδομένα που συγκεντρώνονται για τους καταναλωτές στο πλαίσιο ελέγχου της πιστοληπτικής ικανότητας και διαχείρισης των βάσεων δεδομένων δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται για σκοπούς διαφορετικούς από την εκτίμηση του κινδύνου μη εκτέλεσης της σύμβασης ή της ικανότητας προς εξόφληση της πίστωσης όπως πχ για διαφήμιση, μάρκετινγκ,

310. Άρθρο 9 παρ. 2. Εντούτοις, δεν υφίσταται υποχρέωση αιτιολόγησης της απόρριψης και δεν αναγνωρίζεται δικαίωμα του καταναλωτή για χορήγηση πίστωσης. Παπαϊωάννου (2007), 277.

311. Άρθρο 9 παρ. 3.

312. Άρθρο 9 παρ. 4. Βλ. οδηγία 95/46/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, ΕΕ 23.11.1995, L. 281/31. Η εν λόγω οδηγία ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με τον Ν. 2472/1997 για την προστασία του απόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ΦΕΚ/Α/50/10.4.1997. Ενώ στην αρχική πρόταση οδηγίας περιλαμβανόταν ειδική πρόβλεψη για την συγκέντρωση και επεξεργασία δεδομένων (άρθρο 7 και 8 παρ. 3), στη συνέχεια οι σχετικές διατάξεις απαλείφθηκαν από την Επιτροπή ύστερα από τις αντιρρήσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της αρμόδιας ομάδας εργασίας για τα προσωπικά δεδομένα, με το αιτιολογικό ότι τα ζητήματα αυτά καλύπτονται ήδη από την οδηγία 95/46/EK περί προστασίας των δεδομένων. Αιτιολογικές εκθέσεις τροποποιημένων προτάσεων του 2004 και 2005, υπό 4.3.6 και 5.6 αντίστοιχα.

313. Άρθρο 7 στοιχ. β' της οδηγίας 95/46/EK.

προσφορές συμβάσεων ασφαλείας, εμπορία και πώληση δεδομένων σε τρίτους³¹⁴. Τα δεδομένα πρέπει να είναι διαθέσιμα στα υποκείμενα που αφορούν³¹⁵, διασφαλίζοντας την άμεση και χωρίς κόστος ενημέρωσή τους για το αποτέλεσμα κάθε αναζήτησης κατόπιν υποβολής σχετικού αιτήματος³¹⁶, ώστε να δίνεται η δυνατότητα υποβολής εκ μέρους τους αντιρρήσεων και διόρθωσης των σφαλμάτων³¹⁷. Ο χρόνος πρόσβασης και η διάρκεια της επεξεργασίας των δεδομένων από τους πιστωτικούς φορείς οριοθετείται από το σκοπό της διάθεσής τους³¹⁸, δηλαδή τη λήψη απόφασης σχετικά με την αποδοχή ή απόρριψη αιτήματος για χορήγηση πίστωσης, με συνέπεια την άμεση διαγραφή τους μετά την ολοκλήρωση των απαιτούμενων διαδικασιών³¹⁹.

Η διάταξη για την υποχρέωση εκτίμησης της πιστοληπτικής ικανότητας τροποποιήθηκε αρκετές φορές κατά τη διάρκεια της νομοπαρασκευαστικής διαδικασίας τόσο ως προς το περιεχόμενό της όσο και ως προς την συστηματική της ένταξη στην οδηγία³²⁰. Η τελική της διατύπωση, ανεξάρτητα από τυχόν ζητήματα που ανακύπτουν, αποτελεί μια βελτιωμένη μορφή που έχει λιγότερο παρεμβατικό χαρακτήρα, καθιστά ευχερέστερο το δανεισμό και προσεγγίζει ορθότερα και με ρεαλισμό τις δυνατότητες του πιστωτικού φορέα³²¹. Η αντικατάσταση της εκτίμησης

314. Πρβλ. άρθρο 17 της οδηγίας 95/46/ΕΚ και 7, 8 παρ. 3 της αρχικής πρότασης οδηγίας, COM (2002) 443 τελικό.

315. Άρθρο 12 στοιχ. α' της οδηγίας 95/46/ΕΚ. *Αλεξανδροπούλου-Αιγυπιάδου*, Ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων και το δικαίωμα αντίρρησης του υποκειμένου τους, Αρμ 2005, 137 επ.

316. Άρθρο 9 παρ. 2 της οδηγίας 2008/48/ΕΚ.

317. Πρβλ. άρθρο 12 στοιχ. γ' της οδηγίας 95/46/ΕΚ και άρθρο 8 παρ. 1 εδ. γ' της αρχικής πρότασης οδηγίας, COM (2002) 443 τελικό. Επίσης, ΑπΕκθ. αρχικής πρότασης οδηγίας, υπό άρθρο 8' *Τουντόπουλος*, Το δικαίωμα ενημέρωσης του υποκειμένου των δεδομένων, ΔΕΕ 1999, 576 επ.

318. Άρθρο 6 παρ. 1 στοιχ. ε' της οδηγίας 95/46/ΕΚ.

319. Πρβλ. άρθρο 8 παρ. 3 εδ. β' της αρχικής πρότασης οδηγίας. Άλλωστε, η διατήρηση των δεδομένων για μελλοντική χρήση είναι άνευ ουσίας λόγω του ευμετάβλητου χαρακτήρα των δεδομένων αυτών.

320. Στην αρχική πρόταση οδηγίας προβλεπόταν ξεχωριστό άρθρο (άρθρο 9) με τίτλο «Υπεύθυνος δανεισμός», στην τροποποιημένη πρόταση οδηγίας του 2005 η διάταξη για την αρχή του υπεύθυνου δανεισμού εντάχθηκε συστηματικά στις διατάξεις για την προσυμβατική πληροφόρηση (άρθρο 5 παρ. 1) δεδομένου ότι η αξιολόγηση λαμβάνει χώρα πριν από τη σύναψη της σύμβασης, ενώ στην οδηγία 2008/48/ΕΚ η εν λόγω διάταξη επαναδιατυπώθηκε ως αυτοτελές άρθρο (άρθρο 8) με τίτλο «Υποχρέωση εκτίμησης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή».

321. Λιβαδά (2008), 325. Η διάταξη για την υποχρέωση εκτίμησης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή αντισταθμίζεται προς την διάταξη για τον «υπεύθυνο δανεισμό» που αρχικώς προβλεπόταν. Με βάση την τελευταία, που ήταν ευρύτατα διατυπωμένη, καθιερωνόταν η υποχρέωση του πιστωτικού φορέα να εκτιμήσει εκ των προτέρων με κάθε μέσο που έχει στη διάθεσή του είτε ενόψει της σύμβασης σύμβασης πίστωσης ή εγγύησης είτε ενόψει της αύξησης του συνολικού ποσού της πίστωσης ή του εγγυημένου ποσού ότι ο καταναλωτής και ενδεχομένως ο εγγυητής θα τηρήσουν λογικά τις υποχρεώσεις τους που απορρέουν από τη σύμβαση. Η διαφοροποίηση των δύο διατάξεων έγκειται στο ότι στην μεν πρώτη περίπτωση αρκεί η πιθανολόγηση ότι δεν υπάρχουν ενδείξεις αφερεγγυότητας του

ότι ο καταναλωτής θα τηρήσει τις υποχρεώσεις του από την εκτίμηση της πιστοληπτικής του ικανότητας, δεν μπορεί παρά να αξιολογηθεί θετικά, καθώς ακόμη και ο πιο λεπτομερειακός έλεγχος δεν μπορεί να προδικάσει την τήρηση εκ μέρους του καταναλωτή των υποχρεώσεών του, παρά μόνο να παράσχει ενδείξεις ως προς την φερεγγυότητα και την αξιοπιστία του, λαμβανομένου μάλιστα υπόψη του γεγονότος ότι οι κύριοι λόγοι της υπερχρέωσης των νοικοκυριών συνίστανται σε απρόβλεπτα γεγονότα όπως ασθένεια, διαζύγιο, ανεργία, τα οποία δεν μπορούν ασφαλώς να προβλεφθούν κατά τη στιγμή της διαπραγμάτευσης για την ανάληψη της πίστωσης³²². Βέβαια θα πρέπει στο σημείο αυτό να επισημανθεί ότι η υποχρέωση εκτίμησης της πιστοληπτικής ικανότητας αποτελεί μια υποχρέωση ως προς τα μέσα και όχι ως προς το αποτέλεσμα, δηλαδή υποχρέωση του πιστωτικού φορέα να εξετάσει όλα τα μέσα που έχει στην διάθεσή του και όχι υποχρέωση επίτευξης αποφυγής της υπερχρέωσης³²³.

Η υποχρέωση εκτίμησης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή δημιουργεί, ωστόσο, ορισμένα επιμέρους ζητήματα, που εναπόκεινται στους εθνικούς νομοθέτες να τα ρυθμίσουν. Μολονότι βούληση του κοινοτικού νομοθέτη είναι η πολιτική υπεύθυνων πρακτικών δανεισμού να διέπεται από την αρχή της μέγιστης εναρμόνισης, εντούτοις οι υποχρεώσεις που θεσπίζονται με την εν λόγω διάταξη είναι αρκετά αόριστες με αποτέλεσμα να δίνεται η ευχέρεια στα κράτη μέλη να τις συγκεκριμενοποιήσουν³²⁴. Ειδικότερα, σε ό, τι αφορά την πληροφόρηση που ο πιστωτικός φορέας υποχρεούται να λαμβάνει από τον καταναλωτή για την εκτίμηση της πιστοληπτικής του ικανότητας, ο κοινοτικός νομοθέτης δεν προσδιορίζει περαιτέρω την πληροφόρηση αυτή, αλλά αρκείται στην αόριστη και γενική διατύπωση «επαρκή στοιχεία» χωρίς να προσδιορίζει τα στοιχεία αυτά.³²⁵ Επιπλέον,

καταναλωτή, στη δε δεύτερη ο πιστωτικός φορέας θα πρέπει να πιθανολογήσει θετικά την ικανότητα αποπληρωμής του καταναλωτή.

322. *Kösters/Paul/Stein, An Economic Analysis of the EU Commission's Proposal for a New Consumer Credit Directive, Offering Consumers More Protection or Restricting their Options? Intereconomics - Review of European Economic Policy* 39, 2004, 95.

323. ΑιτΕκθ. αρχικής πρότασης οδηγίας, COM (2002) 443 τελικό, υπό άρθρο 9. Με την έννοια αυτή ο πιστωτής οφείλει καταρχήν να αποδείξει ότι έχει συμβουλευτεί συγκεκριμένη βάση δεδομένων, ότι έχει λάβει υπόψη του κάθε πληροφορία που τέθηκε στη διάθεσή του και ότι έκανε δέουσα χρήση ενός συστήματος «credit scouting», συμπεριλαμβανομένης της εφαρμογής κανόνων διαχείρισης κινδύνων. *Παπαϊωάννου (2007)*, 280 επ.

324. Αιτιολογική σκέψη 26, όπου αναφέρεται ότι οι αρχές των κρατών μελών δύνανται να παρέχουν κατάλληλες οδηγίες και κατευθυντήριες γραμμές στους πιστωτικούς φορείς.

325. Κρίνεται πάντως αναγκαία η λήψη υπόψη εκ μέρους του πιστωτικού φορέα ενός ελάχιστου κόστους επιβίωσης του καταναλωτή που αφορά τη σίτιση, στέγαση, ένδυση και υπόδηση, την εκπαίδευση των παιδιών, τις παροχές ηλεκτροδότησης, ύδρευσης και τηλεφωνίας, καθώς και τις φορολογικές και ασφαλιστικές του υποχρεώσεις. *Παπαϊωάννου (2007)*, 283. Ωστόσο, αξίζει να επισημανθεί ότι η έννοια του «διαθέσιμου εισοδήματος» για την αποπληρωμή χορηγούμενης πίστωσης και η αξιολόγηση του κινδύνου υπερχρέωσης του καταναλωτή δύνανται να διαφέρουν μεταξύ τους ουσιωδώς ανάλογα με την προσέγγιση που

δεν προσδιορίζονται τα κριτήρια με βάση τα οποία θα κρίνεται κάθε φορά αναγκαία η έρευνα σε βάσεις δεδομένων, καθώς επίσης και η έννοια της «σημαντικής αύξησης» στις περιπτώσεις που οι συμβαλλόμενοι συμφωνούν να αλλάξουν το συνολικό ποσό της πίστωσης μετά τη σύναψη της σύμβασης. Η μη παροχή, όμως, έστω ορισμένων ελάχιστων ή ενδεικτικών κατευθύνσεων προς τον πιστωτικό φορέα δημιουργεί ερωτηματικά αφενός σε σχέση με το είδος και την έκταση της πληροφόρησης και αφετέρου με το πότε εξαντλείται η υποχρέωση του πιστωτικού φορέα ως προς την αναζήτηση αυτής, δημιουργώντας με τον τρόπο αυτό ανασφάλεια δικαίου. Σε κάθε περίπτωση, η προσέγγιση μιας πλήρους εναρμόνισης θα επέβαλε αν όχι την κατάρτιση εξαντλητικής λίστας στοιχείων, που ενδεχομένως θα προσέκρουε στην αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων, την κατάρτιση τουλάχιστον ενδεικτικής λίστας που οφείλει να λαμβάνει υπόψη του ο πιστωτής³²⁶.

Πέραν των ως άνω δυσχερειών, προβληματισμό επίσης προκαλεί η διερεύνηση των ευθυνών που απορρέουν από την παραβίαση της υποχρέωσης εκτίμησης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή. Το ζήτημα που τίθεται, εν προκειμένω, είναι αν ο πιστωτικός φορέας υποχρεούται να απαγορεύσει την χορήγηση της πίστωσης στον καταναλωτή, εφόσον από την αξιολόγηση συνάγεται κίνδυνος υπερχρέωσης του τελευταίου ή αρκεί να τον προειδοποιήσει ότι στην περίπτωση που η σύμβαση συναφθεί είναι πιθανόν αυτός να υπερχρεωθεί. Το εν λόγω ζήτημα μάλιστα περιπλέκεται ακόμη περισσότερο στη περίπτωση όπου οι ενδείξεις υπερχρέωσης δεν είναι ουσιώδεις ή προφανείς, αλλά ούτε όμως και ανύπαρκτες ή αμελητέες. Ο αποκλεισμός, όμως, του καταναλωτή από τη πίστωση την οποία ενδέχεται να έχει ιδιαίτερα μεγάλη ανάγκη και την οποία ενδέχεται τελικά να αποπληρώσει αφενός δεν συνάδει με την αποστολή του τραπεζικού συστήματος να ενισχύει την οικονομική δραστηριότητα λαμβανομένου μάλιστα υπόψη ότι η πληροφόρηση για την οικονομική συμπεριφορά του καταναλωτή δεν αποτελεί πάντοτε ένα ασφαλές κριτήριο³²⁷ και αφετέρου παρεμβαίνει υπέρμετρα στην δικαιοπρακτική ελευθερία των μερών³²⁸. Θα πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι η υποχρέωση εκτίμησης της πιστοληπτικής ικανότητας συνεπάγεται την ευθύνη του πιστωτικού φορέα για υπεύθυνη χορήγηση πίστωσης όχι όμως και αντίστοιχη

ακολουθείται ή τις παραμέτρους βάσει των οποίων προσδιορίζονται, γεγονός που συνεπάγεται τη δυσχέρεια εξεύρεσης κοινά αποδεκτών κριτηρίων. Λιβαδά (2007), 28 επ, όπου ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα παραδείγματα της ελβετικής και βρετανικής ρύθμισης, που παρατίθενται από την συγγραφέα.

326. Παπαϊωάννου (2007), 276.

327. Ψυχομάνης (2006), 313.

328. Λιβαδά (2008), 34.

υποχρέωση του καταναλωτή για υπεύθυνη λήψη αυτής³²⁹, ενώ η αναφορά στην αιτιολογική σκέψη 26 της οδηγίας 2008/48/EK ότι «οι καταναλωτές θα πρέπει να ενεργούν με σύνεση και να τηρούν τις συμβατικές υποχρεώσεις τους» δεν είναι αρκετή για την στοιχειοθέτηση ειδικής ευθύνης του καταναλωτή αντίστοιχης με αυτή του πιστωτικού φορέα³³⁰. Σε κάθε περίπτωση είναι σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη τα εκατέρωθεν συμφέροντα των μερών σε ό, τι αφορά τη χορήγηση ή ανάληψη της πίστωσης, καθώς από τη μια πλευρά ο καταναλωτής είναι σε θέση να γνωρίζει καλύτερα από τον καθένα τις ανάγκες και τα διαθέσιμα εισοδήματά του και από την άλλη ο πιστωτικός φορέας οφείλει να συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις επαγγελματικής ευσυνειδησίας στο πλαίσιο της σχέσης εμπιστοσύνης με τον πελάτη του.

Περαιτέρω, η νομοθετική καθιέρωση της δυνατότητας πρόσβασης ενός κράτους μέλους στις βάσεις αρνητικών ή θετικών δεδομένων³³¹, δημόσιων ή ιδιωτικών, που λειτουργούν στα άλλα κράτη μέλη είναι ιδιαίτερα σημαντική για την διευκόλυνση και προαγωγή της διασυννοριακής παροχής πιστώσεων, την ενίσχυση του ανταγωνισμού και ως εκ τούτου την βελτίωση των προϊόντων καταναλωτικής πίστης. Πιο συγκεκριμένα, η πρόσβαση σε τέτοιου είδους βάσεις δεδομένων ενισχύει την πληροφόρηση των πιστωτικών φορέων, επιτρέπει μια πιο ακριβή εκτίμηση της ικανότητας του καταναλωτή για αποπληρωμή και μειώνει τον κίνδυνο της υπερχρέωσης αποτρέποντας τους καταναλωτές να λάβουν πίστωση ταυτόχρονα και ανεξέλεγκτα από περισσότερους πιστωτικούς φορείς³³². Η υλοποίηση, ωστόσο, ενός

329. Παρά την πρόταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (τροπολογία 65) για καθιέρωση παράλληλα υποχρέωσης για υπεύθυνη λήψη πίστωσης, αυτή δεν έγινε τελικά δεκτή.

330. *Λιβαδά* (2008), 330 επ.

331. Αμφιβολίες εκφράζονται για την αναλογικότητα της επέκτασης του μέτρου στις βάσεις δεδομένων θετικού χαρακτήρα καθώς και ανησυχίες για τον κίνδυνο υφαρπαγής στοιχείων από ανταγωνιστές με στόχο την προσέλκυση «καλών πελατών». *Παπαϊωάννου* (2007), 357. Ακόμη, ενδιαφέρον παρουσιάζει η άποψη ότι «περισσότερη» πληροφόρηση δεν σημαίνει πάντοτε και «καλύτερη» πληροφόρηση. Πιο συγκεκριμένα, ένα σύστημα που παρέχει τόσο μεγάλης έκτασης πληροφόρησης για τα χαρακτηριστικά των πιστοληπτικών δύναται μεν να οδηγήσει στην επιλογή εκ μέρους των πιστωτικών φορέων φερέγγυων πελατών, από την άλλη όμως ελλοχεύει ο κίνδυνος της υπερβολικής καχυποψίας και επιφυλακτικότητας των πιστωτικών φορέων, πράγμα που μπορεί να αποτρέψει τους πιστωτικούς φορείς από τη λήψη ρίσκου, αποκλείοντας ένα μεγάλο μέρος καταναλωτών από τη λήψη πίστωσης. *Jappelli/Pagano*, *The Role and Effects of Credit Information Sharing*. In *The Economics of Consumer Credit*, 2008, 365.

332. *Jappelli/Pagano* (2008), 350 επ. Πολλές εμπειρικές μελέτες, που εξετάζουν διεθνώς την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας βάσεων δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς, έχουν δείξει ότι αυτές αποτελούν ένα σημαντικό εργαλείο για την εκτίμηση του κινδύνου που απορρέει από τη χορήγηση πίστωσης σε καταναλωτές. *Chandler/Parker*, *Predictive Value of Credit Bureau Reports*, *Journal of Retail Banking*, 1989, 47 επ. *Barron/Staten*, *The Value of Comprehensive Credit Reports: Lessons from the U.S. Experience*. In *Credit Reporting Systems and The International Economy*, 2003, 273 επ. *Cowan/Gregorio*, *Credit Information and Market Performance: The Case of Chile*. In *Credit Reporting Systems and the*

τέτοιου φιλόδοξου νομοθετικού μέτρου συναντά εμπόδια που οφείλονται στις διαφορές που υφίστανται μεταξύ των κρατών μελών ως προς το σχεδιασμό και τη λειτουργία των εθνικών συστημάτων καταγραφής δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς. Ειδικότερα, ορισμένα κράτη μέλη διαθέτουν περισσότερες από μία βάσεις δεδομένων³³³ δημόσιου ή ιδιωτικού χαρακτήρα, κάποια δεν διαθέτουν καθόλου βάσεις δεδομένων³³⁴ ή διαθέτουν μόνο αρνητικές βάσεις δεδομένων³³⁵ σε αντίθεση με άλλα που διαθέτουν τόσο αρνητικές όσο και θετικές βάσεις δεδομένων³³⁶. Επιπλέον, σε αρκετά κράτη μέλη τίθενται όρια των δεδομένων που καταχωρούνται, άλλοτε πολύ υψηλά³³⁷ και άλλοτε πολύ χαμηλά³³⁸ έως μηδενικά³³⁹. Η ανομοιομορφία αυτή και η έλλειψη εναρμόνισης των βάσεων πιστοληπτικών δεδομένων, καθώς και η ανυπαρξία ενός ενιαίου ευρωπαϊκού συστήματος καταγραφής τέτοιων δεδομένων³⁴⁰ κατά το πρότυπο της *National Fraud Database (NFD)* των ΗΠΑ ενδέχεται να δημιουργήσουν μία επισφαλή κατάσταση για τους πιστωτικούς φορείς των διαφόρων κρατών μελών και να οδηγήσουν σε στρέβλωση του ανταγωνισμού³⁴¹. Ακόμη, η αποτελεσματική λειτουργία των βάσεων δεδομένων

International Economy, 2003, 163 επ' *Kallberg/Udell*, The Value of Private Sector Credit Information: The U.S Case, *Journal of Banking and Finance*, 2003, 449 επ.

333. Όπως πχ. η Μεγάλη Βρετανία και η Ιταλία.

334. Πχ. το Λουξεμβούργο, λόγω του μικρού μεγέθους της πιστωτικής αγοράς και του αυστηρού νομοθετικού πλαισίου.

335. Όπως πχ. η Δανία, η Μάλτα και η Ελλάδα. Η ελληνική τραπεζική πρακτική έχει αναπτύξει ένα προηγμένο σύστημα επεξεργασίας δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς πελατών στο πλαίσιο μιας διατραπεζικής ανώνυμης εταιρίας, που ιδρύθηκε το 1997, με την επωνυμία «Τραπεζικά Συστήματα Πληροφοριών ΑΕ» και το διακριτικό τίτλο «Τειρεσίας». Ως σκοπό έχει τη συλλογή και διάθεση πληροφοριών οικονομικής συμπεριφοράς ιδιωτών και επιχειρήσεων σε τράπεζες, εταιρίες έκδοσης και διαχείρισης καρτών, εταιρίες leasing, factoring και οργανισμούς του δημοσίου. *Σχετικά, Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου*, Ηλεκτρονική επεξεργασία δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς από την Τειρεσίας ΑΕ (θεσμικό πλαίσιο), ΔΕΕΤ, τεύχ. 2/2004, 25 επ.

336. Η πλειοψηφία των κρατών μελών.

337. Όπως πχ. η Γερμανία, η Αυστρία και η Ιταλία.

338. Όπως πχ. η Γαλλία και το Βέλγιο.

339. Η πλειοψηφία των κρατών μελών.

340. Ο στόχος αυτός εγκαταλείφθηκε λόγω της αδυναμίας γεφύρωσης των διαφορών μεταξύ των υφιστάμενων βάσεων δεδομένων των κρατών μελών και της άρνησης των κρατών μελών που δεν διέθεταν κεντρική βάση να δημιουργήσουν ένα σύστημα καταγραφής σε εθνικό επίπεδο. *Παπαϊωάννου* (2007), 354.

341. Στην αρχική πρόταση οδηγίας (άρθρο 8 παρ. 1) προβλεπόταν υποχρέωση των κρατών μελών να εξασφαλίσουν στην επικράτεια τους τη χρήση μιας κεντρικής βάσης αρνητικών δεδομένων, δημόσιας ή ιδιωτικής, ενδεχομένως με τη μορφή ενός δικτύου βάσεων δεδομένων με στόχο την καταχώρηση των καταναλωτών και εγγυητών που έχουν αθετήσει υποχρεώσεις καταβολής πληρωμής (καθυστερήσεις πληρωμών). Παράλληλα, παρείχεται στα κράτη μέλη η διακριτική ευχέρεια για τη σύσταση κεντρικών βάσεων θετικών δεδομένων (άρθρο 8 παρ. 4), στις οποίες θα καταχωρούνται όλες οι δεσμεύσεις των καταναλωτών στον τομέα των πιστώσεων, οι οποίες δεν αποτελούν μεν αντικείμενο ένδικης διαφοράς, αλλά συνεπάγονται συνολική επιβάρυνση που δεν επιτρέπουν στον καταναλωτή να λάβει επιπλέον πίστωση. Η υποχρέωση, ωστόσο, αυτή για δημιουργία εθνικών βάσεων δεδομένων καταργήθηκε δεδομένου ότι κάτι τέτοιο θα οδηγούσε τη βιομηχανία σε πρόσθετες δαπάνες και ως εκ τούτου προκρίθηκε η εξασφάλιση της πρόσβασης στις υπάρχουσες ιδιωτικές και

και η ανταλλαγή πληροφοριών προϋποθέτει την ομοιόμορφη εφαρμογή της νομοθεσίας για την προστασία των προσωπικών δεδομένων. Οι αποκλίσεις, ωστόσο, που υφίστανται στις εθνικές νομοθεσίες, όπως μεταξύ άλλων για το ζήτημα της συναίνεσης για την συγκέντρωση των προσωπικών δεδομένων, αποτελούν τροχοπέδη για το συντονισμό των διαφόρων βάσεων δεδομένων και τη διασύνδεσή τους σε δίκτυο³⁴².

Τόσο η νομική κατοχύρωση της υποχρέωσης εκτίμησης πιστοληπτικής ικανότητας όσο και η ευρύτητα και αοριστία του περιεχομένου αυτής, δημιουργούν ευλόγως ανησυχίες στους πιστωτικούς φορείς. Σχεδόν όλοι οι πιστωτικοί φορείς των διαφόρων κρατών μελών³⁴³ που κλήθηκαν στο πλαίσιο οικονομικής έρευνας που διεξήχθη για λογαριασμό της Επιτροπής θεμάτων εσωτερικής αγοράς και προστασίας του καταναλωτή³⁴⁴, να αξιολογήσουν την αποτελεσματικότητα της νέας ρύθμισης επεσήμαναν ότι η αναγωγή της εκτίμησης της πιστοληπτικής ικανότητας σε νομική υποχρέωση θα οδηγήσει σε σημαντική αύξηση του κόστους της πίστωσης. Συνέπεια μιας τέτοιας αύξησης ενδέχεται να είναι η μείωση της ζήτησης λόγω αφενός της αύξησης του διοικητικού κόστους που συνεπάγεται η προσπάθεια των πιστωτικών φορέων για ανεύρεση επαρκών πληροφοριών σχετικά με την εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή και αφετέρου λόγω της αυξημένης ευθύνης που αυτοί υπέχουν και του ρίσκου που αναλαμβάνουν. Η αυξημένη μάλιστα ευθύνη του πιστωτικού φορέα που συνοδεύει την παροχή πίστωσης ενδέχεται να οδηγήσει στον αποκλεισμό μιας μεγάλης κατηγορίας καταναλωτών από τη λήψη πίστωσης, ιδίως αυτών με χαμηλά εισοδήματα, δηλαδή των καταναλωτών που έχουν πραγματικά ανάγκη να λάβουν πίστωση, στρέφοντάς τους σε επισφαλείς λύσεις μη ελεγχόμενες³⁴⁵.

Τέλος, αμφιβολίες υπάρχουν σχετικά με την αναγκαιότητα ή μη καθιέρωσης μιας ειδικής υποχρέωσης για την εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή, τη στιγμή που τα προβλήματα υπερχρέωσης δύνανται να

δημόσιες βάσεις δεδομένων. Απολογική έκθεση τροποποιημένης πρότασης οδηγίας COM (2005) 483 τελικό, υπό 5.6 και άρθρο 8. Για την απάλειψη των διατάξεων αυτών έχει ασκηθεί έντονη κριτική, θεωρώντας ότι χάνεται μια σημαντική ευκαιρία εναρμόνισης των συστημάτων καταγραφής οικονομικής συμπεριφοράς και ανάπτυξης των πιστωτικών αγορών εντός της ΕΕ. *Ferretti, The Regulation of Consumer Credit Information Systems: is the EU Missing a Chance? Legal Issues of Economic Integration 2007, 115 επ.*

342. Παπαϊωάννου (2007), 358.

343. Ανάμεσά τους και η ΕΕΤ για λογαριασμό των μελών της. Σχετικά, Παράρτημα II, *Civic Consulting, Survey of Banking Associations, Analysis of the Modified Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Credit Agreements for Consumers Amending Council Directive 93/13/EC (COM/2005/483), Questionnaire filled by HBA, question no 18.*

344. *Policy Department Economic and Scientific Policy (2007), 52 επ.*

345. *Kösters/Paul/Stein, Intereconomics - Review of European Economic Policy 39, (2004), 96.*

αντιμετωπιστούν επαρκώς και συνολικά με το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο της Συμφωνίας Βασιλεία II για την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων³⁴⁶. Πράγματι, με το νέο Σύμφωνο Βασιλεία II³⁴⁷, επιδιώκεται η αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των αναλαμβανομένων από τα πιστωτικά ιδρύματα κινδύνων και η ορθότερη ανακατανομή αυτών μέσω της καθιέρωσης τριών θεμελιωδών πυλώνων εποπτείας, οι οποίοι συνίστανται στη τήρηση ελάχιστων κεφαλαιακών υποχρεώσεων έναντι του πιστωτικού και λειτουργικού κινδύνου³⁴⁸, στη διαδικασία εποπτικής εξέτασης³⁴⁹ και στη πειθαρχία της αγοράς³⁵⁰. Βέβαια, θα πρέπει να επισημανθεί ότι το ευρωπαϊκό αυτό ρυθμιστικό πλαίσιο για την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων δεν έχει καθιερωθεί ειδικά για την πρόληψη της υπερχρέωσης των νοικοκυριών, αλλά κυρίως με γνώμονα τη διασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος, οι κανόνες όμως που ενσωματώνονται σε αυτό συνιστούν αναμφίβολα μέτρα που συμβάλλουν και προς την πρόληψη και αποφυγή της υπερχρέωσης³⁵¹.

346. *Kösters/Paul/Stein, Intereconomics - Review of European Economic Policy* 39, (2004), 95.

347. Με τον νέο τραπεζικό νόμο 3601/2007 (ΦΕΚ/Α/178/2007) κωδικοποιήθηκε το σύνολο των διατάξεων που αφορούν την εποπτεία και ενσωματώθηκαν οι οδηγίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου 2006/48/ΕΚ (ΕΕ 30.6.2006, L. 177/1) και 2006/49/ΕΚ (ΕΕ 30.6.2006, L. 177/201), γνωστές ως *Βασιλεία II*.

348. Τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να διατηρούν σε όλη τη διάρκειά τους ελάχιστα ίδια κεφάλαια το ύψος των οποίων καθορίζεται με τις εκάστοτε αποφάσεις περί κεφαλαιακής επάρκειας. Αν τα κεφάλαια αυτά μειωθούν κάτω από το τεθέν όριο, οι αρμόδιες αρχές μπορούν να απαιτούν την εντός ορισμένου χρονικού διαστήματος επαναφορά τους στο όριο ή την παύση των δραστηριοτήτων του πιστωτικού ιδρύματος. Για την ελάχιστη κεφαλαιακή επάρκεια προβλέπεται ένας ενιαίος Δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας, ένας συντελεστής φερεγγυότητας ύψους 8%. Ανάλογα με το είδος του χρηματοδοτικού ανοίγματος που πραγματοποιεί το πιστωτικό ίδρυμα υπάρχει και διαφορετικός συντελεστής στάθμισης του κινδύνου που απορρέει από το χρηματοδοτικό άνοιγμα. Αυτό συνεπάγεται ότι όσο πιο υψηλός είναι ο κίνδυνος τόσο πιο μεγάλος θα είναι και ο συντελεστής στάθμισης του κινδύνου και τόσο πιο μεγάλο το κεφάλαιο που το πιστωτικό ίδρυμα θα πρέπει να διαθέτει. Στο πλαίσιο αυτό κάθε πρόσωπο, φυσικό ή νομικό, στο οποίο παρέχεται πίστωση, βαθμολογείται για την πιστοληπτική του ικανότητα.

349. Τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να διαθέτουν εσωτερικούς μηχανισμούς βάσει των οποίων θα εκτιμούν την κεφαλαιακή τους επάρκεια σε σχέση με τον κίνδυνο που αναλαμβάνουν και να διαμορφώνουν στρατηγική για τη διασφάλιση της διατήρησης του επιπέδου κεφαλαιακής επάρκειας. Επιπλέον, οι ελεγκτές των εποπτικών αρχών οφείλουν να παρακολουθούν τις εσωτερικές εκτιμήσεις των τραπεζών περί κεφαλαιακής επάρκειας και να παρεμβαίνουν εγκαίρως σε περίπτωση επιδείνωσης του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας ενός πιστωτικού ιδρύματος με δυνατότητα λήψης μέτρων προληπτικών και κατασταλτικών.

350. Ο τρίτος αυτός πυλώνας αναφέρεται στη πειθαρχία της αγοράς, στην αναγκαιότητα της δημοσιοποίησης των στοιχείων των τραπεζών που σχετίζονται με την κεφαλαιακή τους επάρκεια. Η δημοσιοποίηση αυτή επιτρέπει τόσο την καλύτερη κατανόηση εκ μέρους των επενδυτών και των καταθετών των κινδύνων που αναλαμβάνουν οι τράπεζες, ώστε να προβαίνουν στις συμφέρουσες για αυτούς επιλογές όσο και την αποτελεσματικότερη εποπτεία εκ μέρους των εποπτικών αρχών.

351. *Γκόρτσος, ΧρηΔικ* 2007, 166.

4. Η υποχρέωση παροχής πληροφόρησης

4.1. Παροχή πληροφόρησης κατά το προσυμβατικό στάδιο

Η υποχρέωση παροχής προσυμβατικής πληροφόρησης καθιερώνεται για πρώτη φορά σε κοινοτικό επίπεδο στον τομέα της καταναλωτικής πίστης³⁵² και μέσω αυτής επιδιώκεται η αποκατάσταση της πληροφοριακής ασυμμετρίας που υφίσταται στη σχέση προμηθευτή - καταναλωτή³⁵³. Με τις νέες διατάξεις καθιερώνεται υποχρέωση του πιστωτικού φορέα και κατά περίπτωση του μεσίτη πιστώσεων να παράσχει στον καταναλωτή επαρκή πληροφόρηση πριν από τη σύναψη της σύμβασης, προκειμένου αυτός να προβαίνει σε σύγκριση των διαφόρων προσφορών και να λαμβάνει την απόφασή του για σύναψη της σύμβασης έχοντας πλήρη συνείδηση των όρων που την διέπουν, του κόστους και των υποχρεώσεων που απορρέουν από αυτή³⁵⁴. Οι διατάξεις για την προσυμβατική πληροφόρηση είναι μέγιστης εναρμόνισης τόσο ως προς το περιεχόμενο όσο και ως προς την τυποποιημένη μορφή με την οποία αυτή παρέχεται. Τα κράτη μέλη, ωστόσο, έχουν διακριτική ευχέρεια ως προς τον προσδιορισμό του χρόνου κατά τον οποίο αυτή πρέπει να παρέχεται και του χρονικού διαστήματος εντός του οποίου δεσμεύεται ο πιστωτικός φορέας έναντι του καταναλωτή για την πληροφόρηση την οποία έχει παράσχει προσυμβατικά³⁵⁵, καθώς και για οποιοδήποτε άλλο ζήτημα που δεν ρυθμίζεται από την οδηγία³⁵⁶.

Η προσυμβατική πληροφόρηση πρέπει να παρέχεται εγγράφως ή με άλλο σταθερό μέσο³⁵⁷ και με τυποποιημένο τρόπο, με τη μορφή δηλαδή ενός εξατομικευμένου φύλλου πληροφόρησης, που φέρει ως τίτλο «*τυποποιημένες*

352. Η οδηγία 87/102/ΕΟΚ προέβλεπε μόνο το περιεχόμενο πληροφόρησης της ίδιας της σύμβασης με εξαίρεση τη περίπτωση χορήγησης πίστωσης με τη μορφή προκαταβολής σε τρέχον λογαριασμό για την οποία προβλεπόταν η παροχή, δυνητικά, προσυμβατικής πληροφόρησης (άρθρο 4 σε συνδ. με Παράρτημα και 6 παρ.1) Σε αρκετά κράτη μέλη, ωστόσο, έχουν εισαχθεί ρυθμίσεις σχετικά με την υποχρέωση παροχής προσυμβατικής πληροφόρησης, όπως και στην Ελλάδα, με την ΠΔ/ΤΕ 2501/2002 για την ενημέρωση των συναλλασσομένων με τα πιστωτικά ιδρύματα για τους όρους που διέπουν τις συναλλαγές τους (ΦΕΚ/Α/277/18.10.2002).

353. Για την έννοια της πληροφοριακής ασυμμετρίας, ανωτ. κεφάλαιο πρώτο, υπό 2.2.

354. Αιτιολογική σκέψη 19.

355. Αιτιολογική σκέψη 25.

356. Όπως για παράδειγμα σχετικά με το μέγεθος των γραμμάτων.

357. Ως σταθερό μέσο νοείται εκείνο που επιτρέπει στον καταναλωτή να αποθηκεύει πληροφορίες απευθυνόμενες προσωπικά σε αυτόν, κατά τρόπο προσπελάσιμο για μελλοντική αναδρομή επί χρονικό διάστημα επαρκές για τους σκοπούς που εξυπηρετούν οι πληροφορίες και το οποίο επιτρέπει την ακριβή αναπαραγωγή των αποθηκευμένων πληροφοριών. Άρθρο 3 στοιχ. ιγ'. Ο ορισμός αυτός επαναλαμβάνει αυτούσιο τον ορισμό της οδηγίας 2002/65/ΕΚ για την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Ως σταθερά μέσα θεωρούνται σύμφωνα με το αιτιολογικό της οδηγίας 2002/65/ΕΚ οι δισκέτες, τα CD-ROM, τα DVD και οι σκληροί δίσκοι υπολογιστών, όπου αποθηκεύεται το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο. Για την έννοια του σταθερού μέσου ως υποκατάστατου του εγγράφου, *Λιναρής*, Η πρόσβαση στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες μέσω διαδικτύου, 2005, 158 επ.

ευρωπαϊκές πληροφορίες καταναλωτικής πίστης»³⁵⁸. Το πρότυπο αυτό πληροφόρησης καθορίζει τη συγκεκριμένη σειρά και το περιεχόμενο κάθε στοιχείου πληροφόρησης και είναι ακριβώς το ίδιο για όλα τα κράτη μέλη και όλους τους πιστωτικούς φορείς, καθιστώντας με τον τρόπο αυτό ευχερέστερη τη συστηματοποίηση και σύγκριση της παρεχόμενης πληροφόρησης εκ μέρους του καταναλωτή στο πλαίσιο της έρευνας αγοράς που πραγματοποιείται από αυτόν. Οποιαδήποτε άλλη πρόσθετη πληροφόρηση εκ μέρους του πιστωτικού φορέα είναι επιτρεπτή με την προϋπόθεση ότι αυτή παρέχεται ξεχωριστά από το εξατομικευμένο φύλλο και επισυνάπτεται σε αυτό προς αποφυγή συγχύσεως του καταναλωτή³⁵⁹. Η πληροφόρηση πρέπει να παρέχεται έγκαιρα³⁶⁰, πριν συναφθεί η σύμβαση, χωρίς ωστόσο να προσδιορίζεται ειδικότερα ο χρόνος παροχής της. Ο προσδιορισμός του χρονικού σημείου εκπλήρωσης της υποχρέωσης παροχής προσυμβατικής πληροφόρησης είναι ιδιαίτερος δυσχερής, καθώς το χρονικό αυτό σημείο ενδέχεται να διαφέρει από περίπτωση σε περίπτωση, ανάλογα με το στάδιο έρευνας αγοράς στο οποίο βρίσκεται ο εκάστοτε καταναλωτής, τις ανάγκες, τις επιθυμίες και τις δυνατότητές του. Εναπόκειται, επομένως, στους εθνικούς νομοθέτες ή στα εθνικά δικαστήρια να προσδιορίσουν το χρονικό αυτό σημείο, με τον κίνδυνο βέβαια επικράτησης διαφορετικών ρυθμίσεων και ερμηνειών στα κράτη μέλη.

Τα στοιχεία της πληροφόρησης, που προβλέπονται στο άρθρο 5 της οδηγίας εντάσσονται σε τέσσερις διακριτές ενότητες. Η πρώτη ενότητα περιλαμβάνει τα στοιχεία ταυτότητας του πιστωτικού φορέα ή του μεσίτη πιστώσεων εφόσον αυτός μεσολαβεί για τη σύναψη της σύμβασης και συγκεκριμένα την επωνυμία του, τη διεύθυνσή του, το τηλέφωνό του, την ηλεκτρονική του διεύθυνση, τον αριθμό τηλεομοιοτυπίας και τη διεύθυνση της ιστοσελίδας του. Η πληροφόρηση αυτή είναι χρήσιμη για τον καταναλωτή στο μέτρο που παρέχονται στοιχεία επικοινωνίας με τον πιστωτικό φορέα ή τον μεσίτη, ώστε αυτός να τους αναζητήσει σε περίπτωση που χρειαστεί διευκρινήσεις ή περαιτέρω πληροφορίες.

358. Άρθρο 5 παρ. 1 β' εδάφιο και 6 παρ. 1, προτελευταίο εδάφιο. Η προβλεπόμενη τυποποιημένη πληροφόρηση παρέχεται με τη μορφή πίνακα, με δύο στήλες και περιέχει αναλυτικά τις πληροφορίες που πρέπει να συμπληρώνονται σε κάθε στήλη από τον πιστωτικό φορέα ή κατά περίπτωση από τον μεσίτη πιστώσεων (Παράρτημα II και III της οδηγίας). Η παροχή τυποποιημένης πληροφόρησης προβλέπεται ήδη στον πανευρωπαϊκό εθελοντικό Κώδικα Συμπεριφοράς κατά την προσυμβατική ενημέρωση για στεγαστικά δάνεια, που επικυρώθηκε με την Σύσταση 2001/193/EK της Επιτροπής, «οχετικά με τις προσυμβατικές πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται στους καταναλωτές από πιστωτές που χορηγούν στεγαστικά δάνεια» (ΕΕ 10.3.2001, L 69/25).

359. Άρθρο 5 παρ. 1 τελευταίο εδάφιο. Η υποχρέωση αυτή καθιερώνεται ρητά μόνο για τις κλασικές μορφές συμβάσεων πίστωσης, αναλογικά ωστόσο καλύπτει και τις ειδικές συμβάσεις πίστωσης, εφόσον ο πιστωτικός φορέας επιλέγει, σύμφωνα με τη δυνατότητα που του παρέχει η διάταξη, να παράσχει την πληροφόρηση με τυποποιημένη μορφή (άρθρο 6).

360. Άρθρο 5 παρ. 1.

Η δεύτερη ενότητα αφορά τη πληροφόρηση για τα βασικά χαρακτηριστικά της προσφερόμενης πίστωσης και συγκεκριμένα πληροφορίες σχετικά με i) το είδος της πίστωσης³⁶¹, προκειμένου ο καταναλωτής να μπορεί να συγκρίνει τις επιμέρους προσφορές καθώς ενδέχεται να μην είναι σαφές σε αυτόν σε ποια κατηγορία ανήκει η προσφερόμενη πίστωση, λαμβανομένης υπόψη της πληθώρας κατηγοριών πίστωσης ii) το συνολικό ποσό της πίστωσης που πρόκειται να καταβληθεί στον καταναλωτή³⁶², ώστε αυτός να γνωρίζει ακριβώς το ανώτατο όριο ή το σύνολο του ποσού που θα λάβει και έτσι να εκτιμήσει αν αυτό ανταποκρίνεται στις ανάγκες του iii) τους όρους και τις προϋποθέσεις που διέπουν την ανάληψη του ποσού της πίστωσης³⁶³ και ιδίως πότε και υπό ποιους όρους θα γίνει η εκταμίευση του ποσού της πίστωσης, ώστε ο καταναλωτής να προβαίνει σε κατάλληλο προγραμματισμό iv) τη διάρκεια της σύμβασης πίστωσης³⁶⁴ και άρα τη διάρκεια των υποχρεώσεων που αναλαμβάνει ο καταναλωτής v) το ποσό, τον αριθμό και την περιοδικότητα των καταβολών³⁶⁵, ώστε ο καταναλωτής να προβαίνει στους αναγκαίους υπολογισμούς για την αποπληρωμή της πίστωσης και ταυτόχρονα να γνωρίζει το κόστος με το οποίο θα επιβαρυνθεί vi) το συνολικό ποσό που θα πρέπει να καταβάλει ο καταναλωτής στον πιστωτικό φορέα³⁶⁶, το οποίο ορίζεται ως το άθροισμα του ποσού του συνολικού ύψους της πίστωσης και του συνολικού κόστους της πίστωσης³⁶⁷. Με το στοιχείο αυτό επιδιώκεται να γνωρίζει ο καταναλωτής το συνολικό ποσό που θα κληθεί να καταβάλει στον πιστωτικό φορέα, δηλαδή τόσο το κεφάλαιο όσο και τους τόκους και λοιπές επιβαρύνσεις. vii) το χρηματοδοτούμενο αγαθό ή την υπηρεσία και την τιμή τους τοις μετρητοίς σε περίπτωση πίστωσης που χορηγείται με τη μορφή προθεσμιακής καταβολής για συγκεκριμένο αγαθό/υπηρεσία ή σε περίπτωση συνδεδεμένων συμβάσεων πίστωσης³⁶⁸, προκειμένου ο καταναλωτής να γνωρίζει τη διαφορά κόστους που θα κληθεί να καταβάλει αντί της πληρωμής τοις μετρητοίς viii) τις εγγυήσεις και το είδος των εγγυήσεων που τυχόν απαιτούνται³⁶⁹ και ix) εφόσον

361. Άρθρο 5 παρ. 1 στοιχ α) και Παράρτημα II, υπό 2.

362. Άρθρο 5 παρ. 1 στοιχ γ) και Παράρτημα II, υπό 2.

363. Άρθρο 5 παρ. 1 στοιχ γ) και Παράρτημα II, υπό 2.

364. Άρθρο 5 παρ. 1 στοιχ δ) και Παράρτημα II, υπό 2.

365. Άρθρο 5 παρ. 1 στοιχ η) και Παράρτημα II, υπό 2.

366. Άρθρο 5 παρ. 1 στοιχ γ) και Παράρτημα II, υπό 2.

367. Σύμφωνα με το άρθρο 3 στοιχ. ζ της οδηγίας «συνολικό κόστος της πίστωσης για τον καταναλωτή» είναι το σύνολο των επιβαρύνσεων, συμπεριλαμβανομένων των τόκων, των προμηθειών, των φόρων και των κάθε άλλου είδους αμοιβών, που καλείται να πληρώσει ο καταναλωτής και που γνωρίζει ο πιστωτικός φορέας, πλην των συμβολαιογραφικών δαπανών τα έξοδα που αφορούν συμπληρωματικές υπηρεσίες σχετικές με τη σύμβαση πίστωσης, ιδίως τα ασφάλιστρα, περιλαμβάνονται επίσης εάν η σύναψη της σύμβασης υπηρεσίας είναι υποχρεωτική για την έγκριση της πίστωσης ή για τη χορήγησή της υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις που διαφημίζονται.

368. Άρθρο 5 παρ. 1 στοιχ. ε) και Παράρτημα II, υπό 2.

369. Άρθρο 5 παρ. 1 στοιχ ιδ) και Παράρτημα II, υπό 2.

συντρέχει περίπτωση, το εάν οι εξοφλήσεις δεν συνεπάγονται άμεση απόσβεση του κεφαλαίου αλλά χρησιμοποιούνται για την ανασύσταση του κεφαλαίου³⁷⁰.

Στην τρίτη ενότητα εντάσσονται τα στοιχεία πληροφόρησης για το κόστος της πίστωσης. Η πληροφόρηση αυτή συγκεκριμενοποιείται στα εξής στοιχεία: i) το χρεωστικό επιτόκιο και ειδικότερα το ύψος του χρεωστικού επιτοκίου³⁷¹ (σταθερού ή κυμαινόμενου)³⁷² ή των χρεωστικών επιτοκίων και τις χρονικές περιόδους για τις οποίες ισχύει το καθένα, ενώ αν πρόκειται για κυμαινόμενο επιτόκιο, τους όρους που διέπουν την εφαρμογή του και εφόσον είναι διαθέσιμα, κάθε δείκτη ή επιτόκιο αναφοράς που εφαρμόζεται στο αρχικό χρεωστικό επιτόκιο, τους όρους και τη διαδικασία τροποποίησής του ii) το ΣΕΠΕ³⁷³, το οποίο αποτυπώνει το συνολικό κόστος της πίστωσης εκφραζόμενο ως ετήσιο ποσοστό του συνολικού ποσού της πίστωσης³⁷⁴ και το οποίο υπολογίζεται³⁷⁵ με τον ίδιο τρόπο σε όλα τα κράτη μέλη περιλαμβάνοντας τα ίδια στοιχεία κόστους, ώστε να επιτυγχάνεται πληρέστερη διαφάνεια και συγκρισιμότητα των προσφορών³⁷⁶. Αν οι παράμετροι βάσει των οποίων υπολογίζεται το ΣΕΠΕ δεν είναι γνωστές πριν από τη σύναψη της σύμβασης, το ΣΕΠΕ παρέχεται με αντιπροσωπευτικό παράδειγμα στο οποίο αναφέρονται όλες οι υποθέσεις και οι παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν για τον υπολογισμό του³⁷⁷. iii) την τυχόν υποχρεωτική ή μη ανάληψη παρεπόμενης υπηρεσίας όπως πχ ασφαλιστικής σύμβασης³⁷⁸ iv) το κόστος που συνεπάγεται η τυχόν υποχρέωση

370. Άρθρο 5 παρ. 5 και Παράρτημα II, υπό 2.

371. Άρθρο 5 παρ. 1 στοιχ. στ) και Παράρτημα II, υπό 3. Ως χρεωστικό επιτόκιο νοείται το επιτόκιο εκφραζόμενο ως σταθερό ή μεταβλητό ποσοστό, το οποίο εφαρμόζεται σε ετήσια βάση στο ποσό της πίστωσης που λαμβάνεται. Άρθρο 3 στοιχ. ι).

372. Ως σταθερό χρεωστικό επιτόκιο νοείται ο όρος στη σύμβαση πίστωσης με τον οποίο ο πιστωτικός φορέας και ο καταναλωτής συμφωνούν την εφαρμογή είτε ενός χρεωστικού επιτοκίου για όλη τη διάρκεια της σύμβασης είτε περισσότερων χρεωστικών επιτοκίων για τμηματικές περιόδους κατά τη διάρκεια των οποίων εφαρμόζεται αποκλειστικά συγκεκριμένο πάγιο ποσοστό. Άρθρο 3 στοιχ. ια). Ως προς το *κυμαινόμενο επιτόκιο* δεν υπάρχει ορισμός στην οδηγία, εντούτοις ως τέτοιο νοείται το επιτόκιο το οποίο μεταβάλλεται κατά τη διάρκεια της σύμβασης ή κατά τις περιόδους που έχει συμφωνηθεί, ανάλογα με τις εκάστοτε συνθήκες της χρηματαγοράς. Ρόκας (2002), 74.

373. Άρθρο 5 παρ. 1 στοιχ. ζ) και Παράρτημα II, υπό 3.

374. Άρθρο 3 στοιχ. θ'.

375. Κρίσιμα μεγέθη για τον υπολογισμό του ΣΕΠΕ είναι το συνολικό ποσό της πίστωσης, το συνολικό κόστος αυτής και το σύνολο των επιβαρύνσεων που καλείται να πληρώσει ο καταναλωτής, με την προϋπόθεση ότι ο πιστωτικός φορέας γνωρίζει τις επιβαρύνσεις αυτές. Στις εν λόγω επιβαρύνσεις περιλαμβάνονται οι τόκοι, οι προμήθειες, οι φόροι, οι κάθε είδους αμοιβές, καθώς και επιβαρύνσεις που είναι υποχρεωτικές είτε για την έγκριση είτε για τη χορήγηση της πίστωσης, όπως τα έξοδα που αφορούν συμπληρωματικές υπηρεσίες και τα έξοδα τήρησης λογαριασμού και χρήσης μέσων πληρωμής. Αντίθετα, στο ΣΕΠΕ δεν περιλαμβάνονται τα συμβολαιογραφικά έξοδα, τα έξοδα με τα οποία επιβαρύνεται ο καταναλωτής σε περίπτωση που παραβιάσει τις υποχρεώσεις του από τη σύμβαση και τα επιπλέον της τιμής αγοράς έξοδα που οφείλει να πληρώσει κατά την αγορά αγαθών ή υπηρεσιών. Άρθρο 3 στοιχ. ζ' και 19 παρ. 2.

376. Αιτιολογική σκέψη 19.

377. Άρθρο 5 παρ. 1 στοιχ. ζ'.

378. Άρθρο 5 παρ. 1 στοιχ. ια).

τήρησης λογαριασμού στον οποίο εγγράφονται οι καταβολές και οι αναλήψεις πιστώσεων, το κόστος που συνεπάγεται η τυχόν χρήση μέσων πληρωμής καθώς και οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες είναι δυνατόν οι επιβαρύνσεις αυτές να τροποποιηθούν³⁷⁹ ν) η ύπαρξη τυχόν συμβολαιογραφικών εξόδων³⁸⁰, ιδίως λόγω του ότι τα έξοδα αυτά δεν περιλαμβάνονται στο ΣΕΠΕ και νι) το κόστος που συνεπάγεται η τυχόν υπερημερία του καταναλωτή³⁸¹.

Η τελευταία ενότητα αφορά την πληροφόρηση σχετικά με τα δικαιώματα του καταναλωτή στο πλαίσιο της σύμβασης. Η πληροφόρηση αυτή περιλαμβάνει i) την ύπαρξη δικαιώματος υπαναχώρησης³⁸² από τη σύμβαση και την προθεσμία εντός της οποίας πρέπει να ασκηθεί, ώστε να γνωρίζει ο καταναλωτής ότι ακόμη και αν συνάψει τη σύμβαση πίστωσης θα μπορεί αναπαιολόγητα και ανέξοδα να υπαναχωρήσει από αυτή ii) το δικαίωμα πρόωρης εξόφλησης³⁸³ και το κόστος που τυχόν συνεπάγεται η άσκηση του δεδομένου ότι οι πληροφορίες αυτές ενδέχεται να επηρεάσουν την απόφαση του καταναλωτή για λήψη ή μη της πίστωσης με βάση τον οικονομικό του προγραμματισμό iii) το δικαίωμα πρόσβασης του καταναλωτή στα αποτελέσματα που προέκυψαν από έρευνα σε βάσεις δεδομένων³⁸⁴ iv) το δικαίωμα παροχής αντιγράφου της σύμβασης³⁸⁵ κατόπιν αιτήματος του καταναλωτή και χωρίς επιβάρυνσή του, ενώ ταυτόχρονα ο καταναλωτής θα ενημερώνεται ότι η υποχρέωση αυτή του πιστωτικού φορέα δεν ισχύει εάν κατά τη στιγμή της υποβολής του αιτήματος ο πιστωτικός φορέας δεν είναι διατεθειμένος να χορηγήσει την αιτούμενη πίστωση³⁸⁶ και v) την χρονική περίοδο εντός της οποίας ο

379. Άρθρο 5 παρ. 1 στοιχ. θ), 19 παρ. 2 και Παράρτημα II, υπό 3.

380. Άρθρο 5 παρ. 1 στοιχ. ι) και Παράρτημα II, υπό 3.

381. Άρθρο 5 παρ. 1 στοιχ. ιβ) και Παράρτημα II, υπό 3. Δεδομένου ότι στο προσυμβατικό στάδιο δεν είναι γνωστό το αν θα επιβληθεί και για τι ποσό επιτόκιο υπερημερίας ή τυχόν άλλα πρόστιμα, ο καταναλωτής ενημερώνεται μόνο για την ύπαρξη αυτών.

382. Άρθρο 5 παρ. 1 στοιχ. ιε) και Παράρτημα II, υπό 4.

383. Άρθρο 5 παρ. 1 στοιχ. ιστ) και Παράρτημα II, υπό 4.

384. Άρθρο 5 παρ. 1 στοιχ. ιζ), 9 παρ. 2 και Παράρτημα II, υπό 4. Βλ αναλυτικά ανωτ., κεφάλαιο δεύτερο, υπό 3.

385. Άρθρο 5 παρ. 1 στοιχ. ιθ) και Παράρτημα II, υπό 4.

386. Η υποχρέωση, ωστόσο, αυτή δημιουργεί προβληματισμό τόσο ως προς τη χρησιμότητά της κατά το προσυμβατικό στάδιο όσο και ως προς άλλα ζητήματα που ενδέχεται να προκύψουν από αυτή. Ο σκοπός που επιδιώκεται κατά το προσυμβατικό στάδιο είναι η ενημέρωση του καταναλωτή για τους όρους και τις προϋποθέσεις σύναψης της σύμβασης καθώς και για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτή. Ο σκοπός αυτός όμως επιτυγχάνεται επαρκώς μέσω της παροχής τυποποιημένης πληροφόρησης, η δε επιπρόσθετη υποχρέωση παροχής αντιγράφου της σύμβασης φαίνεται μάλλον πλεονασματική και δημιουργεί επιπλέον κόστος για τον πιστωτικό φορέα. Ακόμη, με την παροχή αντιγράφου θα τεκμαίρεται ενδεχομένως ότι ο πιστωτικός φορέας επιθυμεί τη σύναψη της σύμβασης, καθώς ο μόνος λόγος για τον οποίο μπορεί να αρνηθεί την χορήγηση του αντιγράφου είναι, σύμφωνα με τη διάταξη, η επιθυμία του να μην πρόχωρήσει στη σύναψη της σύμβασης, δημιουργώντας έτσι εύλογη προσδοκία στον καταναλωτή για τη σύναψη της σύμβασης και επομένως ευθύνη του πιστωτικού φορέα σε περίπτωση διάψευσης της εμπιστοσύνης του καταναλωτή. Ως αντίλογος θα μπορούσε, ωστόσο, να υποστηριχθεί ότι

πιστωτικός φορέας δεσμεύεται σχετικά με την προσυμβατική πληροφόρηση που παρείχε³⁸⁷.

Εάν πρόκειται ειδικότερα για σύμβαση πίστωσης εξ αποστάσεως η πληροφόρηση που παρέχεται περιλαμβάνει αφενός τα στοιχεία εκείνα που εντάσσονται στις τέσσερις ως άνω ενότητες και επιπλέον αυτών³⁸⁸ i) την ταυτότητα και τη διεύθυνση του εκπροσώπου του πιστωτικού φορέα που είναι εγκατεστημένος στο κράτος μέλος που έχει την κατοικία του ο καταναλωτής ii) το εμπορικό μητρώο στο οποίο είναι εγγεγραμμένος και τον αριθμό καταχώρισής του iii) την αρμόδια εποπτική αρχή του πιστωτικού φορέα iv) το δίκαιο του κράτους μέλους που εφάρμοσε ο πιστωτικός φορέας στις σχέσεις του με τον καταναλωτή v) τη συμβατική ρήτρα σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στη σύμβαση και το αρμόδιο δικαστήριο για την επίλυση τυχόν διαφορών vi) τη γλώσσα στην οποία θα είναι διατυπωμένοι οι συμβατικοί όροι και στην οποία θα γίνεται η επικοινωνία κατά τη διάρκεια της σύμβασης και vii) την ύπαρξη ή μη εξωδικαστικών μηχανισμών επίλυσης διαφορών και τον τρόπο πρόσβασης σε αυτούς. Τα επιπλέον αυτά στοιχεία συνάδουν με την ιδιαιτερότητα των εν λόγω συμβάσεων καθώς λόγω του μέσου που χρησιμοποιείται ο καταναλωτής έχει πρόσθετες δυσκολίες ως προς τη κατανόηση και τον έλεγχο των πληροφοριών³⁸⁹. Ακόμη, αν πρόκειται για σύμβαση πίστωσης που πρόκειται να συναφθεί με φωνητική τηλεφωνία ισχύει καταρχήν η διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 3 της οδηγίας 2002/65/EK, προβλέπεται όμως και ειδική διάταξη στην οδηγία 2008/48/EK με την οποία καθορίζονται τα ελάχιστα στοιχεία πληροφόρησης που πρέπει να παρέχονται σε ό, τι αφορά τα κυριότερα χαρακτηριστικά της σύμβασης³⁹⁰. Ο λόγος καθιέρωσης της ειδικής αυτής διάταξης είναι ότι στις συμβάσεις που συνάπτονται με φωνητική τηλεφωνία ο χρόνος είναι πολύ περιορισμένος και δεν είναι δυνατόν να παρέχονται όλα τα ως άνω προβλεπόμενα στοιχεία πληροφόρησης, παρά μόνο ορισμένα από αυτά που παρέχουν, ωστόσο, επαρκή προστασία για τον καταναλωτή³⁹¹.

η επιθυμία του πιστωτικού φορέα τελεί υπό την αίρεση της συνδρομής των απαραίτητων προϋποθέσεων για τη χορήγηση της πίστωσης. *Λιβαδά (2008)*, 174 και 219.

387. Άρθρο 5 παρ. 1 στοιχ. ιθ) και Παράρτημα II, υπό 4.

388. Παράρτημα II, υπό 5.

389. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στις συμβάσεις αυτές ισχύουν καταρχήν οι διατάξεις της οδηγίας 2002/65/EK για την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Ειδικά όμως στην οδηγία 2008/48/EK προβλέπεται ότι σε περίπτωση που ο πιστωτικός φορέας έχει παράσχει στον καταναλωτή τις «τυποποιημένες ευρωπαϊκές πληροφορίες» τεκμαίρεται ότι έχει εκπληρώσει τις υποχρεώσεις που απορρέουν τόσο από την εν λόγω οδηγία όσο και από την οδηγία 2002/65/EK (άρθρο 3 παρ. 1 και 2). Με τον τρόπο αυτό δεν τίθεται θέμα μη συμβατότητας των δύο ρυθμίσεων. Άρθρο 5 παρ. 1. οδηγίας 2008/48/EK.

390. Άρθρο 5 παρ. 2.

391. Αιτιολογική σκέψη 23.

που χορηγούνται με τη μορφή δυνατότητας υπερανάλιψης, τις πιστώσεις που χορηγούνται από συγκεκριμένους οργανισμούς βάσει των προβλεπόμενων από την οδηγία προϋποθέσεων και τις πιστώσεις που χορηγούνται για τη διευθέτηση χρεών³⁹². Και για τις τρεις αυτές κατηγορίες προβλέπεται η υποχρέωση παροχής μειωμένης σχετικά πληροφόρησης λόγω του ειδικού χαρακτήρα αυτών³⁹³, είτε γιατί δεν εγκυμονούν ιδιαίτερους κινδύνους για τον καταναλωτή είτε γιατί είναι ευνοϊκές γι' αυτόν π.χ. χορηγούνται με χαμηλότερο ΣΕΠΕ από αυτό που ισχύει στην αγορά. Η πληροφόρηση μάλιστα στις περιπτώσεις αυτές δεν είναι υποχρεωτικό να παρέχεται μέσω των «τυποποιημένων ευρωπαϊκών πληροφοριακών καταναλωτικής πίστης».³⁹⁴

Εξαιρέση από την υποχρέωση παροχής προσυμβατικής πληροφόρησης καθιερώνεται για τους προμηθευτές αγαθών ή υπηρεσιών που διαμεσολαβούν στο πλαίσιο συμπληρωματικής δραστηριότητας ως μεσίτες πιστώσεων υπό την προϋπόθεση όμως ότι πιστωτικός φορέας μεριμνά για την παροχή των προβλεπόμενων πληροφοριών στον καταναλωτή³⁹⁵. Ο λόγος της εξαίρεσης, όπως επισημαίνεται και στην απολογική έκθεση της οδηγίας³⁹⁶, συνίσταται στην αποφυγή επιβάρυνσης του μεσίτη πιστώσεων, εφόσον η δραστηριότητά του αυτή ασκείται συμπληρωματικά, η προστασία δε του καταναλωτή δεν αποδυναμώνεται καθώς ο πιστωτικός φορέας αναλαμβάνει την ευθύνη της προσυμβατικής του ενημέρωσης, η οποία παρέχεται είτε από τον ίδιο είτε από τον μεσίτη βάσει ειδική συμφωνίας.

Από την ανάλυση που προηγήθηκε γίνεται αντιληπτό ότι πολλά από τα στοιχεία της πληροφόρησης είναι ιδιαίτερος χρήσιμα για τον καταναλωτή προκειμένου αυτός να λάβει συνειδητή απόφαση για λήψη ή μη της πίστωσης. Ωστόσο, η πληθώρα αυτή πληροφοριών ενδέχεται αφενός να αποπροσανατολίσει τον καταναλωτή από τα κύρια χαρακτηριστικά, το κόστος και τους κινδύνους της πίστωσης δεδομένου μάλιστα ότι αρκετά από τα στοιχεία αυτά δεν μπορούν να αξιολογηθούν πολύ περισσότερο δε να αξιοποιηθούν από έναν μη εξοικειωμένο με τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα και υπηρεσίες καταναλωτή³⁹⁷ και αφετέρου να αυξήσει σημαντικά το κόστος του πιστωτικού φορέα³⁹⁸. Εκτιμούμε δε ότι ο

392. Άρθρο 6.

393. Απολογική σκέψη 23.

394. Άρθρο 6 παρ. 1.

395. Άρθρο 7.

396. Απολογική σκέψη 24.

397. *Policy Department Economic and Scientific Policy* (2007), 48 επ. Λιβαδά (2008), 230. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το ΣΕΠΕ. Παρότι τρεις στους τέσσερις δανειολήπτες δηλώνουν ότι ο όρος δεν τους είναι άγνωστος, μόνο ένας στους επτά είναι σε θέση να προσδιορίσει την έννοιά του. *Crow/Howells/Moroney* (1993), 11 επ.

398. Το 93% των εθνικών τραπεζικών ενώσεων εκτιμά ότι το κόστος της πίστωσης θα αυξηθεί σημαντικά έως πολύ σημαντικά λόγω του αυξημένου κόστους που συνεπάγεται η υποχρέωση παροχής προσυμβατικής πληροφόρησης (αλλαγή στις μεθόδους marketing, IT-systems, πληροφοριακά έντυπα, μεγαλύτερη προσπάθεια εκ μέρους των πιστωτικών φορέων

αυξήσει σημαντικά το κόστος του πιστωτικού φορέα³⁹⁸. Εκτιμούμε δε ότι ο επιδιωκόμενος σκοπός της προσυμβατικής πληροφόρησης που είναι η διαφάνεια και η κατά το δυνατόν πληρέστερη ενημέρωση του καταναλωτή πριν από τη σύναψη της σύμβασης θα μπορούσε να επιτευχθεί και με μικρότερης έκτασης πληροφόρηση³⁹⁹ και κατ' επέκταση με μικρότερη επιβάρυνση για τον πιστωτικό φορέα⁴⁰⁰. Άλλωστε, τα στοιχεία της προσυμβατικής πληροφόρησης συμπίπτουν σε μεγάλο βαθμό με εκείνα που πρέπει να παρέχονται κατά τη σύναψη της σύμβασης δημιουργώντας έτσι προβληματισμό για το τι πραγματικά επιδιώκεται με την προσυμβατική πληροφόρηση. Θα πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι η πληρέστερη μορφή πληροφόρησης δεν αρκεί από μόνη της για να σχηματίσει ο καταναλωτής ολοκληρωμένη αντίληψη για το προσφερόμενο προϊόν ή υπηρεσία, αλλά θα πρέπει και ο ίδιος ο καταναλωτής να αναλώσει τον αναγκαίο χρόνο και προσπάθεια για να επεξεργαστεί την πληροφορία που του παρέχεται, να την κατανοήσει και να την αξιοποιήσει κατάλληλα⁴⁰¹.

4.2. Παροχή συνδρομής στους καταναλωτές

Ο κίνδυνος που επισημάνθηκε ανωτέρω ως προς το ότι η προσυμβατική πληροφόρηση λόγω του όγκου της και του τεχνικού χαρακτήρα του αντικείμενου της δεν δύναται να γίνει ευχερώς κατανοητή από τον μέσο καταναλωτή, με αποτέλεσμα αυτός να αποπροσανατολιστεί από τα κύρια χαρακτηριστικά της σύμβασης και να λάβει απόφαση για τη λήψη μιας πίστωσης που δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες και

398. Το 93% των εθνικών τραπεζικών ενώσεων εκτιμά ότι το κόστος της πίστωσης θα αυξηθεί σημαντικά έως πολύ σημαντικά λόγω του αυξημένου κόστους που συνεπάγεται η υποχρέωση παροχής προσυμβατικής πληροφόρησης (αλλαγή στις μεθόδους marketing, IT - systems, πληροφοριακά έντυπα, μεγαλύτερη προσπάθεια εκ μέρους των πιστωτικών φορέων να παράσχουν εξηγήσεις, εκπαίδευση προσωπικού), ενώ το 75%, μεταξύ των οποίων και η ΕΕΤ, θεωρεί ότι η προβλεπόμενη προσυμβατική πληροφόρηση δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες και στην αντίληψη των καταναλωτών, οι δε καταναλωτικές ενώσεις έχουν διαφοροποιημένες μεταξύ τους απόψεις με την πλειοψηφία να απαντά «δεν γνωρίζω». *Policy Department Economic and Scientific Policy* (2007), 47 επ. Παράρτημα II, *Civic Consulting, Survey of Banking Associations, Questionnaire filled by HBA, questions no 11, 15.*

399. Έρευνες έχουν δείξει ότι οι ρυθμίσεις που στοχεύουν στην διαφάνεια είναι χρήσιμες και ωφέλιμες μόνο για τους καταναλωτές με ανώτερο μορφωτικό επίπεδο. *Cartwright, Optimal Consumer Protection in Financial Services, 2001, www.ecri.be/homedocs/pcatwright.pdf.*

400. Θα πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι η τάση του κοινοτικού νομοθέτη να καθιστά την πληροφόρηση ολοένα και πιο διεξοδική δεν είναι η λύση για την αποκατάσταση της πληροφοριακής ασυμμετρίας. Η ασυμμετρία μειώνεται μεν με την παροχή πληροφόρησης αλλά δεν αίρεται ολοσχερώς. *Haupt, GLJ 2003, 1139 επ.* Ο *Cartwright* επισημαίνει ότι η πληροφοριακή ασυμμετρία και το γνωσιολογικό έλλειμμα αποτελούν παραδείγματα αποτυχίας της αγοράς, εντούτοις αυτό δεν σημαίνει απαραίτητα ότι ο νομοθέτης θα πρέπει πάντοτε να λαμβάνει μέτρα για τη διόρθωση αυτών των αποτυχιών, αλλά η νομοθετική παρέμβαση δικαιολογείται μόνο όταν τα οφέλη υπερβαίνουν τα κόστη και ότι σε ορισμένες περιπτώσεις η παρέμβαση μπορεί να είναι αναποτελεσματική. *Cartwright* (2004), 56.

401. *Vingeron-Maggio-Aprile, L'information des consommateurs en droit européen et en droit suisse de la consommation, 2006, 505 επ.*

τις οικονομικές του δυνατότητες, επιβεβαιώνεται με την εισαγωγή μιας νέας διάταξης μέσω της οποίας επιχειρείται να καλυφθεί το ενδεχόμενο κενό κατανόησης της προσυμβατικής πληροφόρησης. Πρόκειται για μια πρόσθετη γενική υποχρέωση του πιστωτικού φορέα και κατά περίπτωση του μεσίτη πιστώσεων, την υποχρέωση *παροχής συνδρομής* στον καταναλωτή.

Ειδικότερα, καθιερώνεται για πρώτη φορά⁴⁰² η υποχρέωση του πιστωτικού φορέα και του μεσίτη πιστώσεων, εφόσον αυτός μεσολαβεί για τη σύναψη της σύμβασης, να παρέχουν, όπου απαιτείται, επεξηγήσεις στον καταναλωτή σε σχέση με τις προσυμβατικές πληροφορίες, να επισημαίνουν τα βασικά χαρακτηριστικά των προσφερόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών και τις επιπτώσεις που συνεπάγεται η χορήγηση αυτών, συμπεριλαμβανομένων των συνεπειών που προβλέπεται ότι επέρχονται σε περίπτωση μη καταβολής⁴⁰³. Η διάταξη με την οποία καθιερώνεται η εν λόγω υποχρέωση διέπεται από την αρχή της ελάχιστης εναρμόνισης, καθώς προβλέπεται ότι τα κράτη μέλη μπορούν να προσαρμόσουν τον τρόπο και την έκταση παροχής αυτής της συνδρομής στις συγκεκριμένες περιστάσεις υπό τις οποίες προσφέρεται η σύμβαση πίστωσης και στο είδος της παρεχόμενης πίστωσης⁴⁰⁴. Συνεπώς, ο χρόνος, ο τρόπος και η έκταση παροχής της συνδρομής αυτής, δεδομένου ότι δεν προσδιορίζονται στην οδηγία, εναπόκεινται στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών να τα ρυθμίσουν, στην περίπτωση δε που δεν ρυθμιστούν, τα κριτήρια που τίθενται από την εν λόγω διάταξη δεν επαρκούν για τη διασφάλιση ασφάλειας δικαίου ως προς την ορθή εφαρμογή της διάταξης, με κίνδυνο τη δημιουργία ευθύνης του πιστωτικού φορέα για πλημμελή εκπλήρωση της εν λόγω υποχρέωσης⁴⁰⁵.

402. Στην οδηγία 87/102/ΕΟΚ δεν υπήρχε πρόβλεψη μιας τέτοιας υποχρέωσης.

403. Άρθρο 5 παρ. 6. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η *υποχρέωση παροχής συνδρομής* δεν ταυτίζεται με την *υπηρεσία παροχής συμβουλής*, η οποία παρέχεται μόνο εφόσον ζητηθεί και έναντι αμοιβής. Αντίθετα, η συνδρομή παρέχεται με πρωτοβουλία του πιστωτικού φορέα ακόμη δηλαδή και αν ο καταναλωτής δεν την έχει ζητήσει, ενώ ως προς την αμοιβή, αν και δεν ορίζεται κάτι ρητά, συνάγεται ωστόσο από το πνεύμα και το σκοπό της διάταξης ότι παρέχεται χωρίς επιβάρυνση. Ακόμη, ο παρέχων συμβουλή προτείνει, συστήνει κάποιο συγκεκριμένο προϊόν ή υπηρεσία, ενώ ο παρέχων συνδρομή αρκείται στο να παράσχει επεξηγήσεις σχετικά με την προσφερόμενη πιστωτική σύμβαση, ώστε ο καταναλωτής να αξιολογήσει αυτή. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην αρχική πρόταση οδηγίας προβλεπόταν στην αντίστοιχη διάταξη υποχρέωση παροχής συμβουλής στον καταναλωτή. Συγκεκριμένα, ο πιστωτικός φορέας είχε αφενός την υποχρέωση να παρουσιάζει στο πλαίσιο της προσυμβατικής πληροφόρησης τα πλεονεκτήματα και ενδεχομένως τα μειονεκτήματα του προϊόντος (άρθρο 6 παρ. 2, εδ. β') και αφετέρου να αναζητά μεταξύ των προσφερόμενων συμβάσεων το είδος και το συνολικό ποσό της πίστωσης που ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες του καταναλωτή (άρθρο 6 παρ. 3). Η υποχρέωση αυτή να αναζητά τη σύμβαση πίστωσης που ανταποκρίνεται καλύτερα στις ανάγκες και την οικονομική κατάσταση του καταναλωτή απαλείφθηκε με την τροποποιημένη πρόταση οδηγίας του 2005 και αντ' αυτού προβλέφθηκε η υποχρέωση παροχής επεξηγήσεων (άρθρο 5 παρ. 5).

404. Άρθρο 5 παρ. 6 εδ. γ'.

405. Λιβαδά (2008), 259.

Ο κοινοτικός νομοθέτης δίνει, όπως αναφέρθη, ορισμένες όχι όμως επαρκείς κατευθύνσεις στον πιστωτικό φορέα σε σχέση με το περιεχόμενο των εξηγήσεων, ενώ ταυτόχρονα παρέχει την ευχέρεια σε αυτόν να κρίνει τότε οι επεξηγήσεις αυτές είναι αναγκαίες με βάση τα πραγματικά περιστατικά που αφορούν κάθε καταναλωτή. Ως εκ τούτου συνάγεται ότι η συνδρομή αυτή δεν παρέχεται πάντοτε αλλά μόνο εφόσον κρίνεται αναγκαίο από τον πιστωτικό φορέα με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες του κάθε καταναλωτή ή εφόσον εκφραστεί τέτοια βούληση εκ μέρους του ίδιου του καταναλωτή. Αν επομένως ο καταναλωτής δεν χρειάζεται να λάβει τις ως άνω εξηγήσεις γιατί είναι επαρκώς εξοικειωμένος με τα προϊόντα καταναλωτικής πίστης ή δεν επιθυμεί ο ίδιος να λάβει τις εν λόγω εξηγήσεις θα πρέπει να γίνει δεκτό και με βάση την αρχή της καλής πίστης ότι παύει η σχετική υποχρέωση του πιστωτικού φορέα⁴⁰⁶. Το πρόβλημα, ωστόσο, που τίθεται εν προκειμένω αφορά την απόδειξη εκ μέρους του πιστωτικού φορέα ότι εκπλήρωσε ορθά την υποχρέωσή του και συγκεκριμένα την απόδειξη ότι παρασχεθήκαν οι αναγκαίες διευκρινήσεις και επισημάνσεις ή ότι δεν παρασχεθήκαν λόγω άρνησης του καταναλωτή⁴⁰⁷. Η λύση, τουλάχιστον ως προς το δεύτερο σκέλος, θα ήταν να αποτυπώνεται ρητά η βούληση του καταναλωτή να μην λάβει την συνδρομή, ώστε να μπορεί ο πιστωτικός φορέας να επικαλεστεί αυτή εκ των υστέρων. Σε κάθε πάντως περίπτωση κρίνεται αναγκαίο να θεσπιστούν τα σχετικά κριτήρια βάσει των οποίων θα κρίνεται από τον πιστωτικό φορέα η ανάγκη παροχής της υποχρέωσης αυτής, ώστε να αίρεται οποιαδήποτε αμφιβολία⁴⁰⁸.

Περαιτέρω, όπως επισημαίνεται από όλους σχεδόν τους πιστωτικούς φορείς⁴⁰⁹, η αοριστία του περιεχομένου της υποχρέωσης παροχής συνδρομής καθώς και η αυξημένη ευθύνη που συνεπάγεται η μη ορθή εκπλήρωση αυτής ενδέχεται να οδηγήσουν στην αύξηση τους κόστους χορήγησης των πιστώσεων τόσο λόγω της αύξησης του διοικητικού κόστους που συνοδεύεται από την προσπάθεια για παροχή επεξηγήσεων σε κάθε πελάτη ξεχωριστά όσο και λόγω του κινδύνου που διατρέχουν οι πιστωτικοί φορείς να εναχθούν ενώπιον των δικαστικών αρχών λόγω μη παροχής επαρκών επεξηγήσεων. Επιπλέον, η πλειοψηφία των ενώσεων των πιστωτικών φορέων δεν θεωρεί ότι το κόστος που συνδέεται με μελλοντικές απώλειες λόγω μη αποπληρωμής της πίστωσης θα μειωθεί λόγω της παροχής συνδρομής στον

406. Λιβαδά (2008), 259 επ.

407. Το βάρος απόδειξης δεν ρυθμίζεται από την οδηγία, οπότε θα ισχύουν οι εθνικοί κανόνες των κρατών μελών.

408. Λιβαδά (2008), 260.

409. Μεταξύ αυτών και η ΕΕΤ για λογαριασμό των μελών της. Σχετικά, Παράρτημα II, *Civic Consulting, Survey of Banking Associations, Questionnaire filled by HBA, questions 15, 18.*

καταναλωτή, καθόσον αυτή από μόνη της δεν αποτελεί επαρκή ασφαλιστική δικλείδα έναντι της υπερχρέωσης του καταναλωτή⁴¹⁰.

Ως προς την ευθύνη του πιστωτικού φορέα θα πρέπει να σημειωθεί ότι η υποχρέωση παροχής συνδρομής εξαντλείται στην παροχή των αναγκαίων επεξηγήσεων, προκειμένου ο καταναλωτής να αξιολογήσει ορθά την καταλληλότητα της προσφερόμενης σύμβασης πίστωσης. Ο πιστωτικός φορέας, επομένως, δεν είναι υποχρεωμένος να διασφαλίσει ότι ο καταναλωτής κατανόησε κιόλας τις πληροφορίες που παρήχθησαν, καθώς η αξιοποίηση της συνδρομής εκ μέρους του καταναλωτή δεν είναι δυνατόν να διασφαλιστεί από τον πιστωτικό φορέα και άλλωστε αυτός δεν θα μπορούσε ποτέ να υποκαταστήσει τον καταναλωτή σε ό, τι αφορά τη λήψη των αποφάσεών του. Εξάλλου, αναγκαία προϋπόθεση για την ορθή αξιοποίηση της συνδρομής που παρέχεται στον καταναλωτή είναι η ενεργός συμμετοχή του ίδιου στην όλη διαδικασία, ώστε αυτός να αποκομίσει τα οφέλη από μια τέτοια παροχή⁴¹¹. Την τελική, επομένως, ευθύνη της αξιολόγησης του κατά πόσο η προσφερόμενη σύμβαση πίστωσης ανταποκρίνεται στις ανάγκες και την οικονομική κατάσταση του καταναλωτή την έχει ο ίδιος ο καταναλωτής, ο οποίος θα μπορεί να στραφεί κατά του πιστωτικού φορέα μόνο στην περίπτωση που δεν του παρασχέθηκε η συνδρομή μολονότι τη ζήτησε ή αν του παρασχέθηκαν μη επαρκείς και ορθές διευκρινήσεις⁴¹².

Όπως γίνεται αντιληπτό, τα ερμηνευτικά ζητήματα που προκύπτουν από την εν λόγω υποχρέωση είναι ποικίλα και ενισχύονται από την αρχή της ελάχιστης εναρμόνισης που την διέπει. Η υποχρέωση παροχής συνδρομής στον καταναλωτή σε συνέχεια της προσυμβατικής πληροφόρησης εντάσσεται στα γενικότερα μέτρα που λαμβάνονται αφενός για την άμβλυνση της ασύμμετρης πληροφόρησης και αφετέρου για την προώθηση υπεύθυνων πρακτικών δανεισμού με σκοπό την αποφυγή της υπερχρέωσης. Η παροχή, ωστόσο, πληροφόρησης και συνδρομής στον καταναλωτή εκτιμούμε ότι δεν αρκούν από μόνες τους για την επίτευξη του επιδιωκόμενου αποτελέσματος. Ιδιαίτερα σημαντικός, ειδικά για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, είναι ο ρόλος της χρηματοπιστωτικής εκπαίδευσης του καταναλωτή⁴¹³, η εξοικείωσή του με τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα, η γενικότερη

410. *Policy Department Economic and Scientific Policy* (2007), 52 επ.

411. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι η έννοια του ΣΕΠΕ και πολύ περισσότερο ο τρόπος υπολογισμού του δεν είναι καθόλου αυτονόητο ότι είναι πλήρως κατανοητά στον μέσο καταναλωτή ακόμη και αν ο πιστωτικός φορέας παράσχει τις αναγκαίες διευκρινήσεις, αλλά θα πρέπει ο ίδιος ο καταναλωτής να καταβάλει προσπάθεια και να δαπανήσει χρόνο προκειμένου να αντιληφθεί πλήρως και να αξιοποιήσει το περιεχόμενο της πληροφόρησης αυτής.

412. *Λιβαδά* (2008), 260 επ.

413. Σύμφωνα με την Ανακοίνωση της Επιτροπής για τη χρηματοοικονομική εκπαίδευση (COM/2007/808 τελικό) τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι συναλλασσόμενοι είναι ότι δυσκολεύονται να κατανοήσουν τα χρηματοπιστωτικά ζητήματα, υπερεκτιμούν συχνά

ενημέρωσή του από τους αρμόδιους φορείς και τις καταναλωτικές ενώσεις σχετικά με τους κινδύνους που απορρέουν από τη χορήγηση των πιστώσεων, προκειμένου αυτός να καταστεί πιο συνειδητοποιημένος και να εξοπλιστεί με τις απαραίτητες γνώσεις, ώστε να κατανοεί και να αξιοποιεί στο μέγιστο δυνατό βαθμό την παρεχόμενη πληροφόρηση.

4.3. Παροχή πληροφόρησης κατά τη σύναψη της σύμβασης

Σύμφωνα με το άρθρο 10 της οδηγίας οι συμβάσεις πίστωσης καταρτίζονται εγγράφως ή με άλλο σταθερό μέσο⁴¹⁴ και με την επιφύλαξη τυχόν εθνικών κανόνων που αφορούν το κύρος της σύναψης των συμβάσεων πίστωσης⁴¹⁵, ενώ όλα τα συμβαλλόμενα μέρη λαμβάνουν αντίτυπο της σύμβασης⁴¹⁶. Τα στοιχεία πληροφόρησης που πρέπει να παρέχονται κατά τη σύναψη της σύμβασης συμπίπτουν σε μεγάλο βαθμό με εκείνα που παρέχονται στο προσυμβατικό στάδιο⁴¹⁷. Πέραν των στοιχείων της προσυμβατικής πληροφόρησης ο πιστωτικός φορέας θα πρέπει να ενημερώνει τον καταναλωτή για τα ακόλουθα επιπλέον στοιχεία: i) σε περίπτωση εξόφλησης του κεφαλαίου σύμβασης πίστωσης που έχει σταθερή διάρκεια, ο καταναλωτής έχει το δικαίωμα να παραλάβει κατόπιν αιτήματός του και δωρεάν, οποτεδήποτε κατά τη διάρκεια της σύμβασης πίστωσης, κατάσταση λογαριασμού με τη μορφή πίνακα χρεωλυσίων. Ο πίνακας αυτός θα περιλαμβάνει τις καταβολές που πρέπει να γίνουν εκ μέρους του, τις χρονικές περιόδους και τους όρους βάσει των οποίων πρέπει να καταβληθούν τα ποσά αυτά, καθώς και ανάλυση κάθε περιοδικής εξόφλησης (αποπληρωθέν κεφάλαιο, τόκος που υπολογίζεται βάσει του χρεωστικού επιτοκίου και όπου συντρέχει περίπτωση, τυχόν συμπληρωματικές επιβαρύνσεις). Εάν το επιτόκιο δεν είναι σταθερό ή σε περίπτωση που οι

την εκ μέρους τους κατανόηση των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και πολλές φορές δεν προγραμματίζουν το μέλλον τους ή δεν επιλέγουν προϊόντα που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους.

414. Η οδηγία 87/102/ΕΟΚ δεν προέβλεπε τη δυνατότητα κατάρτισης της σύμβασης με σταθερό μέσο, καθώς δεν ήταν διαδεδομένη η χρήση αυτού (άρθρο 4 παρ 1).

415. Κατά συνέπεια, στον τομέα αυτό τα κράτη μέλη μπορούν να διατηρήσουν ή να εισάγουν εθνικές ρυθμίσεις όπως πχ υπογραφή της σύμβασης. Αιτιολογική σκέψη 30 της οδηγίας. Ωστόσο, η διακριτική αυτή ευχέρεια που παρέχεται ενδέχεται να οδηγήσει σε διαφοροποιημένες ρυθμίσεις σε ένα τόσο σημαντικό θέμα, όπως η εγκυρότητα της σύμβασης.

416. Με την νέα οδηγία σε αντίθεση με την οδηγία 87/102/ΕΟΚ προβλέπεται η παροχή αντιτύπου σε όλα τα συμβαλλόμενα μέρη ακόμη και τον εγγυητή, εφόσον υπάρχει, ενώ θα μπορούσε να συναχθεί ότι περιλαμβάνει και τον μεσίτη πιστώσεων. Πρβλ. άρθρο 10 παρ. 1 β' οδηγίας 2008/48/ΕΚ, άρθρο 4 παρ. 1 οδηγίας 87/102/ΕΟΚ και άρθρο 10 παρ. 1 αρχικής πρότασης οδηγίας, COM (2002) 443 τελικό. Με την παροχή αντιτύπου παρέχεται η δυνατότητα στα συμβαλλόμενα μέρη να ανατρέχουν ανά πάσα στιγμή στη σύμβαση και να λαμβάνουν γνώση των δικαιωμάτων και υποχρεώσεών τους, ενώ παράλληλα διασφαλίζεται η διαφάνεια.

417. Εκτός από αυτά που αφορούν αποκλειστικά το προσυμβατικό στάδιο, όπως πχ. η πρόσβαση στα αποτελέσματα της έρευνας σε βάση δεδομένων.

συμπληρωματικές επιβαρύνσεις είναι μεταβλητές, στον εν λόγω πίνακα θα πρέπει να επισημαίνεται ότι τα δεδομένα που εμφανίζονται ισχύουν μόνο έως ότου επέλθει η επόμενη μεταβολή του επιτοκίου ή των συμπληρωματικών επιβαρύνσεων⁴¹⁸. ii) εφόσον καταβάλλονται έξοδα και τόκοι χωρίς εξόφληση κεφαλαίου, θα πρέπει ο καταναλωτής να λαμβάνει κατάσταση των περιόδων και όρων καταβολής των τόκων και των τυχόν σχετικών περιοδικών και μη δαπανών⁴¹⁹. iii) εφόσον πρόκειται για συνδεδεμένη σύμβαση πίστωσης, ο καταναλωτής θα πρέπει να ενημερώνεται για τα δικαιώματα που έχει σύμφωνα με το άρθρο 15 της οδηγίας⁴²⁰. iv) τέλος ο καταναλωτής θα πρέπει να ενημερώνεται για τυχόν άλλους συμβατικούς όρους και προϋποθέσεις αν υπάρχουν⁴²¹. Ας σημειωθεί ότι ειδική ρύθμιση καθιερώνεται για τις πιστώσεις που χορηγούνται με τη μορφή δυνατότητας υπερανάληψης, όπου πέρα από τα στοιχεία της προσυμβατικής πληροφόρησης ο καταναλωτής θα πρέπει να ενημερώνεται επιπλέον για τους όρους που διέπουν τις αναλήψεις⁴²².

Η ρύθμιση αυτή σχετικά με την παροχή πληροφόρησης κατά τη σύναψη της σύμβασης είναι σημαντικά διαφοροποιημένη από την αντίστοιχη της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ στην οποία τα μόνα στοιχεία που έπρεπε να αναφέρονται υποχρεωτικά ήταν το ΣΕΠΕ και οι προϋποθέσεις τροποποίησής του, καθώς και κάποια άλλα ουσιαστικά στοιχεία, τα οποία όμως αναφέρονταν ενδεικτικά και αφήνονταν στην διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών να τα συμπεριλάβουν, με αποτέλεσμα την σε μεγάλο βαθμό διαφοροποίηση των σχετικών ρυθμίσεων στα κράτη μέλη. Ο στόχος της πληροφόρησης κατά τη σύναψη της σύμβασης που αντιδιαστέλλεται από εκείνον κατά το προσυμβατικό στάδιο είναι η πλήρης κατά το δυνατόν ενημέρωση του καταναλωτή αφενός για το συγκεκριμένο προϊόν ή υπηρεσία που έχει επιλέξει και αφετέρου για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του. Ωστόσο, αυτό το οποίο προβληματίζει, όπως σημειώθηκε και ανωτέρω, είναι η σε μεγάλο βαθμό σύμπτωση της πληροφόρησης των δύο σταδίων, ώστε να αμφιβάλλει κανείς για την αποτελεσματικότητα και την στόχευση των εν λόγω ρυθμίσεων και κυρίως για την ορθότητα της προσυμβατικής πληροφόρησης.

418. Άρθρο 10 παρ. 2 στοιχ. θ).

419. Άρθρο 10 παρ. 2 στοιχ. ι).

420. Άρθρο 10 παρ. 2 στοιχ. ιζ).

421. Άρθρο 10 παρ. 2 στοιχ. κα).

422. Άρθρο 10 παρ. 5 στοιχ. δ). Αυτό που ενδεχομένως προκαλεί προβληματισμό εν προκειμένω είναι ο λόγος για τον οποίο η ρύθμιση αυτή δεν περιλαμβάνει και τις άλλες δύο κατηγορίες για τις οποίες προβλέπεται σχετικά χαλαρότερο καθεστώς προσυμβατικής πληροφόρησης. Σχετικά με αυτές, ανωτ., υπό 4.1.

4.4. Παροχή πληροφόρησης κατά τη διάρκεια της σύμβασης

Πέρα από την υποχρέωση παροχής πληροφόρησης κατά το προσυμβατικό στάδιο και κατά τη σύναψη της σύμβασης, με την νέα οδηγία προβλέπονται επίσης ορισμένες περιπτώσεις συμβάσεων στις οποίες είναι υποχρεωτική η παροχή πληροφόρησης και κατά τη διάρκεια αυτών. Η πρώτη αφορά τις συμβάσεις πίστωσης με κυμαινόμενο επιτόκιο και η πληροφόρηση αναφέρεται στις μεταβολές του χρεωστικού επιτοκίου. Ο καταναλωτής, συγκεκριμένα, θα πρέπει να ενημερώνεται εγγράφως ή με άλλο σταθερό μέσο για τυχόν μεταβολή του χρεωστικού επιτοκίου πριν από την έναρξη ισχύος του νέου επιτοκίου. Η ενημέρωση περιλαμβάνει το ποσό των καταβολών μετά την έναρξη ισχύος του νέου επιτοκίου και τυχόν μεταβολή του αριθμού ή της περιοδικότητας των καταβολών⁴²³. Η πληροφόρηση αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική στο βαθμό που αφορά το σημαντικότερο στοιχείο της πίστωσης, το επιτόκιο, ενώ με αυτή παρέχεται η δυνατότητα στον καταναλωτή να παρακολουθεί τις μεταβολές του επιτοκίου, ώστε να υπολογίζει τον νέο επιτόκιο της πίστωσης και να προβαίνει σε κατάλληλο προγραμματισμό.

Η εκ των προτέρων, ωστόσο, ενημέρωση του καταναλωτή για το νέο επιτόκιο ενδέχεται να συνιστά υπέρμετρη επιβάρυνση για τον πιστωτικό φορέα, καθώς ο χρόνος που μεσολαβεί από τη μεταβολή του επιτοκίου αναφοράς μέχρι την ενημέρωση του καταναλωτή δεν επιτρέπει την άμεση μεταβολή του επιτοκίου της πίστωσης εις βάρος έτσι των συμφερόντων του πιστωτικού φορέα αλλά και του καταναλωτή αν το κόστος αυτό μετακυληθεί τελικά σε αυτόν⁴²⁴. Για τον λόγο αυτό, επιχειρείται στάθμιση των εκατέρωθεν συμφερόντων και δίδεται μία εναλλακτική δυνατότητα, η παροχή δηλαδή πληροφόρησης να γίνεται περιοδικά και όχι πριν από την έναρξη ισχύος του νέου επιτοκίου, υπό τον όρο ότι η μεταβολή του επιτοκίου οφείλεται σε αλλαγή του επιτοκίου αναφοράς, το οποίο δημοσιοποιείται κατάλληλα και οι σχετικές με αυτό πληροφορίες είναι διαθέσιμες στις εγκαταστάσεις του πιστωτικού φορέα, ώστε ο καταναλωτής να έχει άμεση πρόσβαση⁴²⁵.

Υποχρέωση παροχής πληροφόρησης κατά τη διάρκεια της σύμβασης καθιερώνεται και για τις συμβάσεις πίστωσης με τη μορφή δυνατότητας υπερανάλιψης. Συγκεκριμένα προβλέπεται υποχρέωση παροχής στον καταναλωτή ανάλυσης λογαριασμού, που περιλαμβάνει τις ακόλουθες πληροφορίες: α) την ακριβή περίοδο την οποία αφορά η ανάλυση λογαριασμού β) τα αναληφθέντα ποσά και τις ημερομηνίες των αναλήψεων γ) το υπόλοιπο από την προηγούμενη ανάλυση και την ημερομηνία αυτής δ) το νέο υπόλοιπο ε) τις ημερομηνίες και τα ποσά των

423. Άρθρο 11 παρ.1.

424. Λιβαδά (2008), 250.

425. Άρθρο 11 παρ. 2.

καταβολών που πραγματοποιήθηκαν από τον καταναλωτή στ) το εφαρμοσθέν χρεωστικό επιτόκιο ζ) οποιεσδήποτε επιβληθείσες επιβαρύνσεις και η) κατά περίπτωση, το ελάχιστο καταβλητέο ποσό⁴²⁶. Εν προκειμένω, η περιοδική ενημέρωση κατά τη διάρκεια της σύμβασης είναι απαραίτητη καθόσον κατά τη στιγμή της σύναψης δεν είναι γνωστό και δεν θα μπορούσε άλλωστε να είναι, η χρήση που θα γίνεται της δυνατότητας υπερανάληψης και επομένως οι υποχρεώσεις που αυτή συνεπάγεται. Ως εκ τούτου, ο καταναλωτής πρέπει να ενημερώνεται σε τακτή βάση κατά τη διάρκεια της σύμβασης για τις αναλήψεις που πραγματοποιεί, ώστε να επαληθεύει την ακρίβεια των αναλήψεων και να γνωρίζει επακριβώς τις υποχρεώσεις του⁴²⁷.

Η τρίτη και τελευταία υποχρέωση παροχής πληροφόρησης κατά τη διάρκεια της σύμβασης καθιερώνεται για τις συμβάσεις ανοίγματος τρέχοντος λογαριασμού με δυνατότητα υπέρβασης. Η πληροφόρηση, εν προκειμένω, παρέχεται σε τακτή βάση, εγγράφως ή με άλλο σταθερό μέσο και αφορά το χρεωστικό επιτόκιο, τους όρους που διέπουν την εφαρμογή του επιτοκίου και κάθε δείκτη ή επιτόκιο αναφοράς που εφαρμόζεται στο αρχικό επιτόκιο, καθώς επίσης και τις επιβαρύνσεις που εφαρμόζονται από την αρχή της σύμβασης και τους όρους μεταβολής τους⁴²⁸. Η πληροφόρηση αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική στο βαθμό που βοηθά τον καταναλωτή να λάβει απόφαση για το αν θα κάνει ή όχι χρήση των δυνατοτήτων που του παρέχει η σύμβαση. Ορίζεται επίσης, ότι σε περίπτωση σημαντικής υπέρβασης, που υπερβαίνει τον έναν μήνα, ο πιστωτικός φορέας οφείλει να ενημερώνει άμεσα τον καταναλωτή για την υπέρβαση, το σχετικό ποσό, το χρεωστικό επιτόκιο και τις εφαρμοζόμενες ποινές, επιβαρύνσεις ή τόκους υπερημερίας⁴²⁹. Με την ενημέρωση αυτή ο καταναλωτής θα είναι σε θέση να γνωρίζει τις δυσμενείς συνέπειες που απορρέουν από την υπέρβαση ώστε να λαμβάνει και τα απαραίτητα μέτρα⁴³⁰.

4.5. Παροχή πληροφόρησης κατά τη διαφήμιση

Αναφορικά με τη διαφήμιση προϊόντων και υπηρεσιών καταναλωτικής πίστης, ο κοινοτικός νομοθέτης δεν αρκείται στις γενικές διατάξεις που ρυθμίζουν την

426. Άρθρο 12 παρ. 1.

427. Αιτ.Εκθ. αρχικής πρότασης οδηγίας, υπό άρθρο 21.

428. Άρθρο 18 παρ. 1.

429. Άρθρο 18 παρ. 2. Υπό την οδηγία 87/102/ΕΟΚ προκειμένου να παρασχεθεί η ενημέρωση αυτή, ο λογαριασμός έπρεπε να μείνει ακάλυπτος για περισσότερο από τρεις μήνες και όχι για έναν μήνα όπως προβλέπεται στη νέα οδηγία. Άρθρο 6 παρ. 3 της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ.

430. Η ως άνω διάταξη ισχύει υπό την επιφύλαξη τυχόν κανόνων του εθνικού δικαίου που απαιτούν από τον πιστωτικό φορέα να προσφέρει άλλου είδους πιστωτικό προϊόν όταν είναι σημαντική η διάρκεια της υπέρβασης. Άρθρο 18 παρ. 3.

διαφήμιση⁴³¹, αλλά καθιερώνει παράλληλα ειδική διάταξη⁴³² στην νέα οδηγία για την καταναλωτική πίστη, προβλέποντας συγκεκριμένες υποχρεώσεις πληροφόρησης που πρέπει να παρέχονται με τυποποιημένο τρόπο. Σκοπός της εν λόγω ρύθμισης είναι η παροχή της δυνατότητας στον καταναλωτή να συγκρίνει τις επιμέρους προσφορές προϊόντων ή υπηρεσιών ιδίως ως προς το κόστος αυτών. Μία τέτοια σύγκριση καθίσταται δυνατή μέσω ενός κοινού σημείου αναφοράς, της τυποποιημένης πληροφόρησης, δηλαδή της πληροφόρησης που περιλαμβάνει συγκεκριμένα στοιχεία τα οποία παρέχουν στον καταναλωτή μια συνολική και σαφή εικόνα για τα κόστη της κάθε πίστωσης και του επιτρέπουν να αξιολογήσει ορθά όλες τις επιμέρους προσφορές⁴³³.

Ειδικότερα προβλέπεται ότι κάθε διαφήμιση που αναφέρει συγκεκριμένο επιτόκιο ή οποιαδήποτε άλλα αριθμητικά στοιχεία που αφορούν το κόστος μιας πίστωσης πρέπει να περιλαμβάνει ορισμένες τυποποιημένες πληροφορίες⁴³⁴, με συγκεκριμένη σειρά, κατά τρόπο σαφή, συνοπτικό και εμφανή, με χρήση αντιπροσωπευτικού παραδείγματος. Η πληροφόρηση αυτή συνίσταται στα ακόλουθα στοιχεία: α) το χρεωστικό επιτόκιο, σταθερό ή μεταβλητό ή αμφότερα και πληροφορίες για τυχόν εφαρμοζόμενες επιβαρύνσεις που περιλαμβάνονται στο συνολικό κόστος της πίστωσης για τον καταναλωτή, β) το συνολικό ποσό της πίστωσης, γ) το ΣΕΠΕ, δ) κατά περίπτωση τη διάρκεια της σύμβασης πίστωσης⁴³⁵, ε) σε περίπτωση πίστωσης με τη μορφή προθεσμιακής καταβολής για συγκεκριμένο αγαθό ή υπηρεσία, την τιμή τοις μετρητοίς και το ποσό της τυχόν προκαταβολής⁴³⁶ και στ) κατά περίπτωση το συνολικό ποσό που πρέπει να πληρώσει ο καταναλωτής και το ποσό των δόσεων⁴³⁷. Η υποχρέωση, ωστόσο, για την παροχή της

431. Πρόκειται για την οδηγία 2006/114/ΕΚ για την παραπλανητική και τη συγκριτική διαφήμιση (ΕΕ 27.12.2006, L 376/21) και την οδηγία 2005/29/ΕΚ για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές των επιχειρήσεων προς τους καταναλωτές στην εσωτερική αγορά και για την τροποποίηση της οδηγίας 84/450/ΕΟΚ του Συμβουλίου, των οδηγιών 97/7/ΕΚ, 98/27/ΕΚ, 2002/65/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του Κανονισμού 2006/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (ΕΕ 11.6.2005, L 149/22). Μολονότι η οδηγία 2008/48/ΕΚ δεν παραπέμπει ρητά στην πρώτη όπως συμβαίνει με τη δεύτερη (άρθρο 4 παρ. 4), η οδηγία 2006/114/ΕΚ εξακολουθεί να ισχύει για τη διαφήμιση προϊόντων καταναλωτικής πίστης παράλληλα με την οδηγία για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές. Λιβαδά (2008), 76.

432. Άρθρο 4.

433. Αιτιολογική σκέψη 18.

434. Άρθρο 4 παρ. 1.

435. Η ένδειξη κατά περίπτωση συνεπάγεται ότι ο πιστωτικός φορέας πρέπει να παρέχει την πληροφόρηση, εφόσον αυτή αφορά το συγκεκριμένο προϊόν ή υπηρεσία και αν δεν αφορά τον συγκεκριμένο τύπο πίστωσης θα πρέπει να τη διαγράφει. Παράρτημα II της οδηγίας σχετικά με τις «τυποποιημένες ευρωπαϊκές πληροφορίες καταναλωτικής πίστης».

436. Με βάση το στοιχείο αυτό πληροφόρησης, ο καταναλωτής είναι σε θέση να γνωρίζει την επιβάρυνση που συνεπάγεται η χρηματοδότηση της αγοράς ενός αγαθού ή μιας υπηρεσίας αντί της αποπληρωμής τοις μετρητοίς.

437. Άρθρο 4 παρ. 2.

τυποποιημένης πληροφόρησης δεν υφίσταται, σύμφωνα με την οδηγία⁴³⁸, στις περιπτώσεις που η εθνική νομοθεσία κράτους μέλους επιτάσσει την αναφορά του ΣΕΠΕ στις διαφημίσεις, με την προϋπόθεση όμως ότι δεν αναφέρεται στη διαφήμιση οποιοδήποτε άλλο στοιχείο κόστους⁴³⁹. Η επιβολή του κανόνα τυποποιημένης πληροφόρησης στις περιπτώσεις αυτές θα συνιστούσε αδικαιολόγητη πρόσθετη επιβάρυνση των πιστωτικών φορέων⁴⁴⁰.

Ως προς τα ως άνω στοιχεία πληροφόρησης κρίνεται αναγκαίο να γίνουν οι ακόλουθες παρατηρήσεις: Όπως αναφέρθη, ο πιστωτικός φορέας θα πρέπει κατά τη διαφήμιση να αναφέρει το χρεωστικό επιτόκιο και συγχρόνως τις τυχόν επιβαρύνσεις που περιλαμβάνονται στο συνολικό κόστος της πίστωσης, δηλαδή τυχόν προμήθειες, φόρους και κάθε είδους άλλες αμοιβές με εξαίρεση τα συμβολαιογραφικά έξοδα, υπό την προϋπόθεση βέβαια ότι αυτά είναι ήδη γνωστά σε αυτόν⁴⁴¹. Η υποχρεωτική, ωστόσο, αυτή πληροφόρηση σχετικά με τις πρόσθετες επιβαρύνσεις, οι οποίες ούτως ή άλλως περιλαμβάνονται στο ΣΕΠΕ που επίσης αναφέρεται υποχρεωτικά στη διαφήμιση, είναι ενδεχομένως δυσχερής λόγω των αντικειμενικών περιορισμών που υπάρχουν στο πλαίσιο της διαφήμισης και ιδίως της τηλεοπτικής και ραδιοφωνικής, όπου ο χρόνος προβολής είναι ελάχιστος και το κόστος ιδιαίτερα υψηλό. Επιπλέον, είναι υπερβολική στο βαθμό που κατά τη διαφήμιση είναι αδύνατον να συγκρατηθούν από τον καταναλωτή τα εν λόγω αριθμητικά στοιχεία με κίνδυνο αυτός να αποπροσανατολιστεί καθώς δεν θα έχει συγκρατήσει τα κύρια στοιχεία της διαφημιζόμενης υπηρεσίας⁴⁴². Άλλωστε, ο ρόλος της διαφήμισης ως εμπορικό μέσο επικοινωνίας του προμηθευτή για την προώθηση των προϊόντων του, είναι να καταστήσει γνωστό το προωθούμενο προϊόν με σκοπό να πείσει το ευρύ κοινό να το αναζητήσει και να το προμηθευτεί, υπό όρους βέβαια που ανταποκρίνονται στις αρχές του αποδοτικού ανταγωνισμού και δεν αλλοιώνεται ή νοθεύεται η ελευθερία επιλογής του καταναλωτή⁴⁴³. Για το λόγο αυτό, η πληροφόρηση που παρέχεται κατά τη διαφήμιση δεν πρέπει να συγχέεται με τη προσυμβατική πληροφόρηση, καθώς ο σκοπός της διαφήμισης είναι η προώθηση του προϊόντος και ως εκ τούτου η παροχή πληροφόρησης εξαντλείται με την αναφορά ελάχιστων μόνο στοιχείων που είναι αναγκαίο να γνωρίζει ο καταναλωτής,

438. Άρθρο 4 παρ. 1 εδ. β'.

439. Αν αναφέρεται οποιοδήποτε στοιχείο κόστους θα εφαρμόζεται ο κανόνας της τυποποιημένης πληροφόρησης.

440. Λιβαδά (2008), 265.

441. Ενδέχεται ο πιστωτικός φορέας κατά το στάδιο αυτό να μην γνωρίζει τα στοιχεία κόστους, στις περιπτώσεις δε αυτές δεν μπορεί παρά να βασιστεί σε υπόθεση, η οποία θα έχει ως σημείο αναφοράς ένα αντιπροσωπευτικό παράδειγμα σύμβασης πίστωσης.

442. *Policy Department Economic and Scientific Policy* (2007), 48 επ' Λιβαδά (2008), 266 επ.

443. Περράκης, Σύγχρονα προβλήματα της διαφήμισης, στο Η διαφήμιση και οι κώδικες δεοντολογίας, Πρακτικά 8^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Ελλήνων Εμπορικόλογων, 1999, 23.

ώστε να μην παραπλανηθεί ως προς τα χαρακτηριστικά του προϊόντος/υπηρεσίας ιδίως σε ό, τι αφορά το κόστος και τις κύριες ιδιότητες αυτού⁴⁴⁴.

Η πληροφόρηση αντίθετα για το δεύτερο στη σειρά στοιχείο, δηλαδή το συνολικό ποσό της πίστωσης⁴⁴⁵, κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική, προκειμένου ο καταναλωτής να μπορέσει να εκτιμήσει αν μια συγκεκριμένη προσφορά πίστωσης ανταποκρίνεται στις ανάγκες του σε ό, τι αφορά το ύψος της πίστωσης που επιθυμεί να λάβει, τη μέγιστη δηλαδή πίστωση που μπορεί να του χορηγηθεί. Ακόμη, με βάση την πληροφόρηση αυτή ο καταναλωτής είναι σε θέση να διαπιστώσει αν η συγκεκριμένη παροχή πίστωσης καλύπτεται από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας και ως εκ τούτου από τις προστατευτικές της διατάξεις, δεδομένου ότι, όπως έχει ήδη αναφερθεί, η εν λόγω οδηγία δεν εφαρμόζεται σε συμβάσεις πίστωσης με συνολικό ποσό πίστωσης μεγαλύτερο των 75.000 και μικρότερο των 200 ευρώ⁴⁴⁶. Ιδιαίτερως σημαντική επίσης είναι η υποχρεωτική αναφορά στο ΣΕΠΕ, το συνολικό δηλαδή κόστος της πίστωσης για τον καταναλωτή, εκφραζόμενο ως ετήσιο ποσοστό του συνολικού ποσού της πίστωσης⁴⁴⁷, καθώς αυτό επιτρέπει στον καταναλωτή να γνωρίζει το συνολικό ποσό της πίστωσης δεδομένου ότι απεικονίζει την πραγματική επιβάρυνση του καταναλωτή. Σε περίπτωση μάλιστα που προσφέρονται περισσότερα επιτόκια για περιορισμένο διάστημα ή ποσό, για τον υπολογισμό του ΣΕΠΕ ως επιτόκιο και επιβαρύνσεις θεωρούνται τα υψηλότερα για όλη τη διάρκεια της σύμβασης⁴⁴⁸.

Πέραν όμως των ως άνω καθιερώνεται και μια επιπρόσθετη υποχρέωση και μάλιστα ανεξάρτητα από το αν περιέχεται στη διαφήμιση οποιοδήποτε στοιχείο αναφορικά με το κόστος της πίστωσης. Συγκεκριμένα, εάν για την χορήγηση της πίστωσης είναι υποχρεωτική η σύναψη σύμβασης που αφορά συμπληρωματική υπηρεσία έτσι ώστε η σύναψη της σύμβασης πίστωσης να είναι αδύνατη χωρίς τη σύναψη της συμπληρωματικής όπως πχ στις περιπτώσεις ασφάλισης, το δε κόστος αυτής δεν μπορεί εκ των προτέρων να καθοριστεί - οπότε δεν θα μπορεί να συνυπολογιστεί και στο ΣΕΠΕ - η ύπαρξη της σύμβασης αυτής πρέπει υποχρεωτικά

444. Λιβαδά (2008), 272 επ. Η διαφήμιση δεν εντάσσεται στο προσυμβατικό στάδιο, για το λόγο αυτό, άλλωστε, κατά το στάδιο της διαφήμισης δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις 197-198 ΑΚ για την ευθύνη από διαπραγματεύσεις, καθώς οι διαπραγματεύσεις αρχίζουν όταν εκδηλωθεί ενδιαφέρον ορισμένων προσώπων για τη σύναψη της σύμβασης με οποιονδήποτε τρόπο. Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές Αστικού δικαίου, 1997, 377.

445. Ως συνολικό ποσό της πίστωσης ορίζεται το ανώτατο όριο ή το σύνολο των ποσών που διατίθενται βάσει της σύμβασης πίστωσης. Άρθρο 3 στοιχ. ιβ'.

446. Λιβαδά (2008), 267.

447. Άρθρο 3 στοιχ. θ'.

448. Παράρτημα Ι της οδηγίας (υπό ΙΙ πρόσθετα κριτήρια για τον υπολογισμό του συνολικού ετήσιου πραγματικού επιτοκίου, στ. θ ').

να αναφέρεται στη διαφήμιση με τρόπο σαφή, ευσύνοπτο και εμφανή, ώστε ο καταναλωτής να αντιλαμβάνεται την ύπαρξη ενός επιπλέον κόστους⁴⁴⁹.

Η νέα ρύθμιση για τη διαφήμιση και τις τυποποιημένες πληροφορίες που πρέπει να περιλαμβάνονται σε αυτή είναι σε σχέση με την αντίστοιχη ρύθμιση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ αυστηρότερη, καθώς στο προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς δεν υπήρχε υποχρέωση παροχής πληροφοριών με τυποποιημένο τρόπο, ενώ το μόνο στοιχείο που έπρεπε να αναφέρεται ήταν το ΣΕΠΕ με ένα αντιπροσωπευτικό παράδειγμα, εφόσον δεν υπήρχε δυνατότητα υπολογισμού του⁴⁵⁰. Με την εισαγωγή ενός αυστηρότερου νομοθετικού πλαισίου επιδιώκεται η μεγαλύτερη προστασία του καταναλωτή μέσω της παροχής τυποποιημένης πληροφόρησης, ίδιας για όλες τις προσφερόμενες πιστώσεις, με σκοπό την συγκρισιμότητα αυτών εκ μέρους του καταναλωτή και την ορθή τους αξιολόγηση. Ωστόσο, εκτιμούμε ότι ο επιδιωκόμενος αυτός στόχος θα μπορούσε να επιτευχθεί και με μικρότερης έκτασης στοιχεία πληροφόρησης από τα προβλεπόμενα⁴⁵¹, καθώς πολλά από τα αριθμητικά μεγέθη είναι αντικειμενικά δύσκολο να γίνουν αντιληπτά από τον καταναλωτή στο στάδιο της διαφήμισης και ενδέχεται να αποπροσανατολίσουν αυτόν από τα κύρια χαρακτηριστικά της πίστωσης⁴⁵². Οι κίνδυνοι μάλιστα που απορρέουν από τη μη ορθή συμμόρφωση των πιστωτικών φορέων με τις εν λόγω διατάξεις ενδέχεται να οδηγήσουν σε διαφημίσεις στις οποίες δεν θα περιέχεται κανένα απολύτως στοιχείο κόστους⁴⁵³.

449. Άρθρο 4 παρ. 3.

450. Άρθρο 3 της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ.

451. Στην αρχική πρόταση οδηγίας, COM (2002) 443 τελικό, δεν προβλεπόταν υποχρέωση αναφοράς συγκεκριμένων στοιχείων πληροφόρησης (άρθρο 4), το δε Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πρότεινε τη διαγραφή εξ' ολοκλήρου του άρθρου 4 της αρχικής πρότασης οδηγίας με το αιτιολογικό ότι η διαφήμιση αποτελεί αντικείμενο ρύθμισης ειδικών οδηγιών (τροπολογία 30). Με την τροποποιημένη, εντούτοις, πρόταση οδηγίας προβλέφθηκαν για πρώτη φορά τα τυποποιημένα στοιχεία πληροφόρησης (άρθρο 4), τα οποία ενισχύθηκαν ακόμη περισσότερο με την κοινή θέση του Συμβουλίου.

452. *Policy Department Economic and Scientific Policy* (2007), 48 επ.

453. *Λιβαδά* (2008), 275.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

1. Το δικαίωμα υπαναχώρησης

Μία από τις σημαντικότερες καινοτομίες που εισάγονται στην νέα οδηγία για την καταναλωτική πίστη είναι το δικαίωμα μονομερούς υπαναχώρησης του καταναλωτή από τη σύμβαση⁴⁵⁴. Η συναλλακτική ανισορροπία στη σχέση πιστωτικού φορέα και καταναλωτή, που συγκεκριμενοποιείται στην πληροφοριακή ασυμμετρία και την διαπραγματευτική αδυναμία, αλλά και λοιπές αποτυχίες της αγοράς όπως οι μονοπωλιακές καταστάσεις και οι επιθετικές πρακτικές προώθησης προϊόντων και υπηρεσιών οδήγησαν τον κοινοτικό νομοθέτη στην πρόβλεψη ενός πρόσθετου μέσου προστασίας του καταναλωτή έναντι του πιστωτικού φορέα που του παρέχει τη δυνατότητα να απαλλάσσεται από επιπόλαιες και απερίσκεπτες δεσμεύσεις και να υπαναχωρεί από μία απόφαση που έλαβε υπό συνθήκες πίεσης που περιορίζουν την ελεύθερη και συνειδητή συναίνεσή του⁴⁵⁵. Η δυνατότητα αυτή αποδέσμευσης από τις συμβατικές υποχρεώσεις έχει άμεση επίπτωση στον ανταγωνισμό, συμβάλλει στην συμπίεση των τιμών και στη βελτίωση της ποιότητας των προσφερόμενων υπηρεσιών, καθώς ο καταναλωτής στο διάστημα εντός του οποίου δικαιούται να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση ενδέχεται να αναζητήσει μια νέα καλύτερη ανταγωνιστική προσφορά⁴⁵⁶. Η ανάγκη, επομένως, για αποτελεσματική προστασία του καταναλωτή έναντι του κινδύνου εκμετάλλευσης από τον ισχυρότερο αντισυμβαλλόμενο του οδήγησε τον κοινοτικό νομοθέτη στην καθιέρωση ενός δικαιώματος, η άσκηση του οποίου καταργεί εκ των υστέρων τα αποτελέσματα της συμβατικής δέσμευσης⁴⁵⁷, παρεμβαίνοντας με τον τρόπο αυτό στην δικαιοπρακτική

454. Άρθρο 14 της οδηγίας. Δικαίωμα υπαναχώρησης για τις συμβάσεις πίστωσης που συνάπτονται με ταυτόχρονη φυσική παρουσία πιστωτικού φορέα και καταναλωτή καθιερώνεται για πρώτη φορά με την νέα οδηγία για την καταναλωτική πίστη. Δικαίωμα υπαναχώρησης, ωστόσο, σε κοινοτικό επίπεδο προβλέπεται ήδη πχ. στην οδηγία 2002/65/ΕΚ για την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, στην οδηγία 85/577/ΕΟΚ για τις συμβάσεις εκτός εμπορικού καταστήματος και στην οδηγία 97/7/ΕΚ για τις εξ αποστάσεως συμβάσεις στο πεδίο εφαρμογής της οποίας, εντούτοις, δεν περιλαμβάνονται οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες. Για μία γενική θεώρηση του δικαιώματος υπαναχώρησης στα διάφορα κοινοτικά νομοθετήματα, *Loos, Rights of Withdrawal, Centre for the Study of European Contract Law, 2009, http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1350224*

455. ΑιτΕκθ. αρχικής πρότασης οδηγίας, υπό άρθρο 11.

456. Παπαϊωάννου, Η σύμβαση από απόσταση κατά το δικαίωμα προστασίας του καταναλωτή, ΔΕΕ 2003, 157.

457. Το δικαίωμα υπαναχώρησης συνιστά κατά μία άποψη διαπλαστικό δικαίωμα, με την άσκηση του οποίου καταργούνται εκ των υστέρων τα αποτελέσματα της συμβατικής δέσμευσης και διαμορφώνεται μια νέα κατάσταση. Η σύμβαση δηλαδή, εν προκειμένω, ισχύει από τη κατάρτισή της με την αναβλητική όμως αίρεση της μη άσκησης του δικαιώματος υπαναχώρησης από τον καταναλωτή. Κατ' άλλη άποψη, το δικαίωμα υπαναχώρησης αποτελεί μέρος της διαδικασίας ολοκλήρωσης της σύμβασης με την έννοια ότι αυτή

ελευθερία και την αυτονομία της ιδιωτικής βούλησης και εισάγοντας εξαίρεση από την αρχή *pacta sunt servanda*⁴⁵⁸ που διέπει το δίκαιο των συμβάσεων.

Το δικαίωμα υπαναχώρησης από τη σύμβαση πίστωσης ασκείται μονομερώς από τον καταναλωτή και αναπιολόγητα, χωρίς δηλαδή να αναφέρονται οι λόγοι της υπαναχώρησης. Ο καταναλωτής δικαιούται να ασκήσει το εν λόγω δικαίωμα εντός προθεσμίας δεκατεσσάρων ημερολογιακών ημερών⁴⁵⁹, κατά τη διάρκεια της οποίας θεωρείται ότι ο καταναλωτής δύναται να διαμορφώσει την τελική του απόφαση για τη λήψη ή μη της πίστωσης και η οποία αρχίζει είτε από την ημερομηνία σύναψης της σύμβασης πίστωσης είτε από την ημερομηνία κατά την οποία ο καταναλωτής παρέλαβε τους όρους της σύμβασης και τις πληροφορίες που προβλέπονται στο άρθρο 10 της οδηγίας, εφόσον η ημέρα αυτή είναι μεταγενέστερη από εκείνη της σύναψης της σύμβασης⁴⁶⁰. Το δεύτερο σκέλος της ρύθμισης αυτής αποσκοπεί στην αποφυγή του φαινομένου εσκεμμένων καθυστερήσεων ανάμεσα στη σύναψη της σύμβασης και τη λήψη αντιγράφου της⁴⁶¹ που περιλαμβάνει του όρους και τις αναγκαίες πληροφορίες, δεδομένου ότι μόνο όταν ο καταναλωτής λάβει το αντίγραφο της σύμβασης που έχει συνάψει δύναται να σχηματίσει ολοκληρωμένη αντίληψη για τους όρους που περιλαμβάνονται σε αυτή, για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτή και γενικότερα για το κατά πόσο η σύμβαση ανταποκρίνεται στις προσδοκίες του, ώστε να οδηγηθεί σε συνειδητή απόφαση για το αν θα υπαναχωρήσει τελικά ή όχι από τη σύμβαση. Αν η προθεσμία παρέλθει άπρακτη, δίχως δηλαδή να ασκηθεί το δικαίωμα υπαναχώρησης από τον καταναλωτή τότε η σύμβαση δεν μπορεί να ανατραπεί παρά μόνο για λόγους που προβλέπονται στις γενικές διατάξεις της νομοθεσίας των κρατών μελών⁴⁶².

ολοκληρώνεται και παράγει τα αποτελέσματά της μόνο μετά την άπρακτη πάροδο της προθεσμίας εντός της οποίας ο καταναλωτής δικαιούται να ασκήσει το δικαίωμα αυτό. Ωστόσο, η πρακτική σημασία της διαφοράς ως προς τη νομική φύση του εν λόγω δικαιώματος είναι μάλλον περιορισμένη δεδομένου ότι στην οδηγία ρυθμίζονται συγκεκριμένα τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από την άσκηση του δικαιώματος αυτού. Σχετικά, Σταθόπουλος/Χιωτέλλης/Αυγουσιανάκης, Κοινοτικό Αστικό Δίκαιο Ι. Επιπτώσεις κοινοτικών οδηγιών στο δίκαιο του ΑΚ, 1995, 55 επ. Σκορίνη-Παπαρρηγοπούλου, Η προστασία του καταναλωτή στη σύμβαση εκτός εμπορικού καταστήματος, 1999, 151 επ.

458. Η αρχή *pacta sunt servanda* αποτελεί μία από τις θεμελιώδεις αρχές του ενοχικού δικαίου. Πρόκειται για τη συμβατική δέσμευση, δηλαδή τη δέσμευση του συμβαλλομένου από τη σύμβαση και συνεπώς την ευθύνη του σε περίπτωση αθέτησής αυτής. Αυτός που συνήψε μια σύμβαση υποχρεούται να σεβαστεί και να τηρήσει τη συμβατική του υποχρέωση, εκπληρώνοντάς τη. Στον ελληνικό αστικό κώδικα η αρχή αυτή θεμελιώνεται στις διατάξεις 287 και 361 ΑΚ. Σε ακραίες, ωστόσο, περιπτώσεις προβλέπονται δυνατότητες απόκλισης (388, 288 ΑΚ). Σχετικά, Σταθόπουλος (2004⁴), 17.

459. Εφόσον η προθεσμία καθορίζεται σε ημερολογιακές και όχι εργάσιμες ημέρες, συνυπολογίζονται σε αυτές τα Σάββατα, οι Κυριακές και οι αργίες.

460. Άρθρο 14 παρ. 1.

461. Παπαϊωάννου (2007), 319.

462. Στη χώρα μας για παράδειγμα η σύμβαση θα μπορούσε να ανατραπεί λόγω πλάνης, απάτης ή απειλής.

Η προθεσμία που επιλέγεται στην νέα οδηγία ακολουθεί το πρότυπο της οδηγίας 2002/65/ΕΚ για την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών⁴⁶³, καθώς κρίθηκε αναγκαία η ευθυγράμμιση των χρονικών προϋποθέσεων άσκησης του δικαιώματος υπαναχώρησης προς αποφυγή συγχύσεως και ενίσχυσης της εμπιστοσύνης των ευρωπαϊκών καταναλωτών στις διασυνοριακές πιστώσεις⁴⁶⁴. Υποστηρίζεται, ωστόσο, ότι η παροχή ενός τόσο μεγάλου χρονικού διαστήματος για την άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης κατ' αντιστοιχία με την οδηγία για την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών δεν φαίνεται να είναι εν προκειμένω δικαιολογημένη, καθώς οι ιδιαίτερες συνθήκες που συντρέχουν στις εξ αποστάσεως συμβάσεις και οι οποίες υπαγορεύουν την παροχή στον καταναλωτή ενός μεγάλου διαστήματος για τη λήψη συνειδητής απόφασης, δεν ισχύουν και στην περίπτωση των συμβάσεων που συνάπτονται με ταυτόχρονη φυσική παρουσία των συμβαλλομένων μερών⁴⁶⁵. Το ζήτημα βέβαια αυτό περιορισμένη ενδεχομένως σημασία έχει ενόψει της ειδικής ρύθμισης που εμπεριέχεται στην οδηγία βάσει της οποίας αν στο εθνικό δίκαιο κράτους μέλους προβλέπεται ειδική προθεσμία κατά τη διάρκεια της οποίας δεν μπορεί να αρχίσει η εκτέλεση της σύμβασης, οι διατάξεις του άρθρου 14 της οδηγίας για το δικαίωμα υπαναχώρησης δεν τυγχάνουν εφαρμογής. Μία τέτοια εθνική

463. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι εφόσον ο καταναλωτής έχει δικαίωμα υπαναχώρησης σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας 2008/48/ΕΚ, δεν εφαρμόζονται οι αντίστοιχες της οδηγίας 2002/65/ΕΚ για την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών ή της οδηγίας 85/577/ΕΟΚ για τις συμβάσεις εκτός εμπορικού καταστήματος. Άρθρο 14 παρ. 5. Η ρητή αυτή πρόβλεψη αποτρέπει τυχόν αντίθετες ερμηνείες και λειτουργεί υπέρ της ασφάλειας του δικαίου.

464. Αιτιολογική σκέψη 34 της οδηγίας. Αποκλίσεις, ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν στο καθεστώς του δικαιώματος υπαναχώρησης στις διάφορες κοινοτικές ρυθμίσεις προστασίας του καταναλωτή όπως π.χ. στις οδηγίες 85/577/ΕΟΚ και 97/7/ΕΚ, οι οποίες προβλέπουν προθεσμία 7 ημερών για την άσκηση του δικαιώματος. Η ανομοιομορφία πάντως αυτή τείνει να αποκατασταθεί, καθώς με την πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τα δικαιώματα των καταναλωτών (COM/2008/614 τελικό) με την οποία επιδιώκεται η αναθεώρηση των οδηγιών 85/577/ΕΟΚ, 93/13/ΕΟΚ, 97/7/ΕΚ και 1999/14/ΕΚ, η σχετική χρονική περίοδος ορίζεται στις 14 ημερολογιακές ημέρες.

465. Λιβαδά (2008), 281. Η συγγραφέας επισημαίνει ότι στις εξ αποστάσεως συμβάσεις απουσιάζει η φυσική παρουσία των συμβαλλομένων σε όλα τα στάδια μέχρι και τη σύναψη της σύμβασης, ο δε καταναλωτής ενδέχεται να μην είναι εξοικειωμένος τόσο με το αντικείμενο της χρηματοπιστωτικού προϊόντος ή υπηρεσίας όσο και με το μέσο που χρησιμοποιείται για τη σύναψη της σύμβασης, ενώ συνήθως δεν έχει ολοκληρωμένη εικόνα των προσφερόμενων προϊόντων και υπηρεσιών, καθώς είναι δύσκολο να εξακριβώσει την ποιότητα αυτών αλλά και την αξιοπιστία του προμηθευτή. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ο καταναλωτής να είναι πιο ευάλωτος στον αφηνιδιασμό και πιο επιρρεπής στη λήψη μιας μη ορθολογικής απόφασης που υπό άλλες συνθήκες δεν θα ελάμβανε. Στις περιπτώσεις, επομένως, αυτές ενδέχεται να χρειάζεται ένα επαρκές χρονικό διάστημα προκειμένου να επεξεργαστεί τους όρους της σύμβασης ή να απευθυνθεί σε σύμβουλο για ζητήματα πιστώσεων και να λάβει έτσι την απόφασή του όντας πληρέστερα ενημερωμένος. Οι ειδικές αυτές όμως συνθήκες δεν ισχύουν και στην περίπτωση των συμβάσεων που συνάπτονται με ταυτόχρονη φυσική παρουσία των μερών και ως εκ τούτου το μεγάλο αυτό χρονικό διάστημα για την άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης κρίνεται ως μη αναγκαίο.

ρύθμιση λειτουργεί εναλλακτικά του δικαιώματος υπαναχώρησης, εφόσον στο χρονικό αυτό διάστημα παρέχεται στον καταναλωτή η δυνατότητα διάσκευης⁴⁶⁶.

Για να είναι ισχυρή η άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης θα πρέπει επιπλέον ο καταναλωτής πριν από τη λήξη της ως άνω προθεσμίας να ενημερώσει με μέσα που μπορούν να αποδειχθούν σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία⁴⁶⁷ σχετικά με τη βούλησή του αυτή τον πιστωτικό φορέα σύμφωνα με τις πληροφορίες που του έχει παράσχει ο τελευταίος στη σύμβαση⁴⁶⁸. Η προθεσμία θεωρείται ότι έχει τηρηθεί και στην περίπτωση όπου η μεν ειδοποίηση εστάλη από τον καταναλωτή πριν από την λήξη της προθεσμίας των δεκατεσσάρων ημερών, η δε λήψη της από τον πιστωτικό φορέα έγινε μετά την λήξη της προθεσμίας. Στην περίπτωση αυτή, ο πιστωτικός φορέας υποχρεούται να δεχτεί την υπαναχώρηση ακόμη και αν έχει παρέλθει το χρονικό διάστημα των δεκατεσσάρων ημερών υπό την προϋπόθεση όμως ότι η αποστολή της ειδοποίησης έλαβε χώρα εντός της προθεσμίας και η ειδοποίηση πραγματοποιήθηκε με έγγραφο ή με σταθερό μέσο που τίθεται στη διάθεση του πιστωτικού φορέα και στο οποίο αυτός έχει πρόσβαση⁴⁶⁹. Εφόσον ο καταναλωτής ασκήσει το δικαίωμα υπαναχώρησης από τη σύμβαση οφείλει να επιστρέψει στον πιστωτικό φορέα το κεφάλαιο και τους δεδουλευμένους τόκους επί του κεφαλαίου αυτού από την ημερομηνία της ανάληψης του ποσού μέχρι και την ημερομηνία εξόφλησης⁴⁷⁰. Οι τόκοι υπολογίζονται βάσει του συμφωνηθέντος χρεωστικού επιτοκίου⁴⁷¹ και ο πιστωτικός φορέας δεν δικαιούται άλλης αποζημίωσης από τον καταναλωτή εκτός της αποζημίωσης για μη επιστρεφόμενα τέλη τα οποία κατέβαλε σε οποιαδήποτε δημόσια διοικητική υπηρεσία⁴⁷². Το ύψος αυτό της αποζημίωσης, όπως επισημαίνεται⁴⁷³, θα είναι αμελητέο στις περιπτώσεις των μικρών δανείων, ενώ στις περιπτώσεις των δανείων που αφορούν μεγάλα ποσά η

466. Άρθρο 14 παρ. 7. Η εθνική αυτή ρύθμιση, όπως προκύπτει από τη γραμματική διατύπωση της εν λόγω διάταξης και συγκριτικά με τη διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 14, δεν είναι αναγκαίο να υφίσταται κατά το χρόνο έναρξης ισχύος της οδηγίας, αλλά τα κράτη μέλη δύνανται και μετά τη θέση σε ισχύ της οδηγίας να καθιερώνουν εναλλακτικά διάταξη βάσει της οποίας ο πιστωτικός φορέας δεν επιτρέπεται να εκτελέσει τη σύμβαση πίστωσης για ορισμένο χρονικό διάστημα, στην περίπτωση δε αυτή τα δικαιώματα του καταναλωτή θα ορίζονται βάσει της εθνικής νομοθεσίας.

467. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στην οδηγία δεν προβλέπεται ειδική ρύθμιση για το βάρος απόδειξης, οπότε θα εφαρμοστούν οι εθνικές ρυθμίσεις των κρατών μελών.

468. Άρθρο 14 παρ. 3 στοιχ. α), εδ. α'.

469. Άρθρο 14 παρ. 3 στοιχ. α), εδ. β'. Η τήρηση εν προκειμένω του εγγράφου ή σταθερού μέσου έχει ισχύ μάλλον συστατικού και όχι μόνο αποδεικτικού μέσου, καθώς συνιστά απόκλιση από τον γενικό κανόνα και τίθεται ως αντιστάθμισμα για την παράταση της προθεσμίας των 14 ημερών.

470. Άρθρο 14 παρ. 3 στοιχ. β), εδ. α'.

471. Άρθρο 14 παρ. 3 στοιχ. α), εδ. β'.

472. Άρθρο 14 παρ. 3 στοιχ. α), εδ. γ'.

473. ΑιτΕκθ. αρχικής πρότασης οδηγίας, υπό άρθρο 11.

καθιέρωση της υποχρέωσης αυτής θα λειτουργεί αποτρεπτικά της καταχρηστικής άσκησης του δικαιώματος υπαναχώρησης και των περιπτώσεων κερδοσκοπίας.

Η υποχρεωτική αναγνώριση του δικαιώματος υπαναχώρησης και η δυνατότητα μάλιστα άσκησης αυτού εντός μεγάλου χρονικού διαστήματος, όπως είναι το διάστημα των δεκατεσσάρων ημερών, ενδέχεται παρ' όλα αυτά να είναι προβληματική, ιδίως στις περιπτώσεις που η πίστωση χρησιμεύει για τη χρηματοδότηση αγοράς αγαθού, επισύροντας σημαντικές οικονομικές συνέπειες ως προς όλα τα εμπλεκόμενα πρόσωπα, δηλαδή τον πιστωτικό φορέα, τον πωλητή και τον καταναλωτή. Τα μειονεκτήματα που συνδέονται με το δικαίωμα υπαναχώρησης συνίστανται στην ευκαιριακή εκμετάλλευση του δικαιώματος, την αύξηση του κόστους και την ανασφάλεια μέχρι την εκπνοή της προθεσμίας⁴⁷⁴. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης ασκείται αναιτιολόγητα, δίχως δηλαδή ο καταναλωτής να προβάλλει οποιονδήποτε λόγο για την υπαναχώρησή του από την σύμβαση. Η αναιτιολόγητη, ωστόσο, υπαναχώρηση καθιστά εύκολη την άσκηση του εν λόγω δικαιώματος εκ μέρους του καταναλωτή με κίνδυνο την καταχρηστική άσκηση ενός δικαιώματος που έχει τεθεί στη διάθεση του καταναλωτή για την εξυπηρέτηση ενός πολύ συγκεκριμένου και θεμιτού κατά τα άλλα σκοπού. Πιο συγκεκριμένα, η προθεσμία άσκησης του δικαιώματος υπαναχώρησης δεν εμποδίζει τον καταναλωτή να προβεί σε άμεση ανάληψη της πίστωσης δεδομένου ότι μετά την άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης οφείλει να επιστρέψει το ποσό που του χορηγήθηκε και τους οφειλόμενους τόκους για την περίοδο των αναλήψεων⁴⁷⁵. Ας αναλογιστούμε τώρα την περίπτωση όπου ένας καταναλωτής λαμβάνει πίστωση για την αγορά ενός αυτοκινήτου ή μιας βιντεοκάμερας με σκοπό να χρησιμοποιήσει αυτή για τη μαγνητοσκόπηση ενός συγκεκριμένου γεγονότος πχ γενεθλίων ή μιας αποφοίτησης και ο οποίος κάνει χρήση των αγαθών αυτών κατά τη διάρκεια της προθεσμίας άσκησης του δικαιώματος υπαναχώρησης και στη συνέχεια τα επιστρέφει δυνάμει του δικαιώματος αυτού. Όπως γίνεται εύλογα αντιληπτό, στις περιπτώσεις αυτές η κανονική χρήση του αγαθού -και όχι απλώς η δοκιμαστική χρήση του- καθιστά το αγαθό μεταχειρισμένο με αποτέλεσμα να χάνει μέρος της αξίας του⁴⁷⁶. Βέβαια, εν προκειμένω, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η υπαναχώρηση από τη σύμβαση πίστωσης δεν παρέχει ταυτόχρονα και δικαίωμα υπαναχώρησης από τη σύμβαση αγοράς, εκτός αν κάτι τέτοιο προβλέπεται βάσει της εθνικής

474. *Rekaiti/Van den Bergh*, Cooling-Off Periods in the Consumer Laws of the EC Member States. A Comparative Law and Economics Approach, 2000, 371. *Howells*, The right of withdrawal in European consumer Law, στο *European contract law in Community law*, 2001, 229 επ.

475. ΑιτΕκθ. αρχικής πρότασης οδηγίας, υπό άρθρο 11.

476. *Rekaiti/Van den Bergh* (2000), 382.

νομοθεσίας⁴⁷⁷ κράτους μέλους ή από την ίδια την σύμβαση, με αποτέλεσμα η προβληματική αυτή να είναι μάλλον περιορισμένης σημασίας⁴⁷⁸. Περαιτέρω, η δυνατότητα άσκησης του δικαιώματος υπαναχώρησης έχει ως αποτέλεσμα ο πιστωτικός φορέας να αναλαμβάνει κάθε φορά τον κίνδυνο ο καταναλωτής να υπαναχωρήσει μέσα στην προβλεπόμενη προθεσμία. Η ανασφάλεια αυτή και η αβεβαιότητα σχετικά με την επέλευση ή μη της ολοκλήρωσης της διαδικασίας χορήγησης της πίστωσης σε συνδυασμό με την εκταμίευση και ανάληψη του ποσού της πίστωσης επιδρούν αρνητικά τόσο για τον πιστωτικό φορέα, ο οποίος επιβαρύνεται με το κόστος από την μειωμένη ρευστότητα και το κόστος ανάληψης του κινδύνου μη ολοκλήρωσης της διαδικασίας⁴⁷⁹ όσο και για τον ίδιο τον καταναλωτή στον οποίο κατά πάσα πιθανότητα θα μετακυλιστεί το κόστος αυτό⁴⁸⁰.

Προς αποφυγή των ως άνω επιπλοκών και διασφάλισης των συμφερόντων του, ο πιστωτικός φορέας ενδέχεται να μην εκταμιεύει το ποσό της πίστωσης όσο χρόνο διαρκεί η προθεσμία για την άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης⁴⁸¹. επιβαρύνοντας όμως έτσι τόσο τον καταναλωτή που ενδεχομένως έχει ανάγκη άμεσης προσφυγής στην πίστωση όσο και τον πωλητή που έχει ανάγκη από ρευστότητα ιδίως στις συνδεδεμένες συμβάσεις όπου η καταβολή του τιμήματος

477. Χαρακτηριστικά αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση της οδηγίας 2008/48/EK (αιτιολογική σκέψη 35) ότι «εφόσον ο καταναλωτής υπαναχωρήσει από σύμβαση πίστωσης σε σχέση με την οποία έχει παραλάβει αγαθά, ιδίως από αγορά με δόσεις ή σύμβαση εκμίσθωσης ή χρηματοδοτικής μίσθωσης που προβλέπει υποχρέωση αγοράς, η παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να εμποδίζει τα κράτη μέλη να ρυθμίζουν ζητήματα που αφορούν την επιστροφή των αγαθών ή τα συναφή ζητήματα».

478. Αιτ.Εκθ. τροποποιημένης πρότασης οδηγίας, COM (2005) 483 τελικό, υπό 5.8 Επίσης, Questions and answers on consumer credit, MEMO/02/252, http://ec.europa.eu/consumers/cons_int/fin_serv/cons_directive/ccd_ga_en.pdf.

479. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι η πλειοψηφία (πάνω από το 80%) των εθνικών ενώσεων τραπεζών, μεταξύ των οποίων και η ΕΕΤ, αναμένει από σημαντική έως πολύ σημαντική αύξηση του κόστους της πίστωσης λόγω της καθιέρωσης του δικαιώματος υπαναχώρησης που συνεπάγεται αύξηση του διοικητικού κόστους, του κόστους διαχείρισης ρευστότητας και του κόστους από την ενδεχόμενη καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος. *Policy Department Economic and Scientific Policy* (2007), 56. Παράρτημα II, *Civic Consulting, Survey of Banking Associations, Questionnaire filled by HBA, question 21*.

480. Σύμφωνα με μελέτη που εκπονήθηκε σχετικά με τις τραπεζικές υπηρεσίες στις ΗΠΑ, μία ρύθμιση σχεδιασμένη να προάγει την προστασία των καταναλωτών ενδέχεται να έχει αντίθετα αποτελέσματα και να λειτουργεί σε βάρος αυτών. Όπως επισημαίνεται στην εν λόγω μελέτη, το φάσμα των προϊόντων που παρέχονται από τις τράπεζες βαθμιαία συρρικνώθηκε λόγω του υψηλού κόστους και ρίσκου που συνεπάγεται η συμμόρφωση με ρύθμιση τιθέμενη για την προστασία των καταναλωτών, όπως η προθεσμία υπαναχώρησης. Το ενδεχόμενο μάλιστα ανάληψης τέτοιων υψηλών κινδύνων, ανάγκασε πολλές τράπεζες να εγκαταλείψουν την πιστωτική αγορά με άμεση επίπτωση στον ανταγωνισμό και τη διαμόρφωση των τιμών. *Barefoot/Thakor/Beltz, Common ground: Increasing consumer benefits and reducing regulatory costs in banking, 1993, 26 επ.*

481. *Gibbons/Schwartz, When is a Right of Withdrawal not a Right of Withdrawal? 2007, 2*. <http://www.responsible-credit.net/media.php?t=media&f=file&id=3465>

γίνεται απευθείας σε αυτόν από τον πιστωτικό φορέα⁴⁸². Ο ίδιος κίνδυνος θα μπορούσε ενδεχομένως να περιοριστεί με τη μείωση της προθεσμίας του δικαιώματος υπαναχώρησης, τη συντόμευση δηλαδή της προθεσμίας εντός της οποίας δύναται το εν λόγω δικαίωμα να ασκηθεί⁴⁸³. Ενδεικτική προς την κατεύθυνση αυτή είναι η παροχή με την νέα οδηγία για την καταναλωτική πίστη διακριτικής ευχέρειας στα κράτη μέλη να μπορούν κατ' εξαίρεση να προβλέπουν ότι η προθεσμία του δικαιώματος υπαναχώρησης μπορεί να μειωθεί σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα κατά τη διάρκεια του οποίου προβλέπεται βάσει της εθνικής νομοθεσίας ότι σε περίπτωση συνδεδεμένης σύμβασης πίστωσης δεν μπορούν να διατεθούν κεφάλαια στον καταναλωτή, με την προϋπόθεση όμως ότι η εν λόγω εθνική διάταξη ισχύει ήδη κατά τον χρόνο έναρξης ισχύος της οδηγίας και εφόσον έχει υποβληθεί ρητό αίτημα του καταναλωτή για την μείωση της προθεσμίας⁴⁸⁴. Εν όψει μάλιστα της ρύθμισης αυτής, ο καταναλωτής, αν το επιθυμεί και υποβάλει σχετικό ρητό αίτημα⁴⁸⁵, θα μπορέσει να παραλάβει έγκαιρα τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες η αγορά των οποίων χρηματοδοτήθηκε με τη σύμβαση πίστωσης, σε βραχύτερη δηλαδή προθεσμία έναντι εκείνης των δεκατεσσάρων ημερών, πριν από την οποία δεν επιτρέπεται να διατεθούν τα κεφάλαια για τη χρηματοδότηση της αγοράς του.

Περαιτέρω, υποστηρίζεται ότι ο υποχρεωτικός χαρακτήρας του δικαιώματος υπαναχώρησης από τη σύμβαση, ιδίως στον τομέα των πιστωτικών συμβάσεων είναι άνευ νοήματος, καθώς στις συμβάσεις αυτές παρέχεται υποχρεωτικά τόσο προσυμβατικά όσο και κατά τη σύναψη της σύμβασης εκτενής πληροφόρηση, με αποτέλεσμα το δικαίωμα διάσκεψης του καταναλωτή να ατονεί. Το επιχείρημα αυτό πράγματι είναι πειστικό στο μέτρο που ο καταναλωτής -θεωρητικά τουλάχιστον- έρχεται προσωπικά σε επαφή με τον πιστωτικό φορέα, ενημερώνεται για τους όρους της σύμβασης αναλυτικά τόσο πριν όσο και κατά τη σύναψη της σύμβασης, αναζητά διευκρινήσεις, επεξηγήσεις στο πλαίσιο της υποχρέωσης του πιστωτικού φορέα για

482. Έρευνα στις ΗΠΑ έδειξε ότι ο υποχρεωτικός χαρακτήρας του δικαιώματος υπαναχώρησης κατέστησε τα πιστωτικά ιδρύματα απρόθυμα να χορηγήσουν πίστωση σε καταναλωτές με εκταμίευση του ποσού της πίστωσης πριν τη λήξη της προθεσμίας υπαναχώρησης προκειμένου να αποφύγουν έτσι τα συνεπαγόμενα κόστη. *Rekaiti/Van den Bergh* (2000), 384.

483. Λιβαδά (2008), 285.

484. Άρθρο 14 παρ. 2. Η μείωση της προθεσμίας του δικαιώματος υπαναχώρησης υπό τις προβλεπόμενες προϋποθέσεις είναι σύμφωνη με τα συμφέροντα του καταναλωτή αφενός διότι αυτός δεν στερείται την άσκηση του δικαιώματος και αφετέρου διότι εξασφαλίζεται η έγκαιρη παραλαβή από αυτόν των αγορασθέντων αγαθών και υπηρεσιών. Απολογιστική σκέψη 36 της οδηγίας.

485. Αν και δεν ορίζεται ρητά, η αναφορά ωστόσο σε ρητό αίτημα του καταναλωτή και ο εξαιρετικός χαρακτήρας της διάταξης υπαγορεύουν για λόγους ασφάλειας δικαίου την υποβολή του σχετικού αιτήματος με έγγραφο ή άλλο σταθερό μέσο, εφόσον δεν ορίζεται συγκεκριμένα βάσει της εθνικής νομοθεσίας. Λιβαδά (2008), 288.

παροχή σε αυτόν συνδρομής, με αποτέλεσμα ο καταναλωτής να είναι ήδη κατά τη σύναψη της σύμβασης επαρκώς ενημερωμένος και συνειδητοποιημένος για την λήψη της απόφασής του και να μην έχει ανάγκη από περισσότερο χρονικό διάστημα για την αποκρυστάλλωση της απόφασής του⁴⁸⁶. Ωστόσο, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι στην πράξη ένα μεγάλο ποσοστό καταναλωτών είτε λόγω αδιαφορίας είτε λόγω έλλειψης συναλλακτικής εμπειρίας και χρόνου, ελάχιστη προσοχή αποδίδει στην παρεχόμενη από τον πιστωτικό φορέα πληροφόρηση και ελάχιστο χρόνο και προσωπική προσπάθεια δαπανά για την ανάγνωση και επεξεργασία της πληροφόρησης αυτής⁴⁸⁷. Από την άλλη βέβαια η παροχή προθεσμίας υπαναχώρησης δεν σημαίνει κατ' ανάγκη ότι θα μεταβάλει και την ως άνω συμπεριφορά του καταναλωτή ή ότι θα συμβάλει δραστικά στην ενεργοποίησή του για επεξεργασία της παρεχόμενης πληροφόρησης.

Ολοκληρώνοντας την παρουσίαση της ρύθμισης σχετικά με το δικαίωμα υπαναχώρησης του καταναλωτή από τη σύμβαση, θα πρέπει να αναφέρουμε ακόμη ότι προβλέπονται στην νέα οδηγία και ορισμένες διατάξεις που αφορούν ειδικότερα θέματα. Η πρώτη διάταξη αναφέρεται στις επιπτώσεις άσκησης του δικαιώματος υπαναχώρησης σε περίπτωση χορήγησης μαζί με τη σύμβαση πίστωσης κάποιας παρεπόμενης, συμπληρωματικής υπηρεσίας. Εφόσον στο πλαίσιο της σύμβασης πίστωσης παρέχεται μια τέτοια συμπληρωματική υπηρεσία είτε από τον πιστωτικό φορέα είτε από τρίτο πρόσωπο βάσει συμφωνίας του τρίτου και του πιστωτικού φορέα, ο καταναλωτής ο οποίος υπαναχωρεί από τη σύμβαση πίστωσης δεν δεσμεύεται πλέον ούτε ως προς τη συμπληρωματική υπηρεσία⁴⁸⁸. Η ρύθμιση αυτή είναι πράγματι δικαιολογημένη στο βαθμό που η σύναψη σύμβασης για την παροχή συμπληρωματικής ως προς την πίστωση υπηρεσίας στερείται νοήματος εάν ο καταναλωτής υπαναχωρήσει από τη σύμβαση πίστωσης και η τυχόν υποχρεωτική διατήρηση αυτής θα δέσμευε αδικαιολόγητα τον καταναλωτή⁴⁸⁹. Με τη δεύτερη διάταξη παρέχεται η διακριτική ευχέρεια στα κράτη μέλη να προβλέπουν κατά την μεταφορά της οδηγίας στις εθνικές τους νομοθεσίες ότι το δικαίωμα υπαναχώρησης δεν ασκείται στην περίπτωση συμβάσεων πίστωσης, οι οποίες εκ του νόμου συνάπτονται ενώπιον συμβολαιογράφου, ο δε συμβολαιογράφος στις περιπτώσεις αυτές οφείλει να επιβεβαιώσει ότι ο καταναλωτής απολαύει το δικαίωμα προσυμβατικής πληροφόρησης και πληροφόρησης κατά τη σύναψη της σύμβασης σύμφωνα με τα άρθρα 5 και 10 της οδηγίας⁴⁹⁰. Η διατύπωση της εν λόγω διάταξης

486. *Ogus, Regulation: Legal form and economic theory*, 1994, 128.

487. *Παπαϊωάννου* (2007), 315.

488. Άρθρο 14 παρ. 4.

489. *Λιβαδά* (2008), 287.

490. Άρθρο 14 παρ. 6.

είναι αρκετά αόριστη και ασαφής, καθώς δεν διευκρινίζεται σε τι συνίσταται η επιβεβαίωση, ποιος είναι ο αποδέκτης της, με ποιον τρόπο παρέχεται και ποια η ευθύνη του συμβολαιογράφου σε περίπτωση μη τήρησης της υποχρέωσης επιβεβαίωσης. Ωστόσο, εκτιμάται ότι ο συμβολαιογράφος θα πρέπει κατά τη σύναψη της σύμβασης να λαμβάνει γνώση της προσυμβατικής πληροφόρησης που παρασχέθηκε στον καταναλωτή και να ελέγχει αν στην προς σύναψη σύμβαση περιέχεται η προβλεπόμενη στο άρθρο 10 της οδηγίας πληροφόρηση, ώστε στη συνέχεια να παρέχει επιβεβαίωση στο συμβόλαιο που καταρτίζεται, ενώ οι συνέπειες της μη τήρησης της υποχρέωσης αυτής θα ορίζονται στη νομοθεσία του κράτους μέλους⁴⁹¹.

2. Οι συνδεδεμένες συμβάσεις πίστωσης

Στις σύγχρονες συναλλαγές είναι σύνηθες ο καταναλωτής που επιθυμεί την άμεση ικανοποίηση των ιδιωτικών του αναγκών, αλλά δεν διαθέτει τα οικονομικά μέσα, να καταφεύγει στη σύναψη συνδεδεμένων συμβάσεων πίστωσης. Ως *συνδεδεμένη σύμβαση πίστωσης* στην νέα οδηγία για την καταναλωτική πίστη νοείται η σύμβαση πίστωσης που χορηγείται αποκλειστικά για τη χρηματοδότηση σύμβασης που αφορά την προμήθεια συγκεκριμένων αγαθών ή την παροχή συγκεκριμένων υπηρεσιών, οι δύο αυτές δε συμβάσεις μεταξύ τους συνιστούν αντικειμενικά μια οικονομική ενότητα⁴⁹². Τέτοιου είδους οικονομική ενότητα θεωρείται σύμφωνα με την οδηγία ότι υπάρχει όταν ο προμηθευτής του αγαθού ή ο παρέχων την υπηρεσία χρηματοδοτεί ο ίδιος την πίστωση ή όταν την χρηματοδοτεί τρίτος εφόσον ο πιστωτικός φορέας χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες του προμηθευτή του αγαθού ή του παρέχοντος την υπηρεσία για τη σύναψη ή την προετοιμασία της σύμβασης πίστωσης⁴⁹³ ή όταν η σύμβαση πίστωσης κάνει ρητή αναφορά στα συγκεκριμένα

491. Λιβαδά (2008), 289.

492. Άρθρο 3 στοιχ. ιδ) i και ii.

493. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην οδηγία 87/102/ΕΟΚ, μολονότι δεν οριζόταν η έννοια της συνδεδεμένης σύμβασης πίστωσης, ωστόσο, από τη γραμματική διατύπωση του άρθρου 11 της οδηγίας ήταν σαφές ότι προϋπόθεση ύπαρξης συνδεδεμένης σύμβασης πίστωσης ήταν ο πιστωτικός φορέας και ο προμηθευτής να συνδέονται με προϋπάρχουσα σύμβαση (σύμβαση – πλαίσιο). Η προϋπόθεση ύπαρξης της σύμβασης - πλαισίου είχε οδηγήσει στον προβληματισμό για το κατά πόσο υπάρχει συνδεδεμένη σύμβαση πίστωσης όταν δεν υπάρχει προϋπάρχουσα σύμβαση πλαίσιο, αλλά υπάρχει απλώς κάποια μορφή συνεργασίας που υποδηλώνει όμως την οικονομική ενότητα του δανείου και της πώλησης. Με βάση τη ratio της ρύθμισης, η λύση ενδεχομένως ήταν ότι η οικονομική ενότητα προϋποθέτει απλώς συνεργασία με σκοπό την αμοιβαία επίτευξη κέρδους, χωρίς η ύπαρξη της προϋπάρχουσας σύμβασης πλαισίου να είναι αναγκαία προϋπόθεση. Κλαβανίδου (1997), 233 Χριστοπούλου, σε Δούβλης/Μπώλος (2008), 1018. Υπό τη νέα διατύπωση της διάταξης στην οδηγία 2008/48/ΕΚ η προβληματική αυτή στερείται νοήματος, καθώς δεν γίνεται πλέον λόγος για προϋπάρχουσα σύμβαση, αλλά για μια μορφή συνεργασίας που συνίσταται στη χρήση εκ

αγαθά ή τις υπηρεσίες που θα χρηματοδοτηθούν με την πίστωση⁴⁹⁴. Για να θεωρηθεί, επομένως, μία σύμβαση πίστωσης ως συνδεδεμένη δεν αρκεί η οικονομική ενότητα μεταξύ αυτής και της σύμβαση προμήθειας, αλλά θα πρέπει η χορηγούμενη πίστωση να χρησιμεύει αποκλειστικά για τη χρηματοδότηση της σύμβασης προμήθειας συγκεκριμένων αγαθών ή παροχής συγκεκριμένης υπηρεσίας, χωρίς ωστόσο να είναι αναγκαίο η χρηματοδότηση να γίνεται εξ ολοκλήρου μέσω της σύμβασης πίστωσης⁴⁹⁵. Η διατύπωση αυτή της εν λόγω διάταξης σε αντίθεση με την αντίστοιχη της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ⁴⁹⁶ αίρει τις αμφιβολίες που είχαν ανακύψει σχετικά με την ερμηνεία της έννοιας των συνδεδεμένων συμβάσεων πίστωσης⁴⁹⁷ δεδομένου ότι η χρήση των όρων «αποκλειστικά» και «συγκεκριμένο αγαθό ή υπηρεσία» αποκλείουν από την έννοια των συνδεδεμένων συμβάσεων πίστωσης εκείνες μέσω των οποίων παρέχεται χρηματοδότηση για περισσότερες χρήσεις όπως πχ η πιστωτική κάρτα ή σύμβαση ανοίγματος πίστωσης⁴⁹⁸. Η προσέγγιση αυτή δικαιολογείται από το γεγονός ότι ο

μέρους του πιστωτικού φορέα των υπηρεσιών του προμηθευτή για τη σύναψη ή την προετοιμασία της σύμβασης πίστωσης.

494. Άρθρο 3 στοιχ. ιδ) ii.

495. Λιβαδά (2008), 311 με την εκεί παραπομπή σε *Godefroid, Verbraucher-Kreditverträge*, 2008, 202.

496. Άρθρο 11 της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στην εν λόγω οδηγία δεν υπήρχε ορισμός της συνδεδεμένης σύμβασης πίστωσης, για το λόγο αυτό, άλλωστε, ανέκυσαν τα σχετικά ερμηνευτικά ζητήματα.

497. Τα ερμηνευτικά αυτά ζητήματα προέκυψαν κατά την εκδίκαση από το ΔΕΚ της υπόθεσης C-429/05, *Max Rampion και Marie-Jeanne Godard, σύζυγος Rampion κατά των εταιριών K par K SAS και Franfinance SA* στο πλαίσιο προδικαστικού ερωτήματος που υποβλήθηκε από το Tribunal d'instance de Saintes. Ειδικότερα, το ζεύγος Rampion συνήψε με την πρώτη εκ των εταιριών σύμβαση πωλήσεως παραθύρων και η δεύτερη ανέλαβε τη πλήρη χρηματοδότηση της αγοράς αυτής μέσω πιστώσεως που παραχώρησε. Κατά την παράδοση των παραγγελθέντων παραθύρων, το ζεύγος Rampion αντιλήφθηκε ότι τα περβάζια και οι κάσες είχαν προσβληθεί από παράσιτα. Ασκώντας αγωγή κατά της K par K και της Franfinance ζήτησε την ακύρωση της συμβάσεως πωλήσεως και τη συνεπακόλουθη λύση της πιστωτικής συμβάσεως. Οι εναγόμενες αρνήθηκαν ότι υπάρχει οποιαδήποτε αλληλεξάρτηση μεταξύ των δύο συμβάσεων, δεδομένου ότι η προσφορά πιστώσεως δεν περιείχε μνεία του χρηματοδοτούμενου αγαθού, κατά παρέκκλιση της γαλλικής νομοθεσίας (L 311-20 του καταναλωτικού Κώδικα), ενώ η Franfinance ισχυρίστηκε περαιτέρω ότι επρόκειτο για άνοιγμα πιστώσεως και όχι για πίστωση προοριζόμενη για τη χρηματοδότηση της πωλήσεως. Το ΔΕΚ κλήθηκε, μεταξύ άλλων, να εξετάσει εάν η σύμβαση ανοίγματος πίστωσης εμπίπτει ή όχι στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 11 της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ και επεσήμανε ότι από τον ευρύ ορισμό της έννοιας «σύμβαση πιστώσεως» και το γράμμα της διάταξης, δεν δύναται να θεωρηθεί ότι το άνοιγμα πιστώσεως, που έχει ως μοναδικό σκοπό να θέσει στη διάθεση του καταναλωτή πίστωση πλειόνων χρήσεων, αποκλείεται από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, αλλά και ότι ούτε η οικονομία ούτε ο σκοπός της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ, που αποβλέπει μεταξύ άλλων στην προστασία των καταναλωτών, συνηγορούν υπέρ του αποκλεισμού από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής των συμβάσεων πιστώσεως που παρέχονται υπό τη μορφή ανοίγματος πιστώσεως πλειόνων χρήσεων. Θα πρέπει, πάντως, να σημειωθεί ότι το Δικαστήριο οδηγήθηκε στην ερμηνεία αυτή δεδομένου ότι στην οδηγία 87/102/ΕΟΚ δεν προβλεπόταν ορισμός της συνδεδεμένης πίστωσης και η διατύπωση της διάταξης που αφορά τις συνδεδεμένες συμβάσεις ήταν σημαντικά διαφοροποιημένη από αυτή της νέας οδηγίας.

498. Λιβαδά, Αλληλοεξαρτώμενες συμβάσεις στο πλαίσιο της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ για την καταναλωτική πίστη. Διευκρινήσεις σε ό, τι αφορά την ερμηνεία των σχετικών διατάξεων της

πιστωτικός φορέας δεν είναι δυνατόν να αναλαμβάνει το σύνολο των κινδύνων που συνδέονται με κάθε αγορά⁴⁹⁹.

Στο πλαίσιο, επομένως, των συνδεδεμένων συμβάσεων πίστωσης, δημιουργείται μια τριγωνική σχέση ανάμεσα στον προμηθευτή, τον καταναλωτή και τον πιστωτικό φορέα, όπου τη μία μεριά του τριγώνου καταλαμβάνει η σύμβαση μεταξύ προμηθευτή και καταναλωτή, τη δεύτερη πλευρά η πιστωτική σύμβαση μεταξύ καταναλωτή και πιστωτικού φορέα και την τρίτη πλευρά του τριγώνου η σύμβαση πλαίσιο ή μορφή συνεργασίας με σκοπό την αμοιβαία επίτευξη κέρδους μεταξύ του πιστωτικού φορέα και του προμηθευτή. Η σχηματική αυτή απεικόνιση στην πράξη έχει συνήθως ως εξής: ο καταναλωτής που επιθυμεί να αγοράσει ένα αγαθό με δόσεις απευθύνεται πρώτα στον πωλητή. Ο πωλητής που δεν είναι σε θέση να παράσχει ο ίδιος πίστωση προτείνει στον καταναλωτή την αποπληρωμή του τιμήματος εν όλω ή εν μέρει μέσω δανείου που θα χορηγήσει στον καταναλωτή κάποια τράπεζα που συνεργάζεται με τον πωλητή. Την προεργασία για την κατάρτιση της σύμβασης δανείου αναλαμβάνει ο ίδιος ο πωλητής, προς το σκοπό δε αυτό εγχειρίζεται στον καταναλωτή έντυπη αίτηση χορήγησης δανείου που απευθύνεται σε συγκεκριμένη τράπεζα, η οποία και αναλαμβάνει τον έλεγχο της φερεγγυότητας του καταναλωτή. Εφόσον η τράπεζα κάνει δεκτή την αίτηση καταβάλλει το δάνεισμα απευθείας στον πωλητή, δυνάμει ανέκκλητης εντολής που της έχει ήδη παράσχει ο καταναλωτής και ο τελευταίος καταβάλλει στο εξής τις δόσεις του δανείου στην τράπεζα⁵⁰⁰.

Ως προς τις συνδεδεμένες συμβάσεις πίστωσης η νέα οδηγία για την καταναλωτική πίστη περιέχει ρυθμίσεις αφενός σε σχέση με τις συνέπειες της τυχόν

οδηγίας 87/102/ΕΟΚ από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ΔΕΕ 2008, 464· *Η ίδια* (2008), 313.

499. *Λιβαδά* (2008), 314 με την εκεί παραπομπή σε *Claret*, *Crédit à la consommation: quelques précisions apportées par la Cour de justice des communautés européennes*, Recueil Dalloz n. 7, 2008, 460, η οποία είναι επικριτική σε σχέση με τον περιορισμό της εν λόγω διάταξης. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το εν λόγω επιχείρημα είχε προβληθεί στη υπόθεση C-429/05, *Max Rampion και Marie-Jeanne Godard*, σύζυγος Rampion κατά των εταιριών K par K SAS και Franfinance SA, από την εταιρία Franfinance SA. Το Δικαστήριο, εντούτοις, επεσήμανε «ότι τέτοιου είδους κίνδυνοι μειώνονται σημαντικά καθώς, βάσει του άρθρου 11 παρ. 2 της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ, το δικαίωμα του καταναλωτή να στραφεί κατά του πιστωτικού φορέα παρέχεται μόνο εφόσον μεταξύ του πιστωτικού φορέα και του προμηθευτή των αγαθών ή των υπηρεσιών υπάρχει σύμβαση βάσει της οποίας η παροχή πίστωσης στους καταναλωτές γίνεται αποκλειστικά από αυτόν τον πιστωτικό φορέα με σκοπό την απόκτηση αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών από τον εν λόγω προμηθευτή και ο καταναλωτής έχει λάβει την πίστωσή του βάσει της προϋπάρχουσας σύμβασης».

500. Με τον τρόπο αυτό εξυπηρετούνται τα συμφέροντα όλων των μερών. Ο καταναλωτής αποκτά ένα αγαθό με δόσεις χωρίς να χρειάζεται να αναζητήσει ο ίδιος χρηματοδότη, η τράπεζα αποκτά μέσω του πωλητή πελάτες εξοικονομώντας χρόνο και χρήμα, αφού δεν απασχολεί δικό της προσωπικό και ο πωλητής προσφέρει στους πελάτες του πίστωση χωρίς να δεσμεύει δικά του κεφάλαια και διευρύνει έτσι τον κύκλο εργασιών του. *Κλαβανίδου* (1997), 213 επ' *Χριστοπούλου*, σε *Δούβλης/Μπώλος* (2008), 1014 επ.

άσκησης δικαιώματος υπαναχώρησης του καταναλωτή από τη σύμβαση παροχής αγαθών ή υπηρεσιών στη συνδεδεμένη σύμβαση πίστωσης και αφετέρου σε σχέση με τις προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν προκειμένου ο καταναλωτής να μπορεί να στραφεί κατά του πιστωτικού φορέα για μη ή πλημμελή εκπλήρωση της σύμβασης παροχής αγαθών ή υπηρεσιών⁵⁰¹. Ειδικότερα, προβλέπεται ότι ο καταναλωτής εφόσον υπαναχωρήσει βάσει του κοινοτικού δικαίου⁵⁰² από τη σύμβαση παροχής αγαθών ή υπηρεσιών, δεν δεσμεύεται πλέον από την συνδεδεμένη σύμβαση πίστωσης⁵⁰³. Σκοπός της διάταξης αυτής, όπως επισημαίνεται και στην αιτιολογική έκθεση της οδηγίας, είναι να αποτραπεί το ενδεχόμενο ο καταναλωτής να πρέπει να λάβει μία πίστωση μολονότι έχει εξαλειφθεί ο λόγος για τον οποίο την ζήτησε⁵⁰⁴. Πράγματι, η ρύθμιση αυτή φαίνεται δικαιολογημένη δεδομένου ότι η σύμβαση της προμήθειας αγαθών ή παροχής υπηρεσιών και η σύμβαση πίστωσης έχουν κοινό οικονομικό σκοπό, τη διευκόλυνση απόκτησης ενός αγαθού με δόσεις, στο πλαίσιο του οποίου δημιουργείται μια σχέση αμοιβαίας λειτουργικής αλληλεξάρτησης με την έννοια ότι καμία από τις δύο συμβάσεις δεν θα επιχειρείτο χωρίς την άλλη και κάθε μία εκ των δύο αποκτά και διατηρεί νόημα μόνο μέσω της άλλης. Η σχέση αυτή αλληλεξάρτησης εδράζεται στη στενή συνεργασία προμηθευτή και πιστωτικού φορέα, η δε σύμβαση προμήθειας συνιστά θα λέγαμε το δικαιοπρακτικό θεμέλιο της σύμβασης πίστωσης, έτσι ώστε όταν αυτό εκλείψει να συμπαρασύρει σε ανατροπή και την πιστωτική σύμβαση⁵⁰⁵.

Περαιτέρω, ορίζεται ότι «εάν τα αγαθά ή υπηρεσίες που καλύπτονται από συνδεδεμένη σύμβαση πίστωσης δεν παρασχεθούν ή παρασχεθούν εν μέρει μόνο ή αν δεν πληρούν τους όρους της σύμβασης παροχής τους, ο καταναλωτής δικαιούται να στραφεί κατά του πιστωτικού φορέα, εφόσον έχει στραφεί κατά του προμηθευτή

501. Άρθρο 15 της οδηγίας.

502. Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 37 της οδηγίας «Αυτό δεν θα πρέπει να επηρεάζει το εθνικό δίκαιο που ισχύει για τις συμβάσεις πίστωσης σε περίπτωση ακύρωσης της συμφωνίας αγοράς ή εφόσον ο καταναλωτής έχει ασκήσει δικαίωμα υπαναχώρησης βάσει του εθνικού δικαίου».

503. Άρθρο 15 παρ. 1.

504. Αιτιολογική σκέψη 37 της οδηγίας. Επίσης, ΑπΕκθ. τροποποιημένης πρότασης οδηγίας 2005, υπό 5.8.

505. Κλαβανίδου (1997), 228 επ' Χριστοπούλου, σε Δούβλης/Μπώλος (2008), 1015. Προβληματισμός, ωστόσο, ανακύπτει, λόγω της ασάφειας της εν λόγω διάταξης, για το κατά πόσο ο καταναλωτής μπορεί, αν θεωρεί ότι η σύμβαση πίστωσης είναι συμφέρουσα γι' αυτόν (πχ. χαμηλό επιτόκιο), να μην υπαναχωρήσει τελικά από αυτή. Η διατύπωση της διάταξης και ο προστατευτικός της χαρακτήρας υπέρ του καταναλωτή δεν φαίνεται καταρχήν να αποκλείουν ένα τέτοιο ενδεχόμενο. *Roff*, *Linked Credit Agreements in EC Consumer Credit Law*, *Consumer Law Conference*, 2006, 6. Ωστόσο, εκτιμούμε ότι δεν θα πρέπει να παροράται η οικονομική ενότητα των δύο συμβάσεων, στο πλαίσιο της οποίας δημιουργείται μια σχέση αμοιβαίας λειτουργικής αλληλεξάρτησης με την έννοια ότι καμία από τις δύο συμβάσεις δεν θα επιχειρείτο χωρίς την άλλη και κάθε μία εκ των δύο αποκτά και διατηρεί νόημα μόνο μέσω της άλλης.

και έχει αποτύχει να λάβει από αυτόν την ικανοποίηση την οποία δικαιούται δυνάμει του νόμου ή της σύμβασης παροχής αγαθών ή υπηρεσιών»⁵⁰⁶. Οι προϋποθέσεις, επομένως, που πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά προκειμένου ο καταναλωτής να στραφεί κατά του πιστωτικού φορέα για μη ή πλημμελή εκπλήρωση της σύμβασης παροχής αγαθών ή υπηρεσιών είναι τα αγαθά ή υπηρεσίες που χρηματοδοτούνται με τη σύμβαση πίστωσης να μην παρασχέθηκαν ή να παρασχέθηκαν εν μέρει μόνο ή να μην ανταποκρίνονται στους όρους της σύμβασης⁵⁰⁷ και ο καταναλωτής να έχει στραφεί κατά του προμηθευτή και να απέτυχε να λάβει από αυτόν την ικανοποίηση που δικαιούται δυνάμει του νόμου ή της σύμβασης παροχής αγαθών ή υπηρεσιών. Επιπλέον προϋπόθεση είναι ασφαλώς τα δικαιώματα του καταναλωτή έναντι του προμηθευτή να είναι ενεργά, να μην έχουν δηλαδή παραγραφεί ή αποσβεστεί⁵⁰⁸.

Προβληματισμός ανακύπτει σχετικά με την προϋπόθεση που τίθεται βάσει της οποίας ο καταναλωτής πρέπει να έχει στραφεί κατά του προμηθευτή και να έχει αποτύχει να λάβει από αυτόν την ικανοποίηση που δικαιούται, δεδομένου ότι δεν διευκρινίζεται ο τρόπος με τον οποίο ο καταναλωτής θα πρέπει να έχει αξιώσει έναντι του προμηθευτή την ικανοποίησή του, καθώς και πότε θεωρείται ότι έχει αποτύχει να λάβει την ικανοποίηση αυτή⁵⁰⁹. Αν και δεν ορίζεται ρητά, θεωρείται ότι ο καταναλωτής

506. Άρθρο 15 παρ. 2. Η διάταξη αυτή συνιστά εκδήλωση της αρχής της διάσπασης της σχετικότητας των ενοχών. Σύμφωνα με την θεωρία, η ενέργεια της ενοχικής σχέσης είναι σχετική, αναπτύσσεται δηλαδή μόνο μεταξύ των μερών (*inter partes*) και τρίτα πρόσωπα δεν μπορούν να αποκτήσουν δικαιώματα ή υποχρεώσεις από την ενοχική σχέση. Η σχετικότητα των ενοχών ανιχνεύεται προς την απόλυτη ενέργεια (*erga omnes*) άλλων δικαιωμάτων όπως τα εμπράγματα, το δικαίωμα στη προσωπικότητα, το κληρονομικό δικαίωμα κλπ. Ο αποκλεισμός της απόλυτης ενέργειας των ενοχικών δικαιωμάτων είναι εύλογος, καθώς η σχετικότητά τους είναι συνέπεια της ελευθερίας των ατόμων να διαμορφώνουν μεταξύ τους, μέσα στα επιτρεπόμενα από την έννομη τάξη όρια, όποιες σχέσεις και με όποιο περιεχόμενο επιθυμούν. Οι τρίτοι δεν μπορούν ούτε και ενδιαφέρονται να γνωρίζουν τις σχέσεις αυτές και το περιεχόμενό τους, ενώ θα ήταν υπέρμετρο βάρος γι' αυτούς να τους επιβληθεί υποχρέωση να πληροφορούνται αν και ποιες ενοχικές σχέσεις άλλων προσώπων υπάρχουν. Η διάσπαση της αρχής της σχετικότητας εν προκειμένω είναι δικαιολογημένη, καθώς ο πιστωτικός φορέας, μολονότι τυπικά είναι τρίτος ως προς τη σχέση προμηθευτή – καταναλωτή, εντούτοις ενόψει όλων των οικονομικών και νομικών συνθηκών, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η υπόθεση είναι ξένη ως προς αυτόν. *Σταθόπουλος, Κοινοτικό Αστικό Δίκαιο Ι, 1995, 176' ο ίδιος (2004'), 162 επ.*

507. Καλύπτεται κάθε μορφή ανώμαλης εξέλιξης της σύμβασης προμήθειας από την πλευρά του προμηθευτή, πέρα δηλαδή από την ολική ή μερική μη εκπλήρωση, καλύπτονται και οι περιπτώσεις υπερημερίας και πλημμελούς εκπλήρωσης, καθώς και οι περιπτώσεις που το πράγμα που παρασχέθηκε στον καταναλωτή έχει νομικά ή πραγματικά ελαττώματα ή δεν έχει τις συμφωνημένες ιδιότητες.

508. *Κλαβανίδου (1997), 235.*

509. Το εν λόγω αυτό ζήτημα δεν διευκρινιζόταν ούτε στην οδηγία 87/102/ΕΟΚ και παρά τις διάφορες ερμηνευτικές προσεγγίσεις εξακολουθεί και υπό τη νέα οδηγία να μην διευκρινίζεται. Αποτέλεσμα της αοριστίας αυτής ήταν να υποστηριχθούν διάφορες απόψεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο ο καταναλωτής θα πρέπει προηγουμένως να στραφεί κατά του πιστωτικού φορέα. Κάποιοι συγγραφείς υποστηρίζουν ότι ο καταναλωτής θα πρέπει να στραφεί δικαστικά κατά του πιστωτικού φορέα. *Reich/Micklitz, Europäisches Verbraucherrecht, Nomos, Baden - Baden, 2003⁴, 749.* Άλλοι πάλι υποστηρίζουν ότι εναπόκειται ο προσδιορισμός στα κράτη μέλη. *Grundmann, Europäisches*

πρέπει να έχει στραφεί δικαστικά κατά του προμηθευτή, ώστε να αρθεί οποιαδήποτε αμφισβήτηση σε σχέση με τη βασιμότητα της αξίωσης του καταναλωτή κατά του προμηθευτή προτού ο καταναλωτής στραφεί κατά του πιστωτικού φορέα. Η ερμηνεία αυτή ενισχύεται από την αιτιολογική έκθεση της οδηγίας όπου αναφέρεται ότι «τα κράτη μέλη θα πρέπει να ορίζουν μέχρι ποιου βαθμού και υπό ποιες συνθήκες ο καταναλωτής οφείλει να ασκεί τα μέσα θεραπείας του κατά του προμηθευτή, ιδίως δι' ασκήσεως αγωγής εναντίον του, πριν να είναι σε θέση να στραφεί κατά του πιστωτικού φορέα»⁵¹⁰. Η προϋπόθεση αυτή είναι ορθή στο μέτρο που ο πιστωτικός φορέας δεν είναι σε θέση να ελέγξει και να αντικρούσει τους ισχυρισμούς του καταναλωτή που απορρέουν από τη σύμβαση που έχει συνάψει με τον προμηθευτή⁵¹¹. Υποστηρίζεται, ωστόσο, κατά τη γνώμη μας ορθά, ότι κάτι τέτοιο αποδυναμώνει και μειώνει την αποτελεσματικότητα της προστασίας που παρέχεται στον καταναλωτή, καθώς συνεπάγεται για τον συναλλακτικό άπειρο καταναλωτή απώλεια χρόνου και οικονομική επιβάρυνση⁵¹². Άλλωστε, οι δυσκολίες του πιστωτικού φορέα να αποκρούσει τους ισχυρισμούς του καταναλωτή όντας τρίτος σε σχέση με τη σύμβαση προμήθειας θα μπορούσαν ενδεχομένως να αντιμετωπιστούν με την προσεπίκληση του προμηθευτή ως δικονομικού εγγυητή⁵¹³. Με βάση επίσης το πνεύμα και τον προστατευτικό χαρακτήρα της διάταξης υποστηρίζεται ότι ως μη ικανοποίηση του καταναλωτή από τον προμηθευτή νοείται η μη εκούσια συμμόρφωση του προμηθευτή με την τελεσίδικη δικαστική απόφαση που έκρινε τη διαφορά και όχι και η ατελέσφορη αναγκαστική εκτέλεση σε βάρος του προμηθευτή, πράγμα που θα έθιγε υπέρμετρα τα συμφέροντα του καταναλωτή⁵¹⁴.

Ζήτημα τέλος γεννάται σχετικά με τα δικαιώματα του καταναλωτή έναντι του πιστωτικού φορέα, καθώς στην οδηγία δεν προσδιορίζονται τα δικαιώματα αυτά. Προβλέπεται, ωστόσο, ότι τα κράτη μέλη έχουν την διακριτική ευχέρεια να καθορίζουν την έκταση και τους όρους άσκησης των σχετικών, κατά περίπτωση, μέσων θεραπείας⁵¹⁵. Η ίδια αυτή ρύθμιση υπήρχε και στην οδηγία 87/102/ΕΟΚ⁵¹⁶, στην οποία επίσης δεν προσδιορίζονταν τα σχετικά δικαιώματα, κατά τη μεταφορά δε

Schuldvertragsrecht, de Gruyter, Berlin, 1999, 676. Αξίζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με τη γερμανική νομοθεσία, ο καταναλωτής δεν υποχρεούται να έχει κινηθεί προηγουμένως δικαστικά εναντίον του προμηθευτή, αλλά μπορεί να προβάλει απευθείας κατά του πιστωτικού φορέα τις ενστάσεις από την σχέση του με τον προμηθευτή (§359 BGB). Roff, Consumer Law Conference, 2006, 12.

510. Αιτιολογική σκέψη 38.

511. Κλαβανίδου (1997), 234. Λιβαδά (2008), 315.

512. Κλαβανίδου (1997), 234. Χριστοπούλου, σε Δούβλης/Μπώλος (2008), 1019 επ.

513. Κλαβανίδου (1997), 234 επ.

514. Κλαβανίδου (1997), 236. Σύμφωνα με την συγγραφέα, ο καταναλωτής θα πρέπει να έχει ασκήσει καταψηφιστική αγωγή, αφού μόνο αυτή του παρέχει εκτελεστό τίτλο.

515. Άρθρο 15 παρ. 2.

516. Άρθρο 11 παρ. 2.

της οδηγίας στο ελληνικό δίκαιο συμπεριελήφθη στην ΚΥΑ Φ1-983/1991 διάταξη βάσει της ως άνω ρύθμισης με την οποία παρέχεται στον καταναλωτή μετά την άσκηση αγωγής κατά του προμηθευτή και μέχρις ότου εκδοθεί τελεσίδικη απόφαση που κρίνει τη διαφορά μεταξύ αυτού και του προμηθευτή δικαίωμα να αρνηθεί την εκπλήρωση της οφειλής του προς τον πιστωτικό φορέα⁵¹⁷. Η αξίωση, επομένως, του καταναλωτή έναντι του πιστωτικού φορέα φαίνεται ότι συνίσταται στην άρνηση καταβολής των δόσεων του δανείου που οφείλει στο πλαίσιο της συνδεδεμένης σύμβασης πίστωσης για τη χρονική περίοδο που ο προμηθευτής δεν εκπληρώνει ή εκπληρώνει πλημμελώς τις υποχρεώσεις του⁵¹⁸.

Σε κάθε περίπτωση, πάντως, τα δικαιώματα του καταναλωτή έναντι του πιστωτικού φορέα θα κρίνονται ανάλογα με το έννομο αποτέλεσμα που συνεπάγεται η άσκηση των δικαιωμάτων του καταναλωτή κατά του προμηθευτή⁵¹⁹. Με βάση, επομένως, το εθνικό μας δίκαιο ο καταναλωτής θα δικαιούται να προβάλει κατά του πιστωτικού φορέα την αναβλητική ένσταση της άρνησης καταβολής των δόσεων του δανείου για όσο χρόνο ο προμηθευτής δεν συμμορφώνεται με τις δικές του υποχρεώσεις έναντι του καταναλωτή. Αν ο καταναλωτής ασκήσει το δικαίωμα υπαναχώρησης ή απαλλαγής από την οφειλόμενη παροχή δυνάμει του άρθρου 380 ΑΚ⁵²⁰ τότε θα αποσβήνονται και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από τη σύμβαση πίστωσης και άρα ο καταναλωτής δεν θα επιβαρύνεται πλέον με τόκους. Στη περίπτωση όμως αυτή οφείλει να επιστρέψει το ποσό της πίστωσης που έχει εισπράξει από τον πιστωτικό φορέα με βάση τις διατάξεις του αδικαιολόγητου πλουτισμού (904 επ. ΑΚ)⁵²¹, ενώ παράλληλα θα έχει αξίωση κατά του πιστωτικού φορέα για επιστροφή των ήδη καταβληθέντων τοκοχρεωλυτικών δόσεων⁵²². Αν πάλι ασκηθεί το δικαίωμα αντικατάστασης ή διόρθωσης σε περίπτωση πχ πραγματικού ελαττώματος του αγαθού ο καταναλωτής θα μπορεί να προβάλει έναντι του πιστωτικού φορέα την αναβλητική ένσταση της άρνησης καταβολής των δόσεων της

517. Άρθρο 11 παρ. 4 της ΚΥΑ Φ1-983/1991.

518. Κλαβανίδου (1997), 238 επ. Λιβαδά (2008), 316.

519. Κλαβανίδου (1997), 238. Χριστοπούλου, σε Δούβλης/Μπώλος (2008), 1021.

520. Στην περίπτωση αυτή νόμιμος λόγος ευθύνης του προμηθευτή θα είναι η αδυναμία παροχής, (συμπεριλαμβανομένου και του νομικού ελαττώματος), η υπερημερία του προμηθευτή, ή η πλημμελής εκπλήρωση εκ μέρους αυτού.

521. Το ζήτημα, εν προκειμένω, που προκύπτει είναι έναντι ποιου θα ασκηθεί η σχετική αξίωση του πιστωτικού φορέα, δεδομένου ότι το ποσό της πίστωσης έχει καταβληθεί απευθείας από τον πιστωτικό φορέα στον προμηθευτή. Στην περίπτωση αυτή, ορθότερο φαίνεται να είναι η αξίωση να στραφεί απευθείας κατά του προμηθευτή. Η αντίθετη εκδοχή, να στραφεί δηλαδή ο πιστωτικός φορέας κατά του καταναλωτή και ο τελευταίος στη συνέχεια να αναζητήσει το ποσό από τον προμηθευτή, θα ήταν αδικαιολόγητα επιβαρυντική για τον καταναλωτή, καθώς μεταφέρεται ο κίνδυνος αφερεγγυότητας του προμηθευτή αποκλειστικά σε αυτόν. Μία άλλη ενδεχομένως δυναμότητα θα ήταν ο καταναλωτής να εκχωρεί την σχετική αξίωση κατά του προμηθευτή στον πιστωτικό φορέα και έτσι ο καταναλωτής να απαλλάσσεται από την υποχρέωση επιστροφής της πίστωσης. Κλαβανίδου (1997), 239 επ.

522. Κλαβανίδου (1997), 240. Χριστοπούλου, σε Δούβλης/Μπώλος (2008), 1022.

πίστωσης για όσο χρόνο ο προμηθευτής δεν αντικαθιστά ή δεν διορθώνει το πράγμα. Περαιτέρω, στη περίπτωση που ο καταναλωτής ασκήσει το δικαίωμα για μείωση του τιμήματος, η άσκηση του δικαιώματος αυτού θα συνεπάγεται την αναπροσαρμογή της παροχής του προς τον πιστωτικό φορέα και επομένως ο καταναλωτής είτε θα απαλλαγεί από την υποχρέωση καταβολής περαιτέρω δόσεων είτε θα μπορεί να αναζητήσει μέρος του ποσού που έχει ήδη καταβάλει στον πιστωτικό φορέα⁵²³. Τέλος, αξίωση αποζημίωσης κατά του πιστωτικού φορέα δεν φαίνεται να είναι δυνατή εν προκειμένω διότι αφενός ο πιστωτικός φορέας δεν βαρύνεται με πταίσμα και αφετέρου ο προμηθευτής δεν είναι βοηθός εκπλήρωσης αυτού⁵²⁴. Θα πρέπει, πάντως, να σημειωθεί ότι οι διατάξεις του άρθρου 15 της οδηγίας ισχύουν με την επιφύλαξη τυχόν εθνικών κανόνων κράτους μέλους σύμφωνα με τους οποίους ο πιστωτικός φορέας είναι από κοινού και εις ολόκληρον υπεύθυνος για οποιαδήποτε αξίωση του καταναλωτή έναντι του προμηθευτή, εάν η αγορά των αγαθών ή υπηρεσιών από τον προμηθευτή έχει χρηματοδοτηθεί με σύμβαση πίστωσης⁵²⁵.

Όπως γίνεται αντιληπτό, η ρύθμιση της νέας οδηγίας σχετικά με τις συνδεδεμένες συμβάσεις πίστωσης δεν απέχει πολύ από την αντίστοιχη ρύθμιση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ. Βεβαίως, κάποια από τα αμφιλεγόμενα νομικά ζητήματα αποσαφηνίστηκαν όπως για παράδειγμα η έννοια της συνδεδεμένης σύμβασης πίστωσης, ωστόσο κάποια άλλα παρέμειναν αδιευκρίνιστα και άρα δεκτικά πολλαπλών ερμηνευτικών προσεγγίσεων. Η διακριτική μάλιστα ευχέρεια που παρέχεται στα κράτη μέλη τόσο ως προς τον καθορισμό της έκτασης και των όρων άσκησης των σχετικών δικαιωμάτων του καταναλωτή κατά του πιστωτικού φορέα όσο και ως προς τη διατήρηση εθνικών κανόνων περί αλληλέγγυας αντί επικουρικής ευθύνης του πιστωτικού φορέα διακινδυνεύουν ενδεχομένως την ομοιόμορφη εφαρμογή του νέου νομοθετικού πλαισίου.

3. Το δικαίωμα πρόωρης εξόφλησης

Μία εκ των ρυθμίσεων της νέας οδηγίας που προκάλεσαν μεγάλες προστριβές και διαρκείς αντιπαραθέσεις τόσο μεταξύ του Κοινοβουλίου και της Επιτροπής όσο και μεταξύ των κρατών μελών, θέτοντας μάλιστα σε διακινδύνευση

523. Κλαβανίδου (1997), 241· Χριστοπούλου, σε Δούβλης/Μπώλος (2008), 1022.

524. Κλαβανίδου (1997), 241 επ' Λιβαδά (2008), 316.

525. Άρθρο 15 παρ. 3 και αιτιολογική σκέψη 38. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην αρχική πρόταση οδηγίας προβλεπόταν στο άρθρο 19 παρ. 2 αλληλέγγυα ευθύνη προμηθευτή και πιστωτικού φορέα (joint and several liability, κατά το πρότυπο του αγγλικού δικαίου). Η ρύθμιση, ωστόσο, αυτή εγκαταλείφθηκε κατόπιν αντιδράσεων των περισσότερων κρατών μελών. Η διακριτική πάντως αυτή ευχέρεια που παρέχεται στα κράτη μέλη να διατηρήσουν τέτοιου είδους εθνικούς κανόνες ενδέχεται να οδηγήσει σε διαφοροποιημένες εθνικές ρυθμίσεις διακινδυνεύοντας την επιδιωκόμενη εναρμόνιση.

την ίδια την υιοθέτηση της οδηγίας, είναι η ρύθμιση για το δικαίωμα πρόωρης εξόφλησης⁵²⁶. Ως πρόωρη εξόφληση νοείται η ολική ή μερική καταβολή του οφειλομένου ποσού προτού αυτό καταστεί ληξπρόθεσμο⁵²⁷. Το σχετικό δικαίωμα που προβλέπεται εν προκειμένω στην οδηγία για την καταναλωτική πίστη συνίσταται στο δικαίωμα που παρέχεται στον καταναλωτή να εκπληρώσει εν όλω ή εν μέρει τις υποχρεώσεις του που απορρέουν από την καθορισμένης διάρκειας σύμβαση πίστωσης που έχει συνάψει με τον πιστωτικό φορέα, ανά πάσα στιγμή πριν από τη λήξη της⁵²⁸. Με το δικαίωμα, επομένως, της πρόωρης εξόφλησης παρέχεται η δυνατότητα στον καταναλωτή να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του ολικά ή μερικά οποτεδήποτε ανεξάρτητα από τα οριζόμενα στη σύμβαση που έχει συνάψει με τον πιστωτικό φορέα. Οι λόγοι για τους οποίους ενδέχεται ο καταναλωτής να επιθυμεί την πρόωρη εκπλήρωση των υποχρεώσεών του μπορεί να οφείλονται τόσο σε εξωγενείς παράγοντες όπως πχ. προσφορά μιας πίστωσης από άλλον πιστωτικό φορέα με καλύτερους όρους ή μείωση των επιτοκίων που διευκολύνει την αποπληρωμή όσο και σε παράγοντες που αφορούν την προσωπική σφαίρα του καταναλωτή όπως πχ. η μετά τη σύναψη της σύμβασης βελτίωση της περιουσιακής του κατάστασης και επομένως η δυνατότητα για αποπληρωμή ή η απώλεια της θέσης εργασίας του, η υπερδανειοδότηση, η επέλευση ενός διαζυγίου, που τον παρακινούν να επιδιώξει με πρόωρες καταβολές τον περιορισμό της επιβάρυνσής του⁵²⁹.

Η ύπαρξη ενός τέτοιου δικαιώματος που αντίκειται στην αρχή τήρησης των συμφωνημένων (*pacta sunt servanda*)⁵³⁰ θεμελιώνεται, σύμφωνα με τη θεωρία, στην αρχή της συναλλακτικής πίστης που υπό προϋποθέσεις επιβάλλει στο ένα συμβαλλόμενο μέρος να αποδέχεται την πρόωρη περάτωση ή τροποποίηση του περιεχομένου της σύμβασης που καθίσταται δυσχερής για τον αντισυμβαλλομένο του, ιδίως όταν αυτός είναι το ασθενέστερο μέρος στη σύμβαση όπως εν προκειμένω ο πιστολήπτης-καταναλωτής⁵³¹. Στην ελληνική έννομη τάξη, ειδικότερα, προβλέπεται η δυνατότητα εκπλήρωσης της παροχής εκ μέρους του οφειλέτη πριν από τον ορισμένο συμβατικά χρόνο υπό την προϋπόθεση όμως, όπως ερμηνευτικά συνάγεται, ότι η πρόωρη αυτή εξόφληση θα καταστεί αζήμια για τον δανειστή (άρθρο

526. Άρθρο 16.

527. Παπαϊωάννου (2007), 399.

528. Άρθρο 16 παρ. 1.

529. Βενιέρης, Πρόωρη εξόφληση δανείου, 2005², 5 επ' Δέλλιος, Η προτεινόμενη ρύθμιση για την πρόωρη αποπληρωμή καταναλωτικών πιστώσεων στο πλαίσιο των διαδικασιών αναθεώρησης της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ, ΕφΑΔ 2008, 28· Λιβαδά (2008), 289 επ.

530. Σχετικά με την εν λόγω αρχή, ανωτ., κεφάλαιο τρίτο υπό 1.

531. *Canaris*, Die Vorfrüherigkeitsentschädigung zwischen Privatautonomie und richterlicher Regulierung, FS Zöllner II 1998, 1055 επ' Βενιέρης (2005²), 25 επ.

324 ΑΚ)⁵³². Η αποκατάσταση της ζημίας που υφίσταται ο δανειστής ως προϋπόθεση για την πρόωρη εκπλήρωση της παροχής από τον οφειλέτη θέτει, επομένως, ζήτημα ισορροπίας στη σχέση των συμβαλλομένων μερών, καθώς η πρόωρη εξόφληση προκαλεί σε ορισμένες περιπτώσεις ζημία που πρέπει να αποκατασταθεί.

Το δικαίωμα της πρόωρης εξόφλησης κατοχυρώνεται ήδη στην υπό κατάργηση οδηγία 87/102/ΕΟΚ, όπου προβλέπεται παράλληλα δικαίωμα του καταναλωτή για εύλογη μείωση του συνολικού κόστους της πίστωσης, χωρίς ωστόσο να προσδιορίζεται σε τι συνίσταται το εύλογο της μείωσης⁵³³. Με την νέα οδηγία διατηρείται η δυνατότητα του καταναλωτή να εκπληρώσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις πριν καταστούν ληξιπρόθεσμες και συγχρόνως επιχειρείται να προσδιοριστεί η εύλογη μείωση του συνολικού κόστους της πίστωσης, η μείωση δε αυτή ορίζεται ότι συνίσταται στους τόκους και τις επιβαρύνσεις για το εναπομένον διάστημα της σύμβασης⁵³⁴. Προβλέπεται, επομένως, πλήρης απαλλαγή του καταναλωτή για το μετά την πρόωρη εξόφληση χρονικό διάστημα και παρακάμπτονται οι δυσχέρειες καθορισμού του ύψους της «εύλογης μείωσης» του άρθρου 8 της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ⁵³⁵. Ακόμη, στην νέα οδηγία διευκρινίζεται ότι η πρόωρη εξόφληση δύναται αφενός να πραγματοποιηθεί ανά πάσα στιγμή και αφετέρου να αφορά το σύνολο ή μέρος των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη

532. Γεωργιάδης/Σταθόπουλος, Αστικός Κώδικς, Ερμηνεία κατ' άρθρο – νομολογία – βιβλιογραφία, τ. Ι – Γενικές Αρχές, 1997, άρθρα 323 – 324, αρ. 25. Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η 324 ΑΚ δεν παρέχει επαρκή προστασία για τον πιστολήπτη - καταναλωτή δεδομένου ότι δεν μπορεί βάσει αυτής να θεμελιωθεί δικαίωμα μείωσης του συνολικού κόστους της πίστωσης. Κλαβανίδου (1997), 124· Χριστοπούλου, σε Δούβλης/Μπώλος (2008), 1012. Ακόμα, έχει υποστηριχθεί ότι η διαρκής σύμβαση ορισμένου χρόνου που έχει ο δανειολήπτης με την τράπεζα μπορεί όπως κάθε διαρκής σύμβαση ορισμένου χρόνου να καταγγελθεί για σπουδαίο λόγο με εφαρμογή του άρθρου 288 ΑΚ και άλλων διατάξεων, σε αυτή δε την περίπτωση η επιβάρυνση του δανειολήπτη αντιμετωπίζεται ως αποζημίωση έκτακτης καταγγελίας, η οποία μάλιστα στο πλαίσιο των αναλογικώς εφαρμοστέων διατάξεων πρέπει να είναι εύλογη. Βενιέρης (2005²), 43 επ.

533. Άρθρο 8 της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ. Αντίστοιχα το άρθρο 10 παρ. 2 και 3 της ΚΥΑ Φ1-983/1991 ορίζει ότι σε περίπτωση που ο καταναλωτής με προειδοποίηση πριν από 30 τουλάχιστον εργάσιμες μέρες εκπληρώσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις πριν να καταστούν ληξιπρόθεσμες δικαιούται μείωση επί του συνολικού κόστους της πίστωσης. Ο Έλληνας νομοθέτης κατέφυγε σε συγκεκριμένο καθορισμό της μείωσης, ορίζοντας ότι αυτή θα ισούται με τη διαφορά ανάμεσα στο υπόλοιπο οφειλόμενο ποσό κατά την ημέρα της εξόφλησης και την παρούσα αξία του υπολοίπου οφειλόμενου ποσού κατά την ίδια μέρα, υπολογιζόμενη με τη μέθοδο του ανατοκισμού. Ο υπολογισμός της παρούσας αξίας θα γίνεται με βάση το επιτόκιο με το οποίο εκείνη την ημέρα επιβαρύνει ο πιστωτικός φορέας τη σύναψη νέων πιστωτικών συμβάσεων. Ο τρόπος, ωστόσο, καθορισμού της μείωσης αυτής με τον οποίο επιχειρεί συμψηφιστικά να συνυπολογίσει και την αποζημίωση του πιστωτικού φορέα είναι μάλλον δυσνόητος και δεν συναρτάται με αντικειμενικά κριτήρια αλλά με την επιτοκιακή πολιτική του εκάστοτε πιστωτικού φορέα. Δέλλιος, ΕφΑΔ 2008, 29. Κριτήριο για το σύννομο ή μη της μείωσης θα πρέπει πάντως να συνιστά η αρχή της αναλογικότητας σε αντιστοιχία με την κοινοτική διάταξη σε εφαρμογή της οποίας θεσπίστηκε το άρθρο 10 παρ. 2 της ΚΥΑ. Χριστοπούλου, σε Δούβλης/Μπώλος (2008), 1012.

534. Άρθρο 16 παρ. 1

535. Δέλλιος, ΕφΑΔ 2008, 30.

σύμβαση πίστωσης⁵³⁶. Η πρώτη διευκρίνιση έχει προφανώς ως στόχο την αντιμετώπιση ρητρών με τις οποίες οι πιστωτικοί φορείς επιχειρούν να περιορίσουν χρονικά την άσκηση του δικαιώματος πρόωρης εξόφλησης είτε αποκλείοντας αυτό για ορισμένο χρονικό διάστημα από την έναρξη της σύμβασης είτε θέτοντας προθεσμία προειδοποίησης (όπως πχ 30 ημέρες που προβλέπει η ελληνική νομοθεσία⁵³⁷) είτε επιτρέποντας την άσκησή του μόνο κατά τις προβλεπόμενες ημερομηνίες λήξης των δόσεων της πίστωσης. Η δεύτερη στοχεύει στο να άρει οποιαδήποτε αμφιβολία σχετικά με το δικαίωμα μερικών πρόωρων καταβολών δεδομένου ότι δεν υπάρχει λόγος να αποκλειστεί μια τέτοια δυνατότητα μετρίασης της επιβάρυνσης⁵³⁸.

Η πιο σημαντική, ωστόσο, καινοτομία που εισάγεται με την νέα οδηγία είναι η ρητή κατοχύρωση του δικαιώματος αποζημίωσης του πιστωτικού φορέα σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης της πίστωσης. Το δικαίωμα αυτό δεν αποκλείεται από την οδηγία 87/102/ΕΟΚ αλλά δεν προβλεπόταν κιάλας ρητά⁵³⁹, με αποτέλεσμα η μη ρύθμιση του δικαιώματος αυτού να οδηγήσει στην διαφοροποίηση των νομοθεσιών των κρατών μελών σε σημείο μάλιστα που να αμφισβητείται η ίδια η ύπαρξη ενός τέτοιου δικαιώματος⁵⁴⁰. Η αποζημίωση αυτή παρέχεται ως αντιστάθμισμα της ζημίας που υφίσταται ο πιστωτικός φορέας από την πρόωρη αποπληρωμή λόγω της σύντμησης του χρόνου της πίστωσης και της απώλειας των μελλοντικών τόκων και με αυτή επιδιώκεται να βρεθεί ο πιστωτικός φορέας στη θέση που θα βρισκόταν σε περίπτωση κανονικής λήξης της σύμβασης⁵⁴¹. Η σχετική, επομένως, επιβάρυνση του καταναλωτή δεν μπορεί να έχει κυρωτικό ή αποτρεπτικό χαρακτήρα αλλά μόνο αποκαταστατικό, καθώς όπως προκύπτει από το σύνολο της ρύθμισης ο κοινοτικός νομοθέτης δεν θέλει να τιμωρήσει ή να αποτρέψει την άσκηση του δικαιώματος πρόωρης εξόφλησης αλλά να διευκολύνει της άσκησή του⁵⁴².

536. Άρθρο 16 παρ. 1.

537. Άρθρο 10 παρ. 3 της ΚΥΑ Φ1-983/1991. Θα πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι η εν λόγω ρύθμιση έχει καταστεί ανενεργή.

538. Δέλλιος, ΕφΑΔ 2008, 29 επ' Λιβαδά (2008), 292 επ.

539. Άρθρο 8 της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ.

540. Ορισμένα κράτη μέλη όπως πχ. η Ιρλανδία, η Ολλανδία, το Λουξεμβούργο, η Μεγάλη Βρετανία, επέβαλαν συγκεκριμένο τρόπο καθορισμού του ύψους της αποζημίωσης ή της μείωσης του κόστους της πίστωσης, ενώ άλλα κράτη όπως η Φιλανδία απαγόρευαν την καταβολή αυτού του είδους της αποζημίωσης. ΑπΕκθ. αρχικής πρότασης οδηγίας, υπό άρθρο 16 με την εκεί υπ' αριθμ. 22 υποσημείωση. Για μια συγκριτική επισκόπηση της ρύθμισης του δικαιώματος πρόωρης εξόφλησης στα διάφορα κράτη μέλη, Παπαϊωάννου (2007), 404 επ.

541. Μαρίνος/Βενιέρης, Η ποινή για την πρόωρη εξόφληση στεγαστικού δανείου – Η φύση, ο υπολογισμός και ο έλεγχος αυτής υπό το πρίσμα του Ν. 2251/1994, ΧρΙΔ 2005, 461.

542. Μαρίνος/Βενιέρης, ΧρΙΔ 2005, 461· Δέλλιος, ΕφΑΔ 2008, 30· Λιβαδά (2008), 297. Η παροχή της δυνατότητας στον καταναλωτή να λήξει πρόωρα τη σύμβαση πίστωσης αντίθετα με τα συμφωνηθέντα στη σύμβαση είτε γιατί διαπιστώνει ότι δεν τον συμφέρει πλέον να εκπληρώσει την παροχή είτε γιατί κάποιος άλλος πιστωτικός φορέας του προσφέρει μια άλλη προσφορά με ευνοϊκότερους όρους και η αντίστοιχη υποχρέωσή του να αποκαταστήσει τη

Ο υπολογισμός της ζημίας του πιστωτικού φορέα είναι συνάρτηση του κόστους κεφαλαίου, του περιθωρίου κέρδους και του κέρδους από την πρόωρη εξόφληση⁵⁴³. Πιο συγκεκριμένα, οι πιστωτικοί φορείς χορηγούν κεφάλαια στους δανειολήπτες τα οποία όμως δεν προέρχονται από το μετοχικό τους κεφάλαιο, αλλά δανείζονται οι ίδιοι με δική τους επιβάρυνση κεφάλαια από διάφορες πηγές είτε από τις καταθέσεις που δέχονται είτε από τη διαπραγματευτική αγορά⁵⁴⁴. Αν επομένως ο δανειολήπτης θελήσει να προεξοφλήσει την πίστωση που έλαβε σε αρκετά σύντομο χρονικό διάστημα (πχ. τους πρώτους μήνες της δανειοδότησής του) ενδέχεται ο πιστωτικός φορέας να μην μπορεί να καλύψει το κόστος του κεφαλαίου λόγω της απώλειας όλων σχεδόν των μελλοντικών τόκων από τη σύμβαση πίστωσης ορισμένης διάρκειας⁵⁴⁵. Περαιτέρω, ο πιστωτικός φορέας από την κάθε χορήγηση δεν προσδοκά μόνο την κάλυψη του κόστους κεφαλαίου, αλλά επιδιώκει και κέρδος από την παροχή πίστωσης, η πρόωρη ωστόσο εξόφληση έχει ως συνέπεια την απώλεια των μελλοντικών μη γεννημένων τόκων που αποτελούν και το προσδωκόμενο κέρδος του⁵⁴⁶.

Βέβαια, η πρόωρη εξόφληση δεν συνεπάγεται μόνο κόστος για το πιστωτικό φορέα αλλά και κέρδος το οποίο συνίσταται στη δυνατότητα επανατοποθέτησης, για το υπόλοιπο χρονικό διάστημα μέχρι την συμφωνημένη λήξη της πίστωσης, την αποφυγή του λειτουργικού κόστους για το αντίστοιχο χρονικό διάστημα και την αποφυγή υποχρέωσης κεφαλαιακής επάρκειας. Ειδικότερα, ο πιστωτικός φορέας δύναται στο πλαίσιο της επιχειρηματικής του δραστηριότητας να εκμεταλλευτεί το πρόωρα εξοφληθέν κεφάλαιο, ενώ δεν μπορεί βάσιμα να υποστηριχθεί ότι το πρόωρα επιστραφέν κεφάλαιο δεν μπορεί να διατεθεί στην αγορά, δεδομένου ότι όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται κάθε ευρώ που λαμβάνει ο πιστωτικός φορέας την

ζημία που υφίσταται ο πιστωτικός φορέας από την πρόωρη εξόφληση συνιστά θα λέγαμε υπό τους όρους της οικονομικής ανάλυσης του δικαίου περίπτωση «αποτελεσματικής αθέτησης της σύμβασης». Σύμφωνα με την θεωρία της «αποτελεσματικής αθέτησης της σύμβασης» (*efficient breach*) όταν ένα από τα δύο συμβαλλόμενα μέρη κρίνει ότι είναι οικονομικά αποτελεσματικό να αθετήσει τη σύμβαση, το δίκαιο θα πρέπει να του επιτρέψει να το κάνει. Όπως τονίζει ο *Posner* για να είναι αποτελεσματική η αθέτηση της σύμβασης θα πρέπει ο αντισυμβαλλόμενος του υπαναχωρούντος να αποζημιωθεί πλήρως, συμπεριλαμβανομένου του διαφυγόντος κέρδους (αυτό που οι οικονομολόγοι ονομάζουν «πλεόνασμα του καταναλωτή ή του παραγωγού»). Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι ο συμβαλλόμενος που δέχτηκε την υπόσχεση θα πρέπει με την αποζημίωση να βρεθεί στην οικονομική κατάσταση που θα ήταν αν δεν είχε αθετηθεί η σύμβαση. Η θεωρία της «αποτελεσματικής αθέτησης της σύμβασης» έχει γίνει αποδεκτή από την αμερικανική θεωρία και πράξη αφενός διότι εξασφαλίζει την άριστη κατανομή των πόρων (αυξάνει δηλαδή τον πλούτο) και αφετέρου είναι συμβατή με την ελεύθερη αγορά και τον ανταγωνισμό που αποτελεί την ουσία της. *Σχετικά, Γέμος (1995), 140 επ· Posner (2003⁶), 120· Χατζής, Digesta 2003, 9 επ.*

543. *Μαρίνος/Βενιέρης, ΧρΙΔ 2005, 461.*

544. *Βενιέρης (2005²), 51 επ.*

545. *Μαρίνος/Βενιέρης, ΧρΙΔ 2005, 461.*

546. *Βενιέρης (2005²), 54 επ.*

επόμενη στιγμή αποτελεί ένεση ρευστότητας και μέσω των συναλλαγών διατίθεται πάλι στην αγορά προς όφελος της συναλλακτικής του δραστηριότητας⁵⁴⁷. Η επαναξιοποίηση αυτή του κεφαλαίου συνεπάγεται την εξάλειψη ή τουλάχιστον τη σημαντική μείωση της απώλειας λόγω της πρόωρης εξόφλησης, με αποτέλεσμα να εκμηδενίζεται ή να μειώνεται και η υποχρέωση του δανειολήπτη να καταβάλει πρόσθετη παροχή⁵⁴⁸. Σε διαφορετική περίπτωση ο πιστωτικός φορέας λαμβάνει το σύνολο των μελλοντικών τόκων από τον πρόωρα καταβάλλοντα οφειλέτη και επιπλέον του τόκου από το νέο δανειολήπτη για το υπόλοιπο χρονικό διάστημα, λαμβάνει δηλαδή αδικαιολόγητα δύο φορές μελλοντικούς τόκους για το ίδιο διάστημα⁵⁴⁹. Επιπλέον, ο πιστωτικός φορέας έχει λειτουργικό κόστος από την παρακολούθηση της πληρωμής της πίστωσης, την εσωτερική ενημέρωση και την ενημέρωση των δανειοληπτών, τη διεκδίκηση των ληξιπρόθεσμων οφειλών, τον νομικό και οικονομικό έλεγχο που συντελείται για την εξυπηρέτηση των δανείων. Η σύντμηση του χρόνου ενασχόλησης, απόρροια της πρόωρης εξόφλησης, μειώνει και το λειτουργικό κόστος του πιστωτικού φορέα⁵⁵⁰ καθώς και τον πιστωτικό κίνδυνο, τον κίνδυνο δηλαδή τυχόν αφερεγγυότητας του πιστολήπτη, που ενσωματώνεται στο ύψος του επιτόκιου, αφού αυτός καταβάλλει σίγουρα πριν ακόμα γίνει ληξιπρόθεσμη η οφειλή⁵⁵¹. Τέλος, η πρόωρη εξόφληση εφόσον εξαλείφει κάθε πιστωτικό κίνδυνο δίνει ταυτόχρονα την δυνατότητα στον πιστωτικό φορέα να αποδεσμεύει ίδια κεφάλαια που υποχρεούται να δεσμεύει προκειμένου να καλύψει κάθε κίνδυνο από επισφάλειες και επενδυτικές επιλογές⁵⁵².

Στην νέα οδηγία αποτυπώνεται πλέον ρητά ότι η πρόωρη εξόφληση ενδέχεται να συνεπάγεται ζημία για τον πιστωτικό φορέα, ο οποίος δικαιούται υπό προϋποθέσεις να αξιώνει την αποκατάσταση της ζημίας αυτής. Συγκεκριμένα στο άρθρο 16 παρ. 2 ορίζεται ότι *«σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης της πίστωσης, ο πιστωτικός φορέας δικαιούται εύλογης και αντικειμενικώς αιτιολογημένης αποζημίωσης για ενδεχόμενα έξοδα που έχουν άμεση σχέση με την πρόωρη εξόφληση της πίστωσης, υπό την προϋπόθεση ότι η πρόωρη εξόφληση πραγματοποιείται εντός χρονικού διαστήματος για το οποίο έχει καθοριστεί το χρεωστικό επιτόκιο»*. Όπως προκύπτει από την εν λόγω διάταξη, η πρώτη προϋπόθεση που τίθεται από τον κοινοτικό νομοθέτη σε σχέση με τον καθορισμό της

547. *Μαρίνος/Βενιέρης*, ΧρΙΔ 2005, 462.

548. Για τη δυσκολία επανατοποθέτησης του κεφαλαίου και τη συνακόλουθη ζημία που υφίσταται ο πιστωτικός φορέας σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης πιστωτικής σύμβασης με σταθερό επιτόκιο βλ. παρακάτω.

549. *Βενιέρης* (2005²), 59 επ.

550. *Βενιέρης* (2005²), 63 επ.

551. *Βενιέρης* (2005²), 65.

552. *Μαρίνος/Βενιέρης*, ΧρΙΔ 2005, 462.

αποζημίωσης είναι ότι θα πρέπει αυτή να είναι εύλογη και αντικειμενικά αιτιολογημένη και να αφορά κόστος άμεσα σχετιζόμενο με την πρόωρη εξόφληση της πίστωσης υπό την έννοια της ύπαρξης αιτιώδους συνάφειας μεταξύ του ζημιογόνου γεγονότος και της αποκαταστατέας ζημίας⁵⁵³. Η αναφορά, ωστόσο σε «ενδεχόμενα έξοδα» δημιουργεί εκ πρώτης όψεως την εντύπωση ότι η αποζημίωση καλύπτει μόνο την θετική ζημία του πιστωτικού φορέα και όχι τα διαφυγόντα κέρδη του από διαφορά επιτοκίου. Μία τέτοια, ωστόσο, ρύθμιση θα στερείτο νοήματος στο μέτρο που η ζημία που κατεχοχόν υφίσταται ο πιστωτικός φορέας είναι το διαφυγόν κέρδος που θα αποκόμιζε αν η σύμβαση έληγε την αρχικά συμφωνηθείσα ημερομηνία⁵⁵⁴. Παρά το γεγονός δε ότι κατά τη μετάφραση της οδηγίας στην ελληνική γλώσσα χρησιμοποιείται ο όρος «έξοδα», εκτιμάται εντούτοις ότι ορθότερη είναι η χρήση του γενικότερου όρου «κόστους», επιχείρημα που αντλείται και από το αντίστοιχο αγγλικό κείμενο όπου χρησιμοποιείται ο όρος «costs» και όχι «expenses»⁵⁵⁵. Η βούληση μάλιστα αυτή του κοινοτικού νομοθέτη αποτυπώνεται και στις δύο αιτιολογικές εκθέσεις των προτάσεων του 2002 και 2005 όπου υπήρχε ρητή αναφορά σε «αντιστάθμιση της απώλειας που υφίσταται ο πιστωτικός φορέας»⁵⁵⁶. Στην αντίστοιχη μάλιστα διάταξη της κοινής θέσης του Συμβουλίου, η οποία ωστόσο δεν υιοθετήθηκε, προβλεπόταν ότι προϋπόθεση για την κατοχύρωση του δικαιώματος του πιστωτικού φορέα να αξιώσει αποζημίωση είναι η απόδειξη εκ μέρους του πιστωτικής διαφοράς στο επιτόκιο αναφοράς της ΕΚΤ, η προϋπόθεση δε αυτή δεν θα είχε νόημα αν η αποζημίωση δεν κάλυπτε τα τυχόν διαφυγόντα κέρδη του πιστωτικού φορέα από τη διαφορά του επιτοκίου⁵⁵⁷.

Η δεύτερη προϋπόθεση που πρέπει να πληρούται για την αποζημίωση του πιστωτικού φορέα είναι, σύμφωνα με την ως άνω διάταξη, η πρόωρη εξόφληση να πραγματοποιείται «εντός χρονικού διαστήματος για το οποίο έχει καθοριστεί το χρεωστικό επιτόκιο»⁵⁵⁸. Η γραμματική διατύπωση της ελληνικής μετάφρασης προκαλεί εντούτοις και εδώ ποικίλα ερμηνευτικά σχόλια, καθώς δεν προκύπτει με σαφήνεια αν αφορά τόσο το σταθερό όσο και το κυμαινόμενο επιτόκιο. Θα μπορούσε, επομένως, να υποστηριχθεί ότι η αποζημίωση οφείλεται τόσο στην περίπτωση του σταθερού επιτοκίου όσο και στην περίπτωση του κυμαινόμενου επιτοκίου δεδομένου ότι αφενός κατά κάποιον τρόπο και το κυμαινόμενο επιτόκιο «καθορίζεται» ως άθροισμα του επιτοκίου αναφοράς και του περιθωρίου κέρδους και

553. Δέλλιος, ΕφΑΔ 2008, 31· Λιβαδά (2008), 295.

554. Λιβαδά (2008), 299.

555. Λιβαδά (2008), 295.

556. ΑιτΕκθ. αρχικής πρότασης οδηγίας 2002, υπό άρθρο 16 και τροποποιημένης πρότασης οδηγίας 2005, υπό 5.9.

557. Δέλλιος, ΕφΑΔ 2008, 31· Λιβαδά (2008), 297.

558. Άρθρο 16 παρ. 2.

αφετέρου όπου ο κοινοτικός νομοθέτης ήθελε να αναφερθεί ειδικά στο σταθερό ή στο κυμαινόμενο επιτόκιο το έπραξε (πχ. άρθρο 4 παρ. 2 στοιχ. α') και επομένως όπου δεν γίνεται ρητή διάκριση η διάταξη θα αφορά και τα δύο είδη επιτοκίων. Ορθότερη ερμηνευτική εκδοχή φαίνεται πάντως να είναι αυτή που αποκλείει το ενδεχόμενο η εν λόγω διάταξη να αφορά και τη περίπτωση του κυμαινόμενου επιτοκίου δεδομένου καταρχάς ότι η καθιέρωση μιας τέτοιας προϋπόθεσης θα στερείτο νοήματος αν αφορούσε και τα δύο είδη επιτοκίων⁵⁵⁹. Περαιτέρω, αν ανατρέξει κανείς στη γραμματική διατύπωση της αντίστοιχης διάταξης του αγγλικού κειμένου θα διαπιστώσει ότι χρησιμοποιείται η έκφραση «*period for which the borrowing rate is fixed*»⁵⁶⁰, ο όρος δε «*fixed borrowing rate*» αποδίδει σύμφωνα με το άρθρο 3 στοιχ. κ' (αγγλ.) τον αντίστοιχο στο άρθρο 3 στοιχ. ια) ελληνικό όρο «σταθερό χρεωστικό επιτόκιο», ενώ παράλληλα η διατύπωση του άρθρου 16 παρ. 3 στοιχ. γ) σύμφωνα με την οποία δεν χωρεί αξίωση αποζημίωσης για πρόωρη εξόφληση «*εφόσον η εξόφληση πραγματοποιηθεί εντός χρονικού διαστήματος για το οποίο δεν έχει καθοριστεί το χρεωστικό επιτόκιο*» αποδίδεται αντίστοιχα στα αγγλικά με την έκφραση «*the repayment falls within a period for which the borrowing rate is not fixed*»⁵⁶¹. Το γραμματικό αυτό επιχείρημα ενισχύεται και από το ότι στις διατάξεις της οδηγίας για την προσυμβατική πληροφόρηση προβλέπεται η υποχρέωση ενημέρωσης του καταναλωτή για το δικαίωμα πρόωρης εξόφλησης και κατά περίπτωση για το δικαίωμα αποζημίωσης του πιστωτικού φορέα, υπονοώντας δηλαδή με τη χρήση της έκφρασης «*κατά περίπτωση*» και τις περιπτώσεις κυμαινόμενου επιτοκίου για τις οποίες δεν τίθεται θέμα αποζημίωσης του πιστωτικού φορέα⁵⁶². Το επιχείρημα, ωστόσο, αυτό ατονεί στο μέτρο που η εν λόγω έκφραση αφορά όλες τις περιπτώσεις στις οποίες δεν χωρεί αξίωση αποζημίωσης του πιστωτικού φορέα, οι οποίες και ορίζονται στο άρθρο 16 παρ. 3 της οδηγίας όπως θα δούμε στη συνέχεια⁵⁶³.

Προς επίρρωση του επιχειρήματος περί αποκλεισμού της αποζημίωσης του πιστωτικού φορέα στη περίπτωση του κυμαινόμενου επιτοκίου θα πρέπει στο σημείο αυτό να επισημάνουμε τη διάκριση μεταξύ σταθερού και κυμαινόμενου επιτοκίου. Στη περίπτωση του σταθερού επιτοκίου, τόσο ο πιστωτικός φορέας όσο και ο πιστολήπτης γνωρίζουν ότι η παροχή του τελευταίου είναι συγκεκριμένη και εκ των προτέρων καθορισμένη για όλη τη διάρκεια της συμβατικής σχέσης και δεν υπόκειται

559. Λιβαδά (2008), 299.

560. Τόσο η γαλλική όσο και η γερμανική μετάφραση της διάταξης είναι επίσης σαφείς. Στη μεν γαλλική αναφέρεται «...à condition que le remboursement anticipé intervienne pendant une période à taux fixe» στη δε γερμανική «...wenn die vorzeitige Rückzahlung in einem Zeitraum fällt, für den ein fester Sollzinssatz vereinbart wurde».

561. Δέλλιος, ΕφΑΔ 2008, 32· Λιβαδά (2008), 298.

562. Βενιέρης (2005²), 80· Δέλλιος, ΕφΑΔ 2008, 32.

563. Λιβαδά (2008), 298.

σε καμία μεταβολή, με αποτέλεσμα ο μεν πιστολήπτης να μην διατρέχει τον κίνδυνο αύξησης του επιτοκίου, ο δε πιστωτικός φορέας να έχει δικαιολογημένα προσδοκίες για απόληψη μελλοντικών τόκων συγκεκριμένου ύψους για όλη τη διάρκεια της σύμβασης. Στη περίπτωση, επομένως, που ο πιστολήπτης επιστρέψει πρόωρα τη πίστωση που του χορηγήθηκε, ο πιστωτικός φορέας δεν εισπράττει τους τόκους που προσδοκούσε και είχε υπολογίσει καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης. Έχει βέβαια τη δυνατότητα επανατοποθέτησης του επιστραφέντος κεφαλαίου με τη χορήγηση για παράδειγμα νέας πίστωσης, που ενδέχεται όμως να μην του αποφέρει την ίδια απόδοση αν τα επιτόκια τη χρονική εκείνη στιγμή είναι μειωμένα σε σχέση με το επιτόκιο με το οποίο είχε χορηγήσει το πρόωρα εξοφληθέν ποσό⁵⁶⁴, σε περίπτωση δε μαζικής πρόωρης αποπληρωμής πιστώσεων η ζημία που θα υποστεί ο πιστωτικός φορέας θα είναι όπως γίνεται αντιληπτό ιδιαίτερα μεγάλη⁵⁶⁵.

Αντίθετα, το κυμαινόμενο επιτόκιο δεν παρέχει την ασφάλεια του σταθερού επιτοκίου, ωστόσο δημιουργεί στον μεν πιστολήπτη τη προσδοκία της βελτίωσης των οικονομικών παραμέτρων της χρηματαγοράς προκειμένου να μειωθεί το επιτόκιο και συνακόλουθα το ποσό που καταβάλλει ως τόκο, στον δε πιστωτικό φορέα τη προσδοκία της αυξητικής διακύμανσης των αστάθμητων παραγόντων της χρηματαγοράς και την αυξητική διακύμανση του επιτοκίου που δεσμεύει τον πιστολήπτη. Στην περίπτωση πρόωρης εξόφλησης, το πιθανότερο είναι ότι δεν υπάρχει ζημία του πιστωτικού φορέα δεδομένου ότι αν αυτός επαναδιαθέσει το επιστραφέν κεφάλαιο σε νέο πιστολήπτη ή το επενδύσει στην αγορά την ίδια μέρα με κυμαινόμενο επιτόκιο θα προσδοκά την ίδια απόδοση όπως αν δεν είχε λήξει το δάνειο με την πρόωρη εξόφληση⁵⁶⁶. Η μόνη ζημία που ενδέχεται να προκύψει είναι η καθυστέρηση διάθεσης του δανείου, αν δηλαδή ο πιστωτικός φορέας δεν μπορέσει να το διαθέσει στην αγορά ή σε νέο δανειολήπτη. Ο αντίλογος βέβαια εν προκειμένω είναι ότι οι πιστωτικοί φορείς συναλλάσσονται με τέτοιους ρυθμούς και αυξάνουν τόσο μαζικά τον όγκο χορηγήσεων που δύσκολα θα μένει το κεφάλαιο αυτό αναξιοποίητο⁵⁶⁷.

564. Προς αυτή την κατεύθυνση και η ΟΛΑΠ 15/2007, ΧρηΔικ 2007, 437 επ. Θα πρέπει βέβαια να σημειωθεί ότι η εν λόγω απόφαση αφορά στεγαστικά δάνεια, όπου η συμβατική διάρκεια είναι μεγάλη, ωστόσο οι θέσεις και τα επιχειρήματά που εκφράζονται ισχύουν αναλογικά και για την καταναλωτική πίστη.

565. *Μαρίνος/Βενιέρης*, ΧρΙΔ 2005, 463.

566. *Μαρίνος/Βενιέρης*, ΧρΙΔ 2005, 462· *Παπαϊωάννου* (2007), 402· *Δέλλιος*, ΕφΑΔ 2008, 30 επ' *Λιβαδά* (2008), 299 επ. Η ίδια αυτή επιχειρηματολογία έχει εκτεθεί και από την ελληνική νομολογία αναφορικά με τα στεγαστικά δάνεια. Βέβαια η ενυπόθηκη πίστη παρουσιάζει ουσιώδεις διαφορές με την καταναλωτική πίστη, ωστόσο οι θέσεις και τα επιχειρήματα που εκφράζονται από την παρατιθέμενη νομολογία ισχύουν αναλογικά και για την καταναλωτική πίστη. ΑΠ 430/2005, ΔΕΕ 2005, 460 επ' ΕφΑθ 5253/2003, ΕΕμπΔ 2003, 643 επ' ΠΠρΑθ 1119/2002, ΔΕΕ 2003, 422 επ' ΕιρΑθ 2676/2004, ΧρΙΔ 2005, 151.

567. *Μαρίνος/Βενιέρης*, ΧρΙΔ 2005, 463.

Συνεχίζοντας την παρουσίαση της ρύθμισης για την πρόωρη εξόφληση της πίστωσης θα επιχειρήσουμε να εξετάσουμε τον τρόπο υπολογισμού της αποζημίωσης που μπορεί να αξιώσει ο πιστωτικός φορέας. Συγκεκριμένα προβλέπεται στην νέα οδηγία ότι η αποζημίωση αυτή δεν μπορεί να υπερβαίνει το 1% του τμήματος της πίστωσης που εξοφλήθηκε πρόωρα, εφόσον το χρονικό διάστημα μεταξύ της πρόωρης εξόφλησης και της συμφωνηθείσας λήξης της σύμβασης πίστωσης υπερβαίνει το ένα έτος και το 0,5% του τμήματος της πίστωσης που εξοφλήθηκε πρόωρα, αν το ως άνω χρονικό διάστημα δεν υπερβαίνει το ένα έτος⁵⁶⁸. Ταυτόχρονα προβλέπεται ότι η οριζόμενη εκάστοτε αποζημίωση δεν θα πρέπει να υπερβαίνει σε καμία περίπτωση τους τόκους που θα είχε καταβάλει ο καταναλωτής κατά το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί από την πρόωρη εξόφληση μέχρι την αρχικά συμφωνηθείσα λήξη της σύμβασης πίστωσης⁵⁶⁹. Επομένως, αν το 1% ή το 0,5% του ποσού της πίστωσης που εξοφλήθηκε πρόωρα υπερβαίνει το ποσό των τόκων που θα κατέβαλε ο καταναλωτής από τη στιγμή της πρόωρης εξόφλησης μέχρι την ημερομηνία λήξης της σύμβασης, το αρχικά υπολογισθέν ποσό θα πρέπει να μειωθεί ώστε να μην υπερβαίνει το δεύτερο⁵⁷⁰. Για τον υπολογισμό, δηλαδή, της αποζημίωσης καθορίζεται ένα πάγιο ποσοστό ως ανώτατο όριο ανάλογα με το χρονικό σημείο κατά το οποίο ασκείται το δικαίωμα της πρόωρης εξόφλησης και το εναπομένον από το χρονικό αυτό σημείο διάστημα μέχρι τη λήξη της σύμβασης⁵⁷¹. Ο τρόπος αυτός, όπως επισημαίνεται και στην αιτιολογική έκθεση της οδηγίας, είναι διαφανής και κατανοητός για τον καταναλωτή, εφαρμόζεται με ευκολία από τον πιστωτικό φορέα και καθιστά ευχερή τον εποπτικό έλεγχο των αρμόδιων αρχών⁵⁷². Ωστόσο, ο αφηρημένος αυτός τρόπος υπολογισμού της αποζημίωσης, απομακρύνεται από το συγκεκριμένο τρόπο υπολογισμού και από την κάλυψη της πραγματικής ζημίας που υφίσταται ο πιστωτικός φορέας⁵⁷³, η επιλογή δε αυτή υπαγορεύτηκε λόγω της αδυναμίας εξεύρεσης μιας κοινά αποδεκτής μεθόδου

568. Άρθρο 16 παρ. 2.

569. Άρθρο 16 παρ. 5.

570. Λιβαδά (2008), 302.

571. Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 39 της οδηγίας «...Ως εκ τούτου και δεδομένου ότι η καταναλωτική πίστη, λόγω της διάρκειας και του μεγέθους της, δεν χρηματοδοτείται μέσω μηχανισμών μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης, το ανώτατο όριο της αποζημίωσης θα πρέπει να καθορίζεται ως πάγιο ποσοστό. Η προσέγγιση αυτή αντικατοπτρίζει την ιδιαιτερότητα της καταναλωτικής πίστης και δεν θα πρέπει να προδικάζει ενδεχόμενη διαφορετική προσέγγιση για άλλα προϊόντα, τα οποία χρηματοδοτούνται από μηχανισμούς μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης όπως τα ενυπόθηκα δάνεια σταθερού επιτοκίου».

572. Αιτιολογική σκέψη 39 της οδηγίας.

573. Στην έννοια της πραγματικής ζημίας περιλαμβάνεται αφενός η διαφορά που τυχόν υφίσταται μεταξύ του αρχικώς συμφωνηθέντος επιτοκίου και του επιτοκίου με το οποίο ο πιστωτικός φορέας μπορεί με βάση τις συνθήκες της αγοράς να δανείσει το ποσό που εξοφλήθηκε πρόωρα και αφετέρου τα διοικητικά έξοδα που συνεπάγεται η πρόωρη εξόφληση για τον πιστωτικό φορέα. Άρθρο 16 παρ. 4 στοιχ. β).

υπολογισμού της ζημίας που θα ήταν ταυτόχρονα απλή και κατανοητή για τον καταναλωτή⁵⁷⁴. Ως αντιστάθμισμα της αδυναμίας αυτής ο κοινοτικός νομοθέτης επιτρέπει στα κράτη μέλη να προβλέψουν στην εθνική τους νομοθεσία ότι ο πιστωτικός φορέας μπορεί κατ' εξαίρεση να απαιτεί υψηλότερη αποζημίωση εφόσον αποδείξει μεγαλύτερη ζημία⁵⁷⁵. Στη περίπτωση αυτή ο καταναλωτής έχει το δικαίωμα να προσβάλει την αξίωση του πιστωτικού φορέα αν η αποζημίωση που αξιώνεται υπερβαίνει τη πραγματική ζημία και να ζητήσει ανάλογη μείωσή της⁵⁷⁶. Ακόμη, παρέχεται στα κράτη μέλη η διακριτική ευχέρεια να ορίζουν την απαγόρευση της αποζημίωσης σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης, εφόσον το ποσό που εξοφλείται πρόωρα δεν υπερβαίνει το ανώτατο όριο που θα προβλέπεται βάσει του εθνικού τους δικαίου και το οποίο δεν μπορεί να είναι ανώτερο των 10.000 ευρώ σε οποιοδήποτε διάστημα δώδεκα μηνών⁵⁷⁷, ενώ επισημαίνεται ότι κατά τον καθορισμό του ποσού αυτού τα κράτη μέλη θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη ορισμένα αντικειμενικά κριτήρια όπως πχ. το μέσο ύψος των καταναλωτικών πιστώσεων που χορηγούνται στην αγορά τους⁵⁷⁸.

Τέλος, στο άρθρο 16 παρ. 3 της οδηγίας εισάγονται τρεις εξαιρέσεις από το δικαίωμα αποζημίωσης του πιστωτικού φορέα. Η πρώτη εξαίρεση αφορά τη περίπτωση όπου η πρόωρη εξόφληση πραγματοποιείται δυνάμει ασφαλιστικού συμβολαίου, το οποίο προβλέπει παροχή εγγύησης για την εξόφληση της πίστωσης⁵⁷⁹. Πρόκειται μάλλον για τις περιπτώσεις εκείνες που ο πιστολήπτης ασφαρίζεται από το ενδεχόμενο αδυναμίας εκπλήρωσης των υποχρεώσεων του λόγω έκτακτων περιστατικών όπως ασθένειας, ατυχήματος, απώλειας θέσεως εργασίας, ώστε τα δάνειά του να συνεχίσουν να αποπληρώνονται κανονικά. Στην περίπτωση αυτή η ασφαλιστική εταιρία έχει συμφέρον να επιδιώξει την πρόωρη αποπληρωμή των ασφαλισμένων πιστώσεων ώστε να περιορίσει τη μελλοντική της επιβάρυνση⁵⁸⁰. Η ευνοϊκή μεταχείριση, εν προκειμένω, δικαιολογείται αφενός λόγω του ότι ο πιστολήπτης θα είχε ούτως ή άλλως σπουδαίο λόγο για καταγγελία της

574. Λιβαδά (2008), 302. Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 39 της οδηγίας «...ο υπολογισμός της αποζημίωσης του πιστωτή θα πρέπει να είναι διαφανής και κατανοητός για τους καταναλωτές ήδη από τη φάση πριν από τη σύναψη, οπωσδήποτε δε κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης της σύμβασης πίστωσης».

575. Και στην περίπτωση όμως αυτή η αποζημίωση που θα πρόκύψει δεν είναι δυνατόν να υπερβαίνει το ποσό των τόκων που θα είχε καταβάλει ο καταναλωτής κατά το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί από την άσκηση του δικαιώματος πρόωρης εξόφλησης μέχρι την αρχικά προβλεφθείσα ημερομηνία λήξης της σύμβασης πίστωσης. Άρθρο 16 παρ. 5.

576. Λιβαδά (2008), 302.

577. Άρθρο 16 παρ. 4 στοιχ. α). Θεωρείται εν προκειμένω ότι υπό τις εν λόγω προϋποθέσεις (ποσό κάτω των 10.000 ευρώ για διάστημα δώδεκα μηνών) ο πιστωτικός φορέας δεν υφίσταται ζημία ή ζημία τέτοια που να δικαιολογεί την αποζημίωση. Λιβαδά (2008), 303.

578. Αιτιολογική σκέψη 40 της οδηγίας.

579. Άρθρο 16 παρ. 3 στοιχ. α).

580. Δέλλιος, ΕφΑΔ 2008, 34.

σύμβασης πίστωσης και αφετέρου λόγω του ότι αυτός έχει ήδη επιβαρυνθεί με ασφάλιστρα προκειμένου να εξασφαλίσει τον πιστωτή⁵⁸¹.

Η δεύτερη εξαίρεση αφορά τις «*διευκολύνσεις υπερανάληψης*»⁵⁸². Πρόκειται για καταθετικούς λογαριασμούς, συνήθως λογαριασμούς μισθοδοσίας, από τους οποίους ο δικαιούχος καταθέτης κάνει βάσει συμφωνίας αναλήψεις που υπερβαίνουν το υπόλοιπο του λογαριασμού του μέχρι ενός προκαθορισμένου συνολικού ποσού, για τις υπεραναλήψεις δε αυτές επιβαρύνεται με χρεωστικό επιτόκιο και μπορεί να τις αποπληρώσει σε ένα προκαθορισμένο αριθμό τακτών δόσεων⁵⁸³. Ο έκτακτος και εξαιρετικός χαρακτήρας των υπεραναλήψεων αλλά και η ανάγκη για όσο το δυνατόν ταχύτερη κάλυψη του πρόσθετου ποσού που καθ' υπέρβαση τίθεται στη διάθεση του δανειολήπτη δεν δικαιολογούν την αποζημίωση του πιστωτικού φορέα, προκειμένου να ενθαρρύνεται η άμεση εξόφληση⁵⁸⁴. Άλλωστε, η επιβάρυνση του δανειολήπτη με χρεωστικό επιτόκιο ως αντιστάθμισμα του πιστωτικού κινδύνου που αναλαμβάνει προσωρινά ο πιστωτικός φορέας δεν δικαιολογεί την είσπραξη πρόσθετης αποζημίωσης δεδομένου ότι με την πρόωρη εξόφληση παύει να υφίσταται ο κίνδυνος αυτός⁵⁸⁵. Η τελευταία εξαίρεση αφορά τις περιπτώσεις πρόωρης εξόφλησης που πραγματοποιούνται εντός του χρονικού διαστήματος για το οποίο δεν έχει καθοριστεί το χρεωστικό επιτόκιο⁵⁸⁶. Πρόκειται, όπως έχει ήδη αναφερθεί, για τις περιπτώσεις συμβάσεων με κυμαινόμενο επιτόκιο, όπου δεν υφίσταται ζημία του πιστωτικού φορέα με αποτέλεσμα να μην θεμελιώνεται και σχετική αξίωση αποζημίωσης. Ωστόσο, όπως ορθά επισημαίνεται, ακόμη και στην περίπτωση αυτή ενδέχεται να υφίσταται ζημία σε σχέση με την εξεύρεση νέου πελάτη, τη σύναψη νέας σύμβασης, και τον έλεγχο της πιστοληπτικής ικανότητας του νέου πελάτη⁵⁸⁷.

Από την ανάπτυξη που προηγήθηκε γίνεται αντιληπτό ότι κύρια επιδίωξη του κοινοτικού νομοθέτη σε ό, τι αφορά το δικαίωμα της πρόωρης εξόφλησης ήταν αφενός να διατηρήσει τη δυνατότητα του καταναλωτή για πρόωρη αποπληρωμή της πίστωσης με σκοπό την ενίσχυση του ανταγωνισμού και αφετέρου να καθιερώσει μια μέθοδο υπολογισμού της αποζημίωσης για τη ζημία που υφίσταται ο πιστωτικός φορέας που θα είναι διαφανής και κατανοητή για τον καταναλωτή, θα εφαρμόζεται με ευκολία από τον πιστωτικό φορέα και θα εποπτεύεται ευχερώς από τις αρμόδιες

581. Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση της αρχικής πρότασης οδηγίας (υπό άρθρο 16) στις περιπτώσεις αυτές «...κανένα από τα ενδιαφερόμενα μέρη δεν ενδιαφέρεται να διατηρήσει την πίστωση, αντίθετα τα ποσά που καταβάλλονται για τη σύμβαση ασφάλειας πρέπει να συμβάλουν στη λήξη της συμβατικής σχέσης».

582. Άρθρο 16 παρ. 3 στοιχ. β).

583. Δέλλιος, ΕφΑΔ 2008, 34.

584. Δέλλιος, ΕφΑΔ 2008, 34 επ' Λιβαδά (2008), 304.

585. Δέλλιος, ΕφΑΔ 2008, 35' Λιβαδά (2008), 304.

586. Άρθρο 16 παρ. 3 στοιχ. γ).

587. Λιβαδά (2008), 305.

αρχές. Ο συγκερασμός, ωστόσο, των αντικρουόμενων συμφερόντων και η εξεύρεση, μιας κοινά αποδεκτής λύσης δεν ήταν εύκολη υπόθεση, γι' αυτό άλλωστε και υιοθετήθηκε ο γενικός κανόνας του καθορισμού ενός ανώτατου ορίου αποζημίωσης ως πάγιου ποσοστού, ενώ ταυτόχρονα παρασχέθηκαν διακριτικές ευχέρειες στα κράτη μέλη κατά παρέκκλιση του αιτήματος εναρμόνισης των εθνικών νομοθεσιών.

4. Το δικαίωμα καταγγελίας σε συμβάσεις πίστωσης αόριστης διάρκειας

Το δικαίωμα καταγγελίας των συμβάσεων πίστωσης αόριστης διάρκειας καθιερώνεται για πρώτη φορά σε κοινοτικό επίπεδο με την νέα οδηγία για την καταναλωτική πίστη⁵⁸⁸. Το δικαίωμα αυτό αναγνωρίζεται τόσο για τον καταναλωτή όσο και για τον πιστωτικό φορέα⁵⁸⁹.

Ειδικότερα, σε ό, τι αφορά τον καταναλωτή ορίζεται ότι αυτός μπορεί να καταγγείλει τη σύμβαση πίστωσης αόριστης διάρκειας ανά πάσα στιγμή και χωρίς επιβάρυνση⁵⁹⁰. Η απουσία χρονικών περιορισμών και επιβαρύνσεων για την άσκηση του εν λόγω δικαιώματος αποτυπώνει τη βούληση του κοινοτικού νομοθέτη να διευκολύνει τον καταναλωτή στην άσκηση του δικαιώματος αυτού. Η μόνη εξαίρεση που τίθεται είναι η περίπτωση κατά την οποία στη σύμβαση πίστωσης τα συμβαλλόμενα μέρη έχουν συμφωνήσει προθεσμία προειδοποίησης, η οποία όμως δεν μπορεί να υπερβαίνει τον έναν μήνα⁵⁹¹. Συμβατική, επομένως, πρόβλεψη για τήρηση προθεσμίας εκ μέρους του καταναλωτή που θα υπερβαίνει τον έναν μήνα θα είναι άκυρη. Αν και δεν ορίζεται ειδικά, η μορφή προειδοποίησης δεν υπόκειται σε περιορισμούς, δύναται όμως να προβλέπεται στη σύμβαση ότι θα πρέπει να υποβάλλεται εγγράφως ή με άλλο σταθερό μέσο, ώστε να καθίσταται ευχερής και η απόδειξη τήρησης αυτής⁵⁹².

Αντίθετα, προκειμένου ο πιστωτικός φορέας να καταγγείλει τη σύμβαση πίστωσης αόριστης διάρκειας θα πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά τρεις προϋποθέσεις⁵⁹³. Πρώτον, το σχετικό δικαίωμα καταγγελίας θα πρέπει να

588. Άρθρο 13 της οδηγίας. Ενώ ο γενικός κανόνας που διέπει τις διατάξεις της οδηγίας 2008/48/ΕΚ είναι ότι αυτές δεν εφαρμόζονται σε συμβάσεις πίστωσης που ισχύουν κατά την ημερομηνία έναρξης των εθνικών κανόνων μεταφοράς της στις ένομες τάξεις των κρατών μελών, ειδικά για τις συμβάσεις πίστωσης αόριστης διάρκειας που ισχύουν κατά την ίδια ημερομηνία ορίζεται ότι τα κράτη μέλη μεριμνούν, ώστε να εφαρμόζονται σε αυτές οι διατάξεις των άρθρων 11-13, 17 και 18 παρ. 1-2 της οδηγίας. Βλ. άρθρο 30 παρ. 1 και 2.

589. Απολογική σκέψη 33 της οδηγίας.

590. Άρθρο 13 παρ. 1 εδ. α'.

591. Άρθρο 13 παρ. 1 εδ. α' και β'.

592. Το επιχείρημα αυτό αντλείται εξ' αντιδιαστολής από το άρθρο 13 παρ. 1 εδ. γ', όπου προβλέπεται ρητά ότι για την άσκηση του δικαιώματος καταγγελίας εκ μέρους του πιστωτικού φορέα θα πρέπει να επιδίδεται στον καταναλωτή σχετική δήλωση εγγράφως ή με άλλο σταθερό μέσο.

593. Άρθρο 13 παρ. 1 εδ. γ'.

προβλέπεται στη σύμβαση πίστωσης. Δεύτερον, θα πρέπει ο πιστωτικός φορέας να έχει τηρήσει τουλάχιστον δίμηνη προθεσμία. Η τήρηση της δίμηνης αυτής προθεσμίας θεωρήθηκε από τον κοινοτικό νομοθέτη ένα επαρκές χρονικό διάστημα, προκειμένου ο καταναλωτής να μπορέσει να εξοφλήσει το συνολικό ποσό της αναληφθείσας πίστωσης⁵⁹⁴. Τρίτον, θα πρέπει να επιδοθεί στον καταναλωτή σχετική δήλωση εγγράφως ή με άλλο σταθερό μέσο. Αν και δεν προβλέπεται ρητά, εκτιμάται, ωστόσο, ότι πιστωτικός φορέας θα πρέπει να ειδοποιεί, όταν συντρέχει περίπτωση, και τον εγγυητή, προκειμένου αυτός να λαμβάνει γνώση της καταγγελίας και των υποχρεώσεων που απορρέουν από αυτή⁵⁹⁵.

Περαιτέρω, στην νέα οδηγία παρέχεται η δυνατότητα στον πιστωτικό φορέα να καταγγέλλει το δικαίωμα του καταναλωτή να προβαίνει σε αναλήψεις πιστώσεων από σύμβαση πίστωσης αόριστης διάρκειας. Στην περίπτωση αυτή, θα πρέπει το σχετικό δικαίωμα να έχει προβλεφθεί στη σύμβαση, να υπάρχουν αντικειμενικοί λόγοι που να υπαγορεύουν την καταγγελία αυτή και να ενημερώνεται ο καταναλωτής για την καταγγελία και τους λόγους της, εγγράφως ή με άλλο σταθερό μέσο, πριν από την καταγγελία, αν αυτό είναι εφικτό ή το αργότερο αμέσως μετά⁵⁹⁶. Εξαίρεση από την υποχρέωση ενημέρωσης καθιερώνεται μόνο στη περίπτωση που η παροχή αυτής απαγορεύεται από άλλες νομοθετικές πράξεις όπως πχ εκείνες που αφορούν τη πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας ή όταν αντίκειται σε στόχους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας⁵⁹⁷. Ως αντικειμενικοί λόγοι που μπορούν να ενεργοποιήσουν το δικαίωμα αυτό του πιστωτικού φορέα μπορεί να είναι ενδεικτικά η υπόνοια μη εξουσιοδοτημένης ή δόλιας χρήσης της πίστωσης ή η ύπαρξη σημαντικά αυξημένου κινδύνου αδυναμίας του καταναλωτή να εξοφλήσει την πίστωση⁵⁹⁸. Η καθιέρωση μιας τέτοιας δυνατότητας αποσκοπεί αφενός στην προστασία του καταναλωτή που ενδέχεται να εκτίθεται σε κίνδυνο είτε λόγω δικής του υπαιτιότητας πχ όταν προβαίνει σε σημαντική υπέρβαση του ορίου είτε λόγω εξωγενών παραγόντων όπως πχ. σε περίπτωση μη εξουσιοδοτημένης χρήσης πιστωτικής κάρτας και αφετέρου στην προστασία του πιστωτικού φορέα, προκειμένου αυτός να αποφύγει την όποια

594. ΑιτΕκθ. αρχικής πρότασης οδηγίας, υπό άρθρο 22. Αξίζει βέβαια να σημειωθεί ότι τόσο στην αρχική πρόταση οδηγίας όσο και στην δεύτερη τροποποιημένη πρόταση οδηγίας, η προθεσμία που προβλεπόταν ήταν τρίμηνη. Η τήρηση μάλιστα της προθεσμίας αυτής ήταν υποχρεωτική τόσο για τον πιστωτικό φορέα όσο και για τον καταναλωτή. Άρθρο 22 της αρχικής πρότασης οδηγίας και άρθρο 12 της τροποποιημένης πρότασης οδηγίας του 2005.

595. Λιβαδά (2008), 308.

596. Άρθρο 13 παρ. 2.

597. Άρθρο 13 παρ. 2.

598. Αιτιολογική σκέψη 33 της οδηγίας.

δυσλειτουργία στη σύμβαση πίστωσης⁵⁹⁹. Η ανάγκη μάλιστα αυτή για προστασία των συμβαλλομένων μερών δικαιολογεί την άμεση καταγγελία, την καταγγελία δηλαδή χωρίς την τήρηση της υποχρέωσης προηγούμενης προειδοποίησης του καταναλωτή; εφόσον αυτή δεν είναι εφικτή. Επιπλέον, αρκεί η υπόνοια του πιστωτικού φορέα για την ύπαρξη απάτης ή σημαντικά αυξημένου κινδύνου για τον καταναλωτή και δεν είναι αναγκαίο να υπάρχει βεβαιότητα, δεδομένου ότι ο χρόνος που απαιτείται για τη συλλογή των αναγκαίων στοιχείων ενδέχεται να συνεπάγεται σημαντική καθυστέρηση⁶⁰⁰.

Θα πρέπει τέλος να σημειωθεί ότι, όπως επισημαίνεται και στο αιτιολογικό της οδηγίας, οι διατάξεις για την καταγγελία της σύμβασης πίστωσης αόριστης διάρκειας δεν επηρεάζουν το εθνικό δίκαιο σχετικά με το δικαίωμα των συμβαλλομένων μερών να καταγγείλουν τη σύμβαση πίστωσης λόγω αθέτησης υποχρέωσης και επομένως οι ως άνω περιορισμοί δεν ισχύουν στη περίπτωση αθέτησης υποχρέωσης των συμβαλλομένων μερών, αλλά εν προκειμένω θα τυγχάνουν εφαρμογής οι διατάξεις του εθνικού δικαίου των κρατών μελών⁶⁰¹.

5. Εκχώρηση δικαιωμάτων

Ένα από τα ζητήματα που απασχόλησαν τον κοινοτικό νομοθέτη στον τομέα της καταναλωτικής πίστης είναι και η προστασία του καταναλωτή όταν ο πιστωτικός φορέας εκχωρεί σε τρίτο τα δικαιώματά του από τη πιστωτική σύμβαση. Το ζήτημα αυτό αποτέλεσε αντικείμενο ρύθμισης της υπό κατάργηση οδηγίας 87/102/ΕΟΚ όπου προβλεπόταν ότι *«όταν τα δικαιώματα του πιστωτικού φορέα από τη σύμβαση πίστωσης εκχωρούνται σε τρίτο, ο καταναλωτής δικαιούται να αντιτάξει έναντι του τρίτου τις ίδιες ενστάσεις που είχε κατά του αρχικού πιστωτή, συμπεριλαμβανομένου του συμψηφισμού, εφόσον αυτός επιτρέπεται από τη νομοθεσία του οικείου κράτους μέλους»*⁶⁰². Αντίστοιχη με την κοινοτική ρύθμιση είναι και η ελληνική στην ΚΥΑ Φ1-983/1991, με την οποία ενσωματώθηκε η οδηγία 87/102/ΕΟΚ στην ελληνική έννομη τάξη, όπου ορίζεται ότι *«Σε περίπτωση που τα δικαιώματα του πιστωτικού φορέα από τη σύμβαση πίστωσης εκχωρούνται σε τρίτο, ο καταναλωτής δικαιούται να στραφεί κατά του τρίτου με τα ίδια ένδικα βοηθήματα που είχε κατά του αρχικού πιστωτή, δικαιούμενος και σε συμψηφισμό έναντι τρίτου, απαιτήσεων που είχε κατά του εκχωρητή»*⁶⁰³. Σκοπός της ρύθμισης αυτής είναι η μεταβίβαση των δικαιωμάτων του πιστωτή που απορρέουν από τη σύμβαση πίστωσης να μην έχει σαν αποτέλεσμα

599. Λιβαδά (2008), 309.

600. Λιβαδά (2008), 310.

601. Αιτιολογική σκέψη 33 της οδηγίας.

602. Άρθρο 9 της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ.

603. Άρθρο 10 παρ. 4 της ΚΥΑ Φ1-983/1991.

την επιδείνωση της θέσης του καταναλωτή⁶⁰⁴. Η ισχύουσα αυτή ρύθμιση, στην αρχική πρόταση οδηγίας του 2002 τροποποιήθηκε μόνο ως προς την ενσωμάτωση των νέων ορισμών και την ενίσχυση της προστασίας του εγγυητή δεδομένου ότι, όπως έχει ήδη αναφερθεί, η σύμβαση εγγύησης καλυπτόταν από το πεδίο εφαρμογής της αρχικής πρότασης. Με τη δεύτερη τροποποιημένη πρόταση του 2005 αφενός δεν συμπεριλαμβάνονται οι συμβάσεις εγγύησης αφετέρου επιβάλλεται πρόσθετη υποχρέωση ενημέρωσης του καταναλωτή σχετικά με την εκχώρηση εκτός από την περίπτωση της τιτλοποίησης απαιτήσεων, όπου ο αρχικός πιστωτής εξακολουθεί να ενεργεί για λογαριασμό του τρίτου ως πιστωτής έναντι του καταναλωτή⁶⁰⁵.

Οι ρυθμίσεις της νέας οδηγίας 2008/48/EK για την εκχώρηση είτε δικαιωμάτων του πιστωτικού φορέα από τη σύμβαση είτε της ίδιας της σύμβασης πίστωσης διατηρούν την γενική αρχή βάσει της οποίας η εκχώρηση δικαιωμάτων του πιστωτικού φορέα σε τρίτο δεν θα πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα την χειροτέρευση της νομικής θέσης του καταναλωτή⁶⁰⁶. Ο καταναλωτής δικαιούται να αντιτάξει κατά του εκδοχέα⁶⁰⁷ τα ίδια μέσα άμυνας που είχε κατά του αρχικού πιστωτικού φορέα, συμπεριλαμβανομένου του συμψηφισμού, εφόσον αυτός επιτρέπεται από τη νομοθεσία του κράτους μέλους⁶⁰⁸. Επιπλέον, καθιερώνεται η υποχρέωση που προβλεπόταν και στην δεύτερη τροποποιημένη πρόταση για ενημέρωση του καταναλωτή σχετικά με την εκχώρηση της σύμβασης σε τρίτο, εκτός αν ο αρχικός πιστωτικός φορέας εξακολουθεί, σε συμφωνία με τον εκδοχέα, να διαχειρίζεται την πίστωση έναντι του καταναλωτή⁶⁰⁹. Η ρύθμιση αυτή είναι εύλογη στο μέτρο που η εκχώρηση καταρτίζεται μεταξύ του πιστωτικού φορέα και του εκδοχέα χωρίς τη συναίνεση του καταναλωτή, με αποτέλεσμα ο τελευταίος να πρέπει να γνωρίζει ποιος είναι ο δανειστής έναντι του οποίου οφείλει την εκπλήρωση της παροχής του⁶¹⁰. Η καθιέρωση της εξαίρεσης είναι επίσης εύλογη στο μέτρο που βάσει της συμφωνίας μεταξύ πιστωτικού φορέα και εκδοχέα ο πρώτος εξακολουθεί να ενεργεί ως πιστωτικός φορέας του καταναλωτή με αποτέλεσμα ο τελευταίος να μην έχει

604. Αιτιολογική σκέψη 19 της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ.

605. Άρθρο 16 της τροποποιημένης πρότασης οδηγίας του 2005.

606. Αιτιολογική σκέψη 41 της οδηγίας 2008/48/EK.

607. Στην έννοια του εκδοχέα εμπίπτει οποιοδήποτε πρόσωπο το οποίο αποκτά δικαιώματα του πιστωτικού φορέα, όπως ασφαλιστές πιστώσεων, εταιρίες είσπραξης οφειλών, εταιρίες αναπροεξόφλησης ή χρεογραφοποίησης κλπ. και ανεξάρτητα από το νομικό μέσο που χρησιμοποιείται πχ εκχώρηση απαιτήσεων, υποκατάσταση, εξουσιοδότηση κλπ. ΑιτΕκθ. αρχικής πρότασης οδηγίας, υπό άρθρο 17.

608. Άρθρο 17 παρ. 1.

609. Άρθρο 17 παρ. 2 της οδηγίας.

610. Λιβαδά (2008), 307.

σημαντικό συμφέρον να ενημερώνεται για την εκχώρηση⁶¹¹, σε αντίθετη δε περίπτωση, η επιβολή μιας τέτοιας υποχρέωσης θα ήταν υπερβολική και επιβαρυντική για τον πιστωτικό φορέα⁶¹². Η καθιέρωση, ωστόσο, της εξαίρεσης αυτής δεν επηρεάζει τη δυνατότητα των κρατών μελών να διατηρούν ή να θεσπίζουν κανόνες που θα προβλέπουν συλλογικές μορφές επικοινωνίας και δημοσιοποίησης, εφόσον αυτό απαιτείται για την αποτελεσματικότητα σύνθετων συναλλαγών όπως η τιτλοποίηση ή η ρευστοποίηση περιουσιακών στοιχείων κατά την αναγκαστική διοικητική εκκαθάριση πιστωτικού ιδρύματος⁶¹³.

Στην ελληνική νομοθεσία, το δικαίωμα του οφειλέτη να αντιπάζει κατά του εκδοχέα όλες τις ενστάσεις που είχε κατά του εκχωρητή προβλέπεται στο άρθρο 463 ΑΚ. Η διαφορά, ωστόσο, της ρύθμισης του ΑΚ και της κοινοτικής ρύθμισης αλλά και εκείνης της ΚΥΑ Φ1- 983/1991 συνίσταται στο ότι η πρώτη είναι ενδοτικού δικαίου σε αντίθεση με τις άλλες δύο που εισάγουν κανόνα αναγκαστικού δικαίου, με αποτέλεσμα να μην χωρεί παραίτηση του καταναλωτή από τη προβολή ενστάσεων έναντι του τρίτου. Οι διατάξεις, επομένως, αυτές διατηρούν την αυτοτέλειά τους έναντι της διάταξης του ΑΚ, κατοχυρώνοντας τα συμφέροντα του καταναλωτή στο μέτρο που δεν του αναγνωρίζεται απλώς η δυνατότητα προβολής ενστάσεων, αλλά διασφαλίζεται και ο αποκλεισμός τυχόν αντίθετης συμφωνίας⁶¹⁴.

6. Εξωδικαστική επίλυση των διαφορών

Το υψηλό κόστος της δικαστικής επίλυσης μιας διαφοράς μεταξύ προμηθευτή και καταναλωτή που υπερκαλύπτει συχνά την οικονομική αξία της συναλλαγής, το μεγάλο χρονικό διάστημα που απαιτείται συνήθως για την έκδοση μίας δικαστικής απόφασης και η αβεβαιότητα ως προς το αποτέλεσμα, καθώς και οι δικαστικές συγκρούσεις που πλήττουν ανεπανόρθωτα τη σχέση εμπιστοσύνης προμηθευτή και καταναλωτή καθιστούν πολλές φορές την προσφυγή στη δικαστική οδό ασύμφορη, ιδίως για τον καταναλωτή⁶¹⁵. Το ζήτημα της αποτελεσματικής προστασίας του καταναλωτή καθίσταται ακόμη δυσχερέστερο στις διασυννοριακές καταναλωτικές διαφορές, καθώς σχετίζεται με τη διαφορετικότητα των εννόμων τάξεων, με τα προβλήματα γλώσσας και επικοινωνίας γενικότερα⁶¹⁶. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη τις δυσχέρειες που συνδέονται με τις δικαστικές διαδικασίες των

611. Λιβαδά (2008), 307.

612. Αιτιολογική σκέψη 41 της οδηγίας.

613. Αιτιολογική σκέψη 42 της οδηγίας.

614. Κλαβανίδου (1997), 125 επ' Χριστοπούλου, σε Δούβλης/Μπώλος (2008), 1013.

615. Αναλυτικά Παπαϊωάννου, Οι διαδικασίες εξώδικης επίλυσης ιδιωτικών διαφορών ιδίως στο πεδίο προστασίας του καταναλωτή, ΔΕΕ 2005, 142.

616. Τσίβα, Η εξωδικαστηριακή επίλυση των καταναλωτικών διαφορών ιδίως στο χώρο του ηλεκτρονικού εμπορίου, ΕΕμπΔ 2003, 733.

κρατών μελών, οι οποίες δύνανται να αποτρέψουν τον καταναλωτή από την αποτελεσματική διεκδίκηση των δικαιωμάτων του, κατέβαλε προσπάθειες να προωθηθούν εναλλακτικοί μηχανισμοί επίλυσης διαφορών. Ο όρος «*Εναλλακτική Επίλυση Διαφορών*» (*Alternative Dispute Resolution* ή *ADR*⁶¹⁷) συνεπάγεται ένα σύνολο διαδικασιών των οποίων στόχος είναι η επίλυση διαφορών κατά ένα τρόπο διαφορετικό από τη δικαστική επίλυση (*Litigation*), κατά κανόνα με την παρέμβαση και υποστήριξη ενός τρίτου αμερόληπτου προσώπου⁶¹⁸. Οι εναλλακτικές αυτές μέθοδοι επίλυσης των διαφορών είναι πιο ελκυστικές τόσο για τους καταναλωτές όσο και για τους προμηθευτές λόγω του μικρού κόστους τους, της ταχύτητας επίλυσης της διαφοράς, της αποφυγής της δικαστικής σύγκρουσης και της διαδικαστικής ευελιξίας που τις χαρακτηρίζει⁶¹⁹.

617. Το *ADR (Alternative Dispute Resolution)* αντισταθμίζεται προς το *ODR (Online Dispute Resolution)*. Το *ODR*, λιγότερο διαδεδομένο από το *ADR*, συνιστά επίσης έναν εξωδικαστικό μηχανισμό επίλυσης διαφορών, αλλά προϋποθέτει τη χρήση του διαδικτύου και άλλων νέων τεχνολογιών, με σκοπό τη διευθέτηση και επίλυση των διαφορών μέσω ηλεκτρονικών συστημάτων. Καταλαμβάνει τόσο τις διαφορές που προκύπτουν εκτός διαδικτύου (*offline*) και αφορούν την ανταλλαγή υλικών αγαθών όσο και εκείνες που διενεργούνται στο πλαίσιο μιας ηλεκτρονικής συναλλαγής (*online*) για άυλα ή ηλεκτρονικά αγαθά. *Goodman*, The pros and cons of online dispute resolution: An assessment of cyber-mediation websites, <http://www.law.duke.edu/journals/dltr/articles> Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει καταβάλει εύλογες προσπάθειες για την προώθηση της εξωδικαστικής επίλυσης καταναλωτικών διαφορών μέσω του διαδικτύου και έχει προχωρήσει στη δημιουργία ενός προγράμματος, του *ECODIR (Electronic Consumer Dispute Resolution)*, που παρέχει μέσω του διαδικτύου υπηρεσίες εναλλακτικής επίλυσης καταναλωτικών διαφορών (*B2C*) αναφερόμενων από ηλεκτρονικές συναλλαγές. Αναλυτικότερα για το πρόγραμμα αυτό *Αλικάκος*, Εξωδικαστική επίλυση διαφορών στο ηλεκτρονικό εμπόριο κατά την εθνική και την ευρωπαϊκή νομοθεσία, Αρμ. 2005, 1685 επ καθώς και στη διεύθυνση <http://www.ecodir.org>

618. *Παπαϊωάννου*, ΔΕΕ 2005, 143.

619. Οι σπουδαιότερες από αυτές είναι η διαπραγμάτευση (*negotiation*), η διαμεσολάβηση (*mediation*) και η διαιτησία (*arbitration*). Η διαπραγμάτευση αποτελεί την πιο διαδεδομένη, ελαστική και άτυπη μέθοδο εναλλακτικής επίλυσης των διαφορών, όπου τα αντιτιθέμενα μέρη προσπαθούν να φθάσουν σε μία συμφωνία χωρίς τη βοήθεια τρίτου προσώπου. Με τη διαπραγμάτευση αναδεικνύονται τα αντιτιθέμενα συμφέροντα, ενώ εξοικονομούνται δαπάνες, χρόνος και δεν θίγονται οι διαπροσωπικές σχέσεις των μερών. Απαραίτητη, ωστόσο, προϋπόθεση είναι η ειλικρινή προδιάθεση αποκατάστασης των φιλικών σχέσεων των μερών πέρα από τα ατομικά τους συμφέροντα. Η διαμεσολάβηση είναι η διαδικασία κατά την οποία δύο ή περισσότερα αντιτιθέμενα μέρη με τη βοήθεια ενός τρίτου ανεξάρτητου προσώπου ή οργάνου προσδιορίζουν τα θέματα της διαφοράς τους, εξετάζουν εναλλακτικές λύσεις με σκοπό την άρση της διαφοράς τους και επιχειρούν να οδηγηθούν σε έναν συμβιβασμό. Η προσφυγή στη διαμεσολάβηση ανήκει στην πρωτοβουλία των μερών και αποτελεί έναν μη δεσμευτικό τρόπο επίλυσης ιδιωτικών διαφορών. Ο μεσολαβητής επικουρεί τις διαπραγματεύσεις και δεν έχει αποφασιστική αρμοδιότητα, δεν εκπροσωπεί καμία πλευρά και λειτουργεί σε καθεστώς ουδετερότητας και αμεροληψίας. Σκοπός του μεσολαβητή δεν είναι να επιβάλει μια απόφαση, αλλά να συμβιβάσει τα αντιτιθέμενα μέρη. Η διαιτησία είναι μια ιδιωτική ακροαματική διαδικασία κατά την οποία ο διαιτητής ή οι διαιτητές ενεργούν κατά τρόπο δικαστικό, επιχειρώντας να επιλύσουν μια διαφορά και εκδίδουν εκτελεστή απόφαση. Η ακροαματική διαδικασία επί διαιτησίας διεξάγεται κατ' αντιμωλία και προσομοιάζει με εκείνη ενώπιον των Δικαστηρίων. *Ελληνικό Κέντρο Διαμεσολάβησης και Διαιτησίας*, Εξωδικαστικοί τρόποι επίλυσης των διαφορών, Δ.Α.Ε & Ε.Π.Ε. 2007, 41 επ' *Παπαϊωάννου*, ΔΕΕ 2005, 144 επ.

Η οδηγία 2008/48/ΕΚ περιέχει σχετικά με την εξωδικαστική επίλυση των διαφορών μία ρύθμιση, που επαναλαμβάνει στην ουσία τις αντίστοιχες ρυθμίσεις άλλων κοινοτικών πράξεων⁶²⁰. Ειδικότερα, προβλέπεται ότι τα κράτη μέλη οφείλουν αφενός να θεσπίζουν κατάλληλες και αποτελεσματικές διαδικασίες εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών που αφορούν τις συμβάσεις πίστωσης και αφετέρου να παροτρύνουν τα όργανα αυτά να συνεργάζονται μεταξύ τους για την επίλυση διαφορών που προκύπτουν από διασυνοριακές συμβάσεις πίστωσης⁶²¹. Η ανάπτυξη εξωδικαστικών μηχανισμών επίλυσης διαφορών, όπως επισημαίνεται από την Επιτροπή, δύναται να συμβάλει σημαντικά στην άρση των δυσκολιών της δικαστικής επίλυσης των διαφορών υπό την προϋπόθεση τήρησης ορισμένων θεμελιωδών αρχών που εγγυώνται την αποτελεσματική, αμερόληπτη και ταχεία επίλυση των διαφορών⁶²². Προς διασφάλιση των αρχών αυτών και ενίσχυση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών ως προς τα εξωδικαστικά όργανα που λειτουργούν στα διάφορα κράτη μέλη στη περίπτωση διασυνοριακών διαφορών, η Επιτροπή έχει εκδώσει δύο Συστάσεις σχετικά με τις αρχές που πρέπει να διέπουν τα αρμόδια όργανα για την εξώδικη επίλυση των καταναλωτικών διαφορών⁶²³.

Ειδικά σε ό, τι αφορά το χρηματοπιστωτικό τομέα τα εξωδικαστικά όργανα που λειτουργούν στα διάφορα κράτη μέλη λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και τεχνικών γνωρισμάτων των συναλλαγών στον εν λόγω τομέα εξειδικεύονται στην επίλυση διαφορών που ανακύπτουν στο πεδίο αυτό, ενώ παράλληλα συμμετέχουν

620. Ενδεικτικά, οδηγία 2002/65/ΕΚ και 2007/64/ΕΚ.

621. Άρθρο 24 παρ. 1 και 2.

622. Στην Ελλάδα γενικά λειτουργούν οι ακόλουθοι φορείς εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών: Ο Συνήγορος του Καταναλωτή (Ν. 3297/2004) <http://www.synigoroskatanaloti.gr>, οι Επιτροπές Φιλικού Διακανονισμού (άρθρο 11 Ν. 2251/1994), το Ευρωπαϊκό Κέντρο Καταναλωτή <http://www.eccefpolis.gr>, ο Μεσολαβητής Τραπεζικών - Επενδυτικών υπηρεσιών <http://www.bank-omb.gr>, η Διεύθυνση Ασφαλιστικών Επιχειρήσεων και Αναλογιστικής του Υπουργείου Ανάπτυξης και ο Συνήγορος του Πολίτη (Ν. 2477/1997) <http://www.synigoros.gr>. Επιπλέον, ως ιδιωτικό σχήμα διαμεσολάβησης λειτουργεί το Ελληνικό Κέντρο Διαμεσολάβησης και Διατησίας <http://www.hellenic-mediation.gr>

623. Η πρώτη είναι η Σύσταση 98/257/ΕΚ σχετικά με τις αρχές που διέπουν τα αρμόδια όργανα για την εξώδικη επίλυση των διαφορών κατανάλωσης που δημοσιεύθηκε την 30.3.1998 και αφορά διαδικασίες που οδηγούν σε ρύθμιση της διαφοράς μέσω της ενεργού παρέμβασης τρίτου προσώπου που προτείνει ή επιβάλλει λύση. Σύμφωνα με αυτή, οι αρχές που πρέπει να τηρούνται είναι η αρχή της ανεξαρτησίας, της διαφάνειας, της εκατέρωθεν ακροάσεως, της αποτελεσματικότητας, της νομιμότητας, της ελευθερίας και της εκπροσώπησης. Η δεύτερη είναι η Σύσταση 2001/310/ΕΚ της 4.4.2001 περί αρχών για τα εξωδικαστικά όργανα συναινετικής επίλυσης καταναλωτικών διαφορών και αφορά τις διαδικασίες κατά τις οποίες οι τρίτοι δεν λαμβάνουν επίσημα καμία θέση για την πιθανή λύση που θα μπορούσε να δοθεί στη διαφορά, αλλά απλώς βοηθούν τα εμπλεκόμενα μέρη στην επίτευξη συμφωνίας. Οι ελάχιστες αρχές που πρέπει να τηρούνται στο πλαίσιο των διαδικασιών αυτών είναι η αρχή της αμερόληψιας, της διαφάνειας, της αποτελεσματικότητας και της δικαιοσύνης. Αναλυτικά, *Καράκωστας* (2008²), 451 επ· *Μπώλος*, *Εξωδικαστική επίλυση καταναλωτικών διαφορών*, σε *Δούβλης/Μπώλος* (2008), τ. II, 1488 επ.

στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εξωδικαστικών Διασυνοριακών Παραπτόνων (FIN-NET)⁶²⁴. Το FIN-NET είναι το πρώτο εξειδικευμένο δίκτυο εξώδικης διευθέτησης καταγγελιών, που τέθηκε σε λειτουργία την 1.2.2001, με στόχο να βοηθήσει τους επιχειρηματίες και τους καταναλωτές που δραστηριοποιούνται στον χρηματοοικονομικό τομέα να επιλύσουν τις διαφορές τους στην εσωτερική αγορά με ταχύτητα και αποτελεσματικότητα αποφεύγοντας τις χρονοβόρες και πολυδάπανες ένδικες διαδικασίες⁶²⁵. Το δίκτυο αυτό μεριμνά για τη διευκόλυνση της εξώδικης επίλυσης διαφορών όταν ο φορέας παροχής των υπηρεσιών είναι εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος από αυτό που κατοικεί ο καταναλωτής, φέρνοντας σε επαφή τα διάφορα εθνικά όργανα τα οποία συνεργάζονται μεταξύ τους ακολουθώντας ένα σύνολο ελάχιστων κανόνων⁶²⁶.

Η ενίσχυση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών στις διασυνοριακές πιστώσεις βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με την ενίσχυση της εμπιστοσύνης τους στις εναλλακτικές μορφές επίλυσης διαφορών. Η υπερκέραση των δυσχερειών διευθέτησης των διασυνοριακών καταναλωτικών διαφορών διαμέσου της ενεργοποίησης των εναλλακτικών μορφών επίλυσης διαφορών θα οδηγήσει στην αύξηση των διασυνοριακών συναλλαγών και την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς. Άλλωστε, ο πολλαπλασιασμός τα τελευταία χρόνια των εξωδικαστικών μηχανισμών επίλυσης διαφορών επιβεβαιώνει τη επιτυχία του θεσμού προς όφελος τόσο των προμηθευτών όσο και των καταναλωτών.

624. Μέλη του δικτύου αυτού από την Ελλάδα είναι ο Μεσολαβητής Τραπεζικών – Επενδυτικών Υπηρεσιών (ΜΤΕΥ) και η Διεύθυνση Ασφαλιστικών Επιχειρήσεων και Αναλογιστικής του Υπουργείου Ανάπτυξης.

625. Αναλυτικά http://ec.europa.eu/internal_market/fin-net

626. Η διαδικασία που ακολουθείται περιγράφεται στο Μνημόνιο σχετικά με τη δημιουργία στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο ενός Δικτύου Εξωδικαστικών Διασυνοριακών Καταγγελιών στον τομέα των Χρηματοπιστωτικών Υπηρεσιών. http://ec.europa.eu/internal_market/fin-net/docs/mou/el.pdf Σχετικά με το δίκτυο αυτό, Παπαϊωάννου, Το ευρωπαϊκό δίκτυο εξώδικων διασυνοριακών παραπτόνων στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, ΔΕΕΤ, τεύχ. 3/2002, 41 επ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Η ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ- ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

1. Η ενσωμάτωση του νέου ρυθμιστικού πλαισίου στο ελληνικό δίκαιο

Σύμφωνα με την νέα οδηγία για την καταναλωτική πίστη, ως προθεσμία ενσωμάτωσης αυτής στα εθνικά δίκαια των κρατών μελών ορίζεται η 12η Μαΐου 2010. Συγκεκριμένα, τα κράτη μέλη οφείλουν να θεσπίσουν και να δημοσιεύσουν μέχρι την 12.5.2010 τις διατάξεις που απαιτούνται προκειμένου να συμμορφωθούν με την εν λόγω οδηγία, ενημερώνοντας αμέσως την Επιτροπή σχετικά με τη μεταφορά των διατάξεων στο εσωτερικό τους δίκαιο⁶²⁷. Μέχρι στιγμής τα μόνα κράτη μέλη που έχουν υιοθετήσει εθνικά μέτρα μεταφοράς της νέας οδηγίας στο εσωτερικό τους δίκαιο είναι η Γερμανία και η Πορτογαλία⁶²⁸. Η χώρα μας προς το παρόν δεν έχει κινήσει, τουλάχιστον επισήμως, διαδικασίες λήψης νομοθετικών μέτρων έστω και σε προπαρασκευαστικό επίπεδο, οπότε το ενδιαφέρον στρέφεται προς τον εθνικό νομοθέτη σχετικά με τον τρόπο ενσωμάτωσης των νέων ρυθμίσεων στην ελληνική έννομη τάξη.

Οι διάφορες εθνικές προσπάθειες ενσωμάτωσης στην εσωτερική έννομη τάξη προγενέστερων κοινοτικών πράξεων στο τομέα προστασίας του καταναλωτή υπήρξαν ανέκαθεν μη ικανοποιητικές, δεδομένου ότι αυτές στην ουσία μετέφεραν αυτούσιο το περιεχόμενο των οδηγιών όπως αυτό είχε μεταφραστεί στην ελληνική γλώσσα. Τούτο οφείλεται κυρίως στις καθυστερήσεις ως προς τη μεταφορά των κοινοτικών πράξεων στην εσωτερική έννομη τάξη, αλλά συγχρόνως και στην ατολμία του Έλληνα νομοθέτη να εκμεταλλευτεί τις διακριτικές ευχέρειες που παρέχονται μέσω αυτών με στόχο την όσο το δυνατόν καλύτερη ενσωμάτωση των διατάξεων στο εθνικό μας δίκαιο, αλλά και την αποτελεσματική προσαρμογή αυτών στην ελληνική πραγματικότητα. Αποτέλεσμα αυτής της πρακτικής είναι η δημιουργία συχνά ενός κατακερματισμένου και μη συνεκτικού εθνικού δικαίου που δεν ανταποκρίνεται πλήρως στα προς επίλυση ζητήματα και που δημιουργεί πολλές φορές αντιφάσεις και ασάφειες που αφήνουν περιθώρια για ποικίλες ερμηνείες και προβληματισμούς, αναθέτοντας την αποσαφήνισή τους στην νομολογία⁶²⁹. Για τους λόγους αυτούς κρίνεται αναγκαίο να αποφεύγονται οι αποσπασματικές ρυθμίσεις και να

627. Άρθρο 27 παρ. 1.

628. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:72008L0048:EN:NOT>

629. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο Ν. 2251/1994 για την προστασία του καταναλωτή (ΦΕΚ/Α/191/16.11.1994), όπως αυτός τροποποιήθηκε με τον Ν. 3587/2007 (ΦΕΚ/Α/152/10.7.2007).

καταβάλλεται προσπάθεια για την ουσιαστική και διαχρονική, κατά το δυνατόν, ρύθμιση των ζητημάτων που ανακύπτουν.

Η νέα οδηγία για την καταναλωτική πίστη περιλαμβάνει διατάξεις που, όπως εκτέθηκε ανωτέρω, άλλοτε δεν αφήνουν περιθώρια εθνικής νομοθετικής πρωτοβουλίας όπως στη περίπτωση της υποχρέωσης παροχής τυποποιημένης πληροφόρησης και άλλοτε παρέχουν είτε ρητά είτε μέσω αόριστων εννοιών διακριτική ευχέρεια στα κράτη μέλη να θεσπίσουν διατάξεις με διαφορετικό περιεχόμενο ή να καταστήσουν αυτές σαφέστερες σύμφωνα όμως πάντα με το πνεύμα και το σκοπό της οδηγίας⁶³⁰. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον, εν προκειμένω, έχει η επικείμενη ενσωμάτωση στο εσωτερικό μας δίκαιο των ρυθμίσεων σχετικά με την εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας των καταναλωτών και τη παροχή συνδρομής σε αυτούς, καθώς και η ρύθμιση για την άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης ιδίως στις συνδεδεμένες συμβάσεις πίστωσης. Πρόκειται για ρυθμίσεις που καθιερώνονται για πρώτη φορά σε κοινοτικό επίπεδο στο τομέα της καταναλωτικής πίστης και που περιέχουν θεματικές όχι και τόσο ξεκάθαρες για τους εθνικούς νομοθέτες δεδομένου μάλιστα ότι ο κοινοτικός νομοθέτης δεν παρέχει κατάλληλες κατευθυντήριες γραμμές. Προτεραιότητα, εκτιμούμε, του έλληνα νομοθέτη θα πρέπει να είναι αφενός η ορθή ενσωμάτωση των νέων ρυθμίσεων στην ελληνική έννομη τάξη σύμφωνα με τους επιδιωκόμενους σκοπούς και αφετέρου η άδραξη των ευχερειών που παρέχονται με σκοπό τόσο την αποτελεσματική προστασία του καταναλωτή όσο και την ομαλή λειτουργία του χρηματοπιστωτικού τομέα προς όφελος καταναλωτών και πιστωτικών φορέων. Απαιτείται, δηλαδή, θα λέγαμε ένας συγκερασμός συμφερόντων με στόχο την επίτευξη ισορροπίας και αρμονικής διευθέτησης των προς επίλυση ζητημάτων.

2. Επιδράσεις στην ελληνική χρηματοπιστωτική αγορά

Η επίτευξη ισορροπίας και αρμονικής συνύπαρξης των αντιτιθέμενων συμφερόντων στο τομέα της καταναλωτικής πίστης δεν είναι εύκολη υπόθεση ενόψει μάλιστα των υπαρκτών δυσχερειών που υφίστανται από την υλοποίηση των νέων ρυθμίσεων όχι μόνο εντός του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος αλλά και γενικότερα εντός της ευρωπαϊκής χρηματοπιστωτικής αγοράς. Όπως επισημαίνεται από τη πλειοψηφία των εθνικών ενώσεων των πιστωτικών φορέων, μεταξύ των

⁶³⁰. Ενδεικτικά αναφέρουμε το άρθρο 14 παρ. 2, 6 (δικαίωμα υπαναχώρησης), το άρθρο 16 παρ. 4 (δικαίωμα πρόωρης εξόφλησης), το άρθρο 5 παρ. 1 της οδηγίας 2008/48/ΕΚ σχετικά με την υποχρέωση του πιστωτικού φορέα για παροχή προσυμβατικής πληροφόρησης «έγκαιρα» και το άρθρο 10 παρ. 2 στο οποίο εμπεριέχονται οι αόριστες έννοιες του «σαφούς» και «ευσύνοπτου» τρόπου παροχής των πληροφοριών που χρήζουν περαιτέρω συγκεκριμενοποίησης από τα κράτη μέλη.

οποίων και η ΕΕΤ, η συμμόρφωση με τις νέες ρυθμίσεις της οδηγίας και ιδίως η υποχρέωση παροχής πληροφόρησης και συνδρομής στους καταναλωτές, η εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας των καταναλωτών αλλά και οι ρυθμίσεις σχετικά με το δικαίωμα της υπαναχώρησης και της πρόωρης εξόφλησης ενδέχεται να οδηγήσουν σε σημαντική αύξηση του κόστους της πίστωσης και ως εκ τούτου σε μείωση της ζήτησης⁶³¹. Αυτό οφείλεται αφενός στην αύξηση του διοικητικού κόστους που συνεπάγεται η προσπάθεια των πιστωτικών φορέων για παροχή – λήψη επαρκών πληροφοριών προς συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις τους και αφετέρου στην αυξημένη ευθύνη που αυτοί υπέχουν και του ρίσκου που αναλαμβάνουν⁶³². Η αυξημένη μάλιστα ευθύνη του πιστωτικών φορέων και ο κίνδυνος να εναχθούν ενώπιον των δικαστικών αρχών για πλημμελή εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους ενδέχεται να οδηγήσουν στον αποκλεισμό μιας μεγάλης κατηγορίας καταναλωτών από την λήψη πίστωσης, ιδίως αυτών με χαμηλά εισοδήματα, δηλαδή των καταναλωτών που έχουν πραγματικά ανάγκη να λάβουν πίστωση⁶³³. Αξίζει στο σημείο αυτό να αναφερθεί ότι τα αποτελέσματα ερευνών που διενεργήθηκαν από την Τράπεζα της Ελλάδος για το έτος 2007 δείχνουν ότι η πρόσβαση στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα των νοικοκυριών με χαμηλά εισοδήματα είναι σχετικά μικρή και μειώνεται σταδιακά, ενώ αυξάνεται το ποσοστό των νοικοκυριών που ανήκουν στα υψηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια. Η εξέλιξη αυτή φαίνεται να υποδηλώνει μια ήδη σημαντική μεταβολή στη δανειοδοτική πολιτική των τραπεζών, η οποία στο πλαίσιο της αποτελεσματικής διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου δείχνει να συγκεντρώνεται περισσότερο τώρα απ' ότι στο παρελθόν στην προσέλκυση πελατείας από τα υψηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια που κατά τεκμήριο μπορεί να διαχειριστεί καλύτερα το χρέος της⁶³⁴.

Περαιτέρω, εκτιμάται ότι η συμμόρφωση με τις προβλεπόμενες στην οδηγία υποχρεώσεις των πιστωτικών φορέων θα οδηγήσει στην αύξηση του ανταγωνισμού σε ευρωπαϊκό επίπεδο και επομένως στη βελτίωση των προϊόντων καταναλωτικής πίστης και στη μείωση του κόστους της. Ωστόσο, δεν αναμένεται το ίδιο και σε εθνικό επίπεδο δεδομένου ότι η συμμόρφωση με τις αυξημένες υποχρεώσεις που

631. *Policy Department Economic and Scientific Policy*, 2007, 47 επ και 57 επ. Παράρτημα II, *Civic Consulting*, Survey of Banking Associations; Questionnaire filled by HBA.

632. *Policy Department Economic and Scientific Policy*, 2007, 47 επ. και 57 επ.

633. *Kösters/Paul/Stein*, *Intereconomics - Review of European Economic Policy* 39, (2004), 96.

634. Τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής αναλύονται και συγκρίνονται με τα αποτελέσματα των προηγούμενων ερευνών στο δικτυακό τόπο της ΤτΕ "Δανεισμός και χρηματοοικονομική πίεση στα νοικοκυριά: Αποτελέσματα από τη δειγματοληπτική έρευνα του 2007". <http://www.bankofgreece.gr/announcements/files/19.5.200820%Daneismos%20noikokyrio%202008%20-%20Ereuna.doc>. Ακόμη, *Μητράκος/Συμιγάννης*, Προσδιοριστικοί παράγοντες του δανεισμού και της χρηματοοικονομικής πίεσης των νοικοκυριών στην Ελλάδα, *Οικονομικό Δελτίο της ΤτΕ*, τεύχ. 32, Μάιος 2009, 7 επ.

θεσπίζονται με την νέα οδηγία συνεπάγεται αντίστοιχα δυσανάλογο κόστος εις βάρος των μικρότερης ισχύος πιστωτικών φορέων⁶³⁵. Οι δυσκολίες μάλιστα αυτές των πιστωτικών φορέων ή έστω κάποιων εξ αυτών να ανταποκριθούν στις νέες ρυθμίσεις θα οδηγήσει ενδεχομένως σε απόκλιση των στόχων της οδηγίας.

635. Παράρτημα II, *Civic Consulting, Survey of Banking Associations, Questionnaire filled by HBA, question No 33.*

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η χρηματοδότηση των καταναλωτών μέσω της παροχής πιστώσεων αποτελεί ένα σημαντικό τμήμα της οικονομικής ζωής, την κινητήρια δύναμη της οικονομικής ανάπτυξης και ευρωστίας των καταναλωτών, συγχρόνως όμως ενδέχεται να εγκυμονεί σημαντικούς κινδύνους. Η εξέλιξη της καταναλωτικής πίστης από την έκδοση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ μέχρι τα τελευταία χρόνια υπήρξε θεαματική, καθώς σημειώθηκαν σημαντικές μεταβολές στη μορφή των πιστώσεων. Συνέπεια των μεταβολών αυτών ήταν να κριθεί ανεπαρκές το υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο για την καταναλωτική πίστη από τα κράτη μέλη τα οποία έσπευσαν να αναδιαμορφώσουν το εθνικό τους ρυθμιστικό πλαίσιο. Η ευρύτατη χρήση όμως εκ μέρους των κρατών μελών της αρχής της ελάχιστης εναρμόνισης οδήγησε σε σημαντικές εθνικές νομοθετικές ανομοιομορφίες που είχαν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία στρεβλώσεων του ανταγωνισμού και τον περιορισμό των διασυνοριακών πιστώσεων με σοβαρό αντίκτυπο στην ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς. Η αναθεώρηση, επομένως, του μέχρι τώρα υπάρχοντος κοινοτικού νομοθετικού πλαισίου ήταν πλέον επιβεβλημένη προκειμένου καταναλωτές, πιστωτικοί φορείς και επιχειρήσεις να μπορέσουν να ωφεληθούν πλήρως μέσω της ανάπτυξης μιας διαφανέστερης και αποτελεσματικότερης πιστωτικής αγοράς.

Η αναθεώρηση αυτή, ωστόσο, αποδείχθηκε όχι και τόσο εύκολη υπόθεση καθώς συνάντησε τις έντονες αντιδράσεις τόσο των κοινοτικών οργάνων ως προς την προσέγγιση που έπρεπε να ακολουθηθεί σε σχέση ιδίως με το βαθμό και την έκταση της εναρμόνισης αλλά και το ίδιο το περιεχόμενο των διατάξεων του νέου ρυθμιστικού πλαισίου όσο και των κρατών μελών που υπεραμύνονταν του εθνικού status quo, θέτοντας πολλές φορές σε διακινδύνευση την ίδια την υιοθέτηση της οδηγίας. Αποτέλεσμα όλων των διαβουλεύσεων που έλαβαν χώρα και των προπαρασκευαστικών εργασιών που συντελέστηκαν από την κατάθεση εκ μέρους της Επιτροπής αρχικής πρότασης οδηγίας το 2002 μέχρι την υποβολή δεύτερης τροποποιημένης πρότασης οδηγίας το 2005 ήταν η υιοθέτηση τελικά την 23.4.2008 της νέας οδηγίας 2008/48/ΕΚ για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου.

Η επιλογή του κοινοτικού νομοθέτη για την υιοθέτηση της αρχής της μέγιστης εναρμόνισης έστω και σε περιορισμένο τελικά βαθμό σε σχέση με τις αρχικές προθέσεις της Επιτροπής κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική στο μέτρο που θα διασφαλίσει την ενιαία ρύθμιση σε ευρωπαϊκό επίπεδο τουλάχιστον ορισμένων κρίσιμων θεματικών στο πεδίο της καταναλωτικής πίστης, όπως η παροχή πληροφόρησης, ο υπεύθυνος δανεισμός, το δικαίωμα υπαναχώρησης, το δικαίωμα

πρόωρης εξόφλησης και ο καθορισμός του ΣΕΠΕ, γεγονός που θα συμβάλει με τη σειρά του στην ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς. Οι διατάξεις, ωστόσο, της οδηγίας δεν απηχούν, σε ορισμένες τουλάχιστον περιπτώσεις, τις προθέσεις της Επιτροπής για μέγιστη εναρμόνιση, καθώς πολλές από αυτές παρέχουν διακριτικές ευχέρειες στα κράτη μέλη ή περιέχουν αόριστες έννοιες που επιδέχονται ποικίλες ερμηνείες. Η επίτευξη πάντως μιας «απόλυτης» εναρμόνισης, πλήρους δηλαδή και μέγιστης εναρμόνισης, δεν φαίνεται να είναι -τουλάχιστον προς το παρόν- δυνατή ούτε όμως και αρκούντως αποτελεσματική.

Το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο της οδηγίας 2008/48/ΕΚ περιλαμβάνει διατάξεις που εστιάζουν στην άμβλυση της πληροφοριακής ασυμμετρίας και την αποκατάσταση της διαπραγματευτικής αδυναμίας προς όφελος του κατά τεκμήριο ασθενέστερου καταναλωτή και επιπλέον καθιερώνει μέτρα για την αποφυγή και πρόληψη της υπερχρέωσης. Με τη νέα οδηγία διευκρινίζονται ζητήματα που δεν ρυθμιζόνταν επαρκώς από την οδηγία 87/102/ΕΟΚ και εισάγονται διατάξεις που ρυθμίζουν για πρώτη φορά ορισμένα ζητήματα του τομέα της καταναλωτικής πίστης. Ένα σημαντικό μέρος των νέων ρυθμίσεων, αν όχι και το σημαντικότερο, αφορά την υποχρέωση του πιστωτικού φορέα για παροχή τυποποιημένης πληροφόρησης στους καταναλωτές σε όλα τα επιμέρους στάδια της σύμβασης, ενώ για πρώτη φορά καθιερώνεται η υποχρέωση του πιστωτικού φορέα για παροχή συνδρομής στον καταναλωτή. Οι διατάξεις αυτές είναι καταρχήν ευπρόσδεκτες στο βαθμό που με αυτές επιδιώκεται η πληρέστερη ενημέρωση του καταναλωτή, ιδίως σε ό, τι αφορά το ΣΕΠΕ, προκειμένου αυτός να επιλέγει την πίστωση που ανταποκρίνεται καλύτερα στις ανάγκες και τις οικονομικές του δυνατότητες.

Ωστόσο, η ορθή πληροφόρηση του καταναλωτή δεν ταυτίζεται με την ποσότητα αλλά με την ποιότητα και την κατά περίπτωση προσφορότητα της παρεχόμενης προς αυτόν πληροφόρησης. Ως εκ τούτου, ο όγκος της προβλεπόμενης στην νέα οδηγία πληροφόρησης, ιδίως κατά το προσυμβατικό στάδιο και κατά τη διαφήμιση, που αφορά ένα τόσο πολύπλοκο και τεχνικό αντικείμενο όπως αυτό της καταναλωτικής πίστης, ενδέχεται να είναι ιδιαίτερα δύσκολο να απορροφηθεί και να αξιοποιηθεί από τον καταναλωτή, ενώ ενδέχεται να τον αποπροσανατολίσει από τα ουσιώδη χαρακτηριστικά, το κόστος και τους κινδύνους της πίστωσης. Επιπλέον, η αοριστία του περιεχομένου της υποχρέωσης παροχής συνδρομής καθώς και η αυξημένη ευθύνη που συνεπάγεται η μη ορθή εκπλήρωση αυτής ενδέχεται να οδηγήσουν στην αύξηση τους κόστους χορήγησης των πιστώσεων τόσο λόγω της αύξησης του διοικητικού κόστους των πιστωτικών φορέων όσο και του κινδύνου που αυτοί διατρέχουν να εναχθούν ενώπιον των δικαστικών αρχών λόγω μη παροχής επαρκών επεξηγήσεων.

Μία από τις σημαντικότερες καινοτομίες της νέας οδηγίας είναι η καθιέρωση της υποχρέωσης του πιστωτικού φορέα για έλεγχο της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή με τη βοήθεια κεντρικών βάσεων δεδομένων. Η νέα αυτή ρύθμιση, που εντάσσεται στο πλαίσιο προώθησης υπεύθυνων πρακτικών δανεισμού, κρίνεται δικαιολογημένη στο βαθμό που με αυτή επιδιώκεται η πρόληψη της υπερχρέωσης προς όφελος τόσο των ίδιων των καταναλωτών που βρίσκονται αντιμέτωποι με την αδυναμία αποπληρωμής των χρεών τους όσο και των πιστωτικών φορέων που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο της αφερεγγυότητας και μη εκπλήρωσης των υποχρεώσεων ενός αυξημένου αριθμού καταναλωτών. Οι διατάξεις, ωστόσο, αυτές είναι αρκετά γενικού χαρακτήρα και ασαφείς σε σημείο που να αφήνουν πολλά περιθώρια συγκεκριμενοποίησης και εξειδίκευσης από τα κράτη μέλη ενώ δεν λαμβάνουν υπόψη τους τις αντικειμενικές δυσκολίες που υφίστανται ως προς τον σχεδιασμό και τη λειτουργία των κεντρικών βάσεων δεδομένων στα διάφορα κράτη μέλη. Επιπλέον, η επιλογή του κοινοτικού νομοθέτη για μονομερή ευθύνη του πιστωτικού φορέα και επιβολή κυρώσεων χωρίς καθιέρωση αντίστοιχης ευθύνης του καταναλωτή - δανειολήπτη και χωρίς να προσδιορίζονται επακριβώς τα κριτήρια βάσει των οποίων θα προκύπτει η ευθύνη από τη χορήγηση της πίστωσης ενδέχεται να δημιουργήσει δικαιολογημένη ανασφάλεια στους πιστωτικούς φορείς αυξάνοντας το κόστος τους σε βάρος τελικά του ίδιου του καταναλωτή στον οποίο και θα μετακυλιστεί το κόστος αυτό.

Ιδιαίτερες σημαντικές είναι οι διατάξεις που αποσκοπούν στην άμβλυση της διαπραγματευτικής αδυναμίας του καταναλωτή. Πρόκειται για τις ειδικότερες διατάξεις που κατοχυρώνουν ορισμένα δικαιώματα του καταναλωτή όπως το δικαίωμα υπαναχώρησης από τη σύμβαση, τα δικαιώματα που απορρέουν από τις συνδεδεμένες συμβάσεις πίστωσης, το δικαίωμα πρόωρης αποπληρωμής, το δικαίωμα καταγγελίας σύμβασης πίστωσης αόριστης διάρκειας, τα δικαιώματα και ενστάσεις από την εκχώρηση δικαιωμάτων του πιστωτικού φορέα σε τρίτο και τέλος το δικαίωμα προσφυγής σε εξωδικαστικούς μηχανισμούς επίλυσης διαφορών. Με τις εν λόγω διατάξεις επιδιώκεται η προστασία του καταναλωτή μετά τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης, ώστε να μπορεί αυτός χωρίς δυσμενείς συνέπειες να αποδεσμευτεί από τη σύμβαση είτε γιατί διαπιστώνει ότι δεν τον συμφέρει πλέον να εκπληρώσει την παροχή είτε γιατί κάποιος άλλος πιστωτικός φορέας του προφέρει μια άλλη πίστωση με ευνοϊκότερους όρους.

Με βάσει, επομένως, τις διατάξεις αυτές ο καταναλωτής δύναται να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση αναπολόγητα και χωρίς σημαντική επιβάρυνση, να αποδεσμευτεί από τη σύμβαση πίστωσης σε περίπτωση ανώμαλης εξέλιξης της σύμβασης για την οποία δίνεται η χρηματοδότηση, να αποπληρώσει πρόωρα τη

πίστωση με εύλογη μείωση του συνολικού ποσού της πίστωσης, να καταγγείλει τη σύμβαση πίστωσης αόριστης διάρκειας χωρίς διατυπώσεις, να προβάλλει ενστάσεις έναντι του τρίτου στον οποίο ο πιστωτικός φορέας εκχωρεί τα δικαιώματά του από τη σύμβαση πίστωσης και τέλος να επιλύσει τις διαφορές που ανακύπτουν από τη πιστωτική σύμβαση σε σύντομο χρονικό διάστημα και με χαμηλό κόστος προσφεύγοντας σε εξωδικαστικούς μηχανισμούς επίλυσης διαφορών. Επιπλέον, θετικά κρίνεται η ρητή κατοχύρωση του δικαιώματος αποζημίωσης του πιστωτικού φορέα σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης της πίστωσης από τον καταναλωτή προκειμένου να αρθούν οποιεσδήποτε αμφισβητήσεις. Οι διατάξεις, ωστόσο, αυτές περιλαμβάνουν αρκετές αοριστίες και αφήνουν πολλές διακριτικές ευχέρειες στα κράτη μέλη με αποτέλεσμα το σοβαρό ενδεχόμενο να υπάρξουν ουσιώδεις διαφοροποιήσεις μεταξύ των κρατών μελών.

Τέλος, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει εν όψει της επικείμενης ενσωμάτωσης των νέων ρυθμίσεων στην ελληνική έννομη τάξη ο τρόπος με τον οποίο θα συντελεστεί αυτή από τον Έλληνα νομοθέτη, ο βαθμός αποτελεσματικότητας των νέων ρυθμίσεων στην ελληνική χρηματοπιστωτική αγορά και ο αντίκτυπος των νέων αυτών ρυθμίσεων στους ίδιους τους καταναλωτές. Το ρυθμιστικό πλαίσιο, που διέπει την προστασία του καταναλωτή, χαρακτηρίζεται σε ένα πολύ μεγάλο βαθμό για την επάρκεια των ρυθμίσεών του για το μεγαλύτερο μέρος των τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών. Οι εξελίξεις από την άλλη μεριά που λαμβάνουν χώρα σε κοινοτικό επίπεδο αναδεικνύουν τη διαρκή προσπάθεια για την ενίσχυση της προστασίας του καταναλωτή και τη διασφάλιση της ενιαίας αγοράς. Θα πρέπει, ωστόσο, να επισημανθεί ότι η επάρκεια του θεσμικού πλαισίου δεν ταυτίζεται απαραίτητα με την θέσπιση όλο και περισσότερων διατάξεων. Αντιθέτως, το φαινόμενο του *πληθωρισμού δικαίου*, η παραγωγή, δηλαδή, ενός υπερβολικά μεγάλου αριθμού νομικά δεσμευτικών κανόνων, ενδέχεται να οδηγεί σε ένα ασαφές, συχνά αντιφατικό και επιδεκτικό πολλών ερμηνειών ρυθμιστικό πλαίσιο, με αποτέλεσμα τη σύγχυση του καταναλωτή, αλλά και του εκάστοτε εφαρμοστή και ερμηνευτή του δικαίου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A. Ελληνική

Αλεξανδρίδου Ε., Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή, Ελληνικό και Κοινοτικό ΙΙ, 1996

Η ίδια, Νέες τάσεις του κοινοτικού νομοθέτη – το παράδειγμα της οδηγίας για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, ΔΕΕ 2006, 855 επ

Η ίδια, Ο τροποποιημένος νόμος για την προστασία του καταναλωτή από τη σκοπιά ενός εμπορικόλογου, ΝοΒ 2007, 1493 επ

Η ίδια, Δίκαιο προστασίας καταναλωτή: ελληνικό – κοινοτικό: κατ' άρθρο ερμηνεία του Ν. 2251/1994, όπως ισχύει μετά το Ν. 3587/2007, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2008

Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου Ε., Ηλεκτρονική επεξεργασία δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς από την Τειρεσίας ΑΕ (θεσμικό πλαίσιο), ΔΕΕΤ, τευχ. 2/2004, 25 επ

Η ίδια, Ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων και το δικαίωμα αντίρρησης του υποκειμένου τους, Αρμ 2005, 137 επ

Αλικάκος Π., Εξωδικαστική επίλυση διαφορών στο ηλεκτρονικό εμπόριο κατά την εθνική και την ευρωπαϊκή νομοθεσία, Αρμ. 2005, 1685 επ

Βασιλόπουλος Σ., Οι καταναλωτικοί ΓΟΣ – Α. Θεωρητική Αντιμετώπιση, σε Δούβλης Β./Μπώλος Α., ΔικΓΚ, 2008, τ. Ι, 8 επ

Βασιλόπουλος Σ./ Δούβλης Β., Οι καταναλωτικοί ΓΟΣ, σε Δούβλης Β./Μπώλος Α., ΔικΓΚ, 2008, τ. Ι, 3 επ

Βενιέρης Ι., Πρόωρη εξόφληση δανείου, 2005²

Γέμτος Π., Οικονομία και Δίκαιο: οικονομικά για νομικούς, 1995

Ο ίδιος, Οικονομία και Δίκαιο: οικονομική ανάλυση βασικών θεσμών του ιδιωτικού δικαίου, 2001

Γεωργακόπουλος Λ., Το ελληνικό αντι - καταναλωτικό δίκαιο, ΝοΒ 1987, 1345 επ

Ο ίδιος, Χρηματιστηριακό και Τραπεζικό Δίκαιο, 1999

Γεωργιάδης Απ., Γενικές Αρχές Αστικού δικαίου, 1997

Γεωργιάδης Απ./Σταθόπουλος Μ., Αστικός Κώδιξ, Ερμηνεία κατ' άρθρο – νομολογία – βιβλιογραφία, τ. Ι – Γενικές Αρχές, 1997

Γεωργιάδης Απ., Η εξασφάλιση των πιστώσεων, 2008²

Ο ίδιος, Νέες μορφές συμβάσεων της σύγχρονης οικονομίας, 2008⁴

Γκόρτσος Χ., Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών: περιεχόμενο και ιδιαιτερότητες, ΧρηΔικ 2007, 161 επ

Γκούσκου Α., Ζητήματα νομικής προστασίας καταναλωτών-πελατών τραπεζών, ΔΕΕ 1997, 661 επ

Δέλλιος Γ., Προστασία των καταναλωτών και σύστημα του ιδιωτικού δικαίου, τ. ΙΙ: Ο δικαστικός έλεγχος του περιεχομένου των καταναλωτικών συμβάσεων και τα όριά του, 2001

Ο ίδιος, Ατομικά δικαιώματα, ιδιωτικό δίκαιο, προστασία των καταναλωτών και εγγυήσεις τραπεζικών δανείων, Digesta 2003, 357 επ

Ο ίδιος, Προστασία των καταναλωτών και σύστημα του ιδιωτικού δικαίου, τ. Ι: Ο καταναλωτής ως υποκείμενο έννομης προστασίας, 2005

Ο ίδιος, Ατομική και συλλογική προστασία των καταναλωτών από την έλλειψη ουσιαστικής διαπραγμάτευσης των όρων της σύμβασης: ερμηνεία των άρθρων 2 και 10 του Ν. 2251/1994 μετά το Ν. 3587/2007, 2008

Ο ίδιος, Η προτεινόμενη ρύθμιση για την πρόωρη αποπληρωμή καταναλωτικών πιστώσεων στο πλαίσιο των διαδικασιών ανάθεωρησης της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ, ΕφΑΔ 2008, 28 επ

Δούβλης Β., Η απελευθέρωση των τραπεζικών εγγυητών κατ' άρθρο 862 ΑΚ, 1998

Ο ίδιος, Οι πρόσφατες νομολογιακές εξελίξεις στο πεδίο εφαρμογής των ΑΚ 862-863 στις τραπεζικές χρηματοδοτήσεις, ΔΕΕ 1998, 238 επ

Ο ίδιος, Ο δικαστικός έλεγχος λειτουργίας των ΓΟΣ στις τραπεζικές συναλλαγές, ΕΤΡΑΕΧρΔ 1999, 3 επ

Ο ίδιος, Η υπαγωγή ή μη των τραπεζικών εγγυητών στον Ν. 2251/1994 για την προστασία του καταναλωτή. Σκέψεις και διαπιστώσεις με αφορμή την ΕφΠειρ 91/2002, ΔΕΕ 2003, 876 επ

Ο ίδιος, Οι Καταναλωτικοί ΓΟΣ – Β. Νομολογιακή Αντιμετώπιση σε Δούβλης Β./Μπώλος Α., ΔικΠΚ, 2008, τ. Ι, 67 επ

Ελληνικό Κέντρο Διαμεσολάβησης και Διαιτησίας, Εξωδικαστικοί τρόποι επίλυσης των διαφορών, Δ.Α.Ε & Ε.Π.Ε. 2007, 41 επ

Θεοχαροπούλου Γ., Η νέα Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταναλωτική πίστη, ΔΕΕ 2008, 386 επ.

Καλαμπούκα – Γιαννοπούλου Π., Η προστασία του καταναλωτή στην παροχή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, ΔΕΕ 2000, 12 επ

Καραγκουνίδης Α., Το αντικείμενο προστασίας της κρατικής παρέμβασης στις χρηματοπιστωτικές αγορές και η αστική ευθύνη των εποπτικών αρχών για πλημμελή άσκηση του εποπτικού έργου τους (Με αφορμή την απόφαση της Ολομέλειας ΔΕΚ της 12ης Δεκεμβρίου 2004, υπόθ. C-222/02, Peter Paul et al.), ΧρΙΔ 2006, 754 επ

Καράκωστας Ι., Γενικοί όροι των τραπεζικών συναλλαγών, 2001

Ο ίδιος, Δίκαιο προστασίας καταναλωτή: Ν. 2251/1994, όπως ισχύει μετά το Ν. 3587/2007, ερμηνεία - νομολογία - πρακτική εφαρμογή, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2008².

Καράσης Μ., Γενικοί όροι συναλλαγών - Δικαστικός Έλεγχος - Με μία εισαγωγή στη ρύθμιση των ν. 1961 και 2000/1991, 1992

Κλαβανίδου Δ., Καταναλωτικά Δάνεια – Δογματική θεώρηση και συναφή πρακτικά ζητήματα, 1997

Κοσιρίης Λ., Η έννοια του καταναλωτή (γνμδ), ΔΕΕ 2005, 1128 επ

Λιακόπουλος Θ., Εξελίξεις και προοπτικές του δικαίου της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, ΔΕΕ 1995, 820 επ

Λιβαδά Χ., Η έννοια του προστατευτέου καταναλωτή σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, ΔΕΕ 2005, 1137 επ

Η ίδια, Αλληλοεξαρτώμενες συμβάσεις στο πλαίσιο της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ για την καταναλωτική πίστη. Διευκρινήσεις σε ό, τι αφορά την ερμηνεία των σχετικών διατάξεων της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ΔΕΕ 2008, 462 επ

Η ίδια, Το νέο ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο για την καταναλωτική πίστη: Η Οδηγία 2008/48/ΕΚ για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της Οδηγίας 87/102/ΕΟΚ, 2008

Λιναρίτης Ι., Η πρόσβαση στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες μέσω διαδικτύου, 2005

Μαρίνος Μ./Βενιέρης Ι., Η ποινή για την πρόωρη εξόφληση στεγαστικού δανείου – Η φύση, ο υπολογισμός και ο έλεγχος αυτής υπό το πρίσμα του Ν. 2251/1994, ΧρΙΔ 2005, 459 επ

Μεντής Γ., Γενικοί όροι συναλλαγών σε καταναλωτικές και εμπορικές συμβάσεις: ερμηνεία του άρθρου 2 παρ. 1-10 ν. 2251/1994, όπως τροποποιήθηκε με τον ν. 2741/1999, 2000

Ο ίδιος, Όρια της ευθύνης του εγγυητή στις τραπεζικές καταναλωτικές συμβάσεις, ΧρΙΔ 2004, 185 επ

Μητράκος Θ./Συμιγιάννης Γ., Προσδιοριστικοί παράγοντες του δανεισμού και της χρηματοοικονομικής πίεσης των νοικοκυριών στην Ελλάδα, Οικονομικό Δελτίο της ΤΤΕ, τεύχ. 32/2009, 7 επ

Μπώλος Α., Εξωδικαστική επίλυση καταναλωτικών διαφορών, σε Δούβλης Β./Μπώλος Α., ΔικΠΚ, 2008, τ. ΙΙ, 1481 επ

Παπαθανασίου Χ., Διαφάνεια τραπεζικών όρων στις διασυνοριακές χρηματοοικονομικές συναλλαγές, σε Δούβλης Β./Μπώλος Α., ΔικΠΚ, 2008, τ. ΙΙ, 1073 επ

Παπαϊωάννου Γ., Το ευρωπαϊκό δίκτυο εξώδικων διασυνοριακών παραπόνων στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, ΔΕΕΤ, τεύχ. 3/2002, 139 επ

Ο ίδιος, Η σύμβαση από απόσταση κατά το δίκαιο προστασίας του καταναλωτή, ΔΕΕ 2003, 153 επ

Ο ίδιος, Οι διαδικασίες εξώδικης επίλυσης ιδιωτικών διαφορών ιδίως στο πεδίο προστασίας του καταναλωτή, ΔΕΕ 2005, 139 επ

Ο ίδιος, Η προστασία του καταναλωτή στο ουσιαστικό ευρωπαϊκό δίκαιο της καταναλωτικής πίστης, 2007

Περάκης Ε., Σύγχρονα προβλήματα της διαφήμισης, στο: Η διαφήμιση και οι κώδικες δεοντολογίας, Πρακτικά 8^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Ελλήνων Εμπορικόλογων, 1999, 15 επ

Ο ίδιος, Άρθρο 1, σε Αλεξανδρίδου Ε., Δίκαιο Προστασίας Καταναλωτή, 2008, 21 επ

Ρόκας Ν., Στοιχεία Τραπεζικού δικαίου, 2002

Σκορίνη-Παπαρηγοπούλου Ξ., Η προστασία του καταναλωτή στη σύμβαση εκτός εμπορικού καταστήματος, 1999

Σταθόπουλος Μ./Χιωτέλλης Α./Αυγουσιανάκης Μ., Κοινοτικό Αστικό Δίκαιο Ι. Επιπτώσεις κοινοτικών οδηγιών στο δίκαιο του ΑΚ, 1995

Σταθόπουλος Μ., Γενικό Ενοχικό Δίκαιο, 2004⁴

Τουντόπουλος Β., Το δικαίωμα ενημέρωσης του υποκειμένου των δεδομένων, ΔΕΕ 1999, 576 επ

Τράπεζα της Ελλάδος, Δανεισμός και χρηματοοικονομική πίεση στα νοικοκυριά: Αποτελέσματα από τη δειγματοληπτική έρευνα του 2007

<http://www.bankofgreece.gr/announcements/files/19.5.200820%Daneismos%20noiko%20kyrio%202008%20-%20Ereuna.doc>.

Τσίβα Ε., Η εξωδικαστηριακή επίλυση των καταναλωτικών διαφορών ιδίως στο χώρο του ηλεκτρονικού εμπορίου, ΕΕμπΔ 2003, 729 επ

Τσίρου Σ., Η πιστωτική κάρτα, 2007

Χατζής Α., Η οικονομική ανάλυση του δικαίου των συμβάσεων (Στο παράδειγμα της ποινικής ρήτρας, ΑΚ 409), Digesta 2003, 1 επ

Χριστιανός Β., Η προστασία του καταναλωτή στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα – μια κοινωνική πολιτική με «παράπλευρες απώλειες» σε Κοινοτικό Δίκαιο και Εμπορικό Δίκαιο, Πρακτικά 16^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Εμπορικού Δικαίου, 2007, 181 επ

Χριστοπούλου Χ., Καταναλωτική πίστη, σε Δούβλης Β./Μπώλος Α., ΔικΠΚ, τ. II, 963 επ

Ψυχομάνης Σ., Οι γενικοί όροι στις τραπεζικές συμβάσεις, ΕΕμπΔ 1998, 443 επ

Ο ίδιος, Τραπεζικό Δίκαιο - Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων I, 2001

Ο ίδιος, Οι τράπεζες και η εποπτεία τους - Δίκαιο του τραπεζικού συστήματος, 2006

B. Ξενόγλωσση

Barefoot J./ Thakor A./ Beltz J., Common ground: Increasing consumer benefits and reducing regulatory costs in banking, Herbert V. Prochnow Educational Foundation, 1993

Barron J./Staten M., The Value of Comprehensive Credit Reports: Lessons from the U.S. Experience. In Credit Reporting Systems and The International Economy, Cambridge MIT Press, 2003, 273 επ

Becher S., Asymmetric Information in Consumer Contracts: The Challenge That is Yet to be Met, 45 AM. BUS. L. J. 2008, 744 επ.

Becker G., The economic approach to human behavior, University of Chicago Press, 1976

Bernardeau L., La notion de consommateur en droit communautaire, Revue européenne de droit de la consommation, 2001, 341 επ

Calais – Auloy J., La notion de consommateur en droit français et en droit communautaire, in Liber amicorum Bernd Stauder, Droit de la consommation, Konsumentenrecht. Consumer Law (sous la direction de Luc Thevenoz et Norbert Reich), Schulthess, Geneve, 2006, 65 επ

Calais-Auloy J./Steinmetz F., Droit de la consommation, Dalloz, Paris, 2006⁷

Canaris W., Die Vorfalligkeitsschädigung zwischen Privatautonomie und richterlicher Regulierung, in FS Zöllner II 1998, 1055 επ

Cartwright P., Optimal Consumer Protection in Financial Services, 2001 www.ecri.be/homedocs/pcatwright.pdf

Ο ίδιος, Banks, Consumers and Regulation, Hart Publishing, Oxford, 2004

Chandler G./Parker L., Predictive Value of Credit Bureau Reports, Journal of Retail Banking, 1989, 47 επ

Civic Consulting, Survey of Banking Associations, Analysis of the Modified Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Credit Agreements for Consumers Amending Council Directive 93/13/EC (COM/2005/483), Questionnaire filled by HBA

Claret H., Crédit à la consommation: quelques précisions apportées par la Cour de justice des communautés européennes, Recueil Dalloz n. 7, 2008, 459 επ

Cooter R./Ulen T., Law and Economics, Pearson education Inc, 2000⁵

Cowan K./Gregorio G., Credit Information and Market Performance: The Case of Chile. In *Credit Reporting Systems and the International Economy*, Cambridge MIT Press, 2003. 163 εττ

Crow I./Howells G./Moroney M., Credit and Debt: Choices for Poorer Consumers, in *Aspects of Credit and Debt*, London, 1993

Ferretti F., The Regulation of Consumer Credit Information Systems: is the EU Missing a Chance? *Legal Issues of Economic Integration* 2007, 115 εττ

Gibbons D./Schwartz S., When is a Right of Withdrawal not a Right of Withdrawal? 2007 <http://www.responsible-credit.net/media.php?t=media&f=file&id=3465>

Godefroid C., *Verbraucher-Kreditverträge*, Verlag C. H. Beck, München, 2008

Goodman J., The pros and cons of online dispute resolution: An assessment of cyber-mediation websites <http://www.law.duke.edu/journals/dltr/articles>

Grundmann S., *Europäisches Schuldvertragsrecht*, de Gruyter, Berlin, 1999, 676

Grundman S./Kerber W./Weatherill S., *Party Autonomy and the Role of Information in the Internal Market*, Walter de Gruyter, Berlin, 2001

Hanson G./Kysar D., Taking Behavioralism Seriously: The Problem of Market Manipulation, 74 N.Y.U. L. REV. 1999, 654 εττ

Haupt S., An Economic Analysis of Consumer Protection in Contract Law, *German Law Journal*, 2003, 1137 εττ

Hillman R., Symposium: A Tribute to Professor Joseph M. Perilo: Rolling Contracts, 71 FORDHAM L. REV. 2002, 743 εττ

Howells G., The right of withdrawal in European consumer Law, in *European contract law*, R. Schulze and H. Schulte-Nölke eds, ERA, 2002, 229 εττ

Howells G./Weatherill S., *Consumer Protection Law*, Ashgate, 2005²

Howells G./Wilhelmsson T., EC Consumer Law – Has it Come of Age? 28 ELR 2003, 380 εττ

Jappelli T./Pagano M., The Role and Effects of Credit Information Sharing. In *The Economics of Consumer Credit*, in *The Economics of Consumer Credit*, MIT Press, 2008

Kallberg J./Udell G., The Value of Private Sector Credit Information: The U.S Case, *Journal of Banking and Finance*, 2003, 449 επ

Katz A., The Strategic of Offer and Acceptance: Game Theory and the Law of Contract Formation, 89 *MICH. L. REV* 1990, 215 επ

Kennedy D., Distributive and Paternalist Motives in Contract and Tort Law with Special Reference to Compulsory Terms and Unequal Bargaining Power, 41 *MD. L. REV.* 1982, 563 επ

Kessler F., Contracts of Adhesion: Some thoughts about freedom of Contract, 43 *Columbia Law Rev.* 1943, 629 επ

Kornhauser L.A., Comment: Unconscionability in Standard Forms, 64 *CAL. L. REV.* 1976, 1151 επ

Korobkin R./Ulen T., Law and Behavioral Science: Removing the Rationality Assumption from Law and Economics, 88 *CAL. L. REV.* 2000, 1092 επ

Kösters W./Paul S./Stein S., An Economic Analysis of the EU Commission's Proposal for a New Consumer Credit Directive, Offering Consumers More Protection or Restricting their Options? *Intereconomics - Review of European Economic Policy* 39, 2004

Loos M., Rights of Withdrawal, Centre for the Study of European Contract Law, 2009
http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1350224

Mankiw G., *Αρχές της οικονομικής*, τ. Α', 2001

Meyerson M., The Efficient Consumer Form Contract: Law and Economics Meets the Real World, 24 *GA. L REV.* 1990, 583 επ

Ogus A., *Regulation: Legal form and economic theory*, Clarendon Press, Oxford, 1994

Policy Department Economic and Scientific Policy, Broad Economic Analysis of the Impact of the Proposed Directive on Consumer Credit, 2007

Posner R., Economic Analysis of Law, Aspen Law & Business, 2003⁶

Rasmusen E., Games and Information, An introduction to Game Theory, Basil Blackwell, Oxford, 1989

Reich N./Micklitz H., Europäisches Verbraucherrecht, 4th ed., Nomos, Baden - Baden, 2003

Rekaiti P./Van den Bergh R., Cooling-Off Periods in the Consumer Laws of the EC Member States. A Comparative Law and Economics Approach, Springer Netherlands, 2000

Rott P., Linked Credit Agreements in EC Consumer Credit Law, Consumer Law Conference, 2006 <http://www.verantwortliche-kreditvergabe.net/media.php?id=1997>

Schwartz A., Unconscionability and imperfect Information: A Research Agenda, 19 CAN. BUS. L. JOUR. 1991, 437 εττ

Teneiro M., Conclusions, Minutes of the conference "The Directive on Unfair Terms, five years later - Evaluation and future perspectives" organized by the European Commission, 1999, 233

http://ec.europa.eu/consumers/cons_int/safe_shop/unf_cont_terms/event29_en.htm

Trebilcock M., The Limits of Freedom of Contract, Harvard University Press, 1993

Vingeron-Maggio-Aprile S., L'information des consommateurs en droit européen et en droit suisse de la consommation, Bruylant – Brussels, Schulthess, Genève, 2006

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ**ΔΕΚ**

Απόφ. 21.6.1978, (υπόθ. C-150/77), Société Bertrand κατά Paul Ott KG, Συλλ. 1978, 1431

Απόφ. 19.1.1993, (υπόθ. C-89/91), Shearson Lehman Hutton Inc. κατά TVB GmbH, Συλλ. 1993, I-181

Απόφ. 3.7.1997, (υπόθ. C-269/95), Fr. Benincasa κατά Dentalkit Srl, Συλλ. 1997, I-3767

Απόφ. 17.3.1998, (υπόθ. C-45/96), Bayerische Hypotheken und Wechselbank AG κατά Edgar Dietzinger, Συλλ. 1998, I-1199

Απόφ. 12.9.2000, (υπόθ. C-366/98), Yannick Geffroy και Casino France SNC, Συλλ. I-6579

Απόφ. 22.11.2001, (συνεκδ. υποθ. C-541/99 και C-542/99), Cape Snc κατά Idealservice και Idealservice MNRE Sas κατά OMAI Srl, Συλλ. 2001, I-9049

Απόφ. 20.1.2005, (υπόθ. C-464/01), Johann Gruber κατά Bay Wa AG, Συλλ. 2005, I-00439

Απόφ. 4.10.2007, (υπόθ. C-429/05), Max Rampion και Marie-Jeanne Godard, σύζυγος Rampion κατά των εταιριών K par K SAS και Franfinance SA, Συλλ. 2007 I-08017

ΑΠ

ΟΛ15/2007, ΧρηΔικ 2007, 437 επ

430/2005, ΔΕΕ 2005, 460 επ

Εφαθ

5253/2003, ΕΕμπΔ 2003, 643 επ

ΠΠραθ

1119/2002, ΔΕΕ 2003, 422 επ

Ειραθ

2676/2004, ΧριΔ 2005, 151 επ

ΠΗΓΕΣ

A. Κοινοτικές νομικές/προπαρασκευαστικές πράξεις

- Ψήφισμα του Συμβουλίου της 14ης Απριλίου 1975 αναφορικά με ένα προκαταρκτικό πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας για μια πολιτική προστασίας και ενημέρωσης του καταναλωτή, ΕΕ 25.4.1975, C. 92/2.
- Οδηγία 85/577/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ης Δεκεμβρίου 1985, για την προστασία των καταναλωτών κατά τη σύναψη των συμβάσεων εκτός εμπορικού καταστήματος, ΕΕ 31.12.1985, L. 372/31.
- Οδηγία 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1986, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν την καταναλωτική πίστη, ΕΕ 12.2.1987, L. 42/48.
- Σύσταση 90/109/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 14ης Φεβρουαρίου 1990, σχετικά με τη διαφάνεια των τραπεζικών όρων που εφαρμόζονται στις διασυνοριακές χρηματοοικονομικές συναλλαγές, ΕΕ 15.3.1990, L. 67/39.
- Οδηγία 90/88/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Φεβρουαρίου 1990 σχετικά με την τροποποίηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν την καταναλωτική πίστη, ΕΕ 10.3.1990, L. 61/14.
- Οδηγία 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές, ΕΕ 21.4.1993, L. 95/29.
- Οδηγία 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, ΕΕ 23.11.1995, L. 281/31.
- Οδηγία 97/7/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ης Μαΐου 1997, για την προστασία των καταναλωτών κατά τις εξ αποστάσεως συμβάσεις, ΕΕ 4.6.1997, L. 144/19.

- Οδηγία 98/7/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Φεβρουαρίου 1998 σχετικά με την τροποποίηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν την καταναλωτική πίστη, ΕΕ 1.4.1998, L. 101/17.
- Οδηγία 98/257/EK της Επιτροπής, της 30ης Μαρτίου 1998, σχετικά με τις αρχές που διέπουν τα αρμόδια όργανα για την εξώδικη επίλυση συναινετικής επίλυσης καταναλωτικών ΕΕ 17.4.1998, L. 115/31.
- Μνημόνιο σχετικά με τη δημιουργία στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο ενός Δικτύου Εξωδικαστικών Διασυνοριακών Καταγγελιών στον τομέα των Χρηματοπιστωτικών Υπηρεσιών
http://ec.europa.eu/internal_market/fin-net/docs/mou/el.pdf
- Σύσταση 2001/193/EK της Επιτροπής, της 1ης Μαρτίου 2001 σχετικά με τις προσυμβατικές πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται στους καταναλωτές από πιστωτές που χορηγούν στεγαστικά δάνεια, ΕΕ 10.3.2001, L. 69/25.
- Σύσταση 2001/310/EK της Επιτροπής, της 4ης Απριλίου 2001 περί αρχών για τα εξωδικαστικά όργανα συναινετικής επίλυσης καταναλωτικών διαφορών, ΕΕ 19.4.2001, L. 109/56.
- Οδηγία 2002/92/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9^{ης} Δεκεμβρίου 2002, σχετικά με την ασφαλιστική διαμεσολάβηση, ΕΕ 15.1.2003, L. 9/3.
- Οδηγία 2002/65/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23^{ης} Σεπτεμβρίου 2002 σχετικά με την εξ' αποστάσεως εμπορία χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών προς τους καταναλωτές και την τροποποίηση των οδηγιών 90/619/ΕΟΚ του Συμβουλίου, 97/7/EK και 98/27/EK, ΕΕ 9.10.2002, L. 271/16.
- Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την εναρμόνιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που διέπουν τις πιστώσεις που χορηγούνται στους καταναλωτές, COM (2002) 443 τελικό.
- Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την

εναρμόνιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που διέπουν τις πιστώσεις που χορηγούνται στους καταναλωτές, ΕΕ 30.9.2003, C. 234/1.

- Τροποποιημένη πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την εναρμόνιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν τις πιστώσεις που χορηγούνται στους καταναλωτές, την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ και την τροποποίηση της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ, COM (2004) 747 τελικό.
- Τροποποιημένη πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις συμβάσεις πίστωσης που συνάπτονται με τους καταναλωτές και για την τροποποίηση της οδηγίας 93/13/ΕΚ του Συμβουλίου, COM (2005) 483 τελικό.
- Οδηγία 2005/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11^{ης} Μαΐου 2005, για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές των επιχειρήσεων προς τους καταναλωτές στην εσωτερική αγορά και για την τροποποίηση της οδηγίας 84/450/ΕΟΚ του Συμβουλίου, των οδηγιών 97/7/ΕΚ, 98/27/ΕΚ, 2002/65/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του Κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 2006/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, ΕΕ 11.6.2005, L. 149/22.
- Οδηγία 2006/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2006, σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων, ΕΕ 30.6.2006, L. 177/1.
- Οδηγία 2006/114/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, για την παραπλανητική και τη συγκριτική διαφήμιση, ΕΕ 27.12.2006, L. 376/21.
- Οδηγία 2006/49/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2006, για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων επενδύσεων και των πιστωτικών ιδρυμάτων, ΕΕ 30.6.2006, L. 177/201.
- Πράσινη Βίβλος της Επιτροπής για την επανεξέταση του κοινοτικού κεκτημένου για την προστασία των καταναλωτών, COM (2006) 744 τελικό.

- Οδηγία 2007/64/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Νοεμβρίου 2007, για τις υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά, την τροποποίηση των οδηγιών 97/7/ΕΚ, 2002/65/ΕΚ, 2005/60/ΕΚ και 2006/48/ΕΚ και την κατάργηση της οδηγίας 97/5/ΕΚ, ΕΕ 5.12.2007, L. 319/1.
- Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, για τη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την πολιτική καταναλωτών 2007 – 2013, ενδυνάμωση των καταναλωτών, προώθηση της ευημερίας τους και αποτελεσματική προστασία τους, COM (2007) 99 τελικό.
- Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σύμφωνα με το άρθρο 251 παρ. 2 εδάφιο β' της Συνθήκης σχετικά με την κοινή θέση η οποία καθορίστηκε από το Συμβούλιο για την έκδοση της Οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις συμβάσεις πίστωσης που συνάπτονται με καταναλωτές, COM (2007) 546 τελικό.
- Ανακοίνωση της Επιτροπής για τη χρηματοοικονομική εκπαίδευση COM (2007) 808 τελικό.
- Λευκή Βίβλος της Επιτροπής (2007) αναφορικά με την ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής αγοράς ενυπόθηκης πίστης.
- Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τα δικαιώματα των καταναλωτών, COM (2008) 614 τελικό.
- Οδηγία 2008/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008 για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου, ΕΕ 25.5.2008, L. 133/66.

Β. Εθνικές νομικές πράξεις

- ΚΥΑ Φ1-983/7.3.1991, για την καταναλωτική πίστη – εναρμόνιση με την οδηγία 87/102/ΕΟΚ της 22ας Δεκεμβρίου 1986, ΦΕΚ/Β/172/21.3.1991.
- Ν. 2251/1994 για την προστασία του καταναλωτή, ΦΕΚ/Α/191/16.11.1994.

- Ν. 2472/1997 για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ΦΕΚ/Α/50/10.4.1997.
- ΠΔ/ΤΕ 2485/2002 σχετικά με τις Προϋποθέσεις παροχής άδειας για την ίδρυση και λειτουργία Εταιρειών Παροχής Πιστώσεων στην Ελλάδα και κανόνες εποπτείας των εταιρειών αυτών από την Τράπεζα της Ελλάδος, ΦΕΚ/Α/65/3.4.2002.
- 2501/2002 ΠΔ/ΤΕ για την ενημέρωση των συναλλασσομένων με τα πιστωτικά ιδρύματα για τους όρους που διέπουν τις συναλλαγές τους, ΦΕΚ/Α/277/18.10.2002.
- Υπ' αριθμ. 234/11.12.2006 απόφαση της ΕΤΠΘ για την τροποποίηση και συμπλήρωση της ΠΔ/ΤΕ 2501/31.10.2002 και της απόφασης ΕΤΠΘ 178/3/19.07.2004, ΦΕΚ/Β/1872/2006.
- Ν. 3601/2007 σχετικά με την ανάληψη και άσκηση δραστηριοτήτων από πιστωτικά ιδρύματα, επάρκεια ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και λοιπές διατάξεις, ΦΕΚ/Α/178/1.8.2007.

Γ. Ηλεκτρονικές πηγές/ χρήσιμες ηλεκτρονικές διευθύνσεις

Questions and answers on consumer credit, MEMO/02/252

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/02/252&format=HTML&aged=1&language=EN&guiLanguage=en>

<http://www.bank-omb.gr>

<http://www.eccefpolis.gr>

http://ec.europa.eu/consumers/cons_int/fin_serv/cons_directive/ccd_qa_en.pdf

http://ec.europa.eu/internal_market/fin-net

<http://www.ecodir.org>

<http://eur-lex.europa.eu>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:72008L0048:EN:NOT>

<http://www.hellenic-mediation.gr>

<http://www.synigoros.gr>.

<http://www.synigoroskatanaloti.gr>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Οδηγία 2008/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της
23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την
κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου

ΟΔΗΓΕΣ

ΟΔΗΓΙΑ 2008/48/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 23ης Απριλίου 2008

για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάρτιση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου

Ο ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ
ΝΩΣΗΣ,

χοντας υπόψη:

1) συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το
άρθρο 95,

2) την πρόταση της Επιτροπής,

3) γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
πτροπής⁽¹⁾,

4) αποφασίζοντας σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 251 της
συνθήκης⁽²⁾,

5) κτιμώντας τα ακόλουθα:

α) Η οδηγία 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου
1986, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και
διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν την
καταναλωτική πίστη⁽³⁾, ορίζει, σε κοινοτικό επίπεδο, κανόνες
για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης.

β) Η Επιτροπή υπέβαλε το 1995 έκθεση σχετικά με τη λειτουργία
της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ και προέβη σε εκτεταμένες
διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη. Το 1997, η
Επιτροπή υπέβαλε συνοπτική έκθεση των αντιδράσεων για
την έκθεση του 1995. Το 1996 εκπονήθηκε δεύτερη έκθεση
σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ.

γ) Οι εν λόγω εκθέσεις και διαβουλεύσεις αποκάλυψαν
σημαντικές διαφορές στο δίκαιο των διαφόρων κρατών μελών
στον τομέα των πιστώσεων προς φυσικά πρόσωπα, γενικότερα,

και όσον αφορά τη γενική και καταναλωτική πίστη, ειδικότερα.
Από την ανάλυση των εθνικών νομοθεσιών για τη μεταφορά
της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ φαίνεται ότι τα κράτη μέλη
χρησιμοποιούν σειρά μηχανισμών προστασίας των
καταναλωτών, επιπλέον της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ, λόγω των
ανομοιομορφιών που υπάρχουν όσον αφορά τη νομική ή
οικονομική κατάσταση σε εθνικό επίπεδο.

(4) Η πραγματική και νομική κατάσταση που προκύπτει από αυτές
τις εθνικές ανομοιομορφίες συνεπάγεται σε ορισμένες
περιπτώσεις στρεβλώσεις του ανταγωνισμού μεταξύ των
πιστωτικών φορέων στην Κοινότητα και δημιουργεί εμπόδια
στην εσωτερική αγορά, όπου τα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει
διάφορες υποχρεωτικές διατάξεις, αυστηρότερες από τις
προβλεπόμενες στην οδηγία 87/102/ΕΟΚ. Περιορίζει επίσης
τη δυνατότητα των καταναλωτών να κάνουν άμεση χρήση της
σταδιακά αυξανόμενης διαθεσιμότητας διασυνοριακών
πιστώσεων. Αυτές οι στρεβλώσεις και οι περιορισμοί μπορούν
με τη σειρά τους να έχουν επίδραση στη ζήτηση αγαθών και
υπηρεσιών.

(5) Τα τελευταία χρόνια οι μορφές πιστώσεων που προσφέρονται
στους καταναλωτές και χρησιμοποιούνται από αυτούς έχουν
εξελιχθεί σε μεγάλο βαθμό. Νέα μέσα για τη χορήγηση
πιστώσεων εμφανίζονται και η χρήση τους εξακολουθεί να
αναπτύσσεται. Επομένως, οι υφιστάμενες διατάξεις είναι
ανάγκη να τροποποιηθούν και το πεδίο εφαρμογής τους να
επεκταθεί, όπου ενδείκνυται.

(6) Σύμφωνα με τη συνθήκη, η εσωτερική αγορά αποτελεί χώρο
χωρίς εσωτερικά σύνορα, στον οποίο εξασφαλίζονται η
ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων και υπηρεσιών και η
ελευθερία εγκατάστασης. Η ανάπτυξη διαφανέστερης και
αποτελεσματικότερης πιστωτικής αγοράς μέσα στο χώρο χωρίς
εσωτερικά σύνορα είναι ζωτικής σημασίας για την προώθηση
της ανάπτυξης των διασυνοριακών δραστηριοτήτων.

(7) Για να διευκολυνθεί η δημιουργία εσωτερικής αγοράς στον
τομέα της καταναλωτικής πίστης καθώς και η εύρυθμη
λειτουργία της, απαιτείται να προβλεφθεί η θέσπιση
εναρμονισμένου κοινοτικού πλαισίου σε ορισμένους βασικούς
τομείς. Λαμβανομένων υπόψη της συνεχώς αναπτυσσόμενης
αγοράς καταναλωτικής πίστης και της αυξανόμενης
κινητικότητας των ευρωπαίων πολιτών, η θέσπιση διορατικής
κοινοτικής νομοθεσίας που θα είναι σε θέση να προσαρμοσθεί
στις μελλοντικές μορφές πιστώσεων και που θα παρέχει στα
κράτη μέλη τον κατάλληλο βαθμό ευελιξίας στην εφαρμογή
της αναμένεται να συμβάλει στη διαμόρφωση σύγχρονου
συνόλου κανόνων δικαίου για την καταναλωτική πίστη.

¹) ΕΕ C 234 της 30.9.2003, σ. 1.

²) Γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 20ής Απριλίου 2004 (ΕΕ
C 104 E της 30.4.2004, σ. 233), κοινή θέση του Συμβουλίου της
20ής Σεπτεμβρίου 2007 (ΕΕ C 270 E της 13.11.2007, σ. 1) και θέση
του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 16ης Ιανουαρίου 2008 (δεν έχει
ακόμα δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα). Απόφαση του
Συμβουλίου της 7ης Απριλίου 2008.

³) ΕΕ L 42 της 12.2.1987, σ. 48. Οδηγία όπως τροποποιήθηκε τελευταία
με την οδηγία 98/7/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του
Συμβουλίου (ΕΕ L 101 της 1.4.1998, σ. 17).

- (8) Είναι σημαντικό η αγορά να προσφέρει επαρκή προστασία στους καταναλωτές, για να εξασφαλισθεί η καταναλωτική εμπιστοσύνη. Με τον τρόπο αυτό, η ελεύθερη κυκλοφορία των πιστωτικών προσφορών θα μπορεί να πραγματοποιείται με τις καλύτερες δυνατές συνθήκες τόσο γι' αυτούς που προσφέρουν όσο και γι' αυτούς που ζητούν πίστωση, λαμβανομένων δεόντως υπόψη των καταστάσεων που επικρατούν στα κατ' ιδίαν κράτη μέλη.
- (9) Για να εξασφαλισθεί υψηλό και ισοδύναμο επίπεδο προστασίας των συμφερόντων όλων των καταναλωτών της Κοινότητας και για να δημιουργηθεί γνήσια εσωτερική αγορά, χρειάζεται πλήρης εναρμόνιση. Επομένως, δεν θα πρέπει να επιτρέπεται στα κράτη μέλη να διατηρούν ή να εισάγουν εθνικές διατάξεις διαφορετικές από αυτές που καθορίζονται στην παρούσα οδηγία. Ωστόσο, ο περιορισμός αυτός θα πρέπει να ισχύει μόνον προκειμένου περί διατάξεων τις οποίες εναρμονίζει η παρούσα οδηγία. Όπου δεν υφίστανται τέτοιες εναρμονισμένες διατάξεις, τα κράτη μέλη θα πρέπει να παραμείνουν ελεύθερα να διατηρούν ή να εισάγουν εθνικές νομοθετικές ρυθμίσεις. Συνεπώς, τα κράτη μέλη μπορούν, π.χ., να διατηρούν ή να εισάγουν εθνικές διατάξεις για την από κοινού και εις ολόκληρόν ευθύνη του πωλητή ή του παρόχου των υπηρεσιών και του πιστωτικού φορέα. Άλλο παράδειγμα αυτής της δυνατότητας των κρατών μελών θα μπορούσε να είναι η διατήρηση ή εισαγωγή εθνικών διατάξεων για την ακύρωση της σύμβασης πώλησης αγαθών ή παροχής υπηρεσιών, εάν ο καταναλωτής ασκήσει το δικαίωμα υπαναχώρησής του από τη σύμβαση πίστωσης. Θα πρέπει, εν προκειμένω, να επιτρέπεται στα κράτη μέλη, στην περίπτωση συμβάσεων πίστωσης αορίστου χρόνου, να καθορίζουν ελάχιστη χρονική περίοδο μεταξύ της στιγμής κατά την οποία ο πιστωτής απαιτεί την εξόφληση και της ημερομηνίας κατά την οποία πρέπει να εξοφληθεί η πίστωση.
- (10) Οι ορισμοί που περιέχονται στην παρούσα οδηγία καθορίζουν το εύρος της εναρμόνισης. Η υποχρέωση των κρατών μελών να εφαρμόζουν τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας θα πρέπει, συνεπώς, να περιορίζεται στο πεδίο εφαρμογής της, όπως οριοθετείται από τους ορισμούς αυτούς. Ωστόσο, η παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να εμποδίζει τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν, σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, τις οικείες διατάξεις σε τομείς που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της. Με αυτό τον τρόπο, τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να διατηρούν ή να θεσπίζουν νομοθετικές διατάξεις αντίστοιχες προς τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας ή προς ορισμένες από τις διατάξεις της σχετικά με συμβάσεις πίστωσης που δεν υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, π.χ. συμβάσεις πίστωσης που αφορούν ποσά κάτω των 200 ευρώ ή άνω των 75 000 ευρώ. Επιπλέον, τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να εφαρμόζουν τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας και σε συνδεδεμένες πιστώσεις, οι οποίες δεν εμπίπτουν στον ορισμό περί συνδεδεμένης σύμβασης πίστωσης, όπως περιέχεται στην παρούσα οδηγία. Με τον τρόπο αυτό, οι διατάξεις περί συνδεδεμένων συμβάσεων πίστωσης θα μπορούσαν να εφαρμόζονται στις συμβάσεις πίστωσης που χρησιμοποιούν μόνο εν μέρει για τη χρηματοδότηση σύμβασης για την προμήθεια αγαθών ή την παροχή υπηρεσίας.
- (11) Στην περίπτωση ειδικών συμβάσεων πίστωσης στις οποίες εφαρμόζονται μερικές μόνο διατάξεις της παρούσας οδηγίας, δεν θα πρέπει να επιτρέπεται στα κράτη μέλη να θεσπίζουν εθνικές νομοθετικές διατάξεις για την εφαρμογή άλλων διατάξεων της παρούσας οδηγίας. Ωστόσο, τα κράτη μέλη θα πρέπει να παραμείνουν ελεύθερα να ρυθμίζουν, στο πλαίσιο της εθνικής τους νομοθεσίας, τις μορφές συμβάσεων πίστωσης που αφορούν άλλες πτυχές, οι οποίες δεν εναρμονίζονται από την παρούσα οδηγία.
- (12) Οι συμβάσεις παροχής υπηρεσιών ή ομοειδών αγαθών σε συνεχή βάση, στο πλαίσιο των οποίων ο καταναλωτής καταβάλλει το αντίτιμο με δόσεις όσο διαρκεί αυτή η παροχή, ενδέχεται να διαφέρουν σημαντικά από τις συμβάσεις πίστωσης που υπάγονται στην παρούσα οδηγία όσον αφορά τα συμφέροντα των συμβαλλόμενων μερών, τους όρους και τον τρόπο πραγματοποίησης των συναλλαγών. Επομένως, θα πρέπει να διευκρινισθεί ότι οι συμβάσεις αυτές δεν θεωρούνται συμβάσεις πίστωσης, για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας. Τα είδη των συμβάσεων περιλαμβάνουν, παραδείγματος χάριν, την ασφαλιστική σύμβαση στην οποία το ασφαλιστικό καταβάλλεται με μηνιαίες δόσεις.
- (13) Η παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να ισχύει για ορισμένα είδη συμβάσεων πίστωσης, όπως οι χρεωστικές κάρτες επί προθεσμία, κατά τους όρους των οποίων η πίστωση πρέπει να εξοφλείται εντός τριών μηνών και καταβάλλονται μόνο ασήμαντα έξοδα.
- (14) Θα πρέπει να εξαιρεθούν από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας οι ενυπόθηκες συμβάσεις πίστωσης. Αυτό το είδος πίστωσης έχει πολύ συγκεκριμένο χαρακτήρα. Επίσης, θα πρέπει να εξαιρεθούν από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας οι συμβάσεις πίστωσης σκοπός των οποίων είναι η χρηματοδότηση της απόκτησης ή της διατήρησης δικαιωμάτων ιδιοκτησίας επί γηγείου ιδιοκτησίας ή επί υπάρχοντος ή υπό κατασκευή κτιρίου. Ωστόσο, οι συμβάσεις πίστωσης δεν θα πρέπει να εξαιρεθούν από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας αποκλειστικά και μόνο επειδή αποσκοπούν στην ανακαίνιση ή αύξηση της αξίας υπάρχοντος κτιρίου.
- (15) Οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας ισχύουν ασχέτως εάν ο πιστωτικός φορέας είναι νομικό ή φυσικό πρόσωπο. Ωστόσο, η παρούσα οδηγία δεν επηρεάζει το δικαίωμα κράτους μέλους να περιορίζει, σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, την παροχή πίστωσης για καταναλωτές μόνο στα νομικά πρόσωπα ή σε ορισμένα νομικά πρόσωπα.
- (16) Ορισμένες διατάξεις της παρούσας οδηγίας θα πρέπει να εφαρμόζονται σε φυσικά και νομικά πρόσωπα (μεσίτες πιστώσεων), τα οποία, στο πλαίσιο της εμπορικής, επιχειρηματικής ή ειαγγελματικής τους δραστηριότητας, αντί αμοιβής, παρουσιάζουν ή προσφέρουν συμβάσεις πίστωσης στους καταναλωτές, βοηθούν τους καταναλωτές αναλαμβάνοντας την προπαρασκευαστική εργασία σύναψης συμβάσεων πίστωσης ή συνάπτουν συμβάσεις πίστωσης με τον καταναλωτή για λογαριασμό του πιστωτικού φορέα. Οι οργανισμοί οι οποίοι επιτρέπουν τη χρησιμοποίηση των στοιχείων ταυτότητάς τους για την προώθηση πιστωτικών προϊόντων, όπως πιστωτικές κάρτες, και οι οποίοι μπορούν επίσης να συνιστούν τα προϊόντα αυτά στα μέλη τους, δεν θα πρέπει να θεωρούνται μεσίτες πιστώσεων για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας.
- (17) Η παρούσα οδηγία ρυθμίζει ορισμένες μόνο υποχρεώσεις των μεστών πιστώσεων σε σχέση με τους καταναλωτές. Τα κράτη μέλη θα πρέπει, επομένως, να παραμείνουν ελεύθερα να διατηρούν ή να εισάγουν πρόσθετες υποχρεώσεις για τους

μεσίτες πιστώσεων, συμπεριλαμβανομένων των όρων υπό τους οποίους ο μεσίτης πίστωσης μπορεί να δέχεται αμοιβή από καταναλωτή που προσφεύγει στις υπηρεσίες του.

- γ) Οι καταναλωτές θα πρέπει να προστατεύονται από τις αδέσμευτες ή παραπλανητικές πρακτικές, ιδίως όσον αφορά τη δημοσιοποίηση πληροφοριών από τον πιστωτικό φορέα, σύμφωνα με την οδηγία 2005/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαΐου 2005, για τις αδέσμευτες εμπορικές πρακτικές των επιχειρήσεων προς τους καταναλωτές στην εσωτερική αγορά («οδηγία για τις αδέσμευτες εμπορικές πρακτικές») (4). Ωστόσο, θα πρέπει να προβλεφθούν στην παρούσα οδηγία ειδικές διατάξεις για κάθε διαφήμιση σχετική με συμβάσεις πίστωσης καθώς και ορισμένες τυποποιημένες πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται στους καταναλωτές ούτως ώστε αυτοί να μπορούν, ειδικότερα, να συγκρίνουν τις διάφορες προσφορές. Οι πληροφορίες αυτές θα πρέπει να παρέχονται κατά τρόπο σαφή, ευσύνητο και εμφανή, με τη βοήθεια αντιπροσωπευτικού παραδείγματος. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν είναι δυνατόν να σημειωθεί συγκεκριμένο συνολικό ποσό της πίστωσης που να αντιστοιχεί στο συνολικό ποσό που διατίθεται, ιδίως όταν η συμφωνία πίστωσης παρέχει στον καταναλωτή τη δυνατότητα ανάληψης πίστωσης με περιορισμό όσον αφορά το ποσό, θα πρέπει να καθορίζεται ανάτατο όριο. Το ανώτατο όριο θα πρέπει να δηλώνει τη μέγιστη πίστωση που μπορεί να παρασχεθεί στον καταναλωτή. Επιπλέον, τα κράτη μέλη θα πρέπει να παραμένουν ελεύθερα να προβλέπουν προδιαγραφές πληροφόρησης στο εθνικό τους δίκαιο όσον αφορά τις διαφημίσεις στις οποίες δεν υπάρχουν πληροφορίες για το κόστος της πίστωσης.
- δ) Για να μπορεί ο καταναλωτής να λαμβάνει την απόφασή του με πλήρη γνώμη των πραγμάτων, θα πρέπει να του παρέχεται, πριν από τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης, επαρκές ενημερωτικό υλικό, το οποίο ο καταναλωτής να έχει τη δυνατότητα να παίρνει μαζί του και να το μελετά, για τους όρους και το κόστος της πίστωσης και για τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνει. Για να εξασφαλισθεί η πληρέστερη δυνατή διαφάνεια και συγκρισιμότητα των προσφορών, αυτή η πληροφόρηση θα πρέπει να περιλαμβάνει ειδικότερα το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο που ισχύει για τη χορήγηση της πίστωσης το οποίο πρέπει να καθορίζεται σε όλη την Κοννότητα με τον ίδιο τρόπο. Δεδομένου ότι το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο μπορεί σ' αυτή τη φάση να υποδεικνύεται μόνο μέσω παραδείγματος, το παράδειγμα αυτό θα πρέπει να είναι αντιπροσωπευτικό. Επομένως, θα πρέπει να αντιστοιχεί, π.χ., στη μέση διάρκεια και στο συνολικό ποσό της πίστωσης που χορηγείται για το υπό εξέταση είδος σύμβασης πίστωσης και, κατά περίπτωση, στα αγαθά που αγοράζονται. Κατά τον καθορισμό του αντιπροσωπευτικού παραδείγματος, θα πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη η συχνότητα της εμφάνισης ορισμένων ειδών συμβάσεων πίστωσης σε συγκεκριμένη αγορά. Όσον αφορά το χρεωστικό επιτόκιο, την περιοδικότητα των δόσεων και την κεφαλαιοποίηση των τόκων, οι πιστωτικοί φορείς θα πρέπει να χρησιμοποιούν την καθιερωμένη σε αυτούς μέθοδο υπολογισμού της αντίστοιχης καταναλωτικής πίστωσης.
- ε) Το συνολικό κόστος της καταναλωτικής πίστωσης θα πρέπει να περιλαμβάνει όλες τις δαπάνες, συμπεριλαμβανομένων των τόκων, των προμηθειών, των φόρων, των αμοιβών σε μεσίτες πιστώσεων και οποιωνδήποτε άλλων τελών που πρέπει να καταβάλει ο καταναλωτής σε σχέση με τη σύμβαση πίστωσης, εκτός από τα συμβολαιογραφικά έξοδα. Η πραγματική γνώση του κόστους από τον πιστωτικό φορέα θα πρέπει να αξιολογείται αντικειμενικά, λαμβανομένων υπόψη των απαιτήσεων της επαγγελματικής εμπέλειας.
- (21) Οι συμβάσεις πίστωσης το χρεωστικό επιτόκιο των οποίων αναπροσαρμόζεται περιοδικά συναρτήσει των μεταβολών επιτοκίου αναφοράς το οποίο αναφέρεται στη σύμβαση πίστωσης, δεν θα πρέπει να θεωρούνται συμβάσεις πίστωσης με σταθερό χρεωστικό επιτόκιο.
- (22) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να παραμένουν ελεύθερα να διατηρούν ή να εισάγουν εθνικές διατάξεις, οι οποίες απαγορεύουν στον πιστωτικό φορέα να απαιτεί από τον καταναλωτή, σε σχέση με τη σύμβαση πίστωσης, να ανοίξει τραπεζικό λογαριασμό ή να συνάψει σύμβαση για την παροχή άλλης συμπληρωματικής υπηρεσίας ή να καταβάλει τα έξοδα ή τέλη για τέτοιους τραπεζικούς λογαριασμούς ή άλλες συμπληρωματικές υπηρεσίες. Στα κράτη μέλη στα οποία επιτρέπονται αυτές οι συνδυασμένες προσφορές, οι καταναλωτές θα πρέπει να ενημερώνονται πριν από τη σύναψη της πιστωτικής σύμβασης για τυχόν συμπληρωματικές υπηρεσίες που είναι υποχρεωτικές για την έγκριση της πίστωσης καταρχάς ή για διαφημιζόμενους όρους και προϋποθέσεις. Το καταβλητέο κόστος αυτών των συμπληρωματικών υπηρεσιών θα πρέπει να περιλαμβάνεται στο συνολικό κόστος της πίστωσης ή, όταν το ποσό των εν λόγω δαπανών δεν μπορεί να καθορισθεί εκ των προτέρων, οι καταναλωτές θα πρέπει να λαμβάνουν επαρκείς πληροφορίες για την ύπαρξη του κόστους πριν από τη σύναψη της σύμβασης. Ο πιστωτικός φορέας πρέπει κατά τεκμήριο να γνωρίζει το κόστος αυτών των συμπληρωματικών υπηρεσιών, τις οποίες προσφέρει στον καταναλωτή για δικό του λογαριασμό ή για λογαριασμό τρίτου, εκτός εάν η τιμή εξαρτάται από τα ειδικά χαρακτηριστικά ή την κατάσταση του καταναλωτή.
- (23) Ωστόσο, για συγκεκριμένα είδη συμβάσεων πίστωσης και για να εξασφαλισθεί επαρκές επίπεδο προστασίας των καταναλωτών χωρίς υπερβολική επιβάρυνση των πιστωτικών φορέων ή, ενδεχομένως, των μεστών πιστώσεων, ενδείκνυται να περιορίζονται οι απαιτήσεις της παρούσας οδηγίας όσον αφορά την παροχή πληροφοριών πριν από τη σύναψη της σύμβασης, λαμβανομένου υπόψη του ειδικού χαρακτήρα των συμβάσεων του είδους αυτού.
- (24) Ο καταναλωτής θα πρέπει να ενημερώνεται πλήρως πριν να συνάψει τη σύμβαση πίστωσης, είτε συμμετέχει μεσίτης πιστώσεων στην εμπορική προώθηση της πίστωσης είτε όχι. Κατά κανόνα, επομένως, οι απαιτήσεις παροχής πληροφοριών πριν από τη σύναψη της σύμβασης θα πρέπει, επίσης, να ισχύουν και για τους μεσίτες πιστώσεων. Ωστόσο, εάν οι προμηθευτές των αγαθών και οι πάροχοι των υπηρεσιών ενεργούν στο πλαίσιο συμπληρωματικής δραστηριότητας ως μεσίτες πιστώσεων, δεν ενδείκνυται να επιβαρύνονται με τη νομική υποχρέωση παροχής πληροφοριών πριν από τη σύναψη της σύμβασης σύμφωνα με την παρούσα οδηγία. Οι προμηθευτές των αγαθών και οι πάροχοι των υπηρεσιών μπορεί, π.χ., να θεωρείται ότι ενεργούν στο πλαίσιο συμπληρωματικής δραστηριότητας ως μεσίτες πιστώσεων, εάν η δραστηριότητά τους ως μεστών πιστώσεων δεν είναι ο κύριος σκοπός της εμπορικής, επιχειρηματικής ή επαγγελματικής τους δραστηριότητας. Σε αυτές τις περιπτώσεις, επιτυγχάνεται πάλι επαρκές επίπεδο προστασίας των καταναλωτών, δεδομένου ότι ο πιστωτικός φορέας είναι υπεύθυνος για να εξασφαλίζει ότι ο καταναλωτής λαμβάνει πλήρη ενημέρωση πριν από τη σύναψη της σύμβασης, είτε από το μεσίτη, κατόπιν σχετικής συμφωνίας του πιστωτικού φορέα και του μεσίτη, είτε με κάποιο άλλο πρόφορο τρόπο.
- (25) Ο δυνητικά δεσμευτικός χαρακτήρας των πληροφοριών που παρέχονται στον καταναλωτή πριν από τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης και το χρονικό διάστημα κατά το οποίο δεσμεύεται από αυτές ο πιστωτικός φορέας, μπορούν να ρυθμίζονται από τα κράτη μέλη.
- (26) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για την προαγωγή υπεύθυνων πρακτικών σε όλες τις φάσεις της

πιστωτικής σχέσης, λαμβανομένων υπόψη των ειδικών χαρακτηριστικών της πιστωτικής τους αγοράς. Τα μέτρα αυτά μπορούν να περιλαμβάνουν, π.χ., την ενημέρωση και την εκπαίδευση των καταναλωτών, συμπεριλαμβανομένων προειδοποιήσεων για τους κινδύνους της μη καταβολής και της υπερχρέωσης. Στη διευρυνόμενη πιστωτική αγορά, συγκεκριμένα, είναι σημαντικό να αποφεύγουν οι πιστωτικοί φορείς τον ανεύθυνο δανεισμό ή τη χορήγηση δανείων χωρίς προηγούμενο έλεγχο φερεγγυότητας, ενώ τα κράτη μέλη θα πρέπει να ασκούν τον αναγκαίο έλεγχο για την αποφυγή τέτοιας συμπεριφοράς και θα πρέπει να καθορίζουν τα αναγκαία μέσα για την κύρωση των πιστωτών σε ανάλογες περιπτώσεις. Υπό την επιφύλαξη των διατάξεων της οδηγίας 2006/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2006, σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων⁽¹⁾, οι πιστωτικοί φορείς θα πρέπει να έχουν ατομικά την ευθύνη του ελέγχου της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή. Για τον σκοπό αυτόν, θα πρέπει να μπορούν να χρησιμοποιούν όχι μόνο τις πληροφορίες που παρέχει ο καταναλωτής κατά την προετοιμασία της αντίστοιχης σύμβασης πίστωσης, αλλά και εκείνες που έχει παράσχει κατά τη διάρκεια μακροχρόνιας εμπορικής σχέσης. Οι αρχές των κρατών μελών θα μπορούσαν επίσης να παρέχουν κατάλληλες οδηγίες και κατευθυντήριες γραμμές στους πιστωτικούς φορείς. Οι καταναλωτές θα πρέπει επίσης να ενεργούν με σύνεση και να τηρούν τις συμβατικές υποχρεώσεις τους.

- (27) Παρά τις πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται πριν από τη σύναψη της σύμβασης, ο καταναλωτής ενδέχεται να εξακολουθεί να χρειάζεται πρόσθετη βοήθεια προκειμένου να αποφασίσει ποια σύμβαση πίστωσης, από την ψαλίδα των προτεινόμενων προϊόντων, είναι η πιο κατάλληλη για τις ανάγκες και την οικονομική κατάσταση του. Επομένως, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίζουν ότι οι πιστωτικοί φορείς παρέχουν τέτοια βοήθεια όσον αφορά τα πιστωτικά προϊόντα που παρέχουν στον καταναλωτή. Κατά περίπτωση, οι σχετικές πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται πριν από τη σύμβαση καθώς και τα βασικά χαρακτηριστικά που παρουσιάζουν τα προτεινόμενα προϊόντα θα πρέπει να εξηγούνται στον καταναλωτή με εξατομικευμένο τρόπο, ούτως ώστε να αντιλαμβάνεται τις ενδεχόμενες συνέπειές τους για την οικονομική του κατάσταση. Αυτό το καθήκον συνδρομής του καταναλωτή θα πρέπει να ισχύει επίσης, κατά περίπτωση, για τους μεσίτες πιστώσεων. Τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να ορίζουν πότε ακριβώς πριν από τη σύναψη της σύμβασης και σε ποιο βαθμό θα πρέπει να παρέχονται εξηγήσεις στον καταναλωτή, λαμβανομένων υπόψη των συγκεκριμένων συνθηκών παροχής της πίστωσης, της ανάγκης βοήθειας του καταναλωτή και της φύσης των μεμονωμένων πιστωτικών προϊόντων.
- (28) Προς εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή, ο πιστωτικός φορέας θα πρέπει επίσης να ερευνά σχετικές βάσεις δεδομένων: οι νομικές και πραγματικές συνθήκες ενδέχεται να απαιτούν τη διακύμανση πεδίου των εν λόγω ερευνών. Για να μη δημιουργούνται στρεβλώσεις του ανταγωνισμού μεταξύ των πιστωτικών φορέων, θα πρέπει να εξασφαλίζεται η πρόσβαση των πιστωτικών φορέων σε ιδιωτικές ή δημόσιες βάσεις δεδομένων που αφορούν καταναλωτές σε κράτος μέλος στο οποίο δεν είναι εγκατεστημένοι, υπό όρους που δεν εισάγουν δυσμενείς διακρίσεις έναντι των πιστωτικών φορέων του εν λόγω κράτους μέλους.

(1) ΕΕ L 177 της 30.6.2006, σ. 1. Οδηγία όπως τροποποιήθηκε τελευταία με την οδηγία 2008/24/ΕΚ (ΕΕ L 81 της 20.3.2008, σ. 38).

- (29) Όταν η απόφαση απόρριψης αίτησης για την παροχή πίστωσης έχει βασισθεί σε έρευνα βάσεως δεδομένων, ο πιστωτικός φορέας θα πρέπει να ενημερώνει τον καταναλωτή για το γεγονός αυτό και για τα στοιχεία της ερευνηθείσας βάσης δεδομένων. Ωστόσο, ο πιστωτικός φορέας δεν θα πρέπει να υποχρεούται να παρέχει τις πληροφορίες αυτές όταν αυτό απαγορεύεται δυνάμει άλλων κοινοτικών νομοθετημάτων, π.χ. νομοθεσίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Επιπλέον, οι πληροφορίες αυτές δεν θα πρέπει να παρέχονται εάν αυτό αντιβαίνει σε στόχους δημόσιας πολιτικής ή δημόσιας ασφάλειας, όπως η πρόληψη, η διερεύνηση, ο εντοπισμός ή η δίωξη ποινικών αδικημάτων.
- (30) Η παρούσα οδηγία δεν ρυθμίζει το δικαίωμα των συμβάσεων που διέπει το κύρος των συμβάσεων πίστωσης. Κατά συνέπεια, σε αυτόν τον τομέα, τα κράτη μέλη μπορούν να διατηρούν ή να εισάγουν εθνικές διατάξεις σύμφωνες προς το κοινοτικό δικαίωμα. Τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να προβαίνουν σε κανονιστική ρύθμιση του νομικού καθεστώτος της προσφερόμενης πιστωτικής σύμβασης, ειδικότερα ως προς το πότε πρέπει να γίνεται η σχετική προσφορά και για ποια περίοδο η προσφορά δεσμεύει τον πιστωτή. Εφόσον η προσφορά αυτή γίνεται ταυτόχρονα με την παροχή των —προ της σύναψης της σύμβασης— πληροφοριών που προβλέπει η παρούσα οδηγία, θα πρέπει να γίνεται, όπως και για κάθε πρόσθετη πληροφορία που επιθυμεί να παράσχει στον καταναλωτή ο πιστωτικός φορέας, σε χωριστό έγγραφο που μπορεί να επισυνάπτεται στις «τυποποιημένες ευρωπαϊκές πληροφορίες καταναλωτικής πίστης».
- (31) Για να είναι σε θέση ο καταναλωτής να γνωρίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του στο πλαίσιο της σύμβασης πίστωσης, η σύμβαση θα πρέπει να περιέχει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες με τρόπο σαφή και ευσύμπλοτο.
- (32) Προκειμένου να διασφαλισθεί πλήρης διαφάνεια, θα πρέπει να παρέχονται στον καταναλωτή πληροφορίες για το χρεωστικό επιτόκιο τόσο πριν από τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης όσο και κατά τη σύναψή της. Κατά τη διάρκεια της συμβατικής σχέσης, ο καταναλωτής θα πρέπει επιπλέον να ενημερώνεται για τις αλλαγές του μεταβλητού χρεωστικού επιτοκίου και για τις συνακόλουθες αλλαγές των καταβολών. Τούτο ισχύει υπό την επιφύλαξη του εθνικού δικαίου το οποίο δεν έχει σχέση με την ενημέρωση του καταναλωτή και το οποίο προβλέπει όρους ή επακόλουθα τυχόν μεταβολών που δεν αφορούν τις καταβολές, τα χρεωστικά επιτόκια και τους λοιπούς οικονομικούς όρους τους σχετικούς με την πίστωση, αλλά προβλέπει, π.χ., ότι ο πιστωτής δικαιούται να μεταβάλει το χρεωστικό επιτόκιο μόνο εφόσον συντρέχει βάσιμος λόγος για τη μεταβολή αυτή ή ότι ο καταναλωτής δύναται να καταγγείλει τη σύμβαση στην περίπτωση μεταβολής του χρεωστικού επιτοκίου ή άλλων οικονομικών όρων που αφορούν την πίστωση.
- (33) Τα συμβαλλόμενα μέρη θα πρέπει να δικαιούνται να καταγγέλλουν τη σύμβαση πίστωσης αορίστου χρόνου. Επιπλέον, εφόσον προβλέπεται στη σύμβαση πίστωσης, ο πιστωτικός φορέας θα πρέπει να δικαιούται να αναστέλλει, για αντικειμενικά δικαιολογημένους λόγους, το δικαίωμα του καταναλωτή να προβαίνει σε αναλήψεις βάσει της σύμβασης πίστωσης. Οι λόγοι αυτοί μπορεί να είναι, π.χ., η υπόνοια μη εξουσιοδοτημένης ή δόλιας χρήσης της πίστωσης, ή σημαντικά αυξημένος κίνδυνος αδυναμίας του καταναλωτή να εξοφλήσει την πίστωση. Η παρούσα οδηγία δεν επηρεάζει το εθνικό δικαίωμα στο πεδίο των συμβάσεων που διέπει τα δικαιώματα των συμβαλλομένων μερών να καταγγέλλουν τη σύμβαση πίστωσης λόγω αθέτησης υποχρέωσης.

- 4) Για την προσέγγιση των διαδικασιών άσκησης του δικαιώματος υπαναχώρησης σε ορισμένους τομείς, είναι αναγκαίο να προβλεφθεί το δικαίωμα υπαναχώρησης άνευ ποινής και χωρίς υποχρέωση αποποίησης, υπό συνθήκες παρεμφερείς με εκείνες που προβλέπονται από την οδηγία 2002/65/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Σεπτεμβρίου 2002, σχετικά με την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοοικονομικών υπηρεσιών προς τους καταναλωτές (1).
- 5) Εφόσον ο καταναλωτής υπαναχωρήσει από σύμβαση πίστωσης σε σχέση με την οποία έχει παραλάβει αγαθά, ιδίως από αγορά με δόσεις ή σύμβαση εκμίσθωσης ή χρηματοδοτικής μίσθωσης που προβλέπει υποχρέωση αγοράς, η παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να εμποδίζει τα κράτη μέλη να ρυθμίζουν ζητήματα που αφορούν την επιστροφή των αγαθών ή τα συναφή ζητήματα.
- 6) Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι εθνικές νομοθεσίες προβλέπουν ήδη ότι κεφάλαια δεν μπορούν να διατίθενται στον καταναλωτή πριν από την παρέλευση συγκεκριμένης προθεσμίας. Στις περιπτώσεις αυτές, οι καταναλωτές μπορεί να επιθυμούν να εξασφαλίσουν την έγκαιρη παραλαβή των αγορασθέντων αγαθών ή υπηρεσιών. Επομένως, στις περιπτώσεις συνδεδεμένων συμβάσεων πίστωσης, τα κράτη μέλη δύνανται να προβλέπουν, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, ότι, εάν ο καταναλωτής ρητώς επιθυμεί έγκαιρη παραλαβή, η προθεσμία για την άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης θα μπορεί να μειώνεται έτσι ώστε να συμπίπτει με την προθεσμία πριν από την εκπνοή της οποίας δεν μπορεί να διατεθεί το κεφάλαιο.
- 7) Στην περίπτωση των συνδεδεμένων συμβάσεων πίστωσης, υπάρχει σχέση αλληλεξάρτησης μεταξύ της αγοράς των αγαθών ή των υπηρεσιών και της σύμβασης πίστωσης που συνάπτεται γι' αυτό τον σκοπό. Επομένως, εάν ο καταναλωτής ασκήσει το δικαίωμά του υπαναχώρησης βάσει του κοινοτικού δικαίου όσον αφορά τη σύμβαση αγοράς, δεν θα πρέπει πλέον να δεσμεύεται από τη συναφή σύμβαση πίστωσης. Αυτό δεν θα πρέπει να επηρεάζει το εθνικό δίκαιο που ισχύει για τις συναφείς συμβάσεις πίστωσης σε περίπτωση ακύρωσης της συμφωνίας αγοράς ή εφόσον ο καταναλωτής έχει ασκήσει δικαίωμα υπαναχώρησης βάσει του εθνικού δικαίου. Δεν θα πρέπει επίσης να επηρεάζει τα δικαιώματα των καταναλωτών που παρέχονται δυνάμει εθνικών διατάξεων σύμφωνα με τις οποίες δεν επιτρέπεται η ανάληψη δέσμευσης μεταξύ του καταναλωτή και του προμηθευτή αγαθών ή υπηρεσιών ούτε η καταβολή χρηματικών ποσών μεταξύ των προσώπων αυτών, ενόσω ο καταναλωτής δεν έχει υπογράψει τη σύμβαση πίστωσης για να χρηματοδοτηθεί η αγορά των αγαθών ή των υπηρεσιών.
- 8) Υπό ορισμένες προϋποθέσεις, ο καταναλωτής θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να στρέφεται κατά του πιστωτικού φορέα σε περίπτωση προβλημάτων σχετικά με τη σύμβαση αγοράς. Ωστόσο, τα κράτη μέλη θα πρέπει να ορίζουν μέχρι ποίου βαθμού και υπό ποιες συνθήκες ο καταναλωτής οφείλει να ασκεί τα μέσα θεραπείας του κατά του προμηθευτή, ιδίως δι' ασκήσεως αγωγής εναντίον του, πριν να είναι σε θέση να στραφεί κατά του πιστωτικού φορέα. Η παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να στερεί τους καταναλωτές από τα δικαιώματα που τους παρέχουν οι εθνικές διατάξεις που προβλέπουν από κοινού και εις ολόκληρον ευθύνη του πωλητή ή παρόχου των υπηρεσιών και του πιστωτικού φορέα.
- 9) Ο καταναλωτής θα πρέπει να έχει το δικαίωμα να εκπληρώνει τις υποχρεώσεις του πριν από την προβλεπόμενη στη σύμβαση

πίστωσης ημερομηνία. Σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης, εν όλω ή εν μέρει, ο πιστωτικός φορέας θα πρέπει να δικαιούται αποζημίωσης για τα ενδεχόμενα έξοδα που έχουν άμεση σχέση με την πρόωρη εξόφληση, λαμβανομένων επίσης υπόψη των ποσών τα οποία, ενδεχομένως, εξοικονομήσε ο εν λόγω φορέας. Ωστόσο, για τον καθορισμό της μεθόδου υπολογισμού της αποζημίωσης, είναι σημαντικό να τηρούνται ορισμένες αρχές. Ο υπολογισμός της αποζημίωσης του πιστωτή θα πρέπει να είναι διαφανής και κατανοητός για τους καταναλωτές ήδη από τη φάση πριν από τη σύναψη, οπωσδήποτε δε κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης της σύμβασης πίστωσης. Πέραν αυτού, η μέθοδος υπολογισμού θα πρέπει να εφαρμόζεται με ευκολία από τους πιστωτές και να προωθείται ο εποπτικός έλεγχος της αποζημίωσης από τις υπεύθυνες αρχές. Ως εκ τούτου, και δεδομένου ότι η καταναλωτική πίστωση, λόγω της διάρκειας και του μεγέθους της, δεν χρηματοδοτείται μέσω μηχανισμών μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης, το ανώτατο όριο της αποζημίωσης θα πρέπει να καθορίζεται ως πλάγιο ποσοστό. Η προσέγγιση αυτή αντικατοπτρίζει την ιδιαιτερότητα της καταναλωτικής πίστης και δεν θα πρέπει να προδικάζει ενδεχόμενη διαφορετική προσέγγιση για άλλα προϊόντα, τα οποία χρηματοδοτούνται από μηχανισμούς μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης, όπως τα ενυπόθηκα δάνεια σταθερού επιτοκίου.

(40) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να έχουν το δικαίωμα να ορίζουν ότι ο πιστωτικός φορέας μπορεί να ζητά αποζημίωση για την πρόωρη εξόφληση, μόνο εφόσον το ποσό της εξόφλησης εντός δώδεκα μηνών υπερβαίνει το όριο το οποίο ορίζουν τα κράτη μέλη. Κατά τον καθορισμό αυτού του ορίου, το οποίο δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τα 10 000 ευρώ, τα κράτη μέλη θα πρέπει να λαμβάνουν, π.χ., υπόψη το μέσο ποσό της καταναλωτικής πίστης στην αγορά τους.

(41) Η εκχώρηση των δικαιωμάτων του πιστωτικού φορέα που απορρέουν από σύμβαση πίστωσης δεν θα πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα την επιδείνωση της θέσης του καταναλωτή. Ο καταναλωτής θα πρέπει επίσης να ενημερώνεται κατάλληλα όταν η σύμβαση πίστωσης εκχωρείται σε τρίτο. Ωστόσο, όταν ο αρχικός πιστωτικός φορέας, σε συμφωνία με τον εκδοχέα, εξακολουθεί να καταβάλλει την πίστωση έναντι του καταναλωτή, ο καταναλωτής δεν έχει σημαντικό συμφέρον να ενημερώνεται για την εκχώρηση. Κατά συνέπεια, τυχόν επιβολή απαίτησης σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης να ενημερώνεται ο καταναλωτής για την εκχώρηση σε τέτοιες περιπτώσεις, θα ήταν υπερβολική.

(42) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να διατηρούν ή να θεσπίζουν εθνικούς κανόνες που θα προβλέπουν συλλογικές μορφές επικοινωνίας όταν αυτό απαιτείται για την αποτελεσματικότητα σύνθετων συναλλαγών, όπως οι τιτλοποιήσεις ή οι ρευστοποιήσεις περιουσιακών στοιχείων που πραγματοποιούνται κατά την αναγκαστική διοικητική εκκαθάριση τραπεζών.

(43) Προκειμένου να προωθηθούν η εδραίωση και η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και να διασφαλιστεί υψηλός βαθμός προστασίας των καταναλωτών στο σύνολο της Κοινότητας, είναι ανάγκη να εξασφαλιστεί η συγκρισιμότητα των πληροφοριών που αφορούν τα συνολικά ετήσια πραγματικά επιτόκια σε όλη την Κοινότητα. Παρά τον ομοιόμορφο μαθηματικό τύπο που προβλέπεται στην οδηγία 87/102/ΕΟΚ για τον υπολογισμό του συνολικού ετήσιου πραγματικού επιτοκίου, το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο δεν είναι

EE L 271 της 9.10.2002, σ. 16. Οδηγία όπως τροποποιήθηκε τελευταία με την οδηγία 2007/64/ΕΚ (EE L 319 της 5.12.2007, σ. 1).

ακόμη πλήρως συγκρίσιμο σε όλη την Κοινότητα. Σε κάθε συγκεκριμένο κράτος μέλος, λαμβάνονται υπόψη διαφορετικά στοιχεία κόστους για τον υπολογισμό του. Επομένως, η παρούσα οδηγία θα πρέπει να ορίζει με σαφή και σφαιρικό τρόπο το συνολικό κόστος της πίστης για τον καταναλωτή.

- (44) Για να εξασφαλισθούν η διαφάνεια και η σταθερότητα της αγοράς και έως ότου υπάρξει περαιτέρω εναρμόνιση, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίσουν τη θέσπιση κατάλληλων μέτρων για τη ρύθμιση ή την εποπτεία των πιστωτικών φορέων.
- (45) Η παρούσα οδηγία οξέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και τηρεί τις αρχές που αναγνωρίζονται ιδίως από τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ειδικότερα, η παρούσα οδηγία επιδιώκει να εξασφαλίσει την πλήρη τήρηση των κανόνων για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, το δικαίωμα ιδιοκτησίας, την απαγόρευση των διακρίσεων, την προστασία της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής και την προστασία του καταναλωτή κατ' εφαρμογή του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- (46) Δεδομένου ότι ο στόχος της παρούσας οδηγίας, δηλαδή η θέσπιση κοινών κανόνων για ορισμένες πτυχές των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών, σχετικά με την καταναλωτική πίστη, δεν μπορεί να επιτευχθεί επαρκώς από τα κράτη μέλη και μπορεί, επομένως, να επιτευχθεί καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο, η Κοινότητα μπορεί να λάβει μέτρα, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας του άρθρου 5 της συνθήκης. Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας του ίδιου άρθρου, η παρούσα οδηγία δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη του στόχου αυτού.
- (47) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να καθορίσουν κανόνες για τις κυρώσεις που θα εφαρμόζονται στις παραβάσεις των εθνικών διατάξεων που θεσπίζονται δυνάμει της παρούσας οδηγίας και να εξασφαλίσουν την εφαρμογή τους. Η επιλογή των κυρώσεων εμπίπτει στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών, και οι προβλεπόμενες κυρώσεις θα πρέπει να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές.
- (48) Τα μέτρα που απαιτούνται για την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας θα πρέπει να θεσπισθούν σύμφωνα με την απόφαση 1999/468/ΕΚ του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1999, για τον καθορισμό των όρων άσκησης των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων που ανατίθενται στην Επιτροπή⁽¹⁾.
- (49) Ειδικότερα, θα πρέπει να εξουσιοδοτηθεί η Επιτροπή να θεσπίσει πρόσθετα τεκμήρια για τον υπολογισμό του συνολικού ετησίου πραγματικού επιτοκίου. Δεδομένου ότι τα μέτρα αυτά είναι γενικής εμβελείας και έχουν ως αντικείμενο την τροποποίηση μη ουσιαστικών στοιχείων της παρούσας οδηγίας, πρέπει να θεσπισθούν σύμφωνα με την κανονιστική διαδικασία με έλεγχο που προβλέπεται στο άρθρο 5α της απόφασης 1999/468/ΕΚ.
- (50) Σύμφωνα με το σημείο 34 της διοργανικής συμφωνίας για τη βελτίωση της νομοθεσίας⁽²⁾, τα κράτη μέλη παροτρύνονται να καταρτίσουν, προς ίδια χρήση, και προς όφελος της Κοινότητας, τους δικούς τους πίνακες, οι οποίοι αποτυπώνουν, στο μέτρο του δυνατού, την αντιστοιχία της παρούσας οδηγίας με τα μέτρα μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο και να τους δημοσιοποιούν.

- (51) Συνεπώς, λαμβανομένου υπόψη του αριθμού των τροποποιήσεων που χρειάζεται να γίνουν στην οδηγία 87/102/ΕΟΚ λόγω της εξέλιξης του τομέα της καταναλωτικής πίστης και χάριν σαφήνειας της κοινοτικής νομοθεσίας, η εν λόγω οδηγία θα πρέπει να καταργηθεί και να αντικατασταθεί από την παρούσα οδηγία,

ΕΞΕΛΟΞΑΝ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΔΗΓΙΑ:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ, ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

Άρθρο 1

Αντικείμενο

Η παρούσα οδηγία έχει ως σκοπό την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν τις συμβάσεις πίστωσης με τους καταναλωτές.

Άρθρο 2

Πεδίο εφαρμογής

1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στις συμβάσεις πίστωσης.
2. Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται στις:
 - α) συμβάσεις πίστωσης που εξασφαλίζονται είτε με υποθήκη είτε με άλλη παρόμοια εγγύηση που χρησιμοποιείται γενικά σε κράτος μέλος για ακίνητα περιουσιακά στοιχεία, ή που εξασφαλίζονται βάσει δικαιώματος σχετιζόμενου με ακίνητα περιουσιακά στοιχεία·
 - β) συμβάσεις πίστωσης σκοπός των οποίων είναι η απόκτηση ή διατήρηση δικαιωμάτων ιδιοκτησίας επί εγγείου ιδιοκτησίας ή επί υπάρχοντος ή υπό κατασκευή κτιρίου·
 - γ) συμβάσεις πίστωσης που αφορούν συνολικό ποσό πίστωσης μικρότερο των 200 ευρώ ή μεγαλύτερο των 75 000 ευρώ·
 - δ) συμβάσεις μίσθωσης ή χρηματοδοτικής μίσθωσης στις οποίες ούτε η ίδια η σύμβαση ούτε τυχόν άλλη αυτοτελής σύμβαση ορίζουν υποχρέωση αγοράς του αντικείμενου της σύμβασης· η ύπαρξη υποχρέωσης θεωρείται ότι υφίσταται όταν αποφασίζεται μονομερώς από τον πιστωτικό φορέα·
 - ε) συμβάσεις πίστωσης υπό μορφή δυνατότητας υπερανάλληψης και στις οποίες η πίστωση πρέπει να εξοφληθεί εντός ενός μηνός·
 - στ) συμβάσεις πίστωσης οι οποίες είναι άτοκες και χωρίς άλλες επιβαρύνσεις καθώς και συμβάσεις πίστωσης δυνάμει των οποίων η πίστωση πρέπει να εξοφληθεί εντός τριών μηνών και για τις οποίες η καταβλητέα επιβάρυνση είναι ασήμαντη·
 - ζ) συμβάσεις πίστωσης που χορηγούνται άτοκα από εργοδότη στους εργαζομένους του ως δευτερεύουσα δραστηριότητα ή με συνολικά ετήσια ποσοστά επιβάρυνσης χαμηλότερα από εκείνα που επικρατούν στην αγορά, και τα οποία δεν προσφέρονται γενικά στο κοινό·

(1) ΕΕ L 184 της 17.7.1999, σ. 23. Απόφαση όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση 2006/512/ΕΚ (ΕΕ L 200 της 22.7.2006, σ. 11).

(2) ΕΕ C 321 της 31.12.2003, σ. 1.

συμβάσεις πίστωσης, οι οποίες συνάπτονται με επενδυτικές επιχειρήσεις, όπως ορίζεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 της οδηγίας 2004/39/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 2004, για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων (1), ή με πιστωτικά ιδρύματα, όπως ορίζεται στο άρθρο 4 της οδηγίας 2006/48/ΕΚ, με σκοπό την παροχή της δυνατότητας στον επενδυτή να διενεργήσει συναλλαγή όσον αφορά μία ή περισσότερες από τις πράξεις που απαριθμούνται στο τμήμα Γ του παραρτήματος Ι της οδηγίας 2004/39/ΕΚ, όταν η επενδυτική επιχείρηση ή το πιστωτικό ίδρυμα που χορηγεί την πίστωση συμμετέχει στην εν λόγω συναλλαγή.

συμβάσεις πίστωσης που απορρέουν από διακανονισμό που επιτεύχθηκε ενώπιον δικαστηρίου ή άλλης δημόσιας αρχής·

συμβάσεις πίστωσης που αφορούν την προθεσμιακή εξόφληση υπάρχουσας οφειλής χωρίς επιβαρύνσεις·

συμβάσεις πίστωσης κατά τη σύναψη των οποίων ο καταναλωτής καλείται να καταβάλει εμπράγματη ασφάλεια στον πιστωτικό φορέα ως ενέχυρο και στις οποίες η ευθύνη του καταναλωτή περιορίζεται αυστηρά στο εν λόγω ενέχυρο·

συμβάσεις πίστωσης που σχετίζονται με δάνεια χορηγούμενα σε περιορισμένο κοινό δυνάμει νομικής διάταξης για σκοπούς κοινής ωφελείας, με επιτόκιο χαμηλότερο από το συνήθως προτεινόμενο στην αγορά, ή άτοκα ή με άλλους όρους οι οποίοι θα ήταν πιο ευνοϊκοί για τον καταναλωτή από αυτούς που επικρατούν στην αγορά και με επιτόκιο όχι υψηλότερο από αυτό που επικρατεί στην αγορά.

Στην περίπτωση των συμβάσεων πίστωσης υπό μορφή δυνατότητας υπερανάληψης και όταν η πίστωση εξοφλείται όταν τηθεί ή εντός τριμήνου, εφαρμόζονται μόνο: τα άρθρα 1 έως 3, το άρθρο 4 παράγραφος 1, παράγραφος 2 στοιχεία α) έως γ) και παράγραφος 4, τα άρθρα 6 έως 9, το άρθρο 10 παράγραφοι 1, 4 και τα άρθρα 12, 15, 17 και τα άρθρα 19 έως 32.

Στην περίπτωση συμβάσεων πίστωσης υπό μορφή υπέρβασης, εφαρμόζονται μόνο τα άρθρα 1 έως 3, 18, 20 και 22 έως 32.

Τα κράτη μέλη μπορούν να ορίζουν ότι μόνο τα άρθρα 1 έως 4, 7 και 9, το άρθρο 10 παράγραφος 1, παράγραφος 2, στοιχεία α) και β), και παράγραφος 4, και τα άρθρα 11, 13 και 16 έως 18 εφαρμόζονται στις συμβάσεις πίστωσης, οι οποίες συνάπτονται από οργανισμό ο οποίος:

ιδρύεται προς αμοιβαίο όφελος των μελών του·

δεν παράγει κέρδη για άλλα πρόσωπα πλην των μελών του·

πληροί κοινωνικό σκοπό δυνάμει της εσωτερικής νομοθεσίας·

παραλαμβάνει και διαχειρίζεται τις αποταμιεύσεις των μελών του και τους παρέχει πιστώσεις· και

παρέχει πίστωση βάσει συνολικού ετήσιου πραγματικού επιτοκίου που είναι κατώτερο από αυτά που επικρατούν στην αγορά ή υπόκειται σε ανώτατο όριο το οποίο καθορίζεται από το εθνικό δικαίω,

και μέλη του οποίου μπορούν να είναι μόνο τα πρόσωπα που κατοικούν ή εργάζονται σε συγκεκριμένη περιοχή ή οι υπάλληλοι και οι συνταξιούχοι πρώην υπάλληλοι συγκεκριμένου εργοδότη, ή πρόσωπα τα οποία πληρούν άλλα κριτήρια οριζόμενα υπό του εθνικού δικαίου ως βάση για την ύπαρξη κοινού δεσμού μεταξύ των μελών.

Τα κράτη μέλη δύνανται να εξαιρούν από την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας τις συμβάσεις πίστωσης που συνάπτονται από τον εν λόγω οργανισμό, όταν η συνολική αξία όλων των υφιστάμενων συμβάσεων πίστωσης οι οποίες έχουν συναφθεί από αυτόν είναι ασήμαντη σε σχέση με τη συνολική αξία όλων των υφιστάμενων συμβάσεων πίστωσης στο κράτος μέλος στο οποίο έχει την έδρα του ο οργανισμός και η συνολική αξία όλων των υφιστάμενων συμβάσεων πίστωσης που έχουν συναφθεί από όλους τους ανάλογους οργανισμούς του κράτους μέλους αυτού είναι μικρότερη του 1 % της συνολικής αξίας όλων των υφιστάμενων συμβάσεων πίστωσης που έχουν συναφθεί στο εν λόγω κράτος μέλος.

Τα κράτη μέλη επανεξετάζουν σε ετήσια βάση εάν εξακολουθούν να ισχύουν οι όροι εφαρμογής της εξαίρεσης αυτής και δρουν για την άρση της όταν κρίνουν ότι έχουν παύσει να πληρούνται οι εν λόγω όροι.

6. Τα κράτη μέλη δύνανται να ορίζουν ότι μόνο τα άρθρα 1 έως 4, 6, 7, 9, το άρθρο 10 παράγραφος 1, παράγραφος 2 στοιχεία α) έως β), γ) και ιη) και παράγραφος 4, τα άρθρα 11, 13, 16 και τα άρθρα 18 έως 32 εφαρμόζονται σε συμβάσεις πίστωσης που προβλέπουν ότι ο πιστωτικός φορέας και ο καταναλωτής μπορούν να συνάψουν συμφωνία για προθεσμιακή καταβολή ή για τις μεθόδους εξόφλησης της πίστωσης, σε περιπτώσεις στις οποίες ο καταναλωτής έχει ήδη καθυστερήσει την εξόφληση της αρχικής σύμβασης πίστωσης, όταν:

α) τέτοιες ρυθμίσεις θα ήταν πιθανόν να αποτρέψουν την ενδεχόμενη κίνηση νομικών διαδικασιών για την καθυστέρηση αυτή· και

β) ο καταναλωτής δεν υπόκειται, με τις ρυθμίσεις αυτές, σε λιγότερο ευνοϊκούς όρους απ' ό,τι με την αρχική σύμβαση πίστωσης.

Ωστόσο, εάν η σύμβαση πίστωσης εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 3, εφαρμόζονται μόνο οι διατάξεις της εν λόγω παραγράφου.

Άρθρο 3

Ορισμοί

Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

α) «καταναλωτής»: κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο, με τις δικαιопραξίες που καλύπτει η παρούσα οδηγία, επιδιώκει σκοπούς που είναι άσχετοι με την εμπορική, επιχειρηματική ή επαγγελματική δραστηριότητά του·

β) «πιστωτικός φορέας»: κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που χορηγεί ή υπόσχεται να χορηγήσει πίστωση στο πλαίσιο της εμπορικής, επιχειρηματικής ή επαγγελματικής του δραστηριότητας·

EE L 145 της 30.4.2004, σ. 1. Οδηγία όπως τροποποιήθηκε τελευταία με την οδηγία 2008/10/ΕΚ (EE L 76 της 19.3.2008, σ. 33).

- γ) «σύμβαση πίστωσης»: σύμβαση δυνάμει της οποίας πιστωτικός φορέας χορηγεί ή υπόχεται να χορηγήσει σε καταναλωτή πίστωση υπό μορφή προθεσμιακής καταβολής, δανείου ή οποιασδήποτε άλλης παρόμοιας χρηματοδοτικής διευκόλυνσης, με εξαίρεση τις συμβάσεις που συνάπτονται για τη συνεχή παροχή υπηρεσιών ή για την προμήθεια αγαθών του ίδιου είδους, σύμφωνα με τις οποίες ο καταναλωτής καταβάλλει με δόσεις το τίμημα για τις εν λόγω υπηρεσίες ή αγαθά κατά τη διάρκεια της παροχής τους·
- δ) «δυνατότητα υπερανάλιψης»: ρητή σύμβαση πίστωσης με την οποία πιστωτικός φορέας διαθέτει σε καταναλωτή κεφάλαια που υπερβαίνουν το τρέχον υπόλοιπο του τρέχοντος λογαριασμού του καταναλωτή·
- ε) «υπέρβαση»: σιωπηρή αποδοχή υπερανάλιψης στο πλαίσιο της οποίας ο πιστωτικός φορέας διαθέτει σε καταναλωτή κεφάλαια που υπερβαίνουν το τρέχον υπόλοιπο του τρέχοντος λογαριασμού του καταναλωτή ή τη συμφωνημένη δυνατότητα υπερανάλιψης·
- στ) «μεσίτης πιστώσεων»: φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο δεν ενεργεί ως πιστωτικός φορέας και ο οποίος, στο πλαίσιο της εμπορικής, επιχειρηματικής ή επαγγελματικής του δραστηριότητας, έναντι αμοιβής, η οποία μπορεί να είναι χρηματική ή να έχει οποιαδήποτε άλλη συμφωνηθείσα μορφή οικονομικού ανταλλάγματος·
- i) προτείνει ή προσφέρει συμβάσεις πίστωσης στους καταναλωτές·
- ii) βοηθά τους καταναλωτές αναλαμβάνοντας προπαρασκευαστικές εργασίες, για τη σύναψη συμβάσεων πίστωσης, διαφορετικές από αυτές του σημείου i)· ή
- iii) συνάπτει συμβάσεις πίστωσης με τους καταναλωτές εξ ονόματος του πιστωτικού φορέα·
- ζ) «συνολικό κόστος της πίστωσης για τον καταναλωτή»: το σύνολο των επιβαρύνσεων, συμπεριλαμβανομένων των τόκων, των προμηθειών, των φόρων και των κάθε άλλου είδους αμοιβών, που καλείται να πληρώσει ο καταναλωτής για τη σύμβαση πίστωσης και τα οποία γνωρίζει ο πιστωτικός φορέας, πλην των συμβολαιογραφικών δαπανών· τα έξοδα που αφορούν συμπληρωματικές υπηρεσίες σχετικές με τη σύμβαση πίστωσης, ιδίως τα ασφάλιστρα, περιλαμβάνονται επίσης εάν, επιπλέον, η σύναψη της σύμβασης υπηρεσίας είναι υποχρεωτική για την έγκριση της πίστωσης ή για τη χορήγησή της υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις που διαφημίζονται·
- η) «συνολικό ποσό πληρωτέο από τον καταναλωτή»: το ποσό του συνολικού ύψους της πίστωσης και το συνολικό κόστος της πίστωσης για τον καταναλωτή·
- θ) «συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο»: το συνολικό κόστος της πίστωσης για τον καταναλωτή, εκφραζόμενο ως ετήσιο ποσοστό του συνολικού ποσού της πίστωσης, συμπεριλαμβανομένου, κατά περίπτωση, του κόστους, σύμφωνα με το άρθρο 19 παράγραφος 2·
- ι) «χρεωστικό επιτόκιο»: το επιτόκιο, εκφραζόμενο ως σταθερό ή μεταβλητό ποσοστό, το οποίο εφαρμόζεται σε ετήσια βάση στο ποσό της πίστωσης που αναλαμβάνεται·
- ια) «σταθερό χρεωστικό επιτόκιο»: διάταξη στη σύμβαση πίστωσης με την οποία πιστωτής και ο καταναλωτής συμφωνούν για όλη τη διάρκεια της πιστωτικής σύμβασης ως προς ένα χρεωστικό επιτόκιο, ή ως προς πλείονα χρεωστικά επιτόκια για τμηματικές περιόδους, εφαρμόζοντας αποκλειστικά συγκεκριμένο πάγιο ποσοστό. Εάν η σύμβαση πίστωσης δεν ορίζει όλα τα χρεωστικά επιτόκια, το χρεωστικό επιτόκιο θεωρείται ότι ορίζεται μόνο για τις τμηματικές περιόδους, στην περίπτωση των οποίων τα χρεωστικά επιτόκια ορίζονται αποκλειστικά και μόνο με το συγκεκριμένο πάγιο ποσοστό που συμφωνείται κατά τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης·
- ιβ) «συνολικό ποσό της πίστωσης»: το ανώτατο όριο ή το σύνολο των ποσών που διατίθενται βάσει σύμβασης πίστωσης·
- ιγ) «σταθερό μέσο»: κάθε μέσο που επιτρέπει στον καταναλωτή να αποθηκεύει πληροφορίες απευθυνόμενες προσωπικά σε αυτόν, κατά τρόπο προσελάσιμο για μελλοντική αναδρομή επί χρονικό διάστημα επαρκές για τους σκοπούς που εξυπηρετούν οι πληροφορίες και το οποίο επιτρέπει την ακριβή αναπαραγωγή των αποθηκευμένων πληροφοριών·
- ιδ) «συνδεδεμένη σύμβαση πίστωσης»: σύμβαση πίστωσης στην οποία·
- i) η εν λόγω πίστωση χρησιμεύει αποκλειστικά για τη χρηματοδότηση σύμβασης που αφορά την προμήθεια συγκεκριμένων αγαθών ή την παροχή συγκεκριμένης υπηρεσίας και
- ii) οι δύο αυτές συμβάσεις συνιστούν αντικειμενικά μία οικονομική ενότητα· θεωρείται ότι υπάρχει οικονομική ενότητα όταν ο προμηθευτής του αγαθού ή ο πάροχος της υπηρεσίας χρηματοδοτεί ο ίδιος την πίστωση του καταναλωτή ή, σε περίπτωση χρηματοδότησης της πίστωσης από τρίτο, εάν ο πιστωτικός φορέας χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες του προμηθευτή του αγαθού ή του παρόχου της υπηρεσίας για τη σύναψη ή την προετοιμασία της σύμβασης πίστωσης, ή εάν τα συγκεκριμένα αγαθά ή η παροχή συγκεκριμένης υπηρεσίας καθορίζονται ρητώς στη σύμβαση πίστωσης·

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΠΟΥ ΠΡΟΗΓΟΥΝΤΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΑΨΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΠΙΣΤΩΣΗΣ

Άρθρο 4

Τυποποιημένες πληροφορίες που πρέπει να περιλαμβάνονται στη διαφήμιση

1. Κάθε διαφήμιση για συμβάσεις πίστωσης που αναφέρει συγκεκριμένο επιτόκιο ή οποιαδήποτε άλλα αριθμητικά στοιχεία που αφορούν το κόστος της πίστωσης για τον καταναλωτή πρέπει να περιλαμβάνει τυποποιημένες πληροφορίες σύμφωνα με το παρόν άρθρο.

Η υποχρέωση αυτή δεν ισχύει στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η εθνική νομοθεσία απαιτεί η σχετική με συμβάσεις πίστωσης διαφήμιση να αναφέρει το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο και όχι το συγκεκριμένο επιτόκιο ή οποιαδήποτε άλλα αριθμητικά στοιχεία που αφορούν τυχόν κόστος της πίστωσης για τον καταναλωτή κατά την έννοια του πρώτου εδαφίου.

Οι τυποποιημένες πληροφορίες πρέπει να προσδιορίζουν κατά σειρά και κατά τρόπο σαφή, ευσύνοπτο και εμφανή, με ή χωρίς αντιπροσωπευτικό παραδείγματος:

το χρεωστικό επιτόκιο, σταθερό ή μεταβλητό, ή αμφότερα, μαζί με πληροφορίες για τυχόν εφαρμοζόμενες επιβαρύνσεις που περιλαμβάνονται στο συνολικό κόστος της πίστωσης για τον καταναλωτή·

το συνολικό ποσό της πίστωσης·

το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο· στην περίπτωση σύμβασης πίστωσης κατά την έννοια του άρθρου 2 παράγραφος 3, τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίζουν ότι το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο δεν χρειάζεται να αναφερθεί·

κατά περίπτωση, τη διάρκεια της σύμβασης πίστωσης·

σε περίπτωση πίστωσης υπό μορφή προθεσμιακής καταβολής για συγκεκριμένο αγαθό ή υπηρεσία, την τιμή τοις μετρητοίς και το ποσό της τυχόν προκαταβολής· και

κατά περίπτωση, το συνολικό ποσό που πρέπει να πληρώσει ο καταναλωτής και το ποσό των δόσεων.

Εάν, για την έγκριση της πίστωσης ή για τη χορήγησή της υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις που διαφημίζονται, είναι οχρεωτική η σύμβαση πίστωσης που αφορά συμπληρωματική πρροσία σχετική με τη σύμβαση πίστωσης, και ιδίως ασφάλιση, το κόστος της δεν μπορεί να καθοριστεί εκ των προτέρων, η οχρεωτική αποδοχή αυτής της σύμβασης πρέπει επίσης να αφιερώνεται κατά τρόπο σαφή, ευσύνοπτο και εμφανή, μαζί με το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο.

Το παρόν άρθρο εφαρμόζεται με την επιφύλαξη της οδηγίας 2005/29/ΕΚ.

Άρθρο 5

Παροχή πληροφοριών πριν από τη σύμβαση της πίστωσης

Εγκαιρώς και προτού δεσμευθεί ο καταναλωτής από οποιαδήποτε σύμβαση πίστωσης ή σχετική προσφορά, ο πιστωτικός φορέας και, κατά περίπτωση, ο μεσίτης πιστώσεων παρέχουν στον καταναλωτή, βάσει των πιστωτικών όρων και προϋποθέσεων που οφείλει ο πιστωτικός φορέας και, ενδεχομένως, των προτιμήσεων που έχει εκφράσει και των πληροφοριών που έχει παράσχει ο καταναλωτής, τις πληροφορίες που είναι απαραίτητες για τη γρήγορη διάφορων προσφορών προκειμένου να ληφθεί ενημερωμένη απόφαση σχετικά με τη σύμβαση πίστωσης. Πληροφορίες αυτές παρέχονται, εγγράφως ή επί άλλου σταθερού μέσου, μέσω των «τυποποιημένων ευρωπαϊκών πληροφοριών καταναλωτικής πίστης» που περιλαμβάνονται στο παράρτημα II. Ο πιστωτικός φορέας θεωρείται ότι έχει εκπληρώσει τις υποχρεώσεις ροής πληροφοριών της παρούσας παραγράφου και του άρθρου 3 παράγραφοι 1 και 2 της οδηγίας 2002/65/ΕΚ, εφόσον έχει παράσχει «τυποποιημένες ευρωπαϊκές πληροφορίες καταναλωτικής πίστης».

Πληροφορίες αυτές προσδιορίζουν:

τον τύπο πίστωσης·

τα στοιχεία ταυτότητας και τη γεωγραφική διεύθυνση του πιστωτικού φορέα καθώς και, κατά περίπτωση, τα στοιχεία ταυτότητας και τη γεωγραφική διεύθυνση του διαμεσολαβούντος μεσίτη πιστώσεων·

γ) το συνολικό ποσό της πίστωσης και τους όρους που διέπουν τις αναλήψεις·

δ) τη διάρκεια της σύμβασης πίστωσης·

ε) σε περίπτωση πίστωσης υπό μορφή προθεσμιακής καταβολής για συγκεκριμένο αγαθό ή υπηρεσία και συνδεδεμένων συμβάσεων πίστωσης, το αγαθό ή την υπηρεσία και την τιμή του τοις μετρητοίς·

στ) το χρεωστικό επιτόκιο, τους όρους που διέπουν την εφαρμογή του χρεωστικού επιτοκίου και, εφόσον είναι διαθέσιμα, κάθε δείκτη ή επιτόκιο αναφοράς που εφαρμόζεται στο αρχικό χρεωστικό επιτόκιο καθώς επίσης και τις περιόδους, τους όρους και τις διαδικασίες τροποποίησης του χρεωστικού επιτοκίου· εάν ισχύουν διαφορετικά χρεωστικά επιτόκια υπό διαφορετικές συνθήκες, τις προαναφερθείσες πληροφορίες σχετικά με όλα τα ισχύοντα επιτόκια·

ζ) το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο και το συνολικό ποσό που πρέπει να πληρώσει ο καταναλωτής, με αντιπροσωπευτικό παράδειγμα που θα πρέπει να αναφέρει όλα τα τεκμήρια που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του εν λόγω επιτοκίου· εφόσον ο καταναλωτής έχει πληροφορήσει τον πιστωτικό φορέα για ένα ή περισσότερα συστατικά στοιχεία της πίστωσης που προτιμά, όπως η διάρκεια της σύμβασης πίστωσης και το συνολικό ποσό της πίστωσης, ο πιστωτικός φορέας πρέπει να λαμβάνει υπόψη τα στοιχεία αυτά· εάν η σύμβαση πίστωσης προβλέπει διαφορετικούς τρόπους ανάληψης με διαφορετικές επιβαρύνσεις ή χρεωστικά επιτόκια και ο πιστωτικός φορέας προβάλλει το τεκμήριο του παραρτήματος I μέρος II στοιχείο β), δηλώνει ότι άλλοι μηχανισμοί ανάληψης για τον εν λόγω τύπο σύμβασης πίστωσης μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα υψηλότερα ετήσια πραγματικά επιτόκια·

η) το ποσό, τον αριθμό και την περιοδικότητα των καταβολών που πρέπει να πραγματοποιηθούν από τον καταναλωτή και, κατά περίπτωση, τη σειρά με την οποία θα καταναλωθούν οι δόσεις σε διάφορα τρέχοντα υπόλοιπα στα οποία εφαρμόζονται διαφορετικά χρεωστικά επιτόκια για τους σκοπούς της εξόφλησης·

θ) κατά περίπτωση, τις επιβαρύνσεις για την τήρηση λογαριασμού ή λογαριασμών στους οποίους εγγράφονται τόσο οι καταβολές όσο και οι αναλήψεις, εκτός εάν είναι προαιρετικό το άνοιγμα λογαριασμού, τις επιβαρύνσεις για τη χρήση ενός μέσου πληρωμής τόσο για τις καταβολές όσο και για τις αναλήψεις καθώς επίσης τις τυχόν επιβαρύνσεις που προκύπτουν από τη σύμβαση πίστωσης και τους όρους υπό τους οποίους μπορούν να τροποποιούνται αυτές οι επιβαρύνσεις·

ι) κατά περίπτωση, την ύπαρξη εξόδων τα οποία καταβάλλει ο καταναλωτής σε συμβολαιογράφο κατά τη σύμβαση της πίστωσης·

ια) την τυχόν υποχρέωση επιλογής συμπληρωματικής υπηρεσίας σχετικής με τη σύμβαση πίστωσης, ιδίως ασφάλισης, όταν η σύμβαση πίστωσης για την υπηρεσία αυτή είναι υποχρεωτική για την έγκριση της πίστωσης ή για τη χορήγησή της υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις που διαφημίζονται·

ιβ) το επιτόκιο που προβλέπεται σε περίπτωση καθυστέρησης των καταβολών καθώς και τις λεπτομέρειες για την προσαρμογή του και, ενδεχομένως, τα έξοδα σε περίπτωση μη εκτέλεσης·

- iv) προειδοποίηση για τις συνέπειες της παράλειψης καταβολής·
- ιδ) κατά περίπτωση, τις απαιτούμενες εγγυήσεις·
- ie) την ύπαρξη ή την έλλειψη δικαιώματος υπαναχώρησης·
- ιστ) το δικαίωμα πρόωρης εξόφλησης και, κατά περίπτωση, πληροφορίες σχετικά με το δικαίωμα αποζημίωσης του πιστωτικού φορέα και τον τρόπο καθορισμού της αποζημίωσης αυτής, σύμφωνα με το άρθρο 16·
- ιζ) το δικαίωμα του καταναλωτή να λαμβάνει άμεση και δωρεάν ενημέρωση για το αποτέλεσμα της έρευνας σε βάση δεδομένων για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής του ικανότητας, σύμφωνα με το άρθρο 9 παράγραφος 2·
- ιη) το δικαίωμα του καταναλωτή να λαμβάνει δωρεάν αντίγραφο του σχεδίου σύμβασης πίστωσης, κατόπιν αιτήσεως. Η παρούσα διάταξη δεν ισχύει εάν ο πιστωτικός φορέας, κατά τη στιγμή της αίτησης, δεν επιθυμεί να προβεί στη σύναψη σύμβασης πίστωσης με τον καταναλωτή και
- ιθ) κατά περίπτωση, το χρονικό διάστημα κατά το οποίο δεσμεύεται ο πιστωτικός φορέας από τις πληροφορίες τις οποίες έχει παράσχει πριν από τη σύναψη της σύμβασης.

Κάθε πρόσθετη πληροφορία που επιθυμεί να παράσχει στον καταναλωτή ο πιστωτικός φορέας, παρέχεται σε χωριστό έγγραφο που μπορεί να επισυνάπτεται στις «τυποποιημένες ευρωπαϊκές πληροφορίες καταναλωτικής πίστης».

2. Ωστόσο, στις περιπτώσεις επικοινωνιών φωνητικής τηλεφωνίας κατά τα αναφερόμενα στο άρθρο 3 παράγραφος 3 της οδηγίας 2002/65/ΕΚ, η περιγραφή των βασικών χαρακτηριστικών της χρηματοοικονομικής υπηρεσίας που δίδονται σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 3 στοιχείο β) δεύτερη περίπτωση της εν λόγω οδηγίας περιλαμβάνει τουλάχιστον τα στοιχεία που προβλέπει η παράγραφος 1 στοιχεία γ), δ), ε), στ) και η) του παρόντος άρθρου, καθώς επίσης το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο, με τη βοήθεια αντιπροσωπευτικού παραδείγματος, και το συνολικό ποσό που πρέπει να πληρώσει ο καταναλωτής.

3. Εάν η σύμβαση έχει συναφθεί κατόπιν αιτήματος του καταναλωτή με χρήση μέσου επικοινωνίας εξ αποστάσεως, το οποίο δεν επιτρέπει την παροχή των πληροφοριών που προβλέπει η παράγραφος 1, ιδίως στην περίπτωση της παραγράφου 2, ο πιστωτικός φορέας παρέχει στον καταναλωτή τις πλήρεις προσυμβατικές πληροφορίες με βάση το έντυπο για τις «τυποποιημένες ευρωπαϊκές πληροφορίες καταναλωτικής πίστης» αμέσως μετά τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης.

4. Πέραν των «τυποποιημένων ευρωπαϊκών πληροφοριών καταναλωτικής πίστης», ο καταναλωτής λαμβάνει δωρεάν αντίγραφο του σχεδίου σύμβασης πίστωσης, κατόπιν αιτήσεως. Η παρούσα διάταξη δεν ισχύει εάν κατά τη στιγμή της αίτησης ο πιστωτικός φορέας δεν επιθυμεί να προβεί στη σύναψη σύμβασης πίστωσης με τον καταναλωτή.

5. Στην περίπτωση σύμβασης πίστωσης στο πλαίσιο της οποίας τα ποσά που καταβάλλει ο καταναλωτής δεν οδηγούν στην άμεση αντίστοιχη απόσβεση του συνολικού ποσού της πίστωσης, αλλά χρησιμοποιούνται για την ανασύσταση του κεφαλαίου κατά τις περιόδους και υπό τους όρους που προβλέπονται στη σύμβαση πίστωσης ή σε συμπληρωματική σύμβαση, οι πληροφορίες που παρέχονται πριν από τη σύναψη της σύμβασης σύμφωνα με την παράγραφο 1 πρέπει να περιλαμβάνουν σαφή και ευσύνοπτη δήλωση ότι αυτές οι συμβάσεις πίστωσης δεν προβλέπουν εγγύηση

εξόφλησης του συνολικού ποσού της πίστωσης που αναλαμβάνεται, εκτός εάν δοθεί τέτοια εγγύηση.

6. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι πιστωτικοί φορείς και, κατά περίπτωση, οι μεσίτες πιστώσεων παρέχουν επαρκείς εξηγήσεις στον καταναλωτή, ούτως ώστε να μπορεί ο καταναλωτής να αξιολογήσει εάν η προτεινόμενη σύμβαση πίστωσης προσαρμόζεται στις ανάγκες του και στην οικονομική κατάσταση του, με επεξήγηση, όπου απαιτείται, των πληροφοριών που παρέχονται πριν από τη σύναψη της σύμβασης σύμφωνα με την παράγραφο 1 και με επισήμανση των βασικών χαρακτηριστικών των προτεινόμενων προϊόντων και των συγκεκριμένων επιπτώσεων που μπορεί να έχουν για τον καταναλωτή, συμπεριλαμβανομένων των συνεπειών της μη καταβολής από τον καταναλωτή. Τα κράτη μέλη μπορούν να προσαρμόζουν τον τρόπο και την έκταση παροχής αυτής της βοήθειας καθώς επίσης και από ποιον παρέχεται, στις συγκεκριμένες περιστάσεις της κατάστασης στο πλαίσιο της οποίας προσφέρεται η σύμβαση πίστωσης, στο πρόσωπο στο οποίο προσφέρεται και το είδος της παρεχόμενης πίστωσης.

Άρθρο 6

Απαιτήσεις παροχής πληροφοριών πριν από τη σύναψη όσον αφορά ορισμένες συμβάσεις πίστωσης που έχουν τη μορφή δυνατότητας υπερανάλιψης και όσον αφορά ορισμένες ειδικές συμβάσεις πίστωσης

1. Εγκαιρώς πριν δεσμευθεί ο καταναλωτής από οποιαδήποτε σύμβαση πίστωσης ή από οποιαδήποτε προσφορά σχετική με σύμβαση πίστωσης κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφοι 3, 5 ή 6, ο πιστωτικός φορέας και, κατά περίπτωση, ο μεσίτης πιστώσεων παρέχουν στον καταναλωτή, βάσει των πιστωτικών όρων και προϋποθέσεων που προσφέρει ο πιστωτικός φορέας και, ενδεχομένως, των προτιμήσεων που έχει εκφράσει και των πληροφοριών που έχει παράσχει ο καταναλωτής, τις πληροφορίες που είναι απαραίτητες για τη σύγκριση διάφορων προσφορών και τη λήψη τεκμηριωμένης απόφασης σχετικά με τη σύναψη σύμβασης πίστωσης.

Οι πληροφορίες αυτές προσδιορίζουν:

- α) τον τύπο πίστωσης·
- β) τα στοιχεία ταυτότητας και τη γεωγραφική διεύθυνση του πιστωτικού φορέα καθώς και, κατά περίπτωση, τα στοιχεία ταυτότητας και τη γεωγραφική διεύθυνση του διαμεσολαβούντος μεσίτη πιστώσεων·
- γ) το συνολικό ποσό της πίστωσης·
- δ) τη διάρκεια της σύμβασης πίστωσης·
- ε) το χρεωστικό επιτόκιο, τους όρους που διέπουν την εφαρμογή αυτού του επιτοκίου και κάθε δείκτη ή επιτόκιο αναφοράς που εφαρμόζεται στο αρχικό χρεωστικό επιτόκιο· τις επιβαρύνσεις που εφαρμόζονται από τη στιγμή της σύναψης της σύμβασης πίστωσης και, κατά περίπτωση, τους όρους υπό τους οποίους μπορούν να μεταβάλλονται οι επιβαρύνσεις αυτές·
- στ) το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο, μέσω αντιπροσωπευτικών παραδειγμάτων που θα αναφέρουν όλα τα τεκμήρια που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του εν λόγω επιτοκίου·
- ζ) τους όρους και τη διαδικασία καταγγελίας της σύμβασης πίστωσης·

για τις συμβάσεις πίστωσης σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 3, κατά περίπτωση, ένδειξη ότι ο καταναλωτής μπορεί να κληθεί να εξοφλήσει πλήρως το ποσό της πίστωσης ανά πάσα στιγμή·

το εφαρμοστέο επιτόκιο υπερημερίας και τις ρυθμίσεις για την προσαρμογή του, και, κατά περίπτωση, τα έξοδα για αθέτηση καταβολής·

το δικαίωμα του καταναλωτή να λαμβάνει άμεσα και δωρεάν ενημέρωση για το αποτέλεσμα της έρευνας σε βάση δεδομένων για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής του ικανότητας, σύμφωνα με το άρθρο 9 παράγραφος 2·

σε περίπτωση συμβάσεων πίστωσης σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 3, πληροφορίες για τα έξοδα που ισχύουν από τη χρονική στιγμή σύναψης τέτοιων συμβάσεων πίστωσης καθώς και, κατά περίπτωση, για τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες τα έξοδα αυτά μπορεί να τροποποιηθούν·

κατά περίπτωση, το χρονικό διάστημα κατά το οποίο δεσμεύεται ο πιστωτικός φορέας από τις πληροφορίες τις οποίες έχει παράσχει πριν από τη σύναψη της σύμβασης·

πληροφορίες αυτές παρέχονται εγγράφως ή επί άλλου σταθερού ζώτων «τυποποιημένων ευρωπαϊκών πληροφοριών καταναλωτικής της» που περιλαμβάνονται στο παράρτημα III. Ο πιστωτικός ρεάς θεωρείται ότι έχει εκπληρώσει τις υποχρεώσεις παροχής ηροφοριών της παρούσας παραγράφου και του άρθρου 3 ράγραφοι 1 και 2 της οδηγίας 2002/65/ΕΚ, εφόσον έχει παράσχει «τυποποιημένες ευρωπαϊκές πληροφορίες καταναλωτικής πίστης».

Στην περίπτωση σύμβασης πίστωσης του είδους που αναφέρεται ο άρθρο 2 παράγραφος 3, τα κράτη μέλη μπορούν να οφασίζουν ότι το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο δεν ειάζεται να αναφερθεί.

Στην περίπτωση σύμβασης πίστωσης κατά τα αναφερόμενα στο θρο 2 παράγραφοι 5 και 6, οι πληροφορίες που παρέχονται στον αναλωτή σύμφωνα με την παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, ελαμβάνουν επίσης:

το ποσό, τον αριθμό και την περιοδικότητα των καταβολών που πρέπει να πραγματοποιηθούν από τον καταναλωτή και, κατά περίπτωση, τη σειρά με την οποία θα κατανεμηθούν οι δόσεις σε διάφορα τρέχοντα υπόλοιπα στα οποία εφαρμόζονται διαφορετικά χρεωστικά επιτόκια για τους σκοπούς της εξόφλησης και

το δικαίωμα πρόωρης εξόφλησης, και, κατά περίπτωση, πληροφορίες σχετικά με το δικαίωμα αποζημίωσης του πιστωτικού φορέα και τον τρόπο καθορισμού της αποζημίωσης αυτής.

πόσο, εάν η σύμβαση πίστωσης εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του θρου 2 παράγραφος 3, εφαρμόζονται μόνο οι διατάξεις της ραγράφου 1 του παρόντος άρθρου.

Ωστόσο, όσον αφορά τις επικοινωνίες φωνητικής τηλεφωνίας εφόσον ο καταναλωτής έχει ζητήσει να είναι αμέσως διαθέσιμη η νετότητα υπερανάληψης, η περιγραφή των βασικών ρακτηριστικών της χρηματοοικονομικής υπηρεσίας περιλαμβάνει ελάχιστον τα στοιχεία που σημειώνονται στην παράγραφο 1

στοιχεία γ), ε), στ) και η). Επιπλέον, στις συμβάσεις πίστωσης του είδους που αναφέρεται στην παράγραφο 3, η περιγραφή των βασικών ρακτηριστικών περιλαμβάνει τον προσδιορισμό της διάρκειας της σύμβασης πίστωσης.

5. Παρά την εξαίρεση που προβλέπει το άρθρο 2 παράγραφος 2 στοιχείο ε), τα κράτη μέλη εφαρμόζουν τουλάχιστον τις απαιτήσεις της πρώτης φράσης της παραγράφου 4 του παρόντος άρθρου, στις συμβάσεις πίστωσης που χορηγούνται υπό μορφή διευκόλυνσης της υπερανάληψης και οι οποίες πρέπει να εξοφλούνται σε διάστημα ενός μηνός.

6. Πέραν των πληροφοριών που προβλέπουν οι παράγραφοι 1 έως 4, ο καταναλωτής λαμβάνει, κατόπιν αιτήσεως, δωρεάν αντίγραφο του σχεδίου σύμβασης πίστωσης που περιλαμβάνει τις πληροφορίες σύμφωνα με το άρθρο 10, εφόσον εφαρμόζεται το άρθρο αυτό. Η διάταξη αυτή δεν ισχύει εάν, κατά τη στιγμή της αίτησης, ο πιστωτικός φορέας δεν επιθυμεί να προβεί στη σύναψη σύμβασης πίστωσης με τον καταναλωτή.

7. Εάν η σύμβαση έχει συναφθεί κατόπιν αιτήματος του καταναλωτή με χρήση μέσου επικοινωνίας εξ αποστάσεως το οποίο δεν επιτρέπει την παροχή των πληροφοριών σύμφωνα με τις παραγράφους 1 και 3, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων της παραγράφου 4, ο πιστωτικός φορέας, αμέσως μετά τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης, εκπληρώνει τις υποχρεώσεις του δυνάμει των παραγράφων 1 και 3, παρέχοντας τις σχετικές με τη σύμβαση πληροφορίες σύμφωνα με το άρθρο 10, εφόσον εφαρμόζεται το άρθρο αυτό.

Άρθρο 7

Εξαιρέσεις από τις απαιτήσεις προσηματικών πληροφοριών

Τα άρθρα 5 και 6 δεν εφαρμόζονται για τους προμηθευτές αγαθών ή υπηρεσιών που διαμεσολαβούν ως μεσίτες πιστώσεων στο πλαίσιο συμπληρωματικής δραστηριότητας. Τούτο ισχύει με την επιφύλαξη της υποχρέωσης του πιστωτικού φορέα να μεριμνά για την παροχή στον καταναλωτή των πληροφοριών πριν από τη σύναψη της σύμβασης που προβλέπουν τα εν λόγω άρθρα.

Άρθρο 8

Υποχρέωση εκτίμησης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή

1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, πριν από τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης, ο πιστωτικός φορέας εκτιμά την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή, βάσει επαρκών στοιχείων που λαμβάνονται κατά περίπτωση από τον καταναλωτή και, εν ανάγκη, κατόπιν έρευνας στην κατάλληλη βάση δεδομένων. Τα κράτη μέλη η νομοθεσία των οποίων απαιτεί από τους πιστωτικούς φορείς να αξιολογούν την πιστοληπτική ικανότητα των καταναλωτών, κατόπιν έρευνας στην κατάλληλη βάση δεδομένων, μπορούν να διατηρήσουν την απαίτηση αυτή.

2. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, εάν τα μέρη συμφωνήσουν να αλλάξουν το συνολικό ποσό της πίστωσης μετά τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης, ο πιστωτικός φορέας προσαρμόζει στα πρόσφατα δεδομένα τα χρηματοπιστωτικά στοιχεία που έχει στη διάθεσή του σχετικά με τον καταναλωτή και αξιολογεί την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή πριν από οποιαδήποτε σημαντική αύξηση του συνολικού ποσού της πίστωσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΒΑΣΕΙΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Άρθρο 9

Πρόσβαση σε βάσεις δεδομένων

1. Κάθε κράτος μέλος εξασφαλίζει, σε περίπτωση διασυνοριακής πίστωσης, την πρόσβαση των πιστωτικών φορέων των άλλων κρατών μελών στις βάσεις δεδομένων που χρησιμοποιούνται σε αυτό το κράτος μέλος για την εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας των καταναλωτών. Οι όροι πρόσβασης δεν πρέπει να εισάγουν διακρίσεις.
2. Εάν η απόρριψη της αίτησης πίστωσης βασίζεται σε έρευνα βάσης δεδομένων, ο πιστωτικός φορέας ενημερώνει τον καταναλωτή, αμέσως και δωρεάν, σχετικά με το αποτέλεσμα αυτής της έρευνας και με τα στοιχεία της συγκεκριμένης βάσης δεδομένων.
3. Η ενημέρωση δεν παρέχεται μόνον εάν η παροχή της απαγορεύεται από άλλες κοινοτικές νομοθετικές πράξεις ή αντίκειται σε στόχους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας.
4. Το παρόν άρθρο ισχύει με την επιφύλαξη της εφαρμογής της οδηγίας 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών⁽¹⁾.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΠΙΣΤΩΣΗΣ

Άρθρο 10

Πληροφορίες που πρέπει να περιλαμβάνονται στη σύμβαση πίστωσης

1. Οι συμβάσεις πίστωσης καταρτίζονται εγγράφως ή επί άλλου σταθερού μέσου.

Όλα τα συμβαλλόμενα μέρη λαμβάνουν από ένα αντίτυπο της σύμβασης πίστωσης. Το παρόν άρθρο ισχύει υπό την επιφύλαξη τυχόν εθνικών κανόνων όσον αφορά το κύρος της σύναψης συμβάσεων πίστωσης, οι οποίοι είναι σύμφωνοι προς το κοινοτικό δίκαιο.
2. Η σύμβαση πίστωσης πρέπει να προσδιορίζει, με τρόπο σαφή και ευσύνητο:
 - α) τον τύπο πίστωσης
 - β) τα στοιχεία ταυτότητας και τις γεωγραφικές διευθύνσεις των συμβαλλομένων μερών καθώς και, κατά περίπτωση, τα στοιχεία ταυτότητας και τη γεωγραφική διεύθυνση του διαμεσολαβούντος μεσίτη πιστώσεων
 - γ) τη διάρκεια της σύμβασης πίστωσης
 - δ) το συνολικό ποσό της πίστωσης και τους όρους που διέπουν τις αναλήψεις
 - ε) στην περίπτωση πίστωσης υπό μορφή προθεσμιακής καταβολής για συγκεκριμένο αγαθό ή υπηρεσία ή στην περίπτωση

⁽¹⁾ ΕΕ L 281 της 23.11.1995, σ. 31. Οδηγία όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1882/2003 (ΕΕ L 284 της 31.10.2003, σ. 1).

συνδεδεμένων συμβάσεων πίστωσης, το αγαθό ή την υπηρεσία και την τιμή του τοις μετρητοίς

- στ) το χρεωστικό επιτόκιο, τους όρους που διέπουν την εφαρμογή αυτού του επιτοκίου και, εφόσον είναι διαθέσιμα, κάθε δείκτη ή επιτόκιο αναφοράς που εφαρμόζεται στο αρχικό χρεωστικό επιτόκιο καθώς επίσης και τις περιόδους, τους όρους και τις διαδικασίες τροποποίησης του χρεωστικού επιτοκίου. Εάν ισχύουν διαφορετικά χρεωστικά επιτόκια υπό διαφορετικές συνθήκες, τις προαναφερθείσες πληροφορίες σχετικά με όλα τα ισχύοντα επιτόκια
 - ζ) το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο και το συνολικό ποσό που πρέπει να πληρώσει ο καταναλωτής, υπολογιζόμενο κατά τη στιγμή της σύναψης της σύμβασης πίστωσης· πρέπει να αναφέρονται όλα τα τεκμήρια που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του επιτοκίου αυτού
 - η) το ποσό, τον αριθμό και την περιοδικότητα των καταβολών που πρέπει να πραγματοποιηθούν από τον καταναλωτή και, κατά περίπτωση, τη σειρά με την οποία θα κατανεμηθούν οι δόσεις σε διάφορα τρέχοντα υπόλοιπα στα οποία εφαρμόζονται διαφορετικά χρεωστικά επιτόκια για τους σκοπούς της εξόφλησης
 - θ) σε περίπτωση εξόφλησης του κεφαλαίου σύμβασης πίστωσης που έχει σταθερή διάρκεια, το δικαίωμα του καταναλωτή να παραλαμβάνει, κατόπιν αιτήσεως και δωρεάν, οποτεδήποτε κατά τη διάρκεια της σύμβασης πίστωσης, κατάσταση λογαριασμού με τη μορφή πίνακα χρεολυσίων
- Ο πίνακας χρεολυσίων περιλαμβάνει τις απαιτούμενες καταβολές καθώς και τις περιόδους και τους όρους βάσει των οποίων πρέπει να καταβάλλονται τα ποσά αυτά· ο πίνακας περιλαμβάνει ανάλυση κάθε περιόδου εξόφλησης, ούτως ώστε να εμφανίζονται: το αποσβεσθέν κεφάλαιο, ο τόκος που υπολογίζεται βάσει του χρεωστικού επιτοκίου και, κατά περίπτωση, οι συμπληρωματικές επιβαρύνσεις· εάν το επιτόκιο δεν είναι σταθερό ή εάν οι συμπληρωματικές επιβαρύνσεις βάσει της σύμβασης πίστωσης είναι μεταβλητές, στον πίνακα χρεολυσίων επισημαίνεται με σαφή και ευσύνητο τρόπο ότι τα δεδομένα του πίνακα αυτού ισχύουν μόνον έως ότου επέλθει η επόμενη μεταβολή του επιτοκίου ή των συμπληρωματικών επιβαρύνσεων κατά τα οριζόμενα στη σύμβαση πίστωσης
- ι) εάν υπάρχει καταβολή εξόδων και τόκων χωρίς εξόφληση κεφαλαίου, κατάσταση των περιόδων και των όρων καταβολής τόκων και τυχόν σχετικών περιοδικών και μη περιοδικών δαπανών
 - ια) κατά περίπτωση, τις επιβαρύνσεις για την τήρηση ενός ή περισσότερων λογαριασμών στους οποίους να εγγράφονται τόσο οι καταβολές όσο και οι αναλήψεις, εκτός εάν είναι προαιρετικό το άνοιγμα λογαριασμού, τις επιβαρύνσεις για τη χρήση ενός μέσου πληρωμής τόσο για τις καταβολές όσο και για τις αναλήψεις, καθώς και κάθε άλλη επιβάρυνση που προκύπτει από τις συμβάσεις πίστωσης και τους όρους υπό τους οποίους μπορούν να τροποποιηθούν οι επιβαρύνσεις αυτές
 - ιβ) το εφαρμοστέο επιτόκιο υπερημερίας όπως ισχύει τη στιγμή της σύναψης της σύμβασης πίστωσης και τις ρυθμίσεις για την προσαρμογή του, και, κατά περίπτωση, τα έξοδα για αδήτηση καταβολής

προειδοποίηση για τις συνέπειες της παράλειψης καταβολής·

κατά περίπτωση, ενημέρωση σχετικά με την επιβολή συμβολαιογραφικών τελών·

τις τυχόν απαιτούμενες εγγυήσεις και ασφάλειες·

- ι) την ύπαρξη ή την απουσία δικαιώματος υπαναχώρησης, την περίοδο κατά τη διάρκεια της οποίας μπορεί να ασκηθεί και άλλους όρους που διέπουν την άσκηση του, συμπεριλαμβανομένων πληροφοριών σχετικά με την υποχρέωση του καταναλωτή να καταβάλει το αναληφθέν κεφάλαιο και τους τόκους σύμφωνα με το άρθρο 14 παράγραφος 3 στοιχείο β), και το ποσό των καταβλητέων τόκων σε ημερήσια βάση·

πληροφορίες για τα δικαιώματα που απορρέουν από το άρθρο 15 καθώς και για τους όρους άσκησης των δικαιωμάτων αυτών·

- κ) το δικαίωμα πρόωρης εξόφλησης, τη διαδικασία πρόωρης εξόφλησης καθώς και, κατά περίπτωση, πληροφορίες σχετικά με το δικαίωμα αποζημίωσης του πιστωτικού φορέα και τον τρόπο καθορισμού της αποζημίωσης αυτής·

- λ) τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθείται για την άσκηση του δικαιώματος καταγγελίας της σύμβασης πίστωσης·

την ύπαρξη ή μη εξωδικαστικών διαδικασιών και μηχανισμών επανόρθωσης υπέρ του καταναλωτή, σε περίπτωση δε που υπάρχουν, τις μεθόδους πρόσβασης σε αυτές·

- μ) εφόσον ισχύουν, άλλους συμβατικούς όρους και προϋποθέσεις·

- ν) κατά περίπτωση, την ονομασία και τη διεύθυνση της αρμόδιας εποπτικής αρχής·

Όταν εφαρμόζεται η παράγραφος 2 στοιχείο θ), ο πιστωτικός ρεάς διαθέτει στον καταναλωτή, δωρεάν και οποτεδήποτε κατά τη διάρκεια της σύμβασης πίστωσης, κατάσταση λογαριασμού με τη ρηφή πίνακα χρεολυσίων.

Στην περίπτωση σύμβασης πίστωσης στο πλαίσιο της οποίας τα ισά που καταβάλλει ο καταναλωτής δεν οδηγούν σε άμεση τίστοχη απόσβεση του συνολικού ποσού της πίστωσης, αλλά χρησιμοποιούνται για την ανασύσταση του κεφαλαίου κατά τις ρόδους και υπό τους όρους που προβλέπονται στη σύμβαση σωσης ή σε συμπληρωματική σύμβαση, οι πληροφορίες που ιρέχονται πριν από τη σύναψη της σύμβασης σύμφωνα με την ιράγραφο 2 περιλαμβάνουν σαφή και ευσύνοπτη δήλωση ότι αυτές συμβάσεις πίστωσης δεν προβλέπουν εγγύηση εξόφλησης του ολικού ποσού της πίστωσης που αναλαμβάνεται, εκτός εάν δοθεί οια εγγύηση.

Στην περίπτωση των συμβάσεων πίστωσης υπό μορφή ινατότητας υπερανάληψης κατά τα αναφερόμενα στο άρθρο 2 ιράγραφο 3, προσδιορίζονται με τρόπο σαφή και ευσύνοπτο τα ης:

ο τύπος της πίστωσης·

τα στοιχεία ταυτότητας και οι γεωγραφικές διευθύνσεις των συμβαλλομένων μερών καθώς και, κατά περίπτωση, τα στοιχεία ταυτότητας και η γεωγραφική διεύθυνση του διαμεσολαβούντος μεσότη πιστώσεων·

- γ) η διάρκεια της σύμβασης πίστωσης·

- δ) το συνολικό ποσό του ποσού της πίστωσης και οι όροι που διέπουν τις αναλήψεις·

- ε) το χρεωστικό επιτόκιο, οι όροι που διέπουν την εφαρμογή του χρεωστικού επιτοκίου και, εφόσον είναι διαθέσιμα, κάθε δείκτη ή επιτόκιο αναφοράς που εφαρμόζεται στο αρχικό χρεωστικό επιτόκιο καθώς επίσης και οι περίοδοι, οι όροι και οι διαδικασίες τροποποίησης του χρεωστικού επιτοκίου και, εάν ισχύουν διαφορετικά χρεωστικά επιτόκια υπό διαφορετικές συνθήκες, οι προαναφερθείσες πληροφορίες σχετικά με όλα τα ισχύοντα επιτόκια·

- στ) το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο και το συνολικό ποσό της πίστωσης προς τον καταναλωτή που υπολογίζονται κατά το χρόνο σύναψης της σύμβασης πίστωσης· συμπεριλαμβάνονται όλα τα τεκμήρια που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του εν λόγω επιτοκίου κατά τα αναφερόμενα στο άρθρο 19 παράγραφος 2, σε συνδυασμό με το άρθρο 3 στοιχεία ζ) και θ)· τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίζουν ότι το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο δεν χρειάζεται να αναφερθεί·

- ζ) ένδειξη ότι ο καταναλωτής μπορεί να κληθεί να εξοφλήσει στο ακέραιο το ποσό της πίστωσης ανά πάσα στιγμή·

- η) οι όροι που διέπουν την άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης από τη συμφωνία πίστωσης· και

- θ) τα στοιχεία σχετικά με τις επιβαρύνσεις που ισχύουν από τη χρονική στιγμή της σύναψης τέτοιων συμφωνιών πίστωσης και, κατά περίπτωση, οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι επιβαρύνσεις αυτές μπορούν να τροποποιηθούν.

Άρθρο 11

Πληροφορίες για το χρεωστικό επιτόκιο

1. Κατά περίπτωση, ο καταναλωτής ενημερώνεται για τυχόν μεταβολή του χρεωστικού επιτοκίου εγγράφως ή επί άλλου σταθερού μέσου, πριν από την έναρξη ισχύος του νέου επιτοκίου. Η ενημέρωση περιλαμβάνει το ποσό των καταβολών μετά την έναρξη ισχύος του νέου χρεωστικού επιτοκίου, και, εάν υπάρχει μεταβολή του αριθμού ή της περιοδικότητας των καταβολών, πληροφορίες σχετικά με τη μεταβολή αυτή.

2. Ωστόσο, τα μέρη μπορούν να συμφωνήσουν στη σύμβαση πίστωσης ότι οι προβλεπόμενες στην παράγραφο 1 πληροφορίες παρέχονται στον καταναλωτή κατά περιόδους σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η μεταβολή του χρεωστικού επιτοκίου οφείλεται σε αλλαγή του ποσοστού αναφοράς και το νέο ποσοστό αναφοράς δημοσιοποιείται καταλλήλως και οι σχετικές με το νέο ποσοστό αναφοράς πληροφορίες είναι επίσης διαθέσιμες στις εγκαταστάσεις του πιστωτικού φορέα.

Άρθρο 12

Υποχρεώσεις σε περίπτωση συμβάσεων πίστωσης υπό μορφή ινατότητας υπερανάληψης

1. Όταν σύμβαση πίστωσης συνάπτεται υπό τη μορφή ινατότητας υπερανάληψης, ο καταναλωτής ενημερώνεται περιοδικά

με τη βοήθεια ανάλυσης λογαριασμού εγγράφως ή επί άλλου σταθερού μέσου, η οποία περιλαμβάνει τις ακόλουθες πληροφορίες:

- α) την ακριβή περίοδο την οποία αφορά η ανάλυση λογαριασμού·
- β) τα αναληφθέντα ποσά και τις ημερομηνίες των αναλήψεων·
- γ) το υπόλοιπο από την προηγούμενη ανάλυση λογαριασμού και την ημερομηνία αυτής·
- δ) το νέο υπόλοιπο·
- ε) τις ημερομηνίες και τα ποσά των καταβολών που πραγματοποιήθηκαν από τον καταναλωτή·
- στ) το εφαρμοσθέν χρεωστικό επιτόκιο·
- ζ) οιοσδήποτε επιβληθείσες επιβαρύνσεις·
- η) κατά περίπτωση, το ελάχιστο καταβλητέο ποσό·

2. Επιπλέον, ο καταναλωτής πρέπει να ενημερώνεται εγγράφως ή επί άλλου σταθερού μέσου για τις μεταβολές του χρεωστικού επιτοκίου ή των τυχόν πληρωτέων επιβαρύνσεων πριν οι μεταβολές αυτές να αρχίσουν να ισχύουν.

Ωστόσο, τα μέρη μπορούν να συμφωνήσουν στη σύμβαση πίστωσης ότι οι πληροφορίες σχετικά με τις μεταβολές του χρεωστικού επιτοκίου παρέχονται κατά τον προβλεπόμενο στην παράγραφο 1 τρόπο, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η μεταβολή του χρεωστικού επιτοκίου οφείλεται σε αλλαγή του ποσοστού αναφοράς και το νέο ποσοστό αναφοράς δημοσιοποιείται καταλλήλως και οι σχετικές με το νέο ποσοστό αναφοράς πληροφορίες είναι επίσης διαθέσιμες στις εγκαταστάσεις του πιστωτικού φορέα.

Άρθρο 13

Συμβάσεις πίστωσης αόριστης διάρκειας

1. Ο καταναλωτής μπορεί να καταγγείλει σύμβαση πίστωσης αόριστης διάρκειας ανά πάσα στιγμή και χωρίς επιβάρυνση, εκτός εάν τα μέρη έχουν συμφωνήσει προθεσμία προειδοποίησης. Η προθεσμία αυτή δεν μπορεί να υπερβαίνει τον ένα μήνα.

Εφόσον έχει συμφωνηθεί στη σύμβαση πίστωσης, ο πιστωτικός φορέας μπορεί να καταγγείλει σύμβαση πίστωσης αόριστης διάρκειας, εφόσον έχει τηρήσει τουλάχιστον διμήνη προθεσμία προειδοποίησης και έχει επιδώσει στον καταναλωτή σχετική δήλωση εγγράφως ή επί άλλου σταθερού μέσου.

2. Εφόσον έχει συμφωνηθεί στη σύμβαση πίστωσης, ο πιστωτικός φορέας μπορεί για αντικειμενικούς λόγους να καταγγείλει το δικαίωμα του καταναλωτή να προβαίνει σε αναλήψεις πιστώσεων από σύμβαση πίστωσης αόριστης διάρκειας. Ο πιστωτικός φορέας ενημερώνει τον καταναλωτή για την καταγγελία και τους σχετικούς λόγους εγγράφως ή επί άλλου σταθερού μέσου, ει δυνατόν πριν από την καταγγελία και το αργότερο αμέσως κατόπιν, εκτός εάν η παροχή των πληροφοριών αυτών απαγορεύεται από άλλες κοινοτικές νομοθετικές πράξεις ή αντικείμεται σε στόχους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας.

Άρθρο 14

Δικαίωμα υπαναχώρησης

1. Ο καταναλωτής διαθέτει προθεσμία δεκατεσσάρων ημερολογιακών ημερών για να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση πίστωσης χωρίς να αναφέρει τους λόγους.

Η προθεσμία αυτή υπαναχώρησης αρχίζει:

- α) είτε την ημέρα σύναψης της σύμβασης πίστωσης· είτε
- β) την ημέρα κατά την οποία ο καταναλωτής παραλαμβάνει τους όρους της σύμβασης και τις πληροφορίες κατά το άρθρο 10, εάν η ημέρα αυτή είναι μεταγενέστερη από την ημερομηνία στην οποία αναφέρεται το στοιχείο α) του παρόντος εδαφίου.

2. Εφόσον, σε περίπτωση συνδεδεμένης συμφωνίας πίστωσης κατά την έννοια του άρθρου 3 (στοιχείο ιδ), η εθνική νομοθεσία κατά τον χρόνο έναρξης ισχύος της παρούσας οδηγίας προβλέπει ήδη ότι δεν μπορούν να διαπεθούν στον καταναλωτή κεφάλαια πριν από την παρέλευση συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος, τα κράτη μέλη μπορούν κατ' εξαίρεση να προβλέπουν ότι η προθεσμία της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου μπορεί να μειωθεί στο συγκεκριμένο αυτό χρονικό διάστημα με ρητή αίτηση του καταναλωτή.

3. Εάν ο καταναλωτής ασκήσει το δικαίωμα υπαναχώρησης, πρέπει:

- α) για να προβεί στην υπαναχώρηση πριν από τη λήξη της προθεσμίας που προβλέπεται στην παράγραφο 1, να ενημερώσει σχετικά τον πιστωτικό φορέα βάσει των πληροφοριών που παρέχει ο πιστωτικός φορέας σύμφωνα με το άρθρο 10 παράγραφος 2 (στοιχείο ιε), με τρόπο που μπορεί να αποδειχθεί σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο. Η προθεσμία θεωρείται ότι έχει τηρηθεί εάν η ειδοποίηση, εφόσον έχει υποβληθεί εγγράφως ή επί άλλου σταθερού μέσου που τίθεται στη διάθεση του πιστωτικού φορέα και στο οποίο ο τελευταίος έχει πρόσβαση, αποσταλεί πριν από τη λήξη της προθεσμίας· και

- β) να καταβάλει στον πιστωτικό φορέα το κεφάλαιο και τους δεδουλευμένους τόκους επί του κεφαλαίου αυτού από την ημερομηνία ανάληψης της πίστωσης μέχρι την ημερομηνία εξόφλησης του κεφαλαίου στον πιστωτικό φορέα χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση και το αργότερο εντός 30 ημερολογιακών ημερών από την αποστολή της κοινοποίησης της υπαναχώρησης στον πιστωτικό φορέα. Οι τόκοι υπολογίζονται βάσει του συμφωνηθέντος χρεωστικού επιτοκίου. Ο πιστωτικός φορέας δεν δικαιούται άλλης αποζημίωσης από τον καταναλωτή στην περίπτωση υπαναχώρησης, εκτός της αποζημίωσης για μη επιστρεφόμενα τέλη τα οποία κατέβαλε ο πιστωτικός φορέας σε οιαδήποτε δημόσια διοικητική υπηρεσία.

4. Εάν ο πιστωτικός φορέας ή τρίτος παρέχει συμπληρωματική υπηρεσία σχετική με τη σύμβαση πίστωσης βάσει συμφωνίας μεταξύ του τρίτου και του πιστωτικού φορέα, ο καταναλωτής δεν δεσμεύεται πλέον ως προς τη συμπληρωματική υπηρεσία εάν ασκήσει δικαίωμα υπαναχώρησης από τη σύμβαση πίστωσης σύμφωνα με το παρόν άρθρο.

Εφόσον ο καταναλωτής έχει δικαίωμα υπαναχώρησης σύμφωνα με τις παραγράφους 1, 3 και 4, τα άρθρα 6 και 7 της οδηγίας 2002/65/ΕΚ και το άρθρο 5 της οδηγίας 85/577/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1985, για την προστασία των καταναλωτών από τη σύναψη συμβάσεων εκτός εμπορικού καταστήματος (1), δεν εφαρμόζονται.

Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι οι παράγραφοι 1 και 4 του παρόντος άρθρου δεν εφαρμόζονται σε συμβάσεις πίστωσης οι οποίες σύμφωνα με το νόμο πρέπει να συνάπτονται μέσω συμβολαιογράφου, υπό την προϋπόθεση ότι ο συμβολαιογράφος βεβαιώνει ότι ο καταναλωτής απολαύει των δυναμειών των άρθρων 5 και 10 δικαιωμάτων.

Το παρόν άρθρο ισχύει υπό την επιφύλαξη του εθνικού δικαίου το οποίο ορίζει προθεσμία κατά τη διάρκεια της οποίας δεν μπορεί αρχίσει η εκτέλεση της σύμβασης.

Άρθρο 15

Συνδεδεμένες συμβάσεις πίστωσης

Εάν ο καταναλωτής έχει ασκήσει δικαίωμα υπαναχώρησης βάσει του κοινοτικού δικαίου από σύμβαση παροχής αγαθών ή υπηρεσιών, ο καταναλωτής δεν δεσμεύεται πλέον από τυχόν συνδεδεμένη σύμβαση πίστωσης.

Εάν τα αγαθά ή οι υπηρεσίες που καλύπτονται από συνδεδεμένη σύμβαση πίστωσης δεν παρασχεθούν ή παρασχεθούν εν μέρει μόνο, ή ο καταναλωτής δεν πληροί τους όρους της σύμβασης παροχής τους, ο καταναλωτής δικαιούται να στραφεί κατά του πιστωτικού φορέα, εφόσον έχει στραφεί κατά του προμηθευτή και έχει αποτύχει να λάβει από αυτόν την ικανοποίηση την οποία δικαιούται σύμφωνα με τον νόμο της σύμβασης παροχής αγαθών ή υπηρεσιών. Τα κράτη μέλη θερίζουν την έκταση και τους όρους άσκησης των σχετικών μέσων προστασίας.

Το παρόν άρθρο ισχύει υπό την επιφύλαξη τυχόν εθνικών νόμων σύμφωνα με τους οποίους πιστωτικός φορέας είναι από κοινού και εις ολόκληρον υπεύθυνος για οποιαδήποτε αξίωση του καταναλωτή κατά του προμηθευτή, εάν η αγορά των αγαθών ή των υπηρεσιών από τον προμηθευτή έχει χρηματοδοτηθεί με σύμβαση πίστωσης.

Άρθρο 16

Πρόωρη εξόφληση

Ο καταναλωτής δικαιούται ανά πάσα στιγμή να εκπληρώσει το σύνολο ή μέρος των υποχρεώσεών του που απορρέουν από σύμβαση πίστωσης. Στις περιπτώσεις αυτές, δικαιούται μείωση του συνολικού κόστους της πίστωσης που αποτελείται από τους τόκους και τις βαρύνσεις για το εναπομένον διάστημα της σύμβασης.

Σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης της πίστωσης, ο πιστωτικός φορέας δικαιούται εύλογης και αντικειμενικώς αιτιολογημένης μείωσης για ενδεχόμενα έξοδα που έχουν άμεση σχέση με την πρόωρη εξόφληση της πίστωσης, υπό την προϋπόθεση ότι η πρόωρη

εξόφληση πραγματοποιείται εντός χρονικού διαστήματος για το οποίο έχει καθορισθεί το χρεωστικό επιτόκιο.

Η εν λόγω αποζημίωση δεν μπορεί να υπερβαίνει το 1 % του τμήματος της πίστωσης που εξοφλήθηκε πρόωρα, εφόσον το χρονικό διάστημα μεταξύ της πρόωρης εξόφλησης και της συμφωνηθείσας λήξης της σύμβασης πίστωσης υπερβαίνει το έτος. Εάν το χρονικό αυτό διάστημα δεν υπερβαίνει το έτος, η αποζημίωση δεν μπορεί να υπερβαίνει το 0,5 % του τμήματος της πίστωσης που εξοφλήθηκε πρόωρα.

3. Δεν χωρεί αξίωση αποζημίωσης για πρόωρη εξόφληση:

α) εφόσον η εξόφληση πραγματοποιείται δυνάμει ασφαλιστικού συμβολαίου, το οποίο προβλέπει παροχή εγγύησης για την εξόφληση της πίστωσης

β) σε περιπτώσεις διευκολύνσεων υπερανάλιψης ή

γ) εφόσον η εξόφληση πραγματοποιηθεί εντός χρονικού διαστήματος για το οποίο δεν έχει καθορισθεί το χρεωστικό επιτόκιο.

4. Τα κράτη μέλη μπορούν να ορίζουν ότι:

α) ο πιστωτικός φορέας μπορεί να αξιώνει την εν λόγω αποζημίωση μόνο εφόσον το ποσό της πρόωρης εξόφλησης υπερβαίνει το όριο που ορίζει το εθνικό δίκαιο. Το όριο αυτό δεν υπερβαίνει τα 10 000 ευρώ σε οποιοδήποτε διάστημα δώδεκα μηνών

β) ο πιστωτικός φορέας δύναται, κατ' εξαίρεση, να απαιτεί υψηλότερη αποζημίωση εάν μπορεί να αποδείξει ότι η ζημία που υπέστη από την πρόωρη εξόφληση υπερβαίνει το ποσό που καθορίζεται κατά την παράγραφο 2.

Αν η αποζημίωση που ζητεί ο πιστωτικός φορέας υπερβαίνει την πραγματική ζημία, ο καταναλωτής δύναται να ζητεί ανάλογη μείωση.

Στην περίπτωση αυτή, η ζημία συνίσταται στη διαφορά μεταξύ του αρχικώς συμφωνηθέντος επιτοκίου με το επιτόκιο κατά το οποίο ο πιστωτικός φορέας είναι σε θέση να δανείσει στην αγορά το ποσό που εξοφλήθηκε πρόωρα, λαμβάνει δε υπόψη τον αντίκτυπο της πρόωρης εξόφλησης στα διοικητικά έξοδα.

5. Οιαδήποτε αποζημίωση δεν υπερβαίνει τους τόκους που θα είχε καταβάλει ο καταναλωτής κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ της πρόωρης εξόφλησης και της συμφωνηθείσας ημερομηνίας λήξης της πιστωτικής σύμβασης.

Άρθρο 17

Εισχώρηση δικαιωμάτων

1. Όταν τα δικαιώματα του πιστωτικού φορέα από σύμβαση πίστωσης ή η ίδια η σύμβαση εκχωρούνται σε τρίτον, ο καταναλωτής δικαιούται να αντάσσει κατά του εκδοχέα τα ίδια μέσα άμυνας που

είχε κατά του αρχικού πιστωτικού φορέα, συμπεριλαμβανομένου του συμψηφισμού, εφόσον αυτός επιτρέπεται από το οικείο κράτος μέλος.

2. Ο καταναλωτής ενημερώνεται για την προβλεπόμενη στην παράγραφο 1 εκχώρηση, εκτός εάν ο αρχικός πιστωτικός φορέας, σε συμφωνία με τον εκδοχέα, εξακολουθεί να καταβάλλει την πίστωση έναντι του καταναλωτή.

Άρθρο 18

Υπέρβαση

1. Στην περίπτωση σύμβασης ανοιγμάτων τρέχοντος λογαριασμού, εφόσον υπάρχει η δυνατότητα να επιτραπεί υπέρβαση στον καταναλωτή, η σύμβαση περιέχει επιπλέον τις πληροφορίες κατά το άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο ε). Ο πιστωτικός φορέας παρέχει, εν πάση περιπτώσει, τακτικά τις πληροφορίες αυτές εγγράφως ή επί άλλου σταθερού μέσου.

2. Σε περίπτωση σημαντικής υπέρβασης η οποία διαρκεί πάνω από ένα μήνα, ο πιστωτικός φορέας πρέπει να ενημερώνει αμελλητί τον καταναλωτή, εγγράφως ή επί άλλου σταθερού μέσου:

- α) για το γεγονός της υπέρβασης·
- β) για το σχετικό ποσό·
- γ) για το χρεωστικό επιτόκιο·
- δ) για τις εφαρμοζόμενες ποινές, επιβαρύνσεις ή τόκους υπερημερίας.

3. Το παρόν άρθρο ισχύει υπό την επιφύλαξη τυχόν κανόνων του εθνικού δικαίου που απαιτούν από τον πιστωτικό φορέα να προσφέρει άλλου είδους πιστωτικό προϊόν όταν είναι σημαντική η διάρκεια της υπέρβασης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΕΤΗΣΙΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΕΠΙΤΟΚΙΟ

Άρθρο 19

Υπολογισμός του συνολικού ετήσιου πραγματικού επιτοκίου

1. Το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο, που εξισώνει, σε ετήσια βάση, την παρούσα αξία του συνόλου των τρεχουσών ή μελλοντικών υποχρεώσεων (αναλήψεων, εξοφλήσεων και επιβαρύνσεων) που έχουν συμφωνηθεί από τον πιστωτικό φορέα και τον καταναλωτή, υπολογίζεται σύμφωνα με τον μαθηματικό τύπο που εκτίθεται στο μέρος I του παραρτήματος I.

2. Κατά τον υπολογισμό του συνολικού ετήσιου πραγματικού επιτοκίου, προσδιορίζεται το συνολικό κόστος της πίστωσης για τον καταναλωτή, χωρίς να συνυπολογίζονται τα έξοδα με τα οποία επιβαρύνεται ο καταναλωτής, εφόσον έχει παραβεί οποιαδήποτε από τις υποχρεώσεις του βάσει της σύμβασης πίστωσης, και τα επιπλέον της τιμής αγοράς έξοδα που οφείλει να πληρώσει κατά την αγορά αγαθών ή υπηρεσιών, είτε αγοράζει επί πιστώσει είτε τοις μετρητοίς.

Τα έξοδα για την τήρηση λογαριασμού στον οποίο εγγράφονται ταυτόχρονα καταβολές και αναλήψεις, τα έξοδα για τη χρήση μέσου πληρωμής που επιτρέπει ταυτόχρονα τη διενέργεια καταβολών και αναλήψεων καθώς και τα λοιπά έξοδα τα σχετικά με καταβολές,

περιλαμβάνονται στο συνολικό κόστος της πίστωσης για τον καταναλωτή, εκτός εάν το άνοιγμα του λογαριασμού είναι προαιρετικό και τα έξοδα του λογαριασμού έχουν προσδιοριστεί σαφώς και αυτοτελώς στη σύμβαση πίστωσης ή οιαδήποτε άλλη σύμβαση η οποία συνάπτεται με τον καταναλωτή.

3. Ο υπολογισμός του συνολικού ετήσιου πραγματικού επιτοκίου γίνεται σύμφωνα με το τεκμήριο ότι η σύμβαση πίστωσης εξακολουθεί να ισχύει για όλη τη συμφωνηθείσα διάρκειά της και ότι ο πιστωτικός φορέας και ο καταναλωτής εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους σύμφωνα με τους όρους και κατά τις ημερομηνίες που έχουν καθορισθεί στη σύμβαση πίστωσης.

4. Για τις συμβάσεις πίστωσης που περιέχουν ρήτρες για τη δυνατότητα διακύμανσης του χρεωστικού επιτοκίου και, κατά περίπτωση, των επιβαρύνσεων που περιλαμβάνονται στο συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο, των οποίων όμως το ύψος δεν μπορεί να προσδιοριστεί επακριβώς τη στιγμή του υπολογισμού, το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο υπολογίζεται σύμφωνα με το τεκμήριο ότι το χρεωστικό επιτόκιο και τα λοιπά έξοδα παραμένουν σταθερά ως προς το αρχικό τους επίπεδο και ισχύουν μέχρι το τέλος της σύμβασης πίστωσης.

5. Εφόσον απαιτείται, το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο μπορεί να υπολογίζεται με τη χρήση των προσθέτων τεκμηρίων που καθορίζονται στο παράρτημα I.

Εφόσον τα τεκμήρια που καθορίζονται στο παρόν άρθρο και στο μέρος II του παραρτήματος I δεν επαρκούν για τον ενιαίο υπολογισμό του συνολικού ετήσιου πραγματικού επιτοκίου ή δεν είναι πλέον προσαρμοσμένα στην εμπορική κατάσταση της αγοράς, η Επιτροπή μπορεί να καθορίζει τα απαιτούμενα πρόσθετα τεκμήρια για τον υπολογισμό του συνολικού ετήσιου πραγματικού επιτοκίου, ή να τροποποιεί τα υφιστάμενα. Τα μέτρα αυτά τα οποία έχουν ως αντικείμενο την τροποποίηση μη ουσιωδών στοιχείων της παρούσας οδηγίας, θεσπίζονται σύμφωνα με την κανονιστική διαδικασία με έλεγχο στην οποία παραπέμπει το άρθρο 25 παράγραφος 2.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΣΙΤΕΣ ΠΙΣΤΩΣΕΩΝ

Άρθρο 20

Ρύθμιση των δραστηριοτήτων των πιστωτικών φορέων

Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι δραστηριότητες των πιστωτικών φορέων εποπτεύονται από οργανισμό ή αρχή ανεξάρτητη από χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, ή διέπονται από κανονιστικές ρυθμίσεις. Τούτο ισχύει υπό την επιφύλαξη της οδηγίας 2006/48/ΕΚ.

Άρθρο 21

Ορισμένες υποχρεώσεις των μεσιτών πιστώσεων έναντι των καταναλωτών

Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι:

- α) ο μεσίτης πιστώσεων αναφέρει, τόσο στις διαφημίσεις του όσο και στα έγγραφα που προσορίζονται για τους καταναλωτές, την έκταση των αρμοδιοτήτων του, και ιδίως το εάν συνεργάζεται αποκλειστικά με έναν ή περισσότερους πιστωτικούς φορείς ή εάν εργάζεται ως ανεξάρτητος μεσίτης·

το ποσό της αμοιβής που τυχόν πρέπει να καταβάλλει ο καταναλωτής στον μεσίτη πιστώσεων για τις υπηρεσίες του κοινοποιείται στον καταναλωτή και συμφωνείται μεταξύ του καταναλωτή και του μεσίτη πιστώσεων εγγράφως ή επί άλλου σταθερού μέσου πριν από τη σύναψη της πιστωτικής σύμβασης.

το ποσό της αμοιβής που τυχόν πρέπει να καταβάλλει ο καταναλωτής στο μεσίτη πιστώσεων για τις υπηρεσίες του κοινοποιείται από τον μεσίτη πιστώσεων στον πιστωτικό φορέα, προς τον σκοπό του υπολογισμού του συνολικού ετησίου πραγματικού επιτοκίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII

ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

Άρθρο 22

Εναρμόνιση και αναγκαστικός χαρακτήρας της παρούσας οδηγίας

Καθόσον η παρούσα οδηγία περιέχει εναρμονισμένες διατάξεις, κράτη μέλη δεν μπορούν να διατηρούν ή να εισάγουν στο εθνικό υς δικαιο διατάξεις που παρεκκλίνουν από αυτές που καθορίζονται ην παρούσα οδηγία.

Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι καταναλωτές δεν μπορούν παραιτούνται των δικαιωμάτων που τους παραχωρούνται δυνάμει ν διατάξεων του εθνικού δικαίου που μεταφέρουν στο εθνικό αιο την παρούσα οδηγία ή αντιστοιχούν σ' αυτήν.

Τα κράτη μέλη μερμινούν επίσης ώστε οι διατάξεις που πίζουν κατ' εφαρμογή της παρούσας οδηγίας να μην ταστρατηγούνται μέσω του τρόπου διατύπωσης των συμβάσεων, με την ενσωμάτωση αναλήψεων ή συμβάσεων πίστωσης, που πύπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, σε μβάσεις πίστωσης ο χαρακτήρας ή ο σκοπός των οποίων θα έτρεπε την αποφυγή της εφαρμογής της.

Εάν η σύμβαση πίστωσης συνδέεται στενά με το έδαφος ενός ή ισοστέρων κρατών μελών, τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία τρα προκειμένου οι καταναλωτές να μην στερούνται της οστασίας που τους παρέχει η παρούσα οδηγία εξαιτίας της λογής δικαίου τρίτης χώρας ως εφαρμοστέου δικαίου της μβασης πίστωσης.

Άρθρο 23

Κυρώσεις

κράτη μέλη θεοπίζουν τους κανόνες για τις κυρώσεις που ούρουν οι παραβάσεις των εθνικών διατάξεων που θεοπίζονται νάμει της παρούσας οδηγίας και λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα τρα για να εξασφαλίσουν την εφαρμογή των διατάξεων αυτών. Οι ρώσεις που προβλέπονται εν προκειμένω πρέπει να είναι οτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές.

Άρθρο 24

Εξωδικαστική επίλυση διαφορών

Τα κράτη μέλη μερμινούν για τη θέσπιση κατάλληλων και οτελεσματικών διαδικασιών εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών για ρύθμιση των καταναλωτικών διαφορών που αφορούν τις μβάσεις πίστωσης, ζητώντας, ενδεχομένως, βοήθεια από ιστάμενα όργανα.

2. Τα κράτη μέλη παροτρύνουν τα όργανα αυτά να συνεργάζονται μεταξύ τους και για την επίλυση διασυνοριακών διαφορών που αφορούν συμβάσεις πίστωσης.

Άρθρο 25

Διαδικασία επιτροπής

1. Η Επιτροπή επικουρείται από επιτροπή.

2. Οσάκις γίνεται μνεία της παρούσας παραγράφου, εφαρμόζονται το άρθρο 5α παράγραφοι 1 έως 4 και το άρθρο 7 της απόφασης 1999/468/ΕΚ, τηρουμένων των διατάξεων του άρθρου 8 της ίδιας απόφασης.

Άρθρο 26

Πληροφορίες που πρέπει να υποβάλλονται στην Επιτροπή

Εάν κράτος μέλος κάνει χρήση οιασδήποτε των ρυθμιστικών επιλογών του άρθρου 2 παράγραφοι 5 και 6, του άρθρου 4 παράγραφος 1 και παράγραφος 2 στοιχείο γ), του άρθρου 6 παράγραφος 2, του άρθρου 10 παράγραφος 1 και παράγραφος 2 στοιχείο ζ), του άρθρου 14 παράγραφος 2 και του άρθρου 16 παράγραφος 4, ενημερώνει περί αυτού την Επιτροπή καθώς και περί οιασδήποτε επακόλουθης αλλαγής. Το ίδιο πράττει και για οιαδήποτε άλλη συνακόλουθη αλλαγή. Η Επιτροπή δημοσιοποιεί αυτή την πληροφορία σε ιστοχώρο ή με άλλον εύκολο προσπελάσιμο τρόπο. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα ενδεδειγμένα μέτρα ώστε η πληροφορία αυτή να διοχετεύεται στους εθνικούς πιστωτικούς φορείς και στους καταναλωτές.

Άρθρο 27

Μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο

1. Τα κράτη μέλη θεοπίζουν και δημοσιεύουν, μέχρι τις 12 Μαΐου 2010, τις διατάξεις που απαιτούνται για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία. Ενημερώνουν αμέσως την Επιτροπή σχετικά.

Εφαρμόζουν τις διατάξεις αυτές από τις 12 Μαΐου 2010.

Οι παρούσες διατάξεις, όταν θεοπίζονται από τα κράτη μέλη, αναφέρονται στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από την αναφορά αυτή κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Ο τρόπος της αναφοράς καθορίζεται από τα κράτη μέλη.

2. Η Επιτροπή προβαίνει κάθε πέντε έτη, και για πρώτη φορά στις 12 Μαΐου 2013, σε επανεξέταση των κατώτατων ορίων που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία και στα παραρτήματά της και των ποσοτών που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό της αποζημίωσης σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης, προκειμένου να τα αξιολογήσει υπό το πρίσμα των οικονομικών τάσεων στην Κοινότητα και της κατάστασης στη συγκεκριμένη αγορά. Η Επιτροπή παρακολουθεί επίσης τα αποτελέσματα της ύπαρξης των ρυθμιστικών επιλογών του άρθρου 2 παράγραφοι 5 και 6, του άρθρου 4 παράγραφος 1 και παράγραφος 2 στοιχείο γ), του άρθρου 6 παράγραφος 2, του άρθρου 10 παράγραφος 1 και παράγραφος 2 στοιχείο ζ), του άρθρου 14 παράγραφος 2 και του άρθρου 16 παράγραφος 4, στην εσωτερική αγορά και στους καταναλωτές. Τα αποτελέσματα γνωστοποιούνται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο, συνοδευόμενα, κατά περίπτωση, από πρόταση για τροποποίηση των κατώτατων ορίων και των ποσοτών, καθώς και των προαναφερθεισών ρυθμιστικών επιλογών.

Άρθρο 28

Μετατροπή σε εθνικό νόμισμα των εκπεφρασμένων σε ευρώ ποσών

1. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, τα κράτη μέλη τα οποία μετατρέπουν τα εκπεφρασμένα σε ευρώ ποσά στο εθνικό τους νόμισμα, χρησιμοποιούν αρχικά στη μετατροπή τη συναλλαγματική ισοτιμία η οποία ισχύει κατά την ημερομηνία έκδοσης της παρούσας οδηγίας.

2. Τα κράτη μέλη μπορούν να στρογγυλοποιούν τα ποσά τα οποία απορρέουν από τη μετατροπή, υπό την προϋπόθεση ότι η στρογγυλοποίηση αυτή δεν υπερβαίνει τα 10 ευρώ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VIII

ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 29

Κατάργηση

Η οδηγία 87/102/ΕΟΚ καταργείται με ισχύ από τις 12 Μαΐου 2010.

Άρθρο 30

Μεταβατικά μέτρα

1. Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται σε συμβάσεις πίστωσης που ισχύουν κατά την ημερομηνία έναρξης ισχύος των εθνικών εκτελεστικών μέτρων.

2. Ωστόσο, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε τα άρθρα 11, 12, 13, 17, 18 παράγραφος 1 δεύτερη φράση και παράγραφος 2, να ισχύουν επίσης και για τις συμβάσεις πίστωσης αόριστης διάρκειας που ισχύουν κατά την ημερομηνία έναρξης ισχύος των εθνικών εκτελεστικών μέτρων μεταφοράς.

Άρθρο 31

Έναρξη ισχύος

Η παρούσα οδηγία αρχίζει να ισχύει την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή της στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Άρθρο 32

Αποδέκτες

Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη.

Στρασβούργο, 23 Απριλίου 2008.

Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Ο Πρόεδρος

H.-G. PÖTTERING

Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

J. LENARČIČ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

- I. Βασική εξίσωση που εκφράζει την ισοδυναμία των αναλήψεων, αφενός, και των εξοφλητικών δόσεων και καταβολών, αφετέρου

Η βασική εξίσωση, με την οποία προσδιορίζεται το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο (ΣΕΠΕ), εκφράζει σε ετήσια βάση την ισοδυναμία μεταξύ του αθροίσματος της παρούσας αξίας των αναλήψεων, αφενός, και του αθροίσματος της παρούσας αξίας των ποσών των εξοφλητικών δόσεων και των καταβολών, αφετέρου, ήτοι:

$$\sum_{k=1}^m C_k(1+X)^{-k} = \sum_{l=1}^{m'} D_l(1+X)^{-s_l}$$

όπου:

- X είναι το ΣΕΠΕ,
- m είναι ο αύξων αριθμός της τελευταίας ανάληψης,
- k είναι ο αύξων αριθμός μιας ανάληψης, με $1 \leq k \leq m$,
- C_k είναι το ποσό της υπ' αριθμόν k ανάληψης,
- t_k είναι το χρονικό διάστημα, που εκφράζεται σε έτη και κλάσματα έτους, μεταξύ της ημερομηνίας της πρώτης ανάληψης και της ημερομηνίας κάθε νέας ανάληψης, με $t_1 = 0$,
- m' είναι ο αύξων αριθμός της τελευταίας εξοφλητικής δόσης ή καταβολής,
- l είναι ο αύξων αριθμός μιας εξοφλητικής δόσης ή καταβολής,
- D_l είναι το ποσό μιας εξοφλητικής δόσης ή καταβολής,
- s_l είναι το χρονικό διάστημα, που εκφράζεται σε έτη και κλάσματα έτους, μεταξύ της ημερομηνίας της πρώτης ανάληψης και της ημερομηνίας κάθε εξοφλητικής δόσης ή καταβολής.

Παρατηρήσεις:

- a) Τα ποσά που καταβάλλονται και από τις δύο πλευρές σε διαφορετικές χρονικές στιγμές δεν είναι κατ' ανάγκη ίσα ούτε καταβάλλονται κατ' ανάγκη ανά ίσα διαστήματα.
- β) Εναρκτήρια ημερομηνία είναι η ημερομηνία της πρώτης ανάληψης.
- γ) Ο χρόνος που μεσολαβεί μεταξύ των ημερομηνιών που λαμβάνονται υπόψη κατά τον υπολογισμό εκφράζεται σε έτη ή κλάσματα έτους. Το έτος θεωρείται ότι έχει 365 ημέρες (για τα δίσεκτα έτη 366 ημέρες), 52 εβδομάδες ή 12 ισόχρονους μήνες. Ο ισόχρονος μήνας έχει 30,41666 ημέρες (δηλαδή 365/12), είτε ανήκει σε δίσεκτο έτος είτε όχι.
- δ) Το αποτέλεσμα του υπολογισμού εκφράζεται με ακρίβεια ενός δεκαδικού ψηφίου. Εάν το επόμενο δεκαδικό ψηφίο είναι μεγαλύτερο ή ίσο του 5, το πρώτο δεκαδικό ψηφίο αυξάνεται κατά τη μονάδα.
- ε) Η εξίσωση μπορεί να ξαναγραφεί με τη χρήση ενός μόνο αθροιστικού συμβόλου και με την εισαγωγή της έννοιας των χρηματικών ροών (A_k), που θα έχουν είτε θετικό είτε αρνητικό πρόσημο, είτε δηλαδή θα καταβάλλονται είτε θα εισπράττονται κατά τις χρονικές περιόδους 1 έως k , αντίστοιχα, και εκφράζονται σε έτη, ήτοι:

$$S = \sum_{k=1}^n A_k(1+X)^{-k},$$

όπου S είναι το υπόλοιπο της παρούσας αξίας των ροών. Η τιμή του πρέπει να είναι μηδενική, εάν ο σκοπός είναι να διατηρηθεί η ισοδυναμία των ροών.

- II. Πρόσθετα κριτήρια για τον υπολογισμό του συνολικού ετησίου πραγματικού επιτοκίου

- a) Εάν η σύμβαση πίστωσης δίνει στον καταναλωτή τη δυνατότητα ελεύθερης επιλογής όσον αφορά τις αναλήψεις, θεωρείται ότι πραγματοποιείται πλήρης και άμεση ανάληψη του συνολικού ποσού της πίστωσης.
- β) εάν η σύμβαση πίστωσης προβλέπει διαφορετικούς τρόπους ανάληψης με διαφορετικές επιβαρύνσεις ή χρεωστικά επιτόκια, θεωρείται ότι το συνολικό ποσό της πίστωσης αναλαμβάνεται με την υψηλότερη επιβάρυνση και χρεωστικό επιτόκιο που ισχύει για την κατηγορία των συναλλαγών που χρησιμοποιούνται συχνότερα στο πλαίσιο της εν λόγω κατηγορίας σύμβασης πίστωσης.

- γ) εάν η σύμβαση πίστωσης παρέχει γενικά στον καταναλωτή τη δυνατότητα ελεύθερης επιλογής όσον αφορά τις αναλήψεις, αλλά επιβάλλει, μεταξύ των διάφορων τρόπων ανάληψης, περιορισμό ως προς το ποσό και τη χρονική περίοδο, θεωρείται ότι το ποσό της πίστωσης αναλαμβάνεται κατά την πρώτη ημερομηνία που προβλέπεται στη σύμβαση και σύμφωνα με τα καθοριζόμενα όρια ανάληψης·
- δ) εάν δεν καθορίζεται χρονοδιάγραμμα εξόφλησης, υποτίθεται:
- i) ότι η πίστωση παρέχεται για χρονικό διάστημα ενός έτους· και
 - ii) ότι η πίστωση εξοφλείται σε δώδεκα ισόποσες και μηνιαίες δόσεις·
- ε) εάν καθορίζεται χρονοδιάγραμμα εξόφλησης, αλλά τα σχετικά ποσά είναι ελαστικά, το ποσό κάθε τμηματικής εξόφλησης θεωρείται ότι είναι το χαμηλότερο που προβλέπει η σύμβαση·
- στ) εάν δεν ορίζεται άλλως, όταν η σύμβαση πίστωσης προβλέπει πλείονες ημερομηνίες εξόφλησης, η χορήγηση της πίστωσης και οι εξοφλήσεις πραγματοποιούνται κατά την πρώτη ημερομηνία που προβλέπει η σύμβαση·
- ζ) το εφαρμοστέο ανώτατο όριο της πίστωσης, εάν δεν έχει συμφωνηθεί ήδη, υποτίθεται ότι ανέρχεται σε 1 500 ευρώ·
- η) σε περίπτωση διευκόλυνσης υπερανάληψης, θεωρείται ότι πραγματοποιείται πλήρης ανάληψη του συνολικού ποσού της πίστωσης για όλη τη διάρκεια της σύμβασης πίστωσης· εάν η διάρκεια της σύμβασης πίστωσης δεν είναι γνωστή, το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο υπολογίζεται βάσει του τεκμηρίου ότι η διάρκεια της σύμβασης είναι τρίμηνη·
- θ) εάν προσφέρονται διαφορετικά επιτόκια και επιβαρύνσεις για περιορισμένο διάστημα ή ποσό, ως επιτόκιο και επιβαρύνσεις θεωρούνται τα υψηλότερα για όλη τη διάρκεια της σύμβασης πίστωσης·
- ι) όσον αφορά τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης για τις οποίες συμφωνείται σταθερό χρεωστικό επιτόκιο σε σχέση με την αρχική περίοδο, στο τέλος της οποίας καθορίζεται νέο χρεωστικό επιτόκιο το οποίο εν συνεχεία προσαρμόζεται περιοδικά βάσει συμφωνηθέντος δείκτη, ο υπολογισμός του συνολικού ετησίου πραγματικού επιτοκίου βασίζεται στο τεκμήριο ότι, στο τέλος της περιόδου για την οποία έχει καθορισθεί σταθερό χρεωστικό επιτόκιο το χρεωστικό επιτόκιο, είναι ίσο προς εκείνο που ισχύει κατά το χρόνο υπολογισμού του συνολικού ετησίου πραγματικού επιτοκίου, βάσει της αξίας του συμφωνηθέντος δείκτη κατά τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή·

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

1. Στοιχεία ταυτότητας και στοιχεία επαφής του πιστωτικού φορέα/μεσότη πιστώσεων

Πιστωτικός φορέας Διεύθυνση Αριθμός τηλεφώνου (*) Ηλεκτρονική διεύθυνση (*) Αριθμός φαξ (*) Διεύθυνση ιστοτόπου (*)	Στοιχεία ταυτότητας: [Γεωγραφική διεύθυνση που χρησιμοποιείται από τον καταναλωτή]
Ενδεχομένως Μεσότης Διεύθυνση Αριθμός τηλεφώνου (*) Ηλεκτρονική διεύθυνση (*) Αριθμός φαξ (*) Διεύθυνση ιστοτόπου (*)	[Στοιχεία ταυτότητας] [Γεωγραφική διεύθυνση που χρησιμοποιείται από τον καταναλωτή]

(*) Οι πληροφορίες αυτές είναι προαιρετικές για τον πιστωτικό φορέα.

Όπου σημειώνεται «κατά περίπτωση», ο πιστωτικός φορέας πρέπει να συμπληρώνει το τετραγωνίδιο εάν οι πληροφορίες αφορούν το πιστωτικό προϊόν ή να διαγράφει τις σχετικές πληροφορίες ή ολόκληρη τη σειρά, εάν οι πληροφορίες δεν αφορούν τον συγκεκριμένο τύπο πίστωσης.

Οι μεταξύ αγκυλών ενδείξεις παρέχουν εξηγήσεις στον πιστωτικό φορέα και πρέπει να αντικαθίστανται από τις αντίστοιχες πληροφορίες.

2. Περιγραφή των βασικών χαρακτηριστικών του πιστωτικού προϊόντος

Είδος πίστωσης	
Συνολικό ποσό της πίστωσης Έτσι το ανώτατο όριο ή τα συνολικά ποσά που διατίθενται βάσει της σύμβασης πίστωσης	
Όροι που διέπουν την ανάληψη Δηλαδή πώς και πότε θα λάβετε τα χρήματα	
Διάρκεια της σύμβασης πίστωσης	
Δόσεις και, κατά περίπτωση, σειρά με την οποία θα κατανεμηθούν οι δόσεις	Θα πρέπει να καταβάλετε τα εξής: [Ποσό, αριθμός και συχνότητα των καταβολών στις οποίες θα προβεί ο καταναλωτής] Οι τόκοι και/ή τα τέλη θα καταβληθούν ως εξής:
Το συνολικό ποσό που θα πρέπει να καταβληθεί Έτσι το ποσό του κεφαλαίου δανεισμού συν τους τόκους και τις ενδεχόμενες δαπάνες που σχετίζονται με την πίστωση	[Άθροισμα του συνολικού ποσού της πίστωσης και του συνολικού κόστους της πίστωσης]
Κατά περίπτωση Πίστωση χορηγούμενη υπό μορφή προθεσμιακής καταβολής για αγαθό ή υπηρεσία, ή σχετιζόμενη με την παροχή συγκεκριμένου αγαθού ή με την παροχή υπηρεσίας Όνομα αγαθού/υπηρεσίας Τμή μετρητοίς	

Κατά περίπτωση Απατούμενες εγγυήσεις Πρόκειται για περιγραφή της εγγύησης που θα παρασχεθεί σε σχέση με τη σύμβαση πίστωσης	[Είδος εγγυήσεων]
Κατά περίπτωση Οι εξοφλήσεις δεν συνεπάγονται άμεση απόσβεση του κεφαλαίου	

3. Κόστος της πίστωσης

Το χρεωστικό επιτόκιο, ή ενδεχομένως τα διάφορα χρεωστικά επιτόκια που εφαρμόζονται στη σύμβαση πίστωσης	[% — σταθερό, ή — μεταβλητό (με τον δείκτη ή το επιτόκιο αναφοράς που εφαρμόζεται στο αρχικό χρεωστικό επιτόκιο) — περίοδοι]
Συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο (ΣΕΠΕ) Πρόκειται για το συνολικό κόστος που εκφράζεται ως ετήσιο ποσοστό της συνολικής πίστωσης. Το ΣΕΠΕ βοηθάει στη σύγκριση διαφόρων προσφορών	[% Στο σημείο αυτό θα πρέπει να παρατεθεί αντιπροσωπευτικό παράδειγμα που να περιλαμβάνει όλα τα τεκμήρια για τον υπολογισμό του επιτοκίου]
Είναι υποχρεωτική, για την έγκριση της πίστωσης ή για τη χορήγηση της υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις που διαφημίζονται, η επιλογή: — ασφάλισης που θα εξασφαλίζει την πίστωση, ή — άλλης συμπληρωματικής σύμβασης υπηρεσίας; Εάν ο πιστωτικός φορέας δεν γνωρίζει εκ των προτέρων το κόστος αυτών των υπηρεσιών, δεν το περιλαμβάνει στο ΣΕΠΕ	Ναι/όχι [εάν ναι, αναφέρατε το είδος ασφάλισης] Ναι/όχι [εάν ναι, αναφέρατε το είδος συμπληρωματικής υπηρεσίας]
Συναφή έξοδα	
Κατά περίπτωση Απαιτείται η τήρηση λογαριασμού ή λογαριασμών στους οποίους να εγγράφονται τόσο οι καταβολές όσο και οι αναλήψεις	
Κατά περίπτωση Ποσό των εξόδων για τη χρήση συγκεκριμένου μέσου πληρωμής (π.χ. πιστωτικής κάρτας)	
Κατά περίπτωση Οποιαδήποτε άλλα έξοδα που προκύπτουν από τη σύμβαση πίστωσης	
Κατά περίπτωση Προϋποθέσεις υπό τις οποίες είναι δυνατόν να τροποποιηθούν τα προαναφερθέντα έξοδα τα σχετικά με την πιστωτική συμφωνία	
Κατά περίπτωση Υποχρέωση καταβολής συμβολαιογραφικής αμοιβής	
Έξοδα σε περίπτωση καθυστέρησης καταβολής Η παράλειψη καταβολής ενδέχεται να έχει σοβαρές συνέπειες (π.χ. αναγκαστική πώληση) και να καθιστά τη χορήγηση πίστωσης δυσκολότερη	Θα επιβαρυνθείτε με [...] (τα εφαρμοστέα επιτόκια και μέθοδος αναπροσαρμογής τους και, ενδεχομένως, πρόστιμα μη καταβολής) για μη πραγματοποιηθείσες καταβολές

4. Άλλες σημαντικές νομικές πτυχές

Δικαίωμα υπαναχώρησης Έχετε το δικαίωμα να υπαναχωρήσετε από την πιστωτική σύμβαση εντός 14 ημερολογιακών ημερών	Ναι/όχι
---	---------

Πρόωρη εξόφληση Έχετε το δικαίωμα πρόωρης εξόφλησης ανά πάσα στιγμή, εν όλω ή εν μέρει	
Κατά περίπτωση Ο πιστωτικός φορέας δικαιούται αποζημίωση σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης	[Προσδιορισμός της αποζημίωσης (μέθοδος υπολογισμού) σύμφωνα με τις διατάξεις για την εφαρμογή του άρθρου 16 της οδηγίας 2008/48/ΕΚ]
Έρευνα σε βάση δεδομένων Ο πιστωτικός φορέας πρέπει να σας πληροφορήσει αμέσως και δωρεάν για τα αποτελέσματα έρευνας σε βάση δεδομένων, εκφόσον η αίτηση πίστωσης απορρίπτεται βάσει της εν λόγω έρευνας. Αυτό δεν ισχύει όταν η παροχή των σχετικών πληροφοριών απαγορεύεται από το δικαίω της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ή αντιβαίνει σε στόχους δημόσιας πολιτικής ή δημόσιας ασφάλειας	
Δικαίωμα σε αντίγραφο της σύμβασης πίστωσης Έχετε το δικαίωμα να λάβετε από τον πιστωτικό φορέα/ μεσίτη πίστωσης, κατόπιν αιτήσεως, αντίγραφο του σχεδίου σύμβασης πίστωσης. Η παρούσα διάταξη δεν ισχύει, εάν, κατά τη στιγμή της αίτησης ο πιστωτής δεν επιθυμεί να συνάψει πιστωτική σύμβαση με τον καταναλωτή	
Κατά περίπτωση Χρονική περίοδος κατά την οποία ο πιστωτικός φορέας δεσμεύεται από τις πληροφορίες που παρέχει πριν από τη σύναψη της σύμβασης	Οι πληροφορίες αυτές ισχύουν από έως

Κατά περίπτωση

5. Πρόσθετες πληροφορίες σε περίπτωση εμπορίας χρηματοοικονομικών υπηρεσιών εξ αποστάσεως

α) Όσον αφορά τον πιστωτικό φορέα	
Κατά περίπτωση Εκπρόσωπος του πιστωτικού φορέα στο κράτος μέλος κατοικίας σας Διεύθυνση Αριθμός τηλεφώνου (*) Ηλεκτρονική διεύθυνση (*) Αριθμός φαξ (*) Διεύθυνση ιστοτόπου (*)	[Στοιχεία ταυτότητας] [Γεωγραφική διεύθυνση που θα χρησιμοποιεί ο καταναλωτής]
Κατά περίπτωση Εγγραφή σε μητρώο	[Κατά περίπτωση, εμπορικό μητρώο στο οποίο είναι εγγεγραμμένος ο πιστωτικός φορέας και αριθμός καταχώρισής του ή ανάλογο μέσο ταυτοποίησής του στο μητρώο αυτό]
Κατά περίπτωση Αρμόδια εποπτική αρχή	
β) Όσον αφορά τη σύμβαση πίστωσης	
Κατά περίπτωση Άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης	[Πρακτικές οδηγίες για την άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης, μεταξύ άλλων περίοδος κατά την οποία ασκείται: διεύθυνση προς την οποία πρέπει να αποσταλεί η κοινοποίηση της άσκησης του δικαιώματος υπαναχώρησης: συνέπειες της μη άσκησης του δικαιώματος]
Κατά περίπτωση Δίκαιο το οποίο εφάρμοσε ο πιστωτικός φορέας στις σχέσεις του με τον καταναλωτή πριν από τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης	

Κατά περίπτωση Ρήτρα σχετικά με το δικαιο που διέπει τη σύμβαση πίστωσης και/ή το αρμόδιο δικαστήριο	[Παρατίθεται η σχετική ρήτρα]
Κατά περίπτωση Γλωσσικό καθεστώς	Οι πληροφορίες και οι συμβατικοί όροι παρέχονται στα [συγκεκριμένη γλώσσα]. Με τη συγκατάθεσή σας, σκοπεύουμε να επικοινωνούμε στα [συγκεκριμένη γλώσσα/ γλώσσες] κατά τη διάρκεια της σύμβασης πίστωσης
γ) Όσον αφορά την επανόρθωση	
Υπαρξη εξωδικαστικών διαδικασιών υποβολής ενστάσεων και προσφυγών	[Εάν υφίστανται εξωδικαστικές διαδικασίες υποβολής ενστάσεων και προσφυγών για τον καταναλωτή, ο οποίος συμμετέχει στη σύμβαση εξ αποστάσεως και, εάν ναι, τρόπος πρόσβασης σε αυτές]
(*) Οι πληροφορίες αυτές είναι προαιρετικές για τον πιστωτικό φορέα.	

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗΣ ΠΙΣΤΗΣ ΓΙΑ:

1. Υπερναλήψεις
2. Καταναλωτική πίστη προσφερόμενη από ορισμένους πιστωτικούς οργανισμούς(άρθρο 2 παράγραφος 5 της οδηγίας 2008/48/ΕΚ)
3. Μετατροπή χρεών

1. Στοιχεία ταυτότητας και στοιχεία επαφής του πιστωτικού φορέα/μεσότη πιστώσεων

Πιστωτικός φορέας Διεύθυνση Αριθμός τηλεφώνου (*) Ηλεκτρονική διεύθυνση (*) Αριθμός φαξ (*) Διεύθυνση ιστοτόπου (*)	[Στοιχεία ταυτότητας] [Γεωγραφική διεύθυνση που χρησιμοποιείται για την επαφή με τον καταναλωτή]
Ενδεχομένως Μεσίτης Διεύθυνση Αριθμός τηλεφώνου (*) Ηλεκτρονική διεύθυνση (*) Αριθμός φαξ (*) Διεύθυνση ιστοτόπου (*)	[Στοιχεία ταυτότητας] [Γεωγραφική διεύθυνση που χρησιμοποιείται για την επαφή με τον καταναλωτή]

(*) Οι πληροφορίες αυτές είναι προαιρετικές για τον πιστωτικό φορέα.

Όπου σημειώνεται «κατά περίπτωση», ο πιστωτικός φορέας πρέπει να συμπληρώνει το τετραγωνίδιο εάν οι πληροφορίες αφορούν το πιστωτικό προϊόν ή να διαγράφει τις σχετικές πληροφορίες ή ολόκληρη τη σειρά εάν οι πληροφορίες δεν αφορούν τον συγκεκριμένο τύπο πίστωσης.

Οι μεταξύ αγκυλών ενδείξεις παρέχουν εξηγήσεις στον πιστωτικό φορέα και πρέπει να ανηκανθίστανται από τις αντίστοιχες πληροφορίες.

2. Περιγραφή των βασικών χαρακτηριστικών του πιστωτικού προϊόντος

Είδος πίστωσης	
Συνολικό ποσό της πίστωσης Ήτοι το ανώτατο όριο ή τα συνολικά ποσά που διατίθενται βάσει της σύμβασης πίστωσης	
Διάρκεια της σύμβασης πίστωσης	
Κατά περίπτωση Πιθανό να ζητηθεί από τον καταναλωτή να εξοφλήσει το ποσό της πίστωσης στο ακέραιο και ανά πάσα στιγμή μόλις του ζητηθεί	

3. Κόστος της πίστωσης

Το χρεωστικό επιτόκιο, ή ενδεχομένως, τα διάφορα χρεωστικά επιτόκια που εφαρμόζονται στη σύμβαση πίστωσης	[% — σταθερό, ή — μεταβλητό (με τον δείκτη ή το επιτόκιο αναφοράς που εφαρμόζεται στο αρχικό χρεωστικό επιτόκιο) περιόδοι]
---	---

Κατά περίπτωση Συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο (ΣΕΠΕ) (*) Πρόκειται για το συνολικό κόστος εκφραζόμενο ως ετήσιο ποσοστό της συνολικής πίστωσης. Το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο βοηθάει στη σύγκριση διαφόρων προσφορών	[% Στο σημείο αυτό θα πρέπει να παρατεθεί αντιπροσωπευτικό παράδειγμα που να αναφέρει όλα τα τεκμήρια για τον υπολογισμό του επιτοκίου]
Κατά περίπτωση Έξοδα Κατά περίπτωση Προϋποθέσεις υπό τις οποίες είναι δυνατόν να τροποποιηθούν τα έξοδα αυτά	[Το εφαρμοζόμενο κόστος από τη στιγμή που συνάπτεται η σύμβαση πίστωσης]
Έξοδα σε περίπτωση καθυστέρησης καταβολής	Θα επιβαρυνθείτε με [...] (εφαρμοστέα επιτόκια και μέθοδος αναπροσαρμογής τους και, ενδεχομένως, πρόστιμα μη καταβολής)] για τις μη πραγματοποιηθείσες καταβολές

(*) Δεν ισχύει για τις ευρωπαϊκές πιστωτικές πληροφορίες για τις υπεριναλήμεις, σε εκείνα τα κράτη μέλη που αποφοισίζουν βάσει του άρθρου 6 παράγραφος 2 της οδηγίας 2008/48/ΕΚ ότι για τις υπεριναλήμεις δεν προβλέπεται συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο.

4. Άλλες σημαντικές νομικές πιυχές

Καταγγελία της σύμβασης πίστωσης	[Προϋποθέσεις και διαδικασία της καταγγελίας μιας σύμβασης πίστωσης]
Έρευνα σε βάση δεδομένων Ο πιστωτικός φορέας πρέπει να σας πληροφορήσει αμέσως και δωρεάν για τα αποτελέσματα έρευνας σε βάση δεδομένων, εφόσον η αίτηση πίστωσης απορρίπτεται βάσει της εν λόγω έρευνας. Αυτό δεν ισχύει όταν η παροχή των σχετικών πληροφοριών απαγορεύεται από το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ή αντιβαίνει σε στόχους δημόσιας πολιτικής ή δημόσιας ασφάλειας	
Κατά περίπτωση Χρονική περίοδος κατά την οποία ο πιστωτικός φορέας δεσμεύεται από τις προσυμβατικές υποχρεώσεις	Οι πληροφορίες αυτές ισχύουν από ... έως ...

Κατά περίπτωση

5. Πρόσθετες πληροφορίες που δίδονται εφόσον οι πληροφορίες πριν από τη σύναψη της σύμβασης παρέχονται από ορισμένους πιστωτικούς οργανισμούς (άρθρο 2 παράγραφος 5 της οδηγίας 2008/48/ΕΚ) ή αφορούν καταναλωτική πίστη για μετατροπή χρεών

Δόσεις και, κατά περίπτωση, σειρά με την οποία θα καταναμηνθούν οι δόσεις	Θα πρέπει να καταβάλετε τα εξής: [Αντιπροσωπευτικό παράδειγμα πίνακα συμπεριλαμβανομένων του ποσού δόσεων, του αριθμού και της συχνότητας των καταβολών που θα πραγματοποιήσει ο καταναλωτής]
Συνολικό ποσό που θα πρέπει να καταβληθεί	
Πρόωρη εξόφληση Έχετε δικαίωμα πρόωρης εξόφλησης ανά πάσα στιγμή, εν όλω ή εν μέρει Κατά περίπτωση Ο πιστωτικός φορέας δικαιούται αποζημίωση σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης	[Προσδιορισμός της αποζημίωσης (μέθοδος υπολογισμού) σύμφωνα με τις διατάξεις για την εφαρμογή του άρθρου 16 της οδηγίας 2008/48/ΕΚ]

Κατά περίπτωση

6. Πρόσθετες πληροφορίες που δίδονται σε περίπτωση εμπορίας χρηματοοικονομικών υπηρεσιών εξ αποστάσεως

α) Όσον αφορά τον πιστωτικό φορέα	
Κατά περίπτωση Εκπρόσωπος του πιστωτικού φορέα στο κράτος μέλος κατοικίας σας Διεύθυνση Αριθμός τηλεφώνου (*) Ηλεκτρονική διεύθυνση (*) Αριθμός φαξ (*) Διεύθυνση ιστοτόπου (*)	[Στοιχεία ταυτότητας] [Γεωγραφική διεύθυνση που θα χρησιμοποιεί ο καταναλωτής]
Κατά περίπτωση Εγγραφή σε μητρώο	[Κατά περίπτωση, εμπορικό μητρώο στο οποίο είναι εγγεγραμμένος ο πιστωτικός φορέας και αριθμός καταχώρισης του ή ανάλογο μέσο ταυτοποίησης του στο μητρώο αυτό]
Κατά περίπτωση Εποπτική αρχή	
β) Όσον αφορά τη σύμβαση πίστωσης	
Δικαίωμα υπαναχώρησης Έχετε το δικαίωμα να υπαναχωρήσετε από την πιστωτική σύμβαση εντός 14 ημερολογιακών ημερών Κατά περίπτωση Άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης	Ναι/Όχι [Πρακτικές οδηγίες για την άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης, οι οποίες αναφέρουν, μεταξύ άλλων, τη διεύθυνση στην οποία πρέπει να αποσταλεί η κοινοποίηση της άσκησης του δικαιώματος υπαναχώρησης: συνέπειες της μη άσκησης του δικαιώματος]
Κατά περίπτωση Δίκαιο το οποίο εφήρμοσε ο πιστωτικός φορέας στις σχέσεις του με τον καταναλωτή πριν από τη σύμβαση πίστωσης	
Κατά περίπτωση Ρήτρα σχετικά με το δικαιο που διέπει τη σύμβαση πίστωσης και/ή το αρμόδιο δικαστήριο	[Παρατίθεται η σχετική ρήτρα]
Κατά περίπτωση Γλωσσικό καθεστώς	Οι πληροφορίες και οι συμβατικοί όροι παρέχονται στα [συγκεκριμένη γλώσσα]. Με τη συγκατάθεσή σας, σκοπεύουμε να επικοινωνούμε στα [συγκεκριμένη γλώσσα/ γλώσσες] κατά τη διάρκεια της σύμβασης πίστωσης
γ) Όσον αφορά την επανόρθωση	
Εξωδικαστικές διαδικασίες και μηχανισμοί επανόρθωσης	[Εάν υφίστανται εξωδικαστικές διαδικασίες και μηχανισμός επανόρθωσης για τον καταναλωτή ο οποίος συμμετέχει στη σύμβαση εξ αποστάσεως και, εάν ναι, τρόπος πρόσβασης σε αυτά]
(*) Οι πληροφορίες αυτές είναι προαιρετικές για τον πιστωτικό φορέα.	

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Civic Consulting, Survey of Banking Associations, Analysis of the Modified Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Credit Agreements for Consumers Amending Council Directive 93/13/EC (COM/2005/483),

Questionnaire filled by HBA

ANALYSIS OF THE MODIFIED PROPOSAL FOR A DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL ON CREDIT AGREEMENTS FOR CONSUMERS AMENDING COUNCIL DIRECTIVE 93/13/EC [COM (2005) 483]

SURVEY OF BANKING ASSOCIATIONS

Please return filled questionnaire by email to survey@civic-consulting.de before
28.2.2007

(please return in Word format and do not pdf document)

INTRODUCTION

Civic Consulting has been commissioned by the European Parliament to conduct an economic analysis on the impact of the proposal for a Directive on credit agreements for consumers. This study will serve as supportive material during the deliberations in the framework of the second reading of the co-decision procedure of the Parliament. In the framework of this study Civic Consulting is conducting a survey of European and national stakeholder organisations.

The information you provide through this questionnaire will be crucial in assessing the possible positive and negative impacts of the modified proposal for a Consumer Credit Directive. We therefore greatly appreciate your contribution.

If you have any further questions, do not hesitate to contact:

Kristen Schubert (survey@civic-consulting.de) Phone: +49-30-2196-2295 Fax: +49-30-2196-2298

IDENTIFICATION DATA

1. Please identify yourself:

a. Name of association:

Hellenic Bank Association

b. Type of organisation:

EU level banking association National banking association Bank Other

c. Located in (country):

Greece

d. Questionnaire completed by (name of person, position, contact details):

Mr. Christos Gortsos, Secretary General of the HBA

Contact person: Mrs. Natalia Paxinou, Lawyer

E-mail: npaxinou@hba.gr

Tel.: 0030-2103386521

A: CURRENT SITUATION

Transactions with consumers in other Member States

Definitions: "Direct cross-border transaction" is a transaction between a bank and a consumer in two different EU Member States (i.e., the product is not sold through branches, subsidiaries, or majority holdings of your member banks in the country where the consumer is resident). In contrast, "selling of consumer credit products in other EU Member States" refers to both direct cross-border transactions and selling to consumers resident in other EU countries through local branches, subsidiaries, and majority holdings of your member banks.

2. What are the main financial services that your member banks directly sell to consumers cross-border?

- a. Please estimate the percentage of total consumer credit transactions that member banks conduct within your country directly with consumers resident in another EU Member State:

	% of total consumer credit transactions of your member banks					
	less than 0.1%	less than 1%	less than 2%	less than 5%	less than 10%	more than 10%
Instalment credit*	☒	☐	☐	☐	☐	☐
Overdraft facility	☒	☐	☐	☐	☐	☐
Credit card	☒	☐	☐	☐	☐	☐
Leasing**	☒	☐	☐	☐	☐	☐

Notes: * Credit agreements under the terms of which the consumer is required to repay the credit by means of instalments; ** Only leasing agreements that create an obligation to purchase the object of the agreement.

Please specify

- b. How do you expect the number of direct cross-border transactions with consumers to change in the next 5 years if no major legislative change at EU level were to happen?

Decrease very significantly ¹	Decrease fairly significantly	Remain similar	Increase fairly significantly	Increase very significantly	Don't know
☐	☐	☐	☒	☐	☐

3. What are the main financial services provided by your members to consumers through branches / subsidiaries in other EU Member States?

- a. Please estimate the percentage of total consumer credit transactions that your member banks conduct with consumers resident in another EU Member State through branches / subsidiaries established there (including through majority holdings in local banks):

	% of total consumer credit transactions of your member banks					
	less than 0.1%	less than 1%	less than 2%	less than 5%	less than 10%	more than 10%
Instalment credit*	☐	☒	☐	☐	☐	☐
Overdraft facility	☐	☒	☐	☐	☐	☐
Credit card	☐	☒	☐	☐	☐	☐
Leasing**	☒	☐	☐	☐	☐	☐

Notes: * Credit agreements under the terms of which the consumer is required to repay the credit by means of instalments; ** Only leasing agreements that create an obligation to purchase the object of the agreement.

¹ In this questionnaire, this scale refers approximately to the following percentages: Decrease very significantly (reduction of > 10 %); Decrease fairly significantly (reduction of 10% - 3%); Remain similar (+ / - 3%); Increase fairly significantly (increase of 3% - 10%); Increase very significantly (increase of > 10%).

Please specify

b. How do you expect the number of transactions with consumers through branches in other EU Member States to change in the next 5 years if no major legislative change at EU level were to happen?

Decrease very significantly	Decrease fairly significantly	Remain similar	Increase fairly significantly	Increase very significantly	Don't know
☐	☐	☐	☒	☐	☐

4. Do your member banks actively indicate in marketing activities the country in which they are registered in direct cross-border transactions with consumers in other EU Member States?

Yes No Don't know

Please specify

5. Do your member banks offer consumer credit products with different characteristics when selling nationally and when selling in other EU Member States?

Yes No Don't know

It depends mainly on the relevant legislative provisions and on the characteristics of the market.

6. What are the main barriers – from your point of view – hindering selling of consumer credit products in other EU Member States?

Barrier for member banksto directly sell to consumers cross-border	... establishing themselves in other Member States
Differing stages of development of consumer credit in different Member States	☒	☒
Credit risk for lenders in not having access to information to assess creditworthiness	☒	☐
Differences in <u>language and culture</u>	☒	☐
Difficulties in <u>penetrating a local market</u>	☐	☒
Differences in national legislation which are <u>in the scope</u> of the modified proposal for a Consumer Credit Directive	☒	☐
Differences in national legislation <u>outside the scope</u> of the modified proposal for a Consumer Credit Directive	☒	☐
Problems related to <u>tax, restrictive local employment laws and practices, access to local payment systems, etc.</u>	☐	☐
Problems occurring from provisions of <u>international private law</u>	☐	☐
Consumers' personal <u>preference for national lenders</u>	☐	☐
Different <u>structure of consumer demand</u> in different MS	☐	☐
Lack of consumer <u>confidence in a brand</u>	☐	☐
Lack of adequate <u>marketing strategies</u>	☐	☐
Lack of full monetary <u>harmonisation</u> within the EU	☐	☐
Other: <u>Training of the personnel</u>	☐	☒

7. In your experience, do you think that consumers located in your country know the main consumer protection rules that are currently in place in your country (concerning information, withdrawal, repayment, annual percentage rate etc., if applicable)?

Yes

No

Partly

Don't know

Comments for Question 6: 1. The numbers in the brackets indicate the importance of each barrier, i.e. Number (1) is the most important, Number (2) is very important, Number (3) is fairly important and Number (4) is less important.

2. The majority of the unmarked barriers have in our opinion already been considered at a great extent by the time a bank either plans to provide cross-border services or to establish itself in other Member States (strategic plan)

Comments for Question 7: The level of knowledge of consumers with respect to consumer protection legislation is not satisfactory. On the one hand consumers are not fully aware of the consumer protection legislation and on the other hand they usually do not make profit of it, as it happens for example with the information provided to them..

Current online transactions and facilities

8. Do you think that electronic payment opportunities (online) lead customers to undertake direct cross-border transactions in consumer credit products?

Yes

No

Don't know

Comment: Lack of infrastructure in some cases hinders the use of electronic payment opportunities. By the time the adequate infrastructure is established, customers are expected to use more the electronic payment opportunities.

9. Do you expect cost reduction and economies of scale for your member banks from selling consumer credit products in other EU Member States?

Yes

No

Don't know

Please specify

If yes:

Do the Internet and online-banking facilities play a crucial role in acquiring directly new customers that are resident in other EU Member States?

Yes

No

Don't know

Please specify

10. Do you expect that information and consultation that your member banks provide to consumers can be most easily managed online, via branch banking (face-to-face), via phone banking or via postal banking?

- Online Branch banking (face-to-face) Phone banking Postal banking

Comment: (a) The numbers in brackets indicate the degree of easiness in consumers' accessing information. In our view, information is most easily managed online due to the fact that it is controlled in a better way. Moreover the provision of information online is more cost-effective.

(b) On the contrary, consultation can be most easily managed via branch banking due to the fact that it presupposes the exchange of views between the consumer and the bank. For the issues arising from consultation, see our answer under question 18.

B: IMPACT OF THE MODIFIED PROPOSAL FOR A CONSUMER CREDIT DIRECTIVE

The following questions refer to a situation that the modified proposal of the European Commission for a Directive on Credit Agreements for Consumers is implemented [COM (2005) 483 of October 2005]:

Specific impacts

11. Which consequences do you expect from the standard information for advertising and pre-contractual information specified in the modified proposal for a Consumer Credit Directive?

a. Acquiring new customers can be expected to be:

Significantly more difficult	Fairly more difficult	Similar	Fairly easier	Significantly easier	Don't know
☒	☐	☐	☐	☐	☐

Comment: However, clarification is needed with respect to the notion of the new customer. It is not clear who is considered as a new customer, i.e. a customer who uses the facilities of the bank for the first time as regards consumer credit affairs or a customer who has never made business in one bank before. Moreover, we would like to mention that the number of expected new customers is not easily measurable

b. Front-office costs can be expected to:

Decrease very significantly	Decrease fairly significantly	Remain similar	Increase fairly significantly	Increase very significantly	Don't know
☐	☐	☐	☒	☐	☐

Comment:

In our view, front-office costs will increase due to the burdensome obligations which are envisaged by the new proposal for a Directive. Moreover, we would like to focus on the fact that so much information would eventually:

- 1. overload the consumer with too many details for the purpose of an advertisement, which is used to invite consumers to get in contact with the lender in order to "find out more";*
- 2. be misleading for consumers who have not yet expressed any intention to enter into negotiations with the lender, i.e. at the moment they watch/read/listen to an advertisement, they have not yet engaged in any pre-contractual phase;*
- 3. be in any case impossible to provide a priori and in general terms, since many of the elements enumerated under article 4.2.a-e are identifiable only with reference to a specific consumer and once his individual file has been considered;*
- 4. restrict the development of marketing tools and media such as television or radio, since any advertising slot has a very limited duration and cannot possibly deliver what is required under article 4 in very short (in some cases, a few seconds) presentations.*

12. Do you think that the requirement for pre-contractual assessment of creditworthiness specified in the modified proposal for a Consumer Credit Directive sets new standards throughout the banking industry in your country or is it already established good banking practice?

- Pre-contractual analysis of creditworthiness sets new standards for the banking industry
- Pre-contractual analysis of creditworthiness is already established good banking practice

Comment:

The HBA expresses its big concern over the consequences that may derive from introducing responsible lending as a legal obligation. The principle of behaving responsibly when lending out money is already one of the guidelines of any bank's daily activity and a benchmark for the development of a sound bank-customer relationship. However, it is in our view inappropriate to give such a principle the connotation of legal obligation, which implies a private law liability regime built thereupon.

In this respect, we would like also to emphasize on the fact that:

the modified proposal does not define the specific requirements that need to be met by a bank (or a credit intermediary) in order to assess the consumer's creditworthiness.

the wording of the proposal has kept the concept of "responsible lending" without any – equally necessary – "responsible borrowing" provisions. The reference introduced by recital (19) to the fact that "Consumers should also act with prudence and respect their contractual obligations" is not sufficient to balance the liability burden that is unfairly put on lenders.

13. How do you expect that the risk premium for the expected loss (standardised risk costs) will change by the more differentiated and individualised analysis specified in the modified proposal for a Consumer Credit Directive?

Risk premium for the expected loss (standardised risk costs) can be expected to:

Decrease very significantly	Decrease fairly significantly	Remain similar	Increase fairly significantly	Increase very significantly	Don't know
☐	☐	☐	☐	☐	☒

Comment: We need more details (specific examples) in order to assess whether the risk premium for the expected loss will increase or decrease by the analysis specified in the modified proposal for a Consumer Credit Directive.

14. What do you expect are the consequences of the new calculation of annual percentage rates and other pre-contractual information requirements specified in the modified proposal for a Consumer Credit Directive?

- a. Do you think that the new calculation of annual percentage rates (with the inclusion of costs that have to be included under the modified proposal for a Consumer Credit Directive) increases the comparability of credit offers for consumers?

Yes No Don't know

Comment: The objective of the APRC is comparability of prices of products available to consumers both at national and cross-border level. The key condition for that purpose to be fulfilled is that the APRC is calculated in the same way and includes the same components in all Member States. In order to assure comparability, the definition of the APRC needs to be narrow and to include exclusively those costs levied by the lender in relation to the loan and for his own benefit.

While welcoming the narrower approach to the definition of the APRC under Article 3.f, HBA strongly objects to the concept of "total cost of credit" which is still used as the basis to calculate the APRC under Article 18.2. The "total cost of credit" is an additional piece of information on costs which are not included in, but complement the APRC. This means that in case they are included in the basis for the calculation, this would be misleading, since in most of the cases they are not levied by the lender and also differ from one Member State to another.

- b. Do you think that consumers are able to understand the significance of the new calculation of annual percentage rates as proposed in the modified proposal for a Consumer Credit Directive?
- Yes No Don't know

Comment: Although the modified CCD Proposal does in principle contain a narrow definition of the APRC, there is a tendency to include costs paid to third parties as well, which would be confusing, misunderstood and would hamper comparability.

As already mentioned, the APRC can only serve the objective of comparability if the narrow approach is adopted. Moreover, we strongly believe that it would not be helpful to confront the consumer before signing the contract with financial mathematical and economic data. Even a consumer with background in financial mathematics and business economics would be unable to understand and evaluate "all the financial data and assumptions" used for calculating the APRC (Article 5.2.d).

- c. Do you think that consumers are able to understand the other pre-contractual information that is to be provided by the banks specified in the modified proposal for a Consumer Credit Directive?
- Yes No Don't know

Comment:

See our answer under Question 16.

- d. Do you think consumers will be enabled through the new pre-contractual information requirements of the modified proposal for a Consumer Credit Directive to know more about their individual situation (e.g., risk, financial consequences)?
- Yes No Don't know

Comment:

See our answer under Question 16.

15. Do you expect a higher effort to explain to your customers the new information required and the credit decision in line with the requirements of the modified proposal for a Consumer Credit Directive?
- Yes No Don't know

Comment: Additional effort will be demanded from the personnel of the banks in order to explain to the customers the new information items provided by the proposal for a Directive.

16. Is the information that is to be provided by banks on the basis of the new modified proposal for a Consumer Credit Directive in line with consumer needs and perceptions?
- a. Pre-contractual information
- Yes, in line with needs Not in line with needs Don't know

Comment: We believe that so much information would overload and confuse the consumer with too many details and thus the consumer would not be efficiently protected. In our view, precontractual information should focus on the main characteristics of the product in order to help the consumer to

make the right choice. Overly detailed information, by creating confusion, would be equivalent to non-information. Detailed information should be provided at the moment of signing the credit agreement.

b. Information to be provided during the term of the credit agreement

- Yes, in line with needs Not in line with needs Don't know

Comment: We would like to mention that some elements (as for example article 9.2.f, article 9.2.i and article 9.2.n which are in our view difficult to apply, cause specific difficulties. For example, according to article 9.2.f of the modified proposal, credit agreements shall include the amount, number and frequency of payments to be made, where possible set out in a payment schedule. However, it will not be feasible to draw up a payment schedule for a number of loan products, e.g. revolving lines of credit. A legal obligation according to which banks have to prepare payment schedules "where possible" would thus merely create uncertainty in practice.

17. Will it be necessary to provide more information to customers during the term of the credit agreement as a consequence of the modified proposal for a Consumer Credit Directive?

- Yes, more information to be provided No, as it is currently Don't know

Please specify expected additional information effort, if any

If yes,

Is this a consequence of the responsible-lending rules (including duty to assist) contained in the modified proposal for a Consumer Credit Directive?

- Yes No Don't know

Please specify

18. Which consequences do you expect from responsible-lending rules (including duty to assist) in the modified proposal for a Consumer Credit Directive for costs of your member banks?

Costs of member banks can be expected to:

Decrease very significantly	Decrease fairly significantly	Remain similar	Increase fairly significantly	Increase very significantly	Don't know
☐	☐	☐	☐	☒	☐

Please specify types of costs that you expect will change

Comment: In our view, the costs of banks will increase excessively. Especially for the duty to assist, the customer should be prepared to pay the associated additional costs to the bank. Any provision of advice constitutes a service per se that cannot be made mandatory and that represents an added value. Therefore, its regulation should be left to the market.

HBA would also like to highlight one point regarding the duty to assist: requesting the bank to explain the advantages and disadvantages of a specific product offered would appear contradictory since only the consumer may have an overall perception of his own financial situation and can assess what is advantageous or disadvantageous to him with respect to a particular product. Therefore, it is important to stress that a clear line has to be drawn between the provision of information (including explanations in face-to-face situations) and the provision of any other service, be it consultation, assistance or advice. Whereas providing information includes giving the facts necessary to describe a product (something which can be fulfilled in online transactions), giving advice, for example, does

imply some form of recommendation (something which cannot be easily fulfilled in online transactions) and increased liability.

The obligation to “lend responsibly”, as referred to in the modified proposal, would inevitably create, besides the general notion of professional care, a further liability regime giving the consumer the possibility to claim for damages from the lender against the violation of such a further obligation whenever the consumer can no longer pay back his loan. The consumer could potentially clear himself of any obligation to repay the loan by arguing that the lender is responsible for the consumer’s default because he failed to assess his creditworthiness adequately. Such an arrangement is blatantly at odds with the principle that it is the consumer himself who must ultimately – and on an informed basis – decide whether or not to take out a loan. See also our answer under question 12.

19. Which consequences of the modified proposal for a Consumer Credit Directive do you expect for the documentation of the credit decision process?

Because of all the additional information (pre-contractual, contractual and post-contractual) to be provided to the consumer, it is evident that there will be more documents to exchange, read, explain and sign.

20. Do you expect that the right of withdrawal in the modified proposal for a Consumer Credit Directive will lead to a higher consumer demand for consumer credit products?

Yes

No

Don't know

Comment: In our view, the provision under Article 13 is a key element in the provision of credit to consumers. Therefore, the right of withdrawal in the modified proposal for a Consumer Credit Directive will most probably lead to a higher consumer demand for consumer credit products. However, what should also be mentioned, is that this potential higher demand will result to greater volatility due to the fact that consumers, exercising the right of withdrawal will move more often from one bank to the other.

In order to avoid some of the problems already pinpointed by the banking industry we propose that the current wording should change as regards the duration of the withdrawal period, i.e. shorten the withdrawal period to 7 days. We deem it inappropriate to establish a 14-day period for the exercise of such a right because of the very nature of the consumer credit agreement, which is negotiated face-to-face. The current wording of the modified proposal aligns the duration of the withdrawal period for consumer credits to the duration foreseen by Directive 2002/65/EC for financial services marketed by distance. There is no justified reason for this choice, because there is no need for the EU legislator to compensate the lack of a face-to-face contact in distance selling of financial services. Therefore, the withdrawal period should be shortened by the EU legislator up to 7 days. In case the consumer, by express agreement in writing, freely chooses the immediate delivery of goods/services financed by the credit, this should as consequence constitute a waiver to the 7-day (and even more, to the current 14-day) right of withdrawal from the credit agreement.

21. Which consequences do you expect from the right of withdrawal in the modified proposal for a Consumer Credit Directive for back-office costs and extraordinary risk costs (liquidity risk, interest risk)?

Back-office costs and extraordinary risk costs (liquidity risk, interest risk) can be expected to:

Decrease very significantly	Decrease fairly significantly	Remain similar	Increase fairly significantly	Increase very significantly	Don't know
☐	☐	☐	☒	☐	☐

Please specify

22. Do you expect that the rules on early repayment in the modified proposal for a Consumer Credit Directive lead to a higher consumer demand for consumer credit products?

Yes No Don't know

Comment: However, it should be mentioned that the rule provided in the Directive would give the consumer an unconditional right practically equivalent to a right of withdrawal from the credit agreement at any time, while the right of withdrawal is actually supposed to be limited to 14 days under Article 13. This might be particularly harmful for those fixed-interest loans that, due to their funding mechanism relying on primary market investment products requiring long-term repayment commitments, can be offered to consumers at very low interest rates. Product diversity would be restricted on the loan market, if the possibility of early repayment was to be granted as a mandatory right without any possibility of a waiver.

23. Which consequences do you expect from the rules on early repayment in the modified proposal for a Consumer Credit Directive for back-office costs and extraordinary risk costs?

Back-office costs and extraordinary risk costs (liquidity risk, interest risk) can be expected to:

Decrease very significantly	Decrease fairly significantly	Remain similar	Increase fairly significantly	Increase very significantly	Don't know
☐	☐	☐	☒	☐	☐

Comment: Banks are subject to detailed prudential rules on managing liquidity and interest rate risk. The purpose of these rules is to ensure that a bank, taking into account the liabilities arising from its deposit-taking business and the income generated from lending operations, will always have sufficient liquidity at its disposal. Allowing consumers to repay their loans at any time without a compelling reason and without paying an early repayment fee will constitute interference in these prudential liquidity and interest rate management mechanisms. This interference will increase both back-office costs and extraordinary risk costs.

24. Do you think that with the modified proposal for a Consumer Credit Directive the credit risk analysis has to be done only before the contract is signed or also periodically during the term of the credit agreement?

Only before the contract is signed Also, periodically during the term of the agreement

25. How are contract costs affected by a more sophisticated servicing and monitoring during the term of credit agreement?

Contract costs can be expected to:

Decrease very significantly	Decrease fairly significantly	Remain similar	Increase fairly significantly	Increase very significantly	Don't know
☐	☐	☐	☒	☐	☐

Comment for Question 24: Should the credit limit change, then the bank could also undertake a credit risk analysis periodically during the term of the credit agreement. Practically, it is not guaranteed that the bank gets from the customer all the information needed for the credit risk analysis. Only the implementation of AML legislation enables the bank to obtain essential information from the customer, not only before the contract is signed, but also after signing.

Comment for Question 25: A more sophisticated servicing and monitoring requires grater use of human resources and infrastructure. Therefore, contract costs will be considerably higher than under the current regime.

26. How do you expect the number of defaulted contracts will change because of the provisions of the modified proposal for a Consumer Credit Directive?

The number of defaulted contracts can be expected to:

Decrease very significantly	Decrease fairly significantly	Remain similar	Increase fairly significantly	Increase very significantly	Don't know
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Comment: While the number of loans granted by a bank is expected to decrease (compared to the number of loan applications), the number of claims will likely remain similar. One of the consequences of the introduction of responsible lending as a legal obligation will be that the cost of credit agreements will increase. If this is the case, credit agreement will most probably be granted to "risky" consumers who will most probably result to defaulted contracts.

27. How are costs affected by a change in the number of defaulted contracts possibly caused by the modified proposal for a Consumer Credit Directive?

Related costs can be expected to:

Decrease very significantly	Decrease fairly significantly	Remain similar	Increase fairly significantly	Increase very significantly	Don't know
☐	☐	☐	☐	☐	☒

Comment: The meaning of "change" with respect to the number of the defaulted contracts should be clarified, because it is not certain whether it is meant an increase or a decrease.

Overall impacts

28. Do you expect that consumer confidence in concluding a consumer credit agreement will increase as a consequence of the higher protection expected?

- a. Please assess the impact of the modified proposal for a Consumer Credit Directive on consumer confidence regarding consumer credit agreements concluded nationally (i.e., lender and consumer resident in Member State). Consumer confidence can be expected to:

Decrease very significantly	Decrease fairly significantly	Remain similar	Increase fairly significantly	Increase very significantly	Don't know
☐	☐	☐	☒	☐	☐

Comment: Provided that the Consumer Credit Directive is amended in a proper way avoiding wording that can lead to misunderstandings, then consumer confidence regarding consumer credit agreements concluded nationally will increase fairly significantly.

- b. Please assess the impact of the modified proposal for a Consumer Credit Directive on consumer confidence regarding consumer credit agreements directly concluded cross-border (i.e., lender from your Member State and consumer from another). Consumer confidence can be expected to:

Decrease very significantly	Decrease fairly significantly	Remain similar	Increase fairly significantly	Increase very significantly	Don't know
☐	☐	☐	☒	☐	☐

Please specify

29. Would you expect an increase in the overall demand for consumer credit products with the modified proposal for a Consumer Credit Directive?

- a. Demand for consumer credit products can be expected to:

Decrease very significantly	Decrease fairly significantly	Remain similar	Increase fairly significantly	Increase very significantly	Don't know
☐	☐	☐	☒	☐	☐

Please specify

- b. If you marked increase: Do you expect that an increased demand results from cross-border transactions or from your national market?

- Increased demand, mainly because of cross-border transactions
- Increased demand mainly because of national transactions
- Increased demand from *both* cross-border and national transactions

Please specify

30. How do you expect the number of direct cross-border transactions related to consumer credit products to change in the next 5 years if the modified proposal for a Consumer Credit Directive is adopted?

The number of cross-border transactions can be expected to:

Decrease very significantly	Decrease fairly significantly	Remain similar	Increase fairly significantly	Increase very significantly	Don't know
☐	☐	☐	☒	☐	☐

Please specify

31. Which consequences of the modified proposal for a Consumer Credit Directive do you expect for the range / variety of credit products?

The range / variety of credit products can be expected to:

Decrease very significantly	Decrease fairly significantly	Remain similar	Increase fairly significantly	Increase very significantly	Don't know
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Comment: We would like to mention that due to burdensome obligations imposed by the proposal for a Consumer Credit Directive to the banks (e.g. responsible lending, duty to assist, right of withdrawal), the range/variety of credit products is expected to be restricted.

32. Which consequences of the modified proposal for a Consumer Credit Directive do you expect for the availability of credit products?

The availability of credit products can be expected to:

Decrease very significantly	Decrease fairly significantly	Remain similar	Increase fairly significantly	Increase very significantly	Don't know
☐	☐	☐	☐	☐	☒

Please specify

33. Do you expect increasing competition in the consumer credit market as a result of the modified proposal for a Consumer Credit Directive?

a. Please assess the impact of the modified proposal for a Consumer Credit Directive on competition in the consumer credit market nationally. Competition can be expected to:

Decrease very significantly	Decrease fairly significantly	Remain similar	Increase fairly significantly	Increase very significantly	Don't know
☐	☒	☐	☐	☐	☐

Comment: We would like to mention that increased obligations for banks provided by the proposal for a Directive imply, among other, increased cost of compliance. This increase of cost will affect in particular small banks and, in consequence, competition.

b. Please assess the impact of the modified proposal for a Consumer Credit Directive on competition in the consumer credit market cross-border EU-wide. Competition can be expected to:

Decrease very significantly

Decrease fairly significantly

Remain similar

Increase fairly significantly

Increase very significantly

Don't know

Please specify

34. What impacts do you expect from the approach of full harmonisation with flexibility and of mutual recognition for issues where there is flexibility...

a. ... with respect to consumers?

Please specify

b. ... with respect to your member banks?

Please specify

c. What elements should be decided at the national level?

Comment: It is not clear from the wording of the modified proposal for a Consumer Credit Directive which aspects are harmonised and which are not.

One possible interpretation could be that the harmonised provisions of the Directive "depriving" Member States of their discretion to maintain or introduce provisions other than those laid down in the Directive are the ones enumerated in Article 21.2. If this is the case, this should be stated clearly in Article 21.1 or 21.2, rather than in Recital 9 in order to avoid confusion and for the national legislators to identify the scope for their intervention when implementing the Directive.

In our view, the provisions enumerated in Article 21.2 touch upon "key elements" of the regulation of the consumer credit sector, the content of which should be fully harmonised. Yet, the modified proposal explicitly states that some aspects regarding modalities of implementation are left to Member States' discretion.

The aspects mentioned in Article 5.5 and 21.2 are fundamental in offering credit to consumers. Submitting them to a regime of mutual recognition of national implementing legislations does not seem to us consistent with the aim of increasing the availability of cross-border credit.

Last but not least, we would like to mention that we are strongly in favour of full targeted harmonisation.

35. What additional measures, not included in the modified proposal for a Consumer Credit Directive, are needed to overcome the main barriers hindering the establishment of a single market concerning consumer credit products?

a. What are additional measures needed to reduce barriers for your member banks to directly sell to consumers cross-border?

Please specify

b. What are additional measures needed to reduce barriers to your member banks to establish themselves in other EU Member States (including through majority holdings in local banks)?

Please specify

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Τηλ. 210 - 92 01 001

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ

14 ΑΠΡ. 2011

28 ΑΠΡ. 2011

18 ΜΑΙ. 2011

12 ΙΟΥΛ. 2012

08 ΜΑΙ. 2013

ΠΑΝΤΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

002000088345